

Nordea

Vuosikertomus 2016
Nordea Pankki Suomi

Nordea Pankki Suomi Oyj on osa Nordea-konsernia. Nordea on yksi Euroopan kymmenestä suurimmasta yleispankista markkina-arvolla mitattuna. Nordealla on noin 11 miljoonaa asiakasta, 31 500 työntekijää ja konttoreita noin 600 toimipaikassa. Nordea noteerataan Nasdaqin pörsseissä Helsingissä, Kööpenhaminassa ja Tukholmassa. Meillä on kaikkien niiden tuotteiden, palveluiden ja ratkaisujen laaja asiantuntemus, joita tarjoamme asiakkaillemme pankkiasioissa, varallisuudenhoidossa ja vakuutustoiminnassa. Asiakassuhteemme perustuvat luottamukseen, ja sitoudumme vahvasti sekä asiakkaisiimme että yhteiskuntaan.

Sisältö

Toimintakertomuksen viisivuotiskatsaus

Tuloslaskelma	3
Tase	3
Tunnusluvut	4
Käsitteet ja valuuttakurssit	5

Hallituksen toimintakertomus

Liiketoiminnan kehitys vuonna 2016	7
Tuloslaskelman kommentit	7
Taseen kommentit	8
Tilikauden tuloksen käsittely	8
Taseen ulkopuoliset erät	8
Vakavaraisuus	8
Riskien, likviditeetin ja pääoman hallinta	9
Henkilöstöhallinto	27
Vastuullisuus	27
Oikeudenkäynnit	28
Nordean osakkeet	28
Tilinpäätöspäivän jälkeiset tapahtumat	28
Näkymät vuonna 2017	28

Tilinpäätös

Tuloslaskelma	29
Laaja tuloslaskelma	30
Tase	31
Oma pääoman muutokset	32
Rahavirtalaskelma	36
Tilinpäätöksen liitteet	38
Hallituksen esitys viimeiselle osakkeenomistajien kokoukselle	130
Tilintarkastuskertomus	131
Johto ja tilintarkastajat	136

Selvitys hyvästä hallintotavasta 2016	138
---	-----

Nordea Pankki Suomi -konserni

Toimintakertomuksen viisivuotiskatsaus

Tuloslaskelma

Miljoonaa euroa	2016	2015 ¹	2014	2013	2012
Rahoituskate	865	1 052	1 189	1 183	1 258
Palkkiotuotot ja -kulut, netto	131	105	75	-113	295
Nettotulos käypään arvoon arvostettavista eristä	1 142	1 257	970	1 114	1 217
Osuus osakkuusyritysten tuloksesta	13	5	3	8	18
Muut liiketoiminnan tuotot	94	66	41	32	36
Liiketoiminnan tuotot yhteensä	2 245	2 485	2 278	2 224	2 824
Hallintokulut:					
Henkilöstökulut	-515	-547	-559	-553	-574
Muut kulut	-451	-413	-433	-466	-447
Poistot ja arvonalentumiset aineellisista ja aineettomista hyödykkeistä	-28	-31	-92	-40	-50
Liiketoiminnan kulut yhteensä	-994	-991	-1 084	-1 059	-1 071
Tulos ennen arvonalentumistappioita	1 251	1 494	1 194	1 165	1 753
Arvonalentumistappiot luotoista, netto	-57	-92	-60	-53	-144
Pysyviin vastaaviin kuuluvien arvopapereiden arvonalentumiset	-	-	-	1	-
Liikevoitto	1 194	1 402	1 134	1 113	1 609
Tuloverot	-232	-347	-232	-285	-428
Tilikauden tulos	962	1 055	902	828	1 181

¹ Vuoden 2015 lukuja on oikaistu.

Tase

Miljoonaa euroa	2016	2015	2014	2013	2012
Saamiset keskuspankeilta ja luottolaitoksilta	26 643	32 417	35 351	35 767	36 827
Luotot yleisölle	64 611	101 447	113 748	113 779	100 765
Korolliset arvopaperit ja vakuudeksi annetut instrumentit	31 507	34 770	45 701	34 246	37 896
Johdannaissopimukset	68 563	80 557	105 254	70 234	117 213
Muut varat	47 451	52 399	46 144	50 735	42 760
Varat yhteensä	238 775	301 590	346 198	304 761	335 461
Velat luottolaitoksille	63 918	78 162	87 368	79 426	74 666
Yleisön talletukset ja muut velat yleisölle	55 352	62 153	76 879	80 909	70 212
Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat	18 507	43 407	48 472	47 130	48 999
Johdannaissopimukset	70 864	83 538	102 876	67 109	115 836
Velat, joilla on huonompi etuoikeus kuin muilla veloilla	632	628	620	429	514
Muut velat	18 092	21 406	20 365	20 244	16 017
Oma pääoma	11 410	12 296	9 618	9 514	9 217
Velat ja oma pääoma yhteensä	238 775	301 590	346 198	304 761	335 461

Tunnusluvut³

Konserni

	2016	2015	2014	2013	2012
Oman pääoman tuotto, %	8,1	9,6	9,4	8,8	11,3
Koko pääoman tuotto, %	0,4	0,3	0,3	0,3	0,3
Kulu/tuotto-suhde, %	44	40	48	48	38
Luottotappiotaso, pistettä	9	9	5	5	14
Ydinvakavaraisuussuhde, Basel I –lattiasäännöksiens mukaisesti ^{1,2} , %	22,2	19,3	14,2	15,0	18,0
Vakavaraisuussuhde, ensisijainen pääoma, Basel I –lattiasäännöksiens mukaisesti ^{1,2} , %	23,4	20,2	15,1	15,0	18,0
Vakavaraisuussuhde, Basel I –lattiasäännöksiens mukaisesti ^{1,2} , %	23,5	20,3	15,2	15,8	18,8
Ydinpääoma, Basel I –lattiasäännöksiens mukaisesti ^{1,2} , EURm	10 203	10 998	8 454	8 430	8 246
Ensisijainen pääoma ^{1,2} , miljoonaa euroa	10 753	11 548	9 004	8 430	8 246
Riskipainotetut erät, Basel I –lattiasäännöksiens mukaisesti ¹ , miljoonaa euroa	46 476	58 188	61 328	56 077	45 733
Henkilöstömäärä (henkilötyövuotta) ¹	6 575	6 595	6 653	7 981	8 252
Henkilöstö keskimäärin	7 326	7 285	7 802	8 937	9 269
Palkat ja palkkiot, miljoonaa euroa	-397	-413	-420	-426	-434
Omavaraisuusaste, %	4,8	4,1	2,8	3,1	2,7

¹ Kauden lopussa

² Vuodesta 2014 lähtien tunnusluvut on raportoitu Basel III –säännöksiens mukaisesti (vakavaraisuusasetus / vakavaraisuusdirektiivi).

³ Lisätietoa tunnusluvuista ja vaihtoehtoisiksi määritellyistä tunnusluvuista, katso www.nordea.com/en/investor-relations/.

Käsitteet ja valuuttakurssit

Vuosikertomuksessa esitetyt tiedot ovat alla olevien määritelmien mukaiset.

Kulu/tuotto-suhde

Liiketoiminnan kulut suhteessa liiketoiminnan tuot-
toihin prosentteina.

Omavaraisuusaste

Oma pääoma sisältäen vähemmistöosuuden suh-
teessa tilinpäätöspäivän taseen loppusummaan pro-
sentteina.

Omat varat

Omien varojen yhteismäärä koostuu ensisijaisesta
ja toissijaisesta pääomasta. Toissijaiseen pääomaan
luetaan huonommalla etuoikeudella olevat velat ja
siitä vähennetään mahdollinen odotettujen tappioi-
den ja arvonalentumisten erotus.

Luottotappiotaso

Arvonalentumistappioiden osuus vuoden lopun
luotonannosta, pistettä.

RAROCAR, %

Taloudellisen pääoman riskisopeutettu tuotto.

Oman pääoman tuotto (ROE)

Tilikauden tulos ennen määräysvallattomien omis-
tajien osuutta prosentteina keskimääräisestä omasta
pääomasta vuoden aikana. Keskimääräiseen omaan
pääomaan lasketaan tilikauden tulos ja maksamat-
tomat osingot, mutta siihen ei lasketa määräysval-
lattomien omistajien osuutta.

Koko pääoman tuotto (ROA)

Liikevoitto, josta on vähennetty verot, suhteessa
keskimääräiseen taseen loppusummaan prosenttei-
na. Keskimääräinen taseen loppusumma on laskettu
keskiarvona vuoden alun ja lopun taseiden loppu-
summista.

Riskipainotetut erät

Taseen saamisten ja taseen ulkopuolisten erien va-
kavaraisuussäännösten mukaan laskettu summa,
jossa on otettu huomioon luotto- ja markkinariskit
ja konserniyhtiöiden operatiiviset riskit. Summaan
ei sisällytetä omista varoista vähennettyjen osak-
keiden kirjanpitoarvoa eikä aineettomia hyödykkei-
tä.

Ensisijainen pääoma

Ensisijainen pääoma koostuu ydinpääomasta ja
ensisijaisesta lisäpääomasta. Ydinpääoma on se
osuus omasta pääomasta, josta on vähennetty ehdo-
tettu osinko, laskennalliset verosaamiset ja pankki-
toimintaan kuulumattomat aineettomat oikeudet.
Alijäämä – odotettujen tappioiden ja arvonalentu-
misten erotus – vähennetään kokonaisuudessaan
ydinpääomasta. Myös muut vähennykset, kuten
kassavirran suojaukset vähennetään suoraan ydin-
pääomasta.

Ensisijaisen pääoman suhde riskipainotettuihin eriin

Ensisijaisen pääoman suhde riskipainotettuihin eriin
prosentteina. Ydinvakavaraisuussuhde tarkoittaa
ydinpääoman (CET1) suhdetta riskipainotettuihin
eriin prosentteina.

Vakavaraisuussuhde

Omien varojen yhteismäärä suhteessa riskipainotet-
tuihin eriin prosentteina.

Käytetyt valuuttakurssit (vuoden lopun kurssit 31.12.2016)

EUR	1,000	USD	1,0541	DKK	7,4344
GBP	0,85618	CHF	1,0739	SEK	9,5525
NOK	9,0863	PLN	4,4103	SGD	1,5234

Luottoluokitus, Nordea Pankki Suomi

31.12.2016	Lyhyt	Pitkä
Moody's	P-1	Aa3
Standard & Poor's	A-1+	AA- ¹
Fitch	F1+	AA-
DBRS	R-1 (mid)	AA (low)

¹ Näkymät negatiiviset

Hallituksen toimintakertomus

Tässä toimintakertomuksessa ”Nordea Pankki Suomi”, ”NPS” ja ”pankkikonserni” tarkoittavat Nordea Pankki Suomi Oyj:tä ja sen tytäryhtiöitä. Nordea Pankki Suomi Oyj on Nordea-konsernin emoyhtiön Nordea Bank AB:n (publ) kokonaan omistama tytäryhtiö. Tässä toimintakertomuksessa ”Nordea” tarkoittaa Nordea-konsernia.

Nordea Pankki Suomi Oyj:n kotipaikka on Helsinki ja Y-tunnus on 1680235-8.

NPS harjoittaa pankkitoimintaa osana Nordea-konsernia ja sen toiminta on täysin integroitu Nordea-konsernin toimintaan. Nordean vuosikertomuksessa selostetaan toimintaa ja tuloksia liiketoiminta-alueittain, ja se kattaa myös NPS-konsernin toiminnan.

Tämä vuosikertomus kattaa Nordea Pankki Suomi Oyj:n ja sen tytäryhtiöiden toiminnan Suomessa ja ulkomailla. Suomen kiinnitysluottopankkitoiminta sekä varallisuudenhoito- ja henkivakuutustoiminta sisältyy Nordea –konsernin vuosikertomukseen.

Tytäryhtiöt ja ulkomaiset sivukonttorit

NPS:lla on tytäryhtiöitä Suomessa ja ulkomailla. Tytäryhtiöistä suurin on Nordea Rahoitus Suomi Oy, joka vastaa Nordea-konsernin rahoitusyhtiötoiminnasta Suomessa. Nordea Rahoitus Suomi -konserniin kuuluu yksi suomalainen rahoitusyhtiö ja useita kiinteistöyhtiöitä sekä neljä osakkuusyritystä. Lisäksi Baltian maissa toimii kolme tytäryhtiötä: Nordea Finance Estonia Ltd, Nordea Finance Latvia Ltd ja Nordea Finance Lithuania Ltd.

NPS:lla on ulkomainen sivukonttori New Yorkissa ja Singaporessa. NPS:lla ei ole ulkomaisia edustustoja.

Juridisen rakenteen yksinkertaistaminen

Nordea Pankki Suomi Oyj:n, Nordea Bank Danmark A/S:n ja Nordea Bank Norge ASA:n hallitukset allekirjoittivat helmikuussa 2016 fuusiosuunnitelmat, joiden tarkoituksena oli sulauttaa Nordea Bank AB:n (publ) tytärbankit Suomessa, Tanskassa ja Norjassa

ruotsalaisen emoyhtiön, Nordea Bank AB:n (publ) sivuliikkeiksi rajat ylittävien fuusioiden kautta. Nordea Bank AB:n (publ) varsinainen yhtiökokous hyväksyi fuusiosuunnitelmat 17. maaliskuuta 2016.

Muut hyväksynnit, joita tarvittiin Nordea Pankki Suomi Oyj:n, Nordea Bank Danmark A/S:n ja Nordea Bank Norge ASA:n fuusioimiseksi Nordea Bank AB:hen (publ), saatiin vuoden 2016 aikana.

Osana fuusioprosessia Suomeen perustettiin 1. loka-kuuta 2016 Nordea Kiinnitysluottopankki Oyj, joka jatkaa aiemmin Nordea Pankki Suomi Oyj:n harjoittamaa vakuudellisiin joukkolainoihin liittyvää toimintaa.

Nordea Bank AB:n (publ) ja sen Suomen, Tanskan ja Norjan tytärbankkien fuusiot tulivat voimaan 2. tammikuuta 2017. Samalla kaikki tytärbankkien varat ja velat siirtyivät Nordea Bank AB:lle (publ) ja Nordea Pankki Suomi Oyj:n, Nordea Bank Danmark A/S:n ja Nordea Bank Norge ASA:n toiminta lakkautettiin. Pankkitoiminnasta Suomessa, Tanskassa ja Norjassa vastaavat nyt Nordea Bank AB:n (publ) paikalliset sivuliikkeet.

Yksinkertaistettu juridinen rakenne auttaa pankkia työskentelemään aiempaa ketterämmin ja tehokkaammin sekä hyödyntämään suuren koon tuomia etuja entistä paremmin. Lisäksi se vahvistaa hallintoa.

NPS:n konsernirakenteen muutokset

Yllä mainitun osittaisen jakautumisen lisäksi Nordea Pankki Suomi Oyj:n kokonaan omistama tytäryhtiö Nordea Securities Holding (U.K.) Ltd purettiin vuonna 2016. Yhtiön purkamisella ei ollut olennaista vaikutusta konsernin tulokseen.

Lisäksi vuoden aikana myytiin kolme pientä tytäryhtiötä.

Nordea Pankki Suomi Oyj:n osakkuusyhtiö Realia Holding Oy myytiin vuoden aikana. Myynnistä koitui 7 miljoonan euron tappio.

Nordea ja DNB ilmoittivat 25. elokuuta 2016 sopineensa toimintonsa yhdistämisestä Virossa, Latviassa ja Liettuassa. Tavoitteena on luoda Baltian maihin johtava pankki, jolla on vahvasti pohjoismaiset juuret. Uusi pankki hyötyy mittakaavaeduista sekä Nordean ja DNB:n Baltian toiminnoista, jotka täydentävät toisiaan niin liiketoiminnan kuin maantieteellisen läsnäolon osalta.

Järjestely edellyttää viranomaisten hyväksyntää ja se on tarkoitus saattaa päätökseen vuoden 2017 toisella neljänneksellä. Pankit jatkavat toimintaansa itsenäisesti ja erillään toisistaan kunnes tarvittavat viranomaishyväksynät on saatu ja järjestely on saatu päätökseen.

Sopimus kattaa myös NPS:n rahoitusyhtiötoiminnan Virossa, Latviassa ja Liettuassa. Järjestelyn vaikutus NPS:n vuoden 2016 tuloslaskelmaan on esitetty liitteessä 47. Vaikutus taseeseen oli 1,7 miljardia euroa.

Liiketoiminnan kehitys vuonna 2016

Vuosi 2016 oli ehkä tapahtumarikkain vuosi Nordean historiassa. Pankkialaa koettelivat yhä negatiivisena pysytellyt yleinen korkotaso, sääntelyyn liittyvät epävarmuustekijät ja digitalisaation mukanaan tuomat muutokset. Sekä Ison-Britannian kansanäänestyksen että Yhdysvaltain presidentinvaalien yllättävät tulokset aiheuttivat ohimenevää levottomuutta rahoitusmarkkinoilla. Näyttää kuitenkin siltä, että sijoittajat ovat tottuneet geopolittisiin epävarmuustekijöihin.

Pohjoismaissa talouskehitys oli vaihtelevaa. Ruotsin talous kasvoi vahvasti. Tanskassa vuosi alkoi vahvasti, mutta kasvu hidastui jonkin verran vuoden 2016 jälkipuoliskolla. Koko vuoden kehitys oli vakaata ja asteittainen nousutrendi jatkui. Myös Norjassa talouskasvu oli hyvää alkuvuodesta. Öljyn hinnan laskun vaikutus alkoi kuitenkin näkyä taloudessa, mikä heikensi myös tulevaisuuden odotuksia. Suomessa talouskehitys oli vaisua. Se vaihteli nollakasvun molemmin puolin eri neljänneksinä.

Yhteenveto tuloksesta

Osittaisjakautuminen vaikutti sekä vuoden 2016 tuloslaskelmaan että taseeseen. NPS:n liiketoiminnan tuotot laskivat 10 prosenttia. Tulos ennen arvonalentumistappioita oli 16 prosenttia ja liikevoitto 15 prosenttia heikompi kuin edellisvuonna. Arvonalentumistappioiden määrä pysyi maltillisella tasolla. Niiden nettomäärä oli 0,09 prosenttia luotonannosta. Tulos ennen veroja oli 1 194 miljoonaa euroa (2015: 1 402) ja oman pääoman tuotto 8,1 prosenttia (9,6).

Tuloslaskelman kommentit

Liiketoiminnan tuotot

Liiketoiminnan tuotot laskivat 2 245 miljoonaa euroon (2 485) lähinnä rahoituskatteen ja käypään arvoon arvostettavien erien nettotuloksen supistumisen vuoksi.

Rahoituskate laski 18 prosenttia 865 miljoonaan euroon (1 053). Vakauserä maksut pienensivät rahoituskatetta 66 miljoonaa euroa ja osittainen jakautuminen noin 55 miljoonaa euroa. Luottovolyymit supistuivat 36 prosenttia ja talletusvolyymit 11 prosenttia. Luotonannon volyymit pysyivät vakaina, kun käänteisiä takaisinostosopimuksia ja osittaista jakautumista ei oteta huomioon. Keskimääräiset luottomarginaalit olivat edellisvuotta hieman korkeammat. Talletusmarginaalien negatiivinen trendi taittui ja marginaalit nousivat hieman.

Palkkiotuotot ja -kulut kasvoivat nettomääräisesti 25 prosenttia 131 miljoonaan euroon (105). Palkkiotuotoja kertyi 741 miljoonaa euroa (759) eli 2 prosenttia edellisvuotta vähemmän. Palkkiokulut laskivat 44 miljoonaa euroa ja niitä kertyi 610 miljoonaa euroa (654). Nordea Bank AB:lle (publ) maksettu takausmaksu oli huomattavasti pienempi kuin vuonna 2015.

Nettotulos käypään arvoon arvostettavista eristä laski 1 142 miljoonaa euroon edellisvuoden poikkeuksellisen korkealta tasolta (1 257).

Muita liiketoiminnan tuottoja mukaan lukien osuus osakkuusyritysten tuloksesta, kertyi 107 miljoonaa euroa (71). Tulokseen kirjattiin 58 miljoonan euron myyntivoitto, joka liittyy Visa Europan osakkeiden myyntiin Visa Inc:lle. Myyntivoitosta 9 miljoonaa euroa kirjattiin erään Osuus osakkuusyritysten tuloksesta ja 49 miljoonaa euroa erään Muut liiketoiminnan tuotot.

Liiketoiminnan kulut

Liiketoiminnan kulut olivat lähes samalla tasolla kuin edellisvuonna. Niitä oli 994 miljoonaa euroa (991).

Henkilöstökulut laskivat 6 prosenttia 515 miljoonaan euroon (547). Kiinteät palkkakulut kasvoivat compliance -toimintoihin tehtyjen investointien seurauksena. Sen sijaan tulosperusteiset palkkiot ja voittopalkkioita varten tehdyt varaukset olivat edellisvuotta pienemmät. Henkilöstön määrä henkilötyövuosina mitattuna pysyi vakaana ja oli vuoden lopussa 6 575.

Muut kulut kasvoivat 9 prosenttia ja niitä kertyi 451 miljoonaa euroa (413). Merkittävin kasvu oli tietotekniikka- ja konsulttikuluissa.

Poistoja ja arvonalentumisia kirjattiin hieman edellisvuotta vähemmän ja niitä oli 28 miljoonaa euroa (31).

Arvonalentumistappiot luotoista

Arvonalentumistappioita kertyi nettomääräisesti 57 miljoonaa euroa (92) eli niitä oli 0,09 prosenttia luotonannosta (0,09). Saatavakohtaisia arvonalentumiskirjauksia oli 19 miljoonaa euroa ja saatavaryhmäkohtaisia arvonalentumiskirjauksia 38 miljoonaa euroa.

Vuonna 2016 saatavakohtaisia arvonalentumisia kirjattiin 0,03 prosenttia luotoista yleisölle, kun niitä edellisvuonna oli 0,09 prosenttia. Saatavaryhmäkohtaisia arvonalentumisia kirjattiin nettomääräisesti 0,06 prosenttia luotoista yleisölle, kun vastaava luku edellisvuonna oli 0,00 prosenttia.

Nordea Bank AB (publ) on taannut osan NPS:n yrittäjävastuista. Sopimuksen perusteella NPS:n arvonalentumistappiot luotoista pienenevät 24 miljonnalla eurolla vuonna 2016 ja 22 miljonnalla eurolla vuonna 2015.

Verot

Tuloverot olivat 232 miljoonaa euroa (347). Efekttiivinen veroaste oli 19 prosenttia (25).

Tulos

Tilikauden tulos oli 962 miljoonaa euroa (1 055). Oman pääoman tuotto oli 8,1 prosenttia (9,6).

Taseen kommentit

Varat

Varat yhteensä olivat vuoden 2016 lopussa 239 miljardia euroa. Laskua edellisvuoden lopusta oli 63 miljardia euroa. Osittainen jakautuminen pienensi varoja noin 26 miljardilla eurolla.

Käteiset varat ja keskuspankkitalletukset laskivat 29 miljardiin euroon (33).

Saamiset keskuspankeilta ja luottolaitoksilta vähenivät 27 miljardiin euroon (32).

Luotot yleisölle laskivat 65 miljardiin (101). Käänteisten takaisinostosopimusten volyymit supistuivat 13 miljardia euroa. Osittaisen jakautumisen vaikutus oli noin 24 miljardia euroa. Kun käänteisiä takaisinostosopimuksia ja osittaista jakautumista ei oteta huomioon, luotot yleisölle pysyivät aiemmalla tasolla.

Asuntolainavolyymit pienenevät 75 prosenttia lähinnä osittaisen jakautumisen vuoksi. Asuntoluottoja oli 7 miljardia euroa (29). Yrittäjäluotot vähenivät 25 prosenttia edellisvuodesta, ja niitä oli 48 miljardia euroa (63). Kun takaisinostosopimuksia ei oteta huomioon, yrittäjäluottojen määrä laski 9 prosenttia. Kulutusluottojen määrä kasvoi hieman edellisvuodesta, ja niitä oli 9 miljardia euroa.

Korolliset arvopaperit ja vakuudeksi annetut rahoitusinstrumentit alenivat 32 miljardiin euroon (35).

Johdannaissopimusten positiiviset markkina-arvot laskivat 12 miljardia euroa 69 miljardiin euroon (81), kun keskusvastapuoliselvitys lisääntyi ja korot nousivat.

Muut varat pienenevät noin 2 miljardia euroa.

Velat

Velat yhteensä laskivat 62 miljardia euroa 227 miljardiin euroon (289).

Velat luottolaitoksille ja keskuspankeille supistuivat 14 miljardia euroa 64 miljardiin euroon (78).

Yleisön talletukset ja muut velat yleisölle vähenivät 7 miljardia euroa 55 miljardiin euroon (62). Takaisinostosopimusten volyymit supistuivat 5 miljardia euroa. Kun takaisinostosopimuksia ei oteta huomioon, talletukset laskivat miljardi euroa.

Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat alenivat 19 miljardiin euroon (43). Osittaisen jakautumisen jälkeen vakuudellisten joukkolainojen liikkeeseenlaskijana on toiminut Nordea Kiinteistöluottopankki. Muut yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat koostuivat etupäässä lyhyistä velkainstrumenteista, joiden juoksu-aika on alle vuosi.

Johdannaissopimusten negatiiviset markkina-arvot laskivat 13 miljardia euroa 71 miljardiin euroon (84).

Muut velat olivat noin 3 miljardia euroa edellisvuotta alemmat.

Oma pääoma

Vuoden 2016 alussa oma pääoma oli yhteensä 12 296 miljoonaa euroa. Nordea Bank AB:lle (publ) maksettiin osinkona 780 miljoonaa euroa. Osittainen jakautuminen pienensi omaa pääomaa 1 052 miljonnalla eurolla. Tilikauden tulos oli 962 miljoonaa euroa. Vuoden 2016 lopussa oma pääoma oli 11 410 miljoonaa euroa.

Tilikauden tuloksen käsittely

Emoyhtiön jakokelpoiset varat olivat 7 687 miljoonaa euroa 31.12.2016. Tilikauden voiton osuus oli 851 miljoonaa euroa. Tilikauden tulos ehdotetaan siirrettäväksi kertyneisiin voittovaroihin.

Taseen ulkopuoliset erät

Taseen ulkopuoliset erät muodostavat merkittävän osan pankkikonsernin liiketoimintaa. Niihin kuuluu esimerkiksi takauksia, remburseja ja luottolupauksia. Luottolupauksia ja käyttämättömiä luottolimiittejä oli vuoden 2016 lopussa 15,0 miljardia euroa (13,6). Takauksia, käyttämättömiä remburseja ja muita taseen ulkopuolisia sitoumuksia oli 27,6 miljardia euroa (12,8). Summa ei sisällä johdannaissopimusten nimellisarvoja. Määrä kasvoi lähinnä NPS:n Nordea Kiinteistöluottopankin vakuudellisten lainojen haltijoille antaman takauksen vuoksi.

Johdannaissopimusten nimellisarvo pieneni 7 448 miljardiin euroon (7 620).

Vakavaraisuus

Konsernin vakavaraisuussuhde oli vuoden lopussa 23,5 prosenttia (20,3). Ensijaisen pääoman osuus riskipainotetuista eristä oli 23,4 prosenttia (20,2). Riskipainotettuja eriä oli 46 miljardia euroa (58).

Riskien, likviditeetin ja pääoman hallinta

Riskien, likviditeetin ja pääoman hallinta on rahoituspalvelualalla toimiville yhtiöille keskeisimpiä menestykseen vaikuttavia tekijöitä.

Koko organisaation riskitietoisuuden ylläpito on juurrutettu Nordean liiketoimintastrategioihin. Nordeassa on vahvistettu tarkat riskien sekä likviditeetin ja pääoman hallintaa koskevat periaatteet. Näihin sisältyvät myös eri riskityyppejä, vakavaraisuutta ja pääomarakennetta koskevat periaatteet ja ohjeet.

Hallintaperiaatteet ja valvonta

Konsernin hallitus ja hallituksen riskivaliokunta

Konsernin hallitus vastaa konsernin riskilimiiteistä ja niiden seurannasta sekä vakavaraisuussuhteita koskevien tavoitteiden asettamisesta. Riskiä mitataan ja siitä raportoidaan hallituksen vahvistamien konsernin yhteisten periaatteiden mukaisesti. Hallitus päättää myös luotto-, vastapuoli-, markkina-, likviditeetti-, liiketoiminta-, henkivakuutus-, malli- ja compliance-riskejä sekä operatiivisia riskejä koskevasta konsernin toimintaohjeista sekä vakavaraisuuden hallintaprosessista (Internal Capital Adequacy Assessment Process, ICAAP) ja likviditeetin hallintaprosessista (Internal Liquidity Adequacy Assessment Process, ILAAP).

Konsernin hallitus päättää luotto-ohjeissa liiketoiminta-alueiden eritasoisten merkittävimpien luottoryhmien päätösvaltuuksista. Päätösvaltuudet vaihtelevat lähinnä limiittien koon mutta myös asiakkaan sisäisen luottoluokituksen perusteella. Konsernin hallitus asettaa myös konsernin markkina- ja likviditeettiriskilimiitit.

Hallituksen riskivaliokunta (BRIC) avustaa konsernin hallitusta sen valvoessa riskien hallintaa ja seuranta, riskienhallinnan periaatteita sekä Nordean toimintaan liittyviä hallintamenetelmiä ja -prosesseja.

Konsernijohtajan ja konsernin johtoryhmän vastuualueet

Konsernijohtajalla on kokonaisvastuu Nordean riskien, likviditeetin ja pääoman hallinnan periaatteiden ja tehokkaan valvonnan kehittämisestä ja ylläpitämisestä.

Konsernijohtaja ja konsernin johtoryhmä seuraavat säännöllisesti riskiraportteja ja ovat perustaneet seuraavat työryhmät riskien, likviditeetin ja pääoman hallintaa varten:

- Asset and Liability Committee (ALCO), jonka puheenjohtajana toimii konsernin operatiivinen johtaja, valmistelee konsernin taloudellista toimintaa ja taseriskejä koskevat esitykset konsernijohtajan päätettäväksi konsernin johtoryhmässä tai konsernijohtajan suositeltavaksi konsernin johtoryhmässä ja konsernin hallituksen päätettäväksi.

- ALCO:n ja riskienhallintavaliokunnan rinnalle on perustettu Financial Management Committee (FMC). Sen tehtävänä on hallinnoida suoritusten arviointiin ja taloudelliseen raportointiin liittyviä asioita (esimerkiksi konsernin arvostusvaliokunta).
- Riskienhallintakomitea, jonka puheenjohtajana toimii konsernin riskienhallintajohtaja, valvoo riskien hallintaa ja seuranta Nordeassa koko konsernin tasolla ja arvioi näihin riskeihin liittyvien periaatteiden, valvontamenetelmien ja prosessien riittävyyden. Riskienhallintakomitea päättää myös hallituksen päätösten rajoissa luotto-, markkina- ja likviditeettiriskilimiittien kohdentamisesta riskiä ottaville yksiköille. Yksiköiden johtajat kohdentavat vahvistetut limiitit omassa yksikössään. He voivat myös vahvistaa tarvittaessa alalimiittejä ja käyttää muita riskin vähentämismenetelmiä kuten tappiorajoja. Riskienhallintakomitea on perustanut alakomiteoita avustamaan riskienhallinnassa ja päätöksenteossa tietyillä osa-alueilla.
- Konsernin johtoryhmän luottovaliokunnan puheenjohtajana toimii konsernijohtaja. Tammi-kuusta 2017 lähtien konsernijohtajan luottovaliokunnan puheenjohtajana toimii konsernin luotto-riskeistä vastaava johtaja. Commercial and Business Bankingin luottoryhmän ja Wholesale Bankingin luottoryhmän puheenjohtajana toimii konsernin luottojohtaja. Nämä luottovaliokunnat ja -ryhmät päättävät asiakkaiden merkittävistä luottoriskilimiiteistä, jotka määrittävät kuhunkin asiakkaaseen liittyvän riskinottohalukkuuden enimmäismäärän. Yksittäiset luottopäätökset sisäisten luottoriskilimiittien puitteissa tehdään asiakasvastuullisissa yksiköissä. Luottoriskilimiitit määritetään yksittäisille asiakkaille tai asiakaskonserneille. Lisäksi määritetään limiitit tietyille toimialoille.

Riskienhallinta ja compliance

Toisen puolustuslinjan muodostavat konsernin riskienhallinta ja -valvonta ja Group Compliance. Riskeihin liittyvät tiedot siirtyvät liiketoiminta-alueilta ja konsernitoiminnoista hallitukselle riskienhallintakomitean ja hallituksen riskivaliokunnan kautta. Group Compliancen raportit esitellään suoraan konsernin hallitukselle ja niistä keskustellaan hallituksen tarkastusvaliokunnassa.

Tammikuusta 2017 lähtien konsernin riskienhallinta ja -valvonta muodostuu seuraavista yksiköistä, jotka kattavat kaikki riskityypit compliance-riskiä lukuun ottamatta: konsernin luottoriski ja valvonta, konsernin markkina- ja vastapuoliriskit, konsernin operatiivinen

riski, taseriskien valvonta, Chief Operational Officer -toiminto ja CRO Office. Tiedonkulku käynnistyy yksiköistä, jotka seuraavat ja analysoivat asianomaisista riskityyppeistä koskevia tietoja. Riskit esitellään ja niistä keskustellaan riskienhallintakomiteassa ja sen alakomiteoissa. Riskejä koskevat tiedot käsitellään hallituksen riskivaliokunnassa, jossa riskiasioista keskustellaan ja asiat valmistellaan ennen kuin ne esitetään hallitukselle.

Toinen toisen puolustuslinjan yksiköistä, Group Compliance, muodostuu keskitetyistä yksiköistä sekä liiketoiminta-alueilla toimivista yksiköistä, joiden tehtävänä on mahdollistaa compliance-riskien tehokas hallinta ja valvoa sitä. Group Compliance tuottaa liisäarvoa konsernille ja sen sidosryhmille tarjoamalla riippumattoman näkemyksen konsernia koskevien sääntöjen ja määräysten noudattamisesta suorittamansa valvonnan perusteella. Lisäksi Group Compliance neuvoa ja tukee ensimmäistä puolustuslinjaa siinä, miten compliance-velvoitteet voidaan täyttää mahdollisimman tehokkaasti.

Riskinottohalukkuus

Riskinottohalukkuus tarkoittaa Nordeassa sitä riskitasoa ja -tyyppejä, jotka pankki on valmis hyväksymään voidakseen toteuttaa ilmoittamaansa strategiaa osakkeenomistajien puolesta. Riskinottohalukkuutta rajoittavat osakkeenomistajien, velkojien, sääntelijöiden ja muiden sidosryhmien näkemykset.

Nordean hallituksella on päävastuu konsernin yleisestä riskinottohalukkuudesta ja sen hallintaan sovellettavien periaatteiden määrittelystä. Hallituksen riskivaliokunta avustaa hallitusta näillä vastuualueilla arvioimalla riskiprofiilin kehitystä suhteessa riskinottohalukkuuteen ja antamalla suosituksia Nordean riskinottohalukkuuden muutoksista.

Nordean riskinottohalukkuutta koskevat periaatteet perustuvat yksityiskohtaisiin ylhäältä alaspäin annettuihin päätöksiin riskinottohalukkuudesta, joka kattaa Nordean tärkeimmät riskit. Nämä hallituksen hyväksymät päätökset määrittävät yhdessä Nordean riskinottoa sisältävän toiminnan rajat ja auttavat tunnistamaan osa-alueet, jotka voivat lisätä riskinottoa, ja määrittelevät riskiraportoinnin rakenteen perustan. Lisäksi riskinottohalukkuutta koskevat periaatteet tukevat johdon päätöksiä, kuten suunnittelua ja tavoitteen asettelua. Riskitason arviointia varten on määritetty kolme tasoa:

- Vihreä: Riskitaso on reilusti määritellyn riskinottohalukkuuden rajoissa.
- Keltainen: Vastuuta on seurattava ja analysoitava.
- Punainen: Vastuu ylittää pankin riskinottohalukkuuden rajan.

Nordean riskinottohalukkuuden määrittely perustuu käytettävissä oleviin omiin varoihin ja yleiseen liiketoimintastrategiaan. Riskinottohalukkuutta koskevissa

periaatteissa otetaan huomioon Nordean liiketoiminnan tärkeimmät riskit, joita ovat luottoriski, markkinariski, likviditeettiriski, operatiivinen riski, vakavaraisuus ja compliance-riski (säännösten noudattamatta jättämiseen liittyvä riski). Lisätietoja riskinottohalukkuutta koskevista periaatteista annetaan Capital and Risk Management Report -raportissa.

Seuranta ja raportointi

Nordea-konsernin sisäistä valvontaa koskevissa periaatteissa sisäinen valvonta määritellään seuraavasti: Valvontaympäristö, riskien arviointi, valvontatoiminta, viestintä ja seuranta (mukaan lukien raportointi tehdyistä havainnoista ja puutteista). Sisäisen valvonnan periaatteet luovat koko organisaatiolle tarvittavat edellytykset vaikuttaa sisäisen valvonnan tehokkuuteen ja laatuun. Periaatteet perustuvat selkeisiin määritelmiin, roolien ja vastuualueiden jakamiseen sekä yhteisiin työkaluihin ja toimintatapoihin, ja ne ilmaistaan ymmärrettävästi.

Riskienhallintaan sisältyy kaikki toiminta, jonka tavoitteena on tunnistaa, mitata, arvioida, seurata ja valvoa riskejä ja jolla rajataan ja lievennetään riskien seurauksia. Riskienhallinta on Nordeassa ennakoivaa, ja siinä korostetaan koulutusta ja riskien tiedostamista. Riskienhallintaa hoidetaan Nordeassa korkealuokkaisesti ja siinä käytetään tarkoituksenmukaisia käytettävissä olevia tekniikoita ja menettelytapoja. Nordea tukee henkilöstöään riskienhallinnassa ja on siksi laatinut asiaan liittyviä verkkokoulutusohjelmia, ohjeita ja periaatteita. Näitä kutsutaan konsernissa nimellä Licence to Work. Licence to Work koostuu vaihteittain toteutettavista, riskejä ja compliancea koskevista koulutuksista, jotka on uusittava vuosittain.

Valvonta perustuu muun muassa tehtävien eriyttämiseen sekä siihen, että seuranta on riippumatonta. Markkina-, vastapuoli- ja likviditeettiriskiä seurataan ja niistä raportoidaan päivittäin. Luottoriskiä, operatiivista riskiä, tietotekniikkariskiä ja yleistä vakavaraisuutta seurataan ja niistä raportoidaan kuukausittain ja neljännesvuosittain. Yksityiskohtaiset tiedot kaikista riskeistä ja vakavaraisuudesta raportoidaan konsernin riskivaliokunnalle, konsernin johtoryhmälle ja hallitukselle säännöllisesti. Lisäksi konsernin johtoryhmälle ja hallitukselle raportoidaan siitä, miten Nordea noudattaa säännösten mukaisia vaatimuksia. Kunkin juridisen yksikön hallitus ja toimitusjohtaja saavat säännöllisesti paikallisen riskiraportin.

Vakavaraisuusasetuksen vaatimat tiedot – Capital and Risk Management Report 2016

Lisätietoja riskien ja pääoman hallinnasta annetaan Capital and Risk Management Report 2016 -raportissa vakavaraisuusasetuksen mukaisesti. Vakavaraisuusasetus perustuu Baselin pankkivalvontakomitean julkaisemiin Basel III -säännöksiin. Raportti on luettavissa osoitteessa www.nordea.com.

Riskienhallinta

Luottoriskin hallinta

Konsernin luottoriskien hallinta toimii ensimmäisenä puolustuslinjana ja vastaa luottoprosessia koskevista periaatteista. Konsernin riskienhallinta ja -valvonta toimii toisena puolustuslinjana ja vastaa luottoriskin hallintaa koskevista konsernin periaatteista ja ohjeistuksesta. Konsernin riskienhallinta ja -valvonta vastaa myös luottosalkun laadun ja luottoprosessin valvon- nasta ja seurannasta. Jokainen yksikkö on ensisijai- sesti vastuussa omaan toimintaansa liittyvien luotto- riskien hallinnasta (mukaan lukien niiden tunnistus, valvonta ja niistä raportointi) sovittujen rajojen ja periaatteiden mukaisesti.

Asianomaiset päätöksentekotahot organisaation eri tasoilla hyväksyvät vastuualueensa sisäiset luottoris- kilimiitit hallituksen vahvistamien toimintavaltuuksi- en rajoissa. Näin määritellään kuhunkin asiakkaaseen liittyvän riskinottohalukkuuden enimmäismäärä. Yk- sittäiset luottopäätökset sisäisten luottoriskilimiittien puitteissa tehdään asiakasvastuullisissa yksiköissä. Asiakkaan luokitus ja vastuun määrä määräävät sen, millä tasolla päätös tehdään. Luottoriskistä vastaa asiakasvastuullinen yksikkö. Asiakkaat jaetaan riski- luokkiin luokituksen tai pisteytyksen perusteella Nor- dean luokitus- ja pisteytysohjeiden mukaisesti. Tam- mikuun 2017 alusta lähtien ensimmäisen puolustus- linjan organisaation edustajat hyväksyvät luokituksen itsenäisesti.

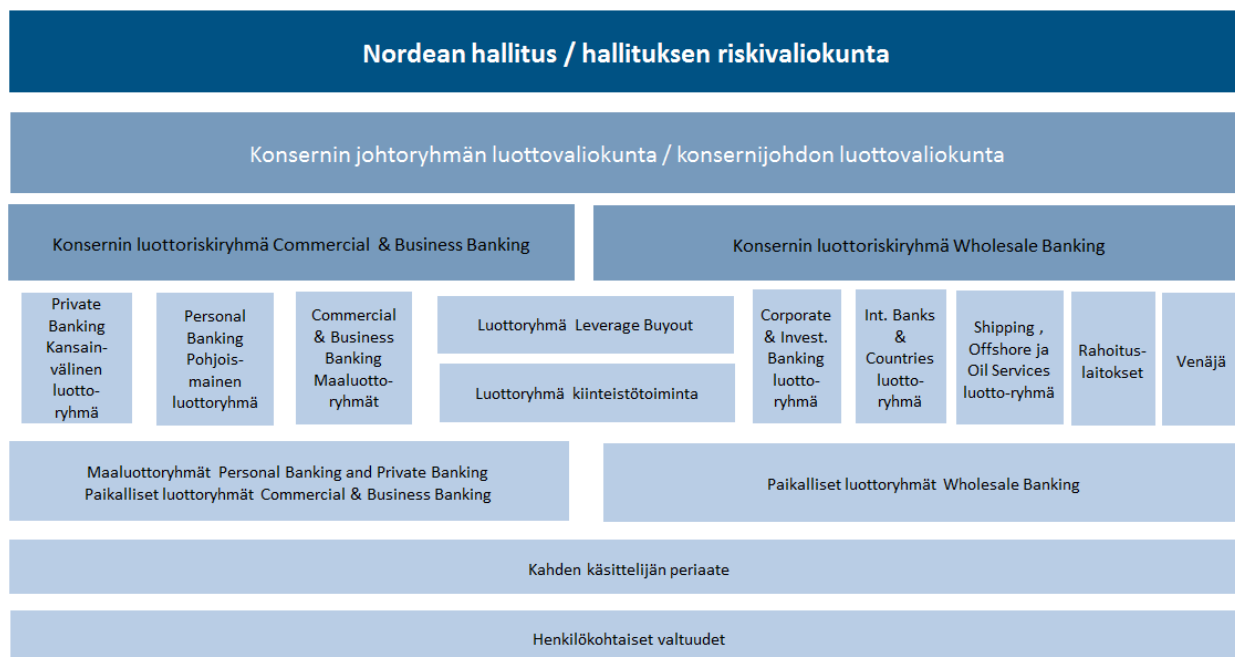
Luottoriskin määritelmä ja tunnistus

Luottoriski on mahdollinen tappio, joka syntyy, kun lainanottaja jättää täyttämättä velvoitteensa maksaa velka sopimusehtojen mukaisesti. Mahdollista tappio- ta pienennetään riskinhallintatekniikkojen avulla. Suurin osa luottoriskeistä syntyy luotonannosta, mut- ta luottoriski voi syntyä myös takauksista ja remburs- seista. Luottoriskeihin luetaan lisäksi johdannaisten vastapuoliriski sekä maa- ja selvitysriski. Nordean luotonannossa on noudatettava yhteisiä periaatteita ja ohjeita. Luottosalkun jakaumaa seurataan, riskienhal- lintaa parannetaan ja tiettyjä toimialoja koskevat yh- teiset strategiat määritellään toimialaohjeistuksilla ja - periaatteilla, joissa määritellään vaatimukset ja ylära- jat.

Luottoriskin vähentäminen

Luottoriskin vähentäminen on olennainen osa luotto- päätösprosessia. Jokaisen luottopäätöksen ja luottoti- lanteen uudelleen arvioinnin yhteydessä tarkistetaan vakuuksien arvostus sekä kovenanttien riittävyys ja muut riskin vähentämiskeinot. Vakuuden panttaus on pääasiallinen luottoriskin vähentämiskeino. Yritys- vastuissa keskeisiä vakuustyypppejä ovat kiinteistö- kiinnitykset, yritysikiinnitykset ja leasing-kohteet. Taloudelliselta asemaltaan heikkojen asiakkaiden vakuuskattavuus on suurempi kuin taloudelliselta asemaltaan vahvojen asiakkaiden. Limiittipäätöksissä ei oteta huomioon vakuuksien kattavuutta.

Luottovaliokunnat ja luottoryhmät

Suuriin asiakasriskeihin liittyvää keskittymisriskiä hallitaan pääasiassa syndikoitujen lainojen avulla. Luottoriskinvaihtosopimuksia käytetään luottoriskin vähentämiseen vähäisessä määrin. Luottosopimusten kovenanteilla täydennetään sekä vakuudellisia että vakuudettomia vastuita. Useimpiin huomattavan kokoihin ja monimutkaisiin vastuihin sisältyy tarkoitukseen sopivia kovenanteja. Rahoitussopimusten kovenanttien tarkoitus on reagoida heikkoihin hälytys-signaaleihin, ja niitä seurataan huolellisesti.

Yksittäiset ja ryhmäkohtaiset arvonalentumistestit

Nordea arvioi jatkuvasti luottosalkkunsaa laatua etsimällä merkkejä saamisen mahdollisista arvonalentumisista ja pyrkii niiden vähentämiseen. Luottokelpoisuudeltaan heikkoja luottoja ja saamisia, joiden arvo on alentunut, seurataan jatkuvasti ja vähintään neljännesvuosittain arvioidaan tarve kirjata arvonalennus niiden senhetkisen tilanteen, asiakkaan liiketoimintanäkymien ja velanhoitokyvyn perusteella.

Vastuun arvoa alennetaan, jos objektiiviset havainnot, kuten tappiotapahtumat ja muut todennettavissa olevat tiedot, viittaavat siihen, ettei asiakkaan tuleva kassavirta riitä vastuun täysimääräiseen takaisinmaksuun, vaikka pantatut vakuudet otettaisiin huomioon. Arvoltaan alentunut vastuu määritellään ongelmavastuuksi. Arvonalennuksen määrä on arvioitu tappio, joka muodostuu maksamatta olevan vastuun kirjanpitoarvon ja tulevien rahavirtojen nykyarvon, johon sisältyy pantatun vakuuden arvo, erotuksesta. Saamiset, joiden arvo on alentunut, voivat olla järjestämättömiä saamisia tai muita saamisia. Luokittelu järjestämättömäksi saamiseksi tapahtuu, kun asiakkaan jokin vastuu on ollut erääntynyt yli 90 päivää. Nämä raportoidaan joko ongelmavastuina tai terveinä vastuina tappioriskin mukaan.

Luottojousto tarkoittaa luotonsaajan taloudellisten vaikeuksien tai odotettavissa olevien taloudellisten vaikeuksien vuoksi toteutettua uudelleenjärjestelyä tai uudelleen neuvoteltuja ehtoja.

Määräaikaisen luottojouston tarkoituksena on varmistaa, että maksamatta oleva velka maksetaan takaisin täysimääräisesti. Esimerkkejä uudelleen neuvotelluista ehdoista ovat lyhennysprofiilin, maksuohjelman ja asiakasmarginaalin muutokset sekä rahoituskovenanttien helpottaminen. Luottojoustoja myönnetään valikoidusti ja yksilöllisesti, ja myöntämisen jälkeen tehdään arvonalentumistesti. Arvonalentumiskirjaus tehdään tarvittaessa. Luottojoustoasiakkailta, joista ei tehdä arvonalentumiskirjausta, vakuudet ja/tai tulevien rahavirtojen nettomääräinen nykyarvo kattavat vastuut täysimääräisesti.

Kaikille merkittävälle asiakkaille tehtävien yksittäisten arvonalentumistestien lisäksi tehdään ryhmäkohtaisia arvonalentumistestejä. Tällaiset saatavaryhmäkohtaiset testit kattavat ne asiakkaat, joiden luottojen arvon ei ole todettu alentuneen yksittäisissä arvonalentumistesteissä. Saatavaryhmäkohtaisilla arvonalentumistappiovarauksilla on tarkoitus ottaa huomioon todetuista tappiotapahtumista johtuvat arvonalentumiset muiden kuin järjestämättömien luottojen salkussa. Nordean käyttämässä saatavaryhmäkohtaisten arvonalentumiskirjausten mallissa hyödynnetään tilastollista mallia, jonka pohjalta arvioidaan, kuinka paljon arvonalentumiskirjauksia tarvitaan niissä Nordean salkkujen osissa, joita ei arvosteta saatavakohtaisesti. Saatavaryhmäkohtaisten arvonalentumiskirjausten malli perustuu luottosalkkuun sisältyvien asiakkaiden luokitusten muutoksiin. Saatavaryhmäkohtaiset arvonalentumiset arvioidaan toteutuneisiin tappioihin perustuvalla menetelmällä, jossa kunkin vastuun laatu suhteutetaan sen alkupeiräiseen laatuun. Jos laatu on heikentynyt, mallin perusteella lasketaan saatavaryhmäkohtainen varaus, joka vastaa oikeaa ja riittävää arviota odotetusta tappiosta. Saatavaryhmäkohtaisesti arvioidaan myös ongelma-asiakkaat, joista ei ole tehty saatavakohtaisia varauksia. Mallin antamaa tulosta täydennetään asian-tuntijapohjaisella analyysillä, jotta varmistetaan arvonalentumiskirjausten riittävyys.

Luottoriskit ja luotot

(lukuun ottamatta käteisiä varoja, keskuspankkitalletuksia ja selvitysriskiä)

Miljoonaa euroa	Konserni		Emoyhtiö	
	31.12.2016	31.12.2015	31.12.2016	31.12.2015
Luottolaitokset	26 643	32 417	31 856	38 636
Yleisö	64 611	101 447	56 754	94 063
- josta yritykset	47 687	63 179	42 913	58 818
- josta henkilöasiakkaat	15 844	36 998	12 762	33 975
- josta julkinen sektori	1 080	1 270	1 080	1 270
Luotot yhteensä	91 254	133 864	88 610	132 699
Taseen ulkopuolisten erien luottoriski	42 459	26 025	39 558	23 344
Vastapuoliriski	27 648	29 561	27 648	29 561
Korolliset arvopaperit ¹	31 507	34 770	31 507	34 770
Pankkitoiminnan luottoriskit yhteensä	192 868	224 220	187 323	220 374

¹ Sisältää myös korolliset arvopaperit, jotka on annettu takaisinostosopimusten vakuudeksi.

Mallia käytetään neljännesvuosittain, ja sen tuloksesta on laskelma yksittäistä vastuuta alemmalta tasolta ylöspäin. Laskelmassa otetaan huomioon salkun viimeisin kehitys. Ryhmäkohtaisia arvonalentumistestejä tehdään jokaisessa juridisessa yksikössä neljännesvuosittain. Tämä kaksiportainen testausmenettely perustuu siihen, että tekemällä sekä yksittäiset että ryhmäkohtaiset varaukset voidaan varmistaa, että kaikki kuhunkin tilinpäätöspäivään mennessä syntyneet tappiot on otettu huomioon.

Lisätietoja luottoriskistä on tilinpäätöksen liitteessä 43.

Luottosalkku

Luottoriskiä mitataan, seurataan ja jaotellaan eri tavoin. Taseen luotonanto muodostaa suurimman osan luottosalkusta sekä perustan saamisille, joiden arvo on alentunut, ja luottotappioille. Luotonantoon liittyvän luottoriskin määrä on asiakkailta ja muilta vastapuolilta olevien taseeseen kirjattavien saamisten eli keskuspankeille, luottolaitoksille ja yleisölle annettujen luottojen ja mahdollisten taseen ulkopuolisten saamisten taseeseen kirjatulla arvonalentumisilla vähennetty nettomäärä. Luottoriskin määrään lasketaan mukaan myös johdannaisten ja arvopaperivakuudelliseen rahoitustoimintaan liittyvien transaktioiden vastapuoliriskin määrä.

NPS:n luotonanto pieneni 65 miljardiin euroon (101) vuonna 2016. Yrityksille annetut luotot vähenivät 25 prosenttia ja henkilöasiakkaille annetut luotot vähenivät 57 prosenttia. NPS:n emoyhtiö Nordea Bank AB (publ) on taannut osan yritysvastuista. Taseen ulkopuoliset vastuut mukaan lukien NPS:n luottoriskin määrä oli vuoden 2016 lopussa 193 miljardia euroa (224). Yrityksille annettujen luottojen osuus luotoista yleisölle oli 74 prosenttia (62) ja henkilöasiakkaille annettujen luottojen osuus

25 prosenttia (36). Saamiset luottolaitoksilta laskivat 27 miljardiin euroon (32). Saamiset luottolaitoksilta ovat lähinnä pankkienvälisiä talletuksia.

Yrityksille annetut luotot

Yrityksille annettuja luottoja oli vuoden 2016 lopussa 48 miljardia euroa (63). Laskua oli 32 prosenttia. Kiinteistötoiminta on edelleen NPS:n luottosalkun suurin toimiala, ja sille myönnettyjen luottojen määrä oli 6,0 miljardia euroa (8,1). Suhteellisen suurten ja taloudellisesti vakavaraisten yhtiöiden osuus kiinteistösalkusta on suuri.

Henkilöasiakkaille annetut luotot

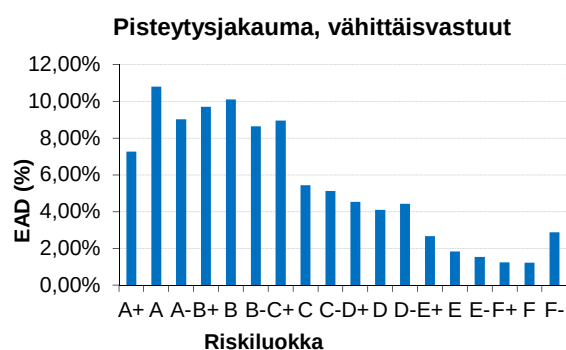
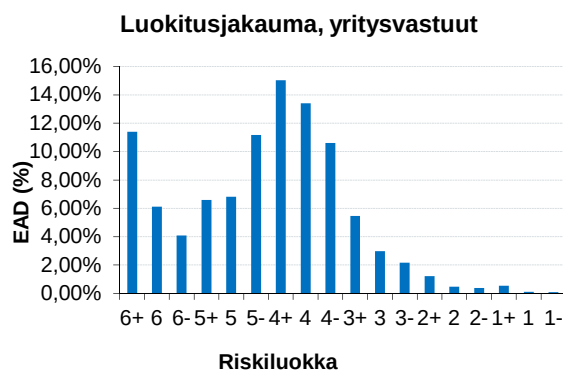
Luotonanto henkilöasiakkaille pieneni 57 prosenttia 16 miljardiin euroon vuonna 2016 (37). Asuntoluotot laskivat 75 prosenttia 7 miljardiin euroon, kun taas kulutusluottojen määrä kasvoi hieman ja oli 8,5 miljardia euroa. Asuntoluottojen osuus kaikista henkilöasiakkaille annetuista luotoista laski 46 prosenttiin (78).

Maantieteellinen jakauma

Kun luotot yleisölle jaotellaan luotonsaajan kotipaikan mukaan, Pohjoismaiden osuudeksi tulee 90 prosenttia (60). Suurin osa muualle kuin Pohjoismaihin ja Baltian maihin annetuista luotoista on annettu Yhdysvaltoihin ja Aasian maihin.

Luokitus- ja pisteytys (scoring) -jakaumat

Yksi tapa arvioida luottosalkun laatua on esittää vastuiden jakautuminen riskiluokkiin eri vastuuryhmissä, joita ovat yritys-, yhteisö- ja vähittäisvastuut. Vähittäisvastuisiin sisältyvät henkilöasiakas- ja pienyritysvastuut. Noin 85 prosenttia (87) yritysvastuista on luokiteltu luokkaan 4- tai sitä korkeampaan luokkaan. Yhteisövastuista 91 prosenttia (93) on luokiteltu luokkaan 5- tai sitä korkeampaan luokkaan. Noin 84 prosenttia (83) vähittäisvastuista on pisteytetty luokkaan C- tai sitä korkeampaan luokkaan.

Luotot yleisölle maittain ja toimialoittain sekä saamiset luottolaitoksilta

Konserni

31.12.2016, miljoonaa euroa	Suomi	Baltia	Yhteensä 2016	Yhteensä 2015
Energia (öljy, kaasu yms.)	82	4	85	3
Metalliteollisuus ja kaivostoiminta	187	14	200	192
Paperi- ja metsäteollisuustuotteet	804	28	832	778
Muu perusteollisuus (rakennusaineteollisuus yms.)	1 455	174	1 629	1 576
Teollisuustuotantohyödykkeet	759	15	774	770
Teollisuuden kaupalliset palvelut jne.	1 267	196	1 463	1 527
Rakennustoiminta ja -suunnittelu	779	73	851	767
Shipping ja offshore	2 923	0	2 923	3 265
Kuljetus	960	342	1 302	1 149
Kestokulutustavarat (autot, kodinkoneet yms.)	358	17	375	384
Viestintä ja vapaa-aika	497	23	520	553
Vähittäiskauppa	1 839	270	2 109	2 011
Päivittäistavarat (elintarvikkeet, maataloustuotteet yms.)	1 042	264	1 306	1 332
Terveystuotteet ja lääketeollisuus	312	16	328	358
Rahoituslaitokset	1 511	7	1 518	981
Kiinteistötoiminta	5 952	21	5 972	8 062
IT-ohjelmistot, -laitteistot ja -palvelut	345	14	359	325
Tietoliikennelaitteistot	56	7	63	64
Tietoliikenneoperaattorit	339	3	342	545
Yhdyskuntapalvelut (jakelu ja tuotanto)	1 315	9	1 324	1 808
Muut	1 300	56	1 356	1 851
Yhteensä pl. käänteiset takaisinostosopimukset	24 083	1 552	25 635	28 301
Käänteiset takaisinostosopimukset	22 052	-	22 052	34 878
Yritysluotot yhteensä	46 135	1 552	47 687	63 179
Henkilöasiakkaat, asuntoluotot	7 333	-	7 333	28 906
Henkilöasiakkaat, kulutusluotot	8 320	191	8 511	8 092
Julkinen sektori	1 080	-	1 080	1 270
Luotot yleisölle yhteensä	62 868	1 743	64 611	101 447
Saamiset keskuspankeilta ja luottolaitoksilta	26 643	-	26 643	32 417
Luotot yhteensä	89 511	1 743	91 254	133 864

Luotot yleisölle maittain ja toimialoittain sekä saamiset luottolaitoksilta

Emoyhtiö

31.12.2016, miljoonaa euroa	Suomi	Baltia	Yhteensä 2016	Yhteensä 2015
Energia (öljy, kaasu yms.)	80		80	1
Metalliteollisuus ja kaivostoiminta	121		121	132
Paperi- ja metsäteollisuustuotteet	529		529	511
Muu perusteollisuus (rakennusaineteollisuus yms.)	1 027		1 027	1 172
Teollisuustuotantohyödykkeet	609		609	627
Teollisuuden kaupalliset palvelut jne.	956		956	1 030
Rakennustoiminta ja -suunnittelu	523		523	506
Shipping ja offshore	2 921		2 921	3 264
Kuljetus	345		345	323
Kestokulutustavarat (autot, kodinkoneet yms.)	305		305	319
Viestintä ja vapaa-aika	422		422	457
Vähittäiskauppa	1 544		1 544	1 549
Päivittäistavarat (elintarvikkeet, maataloustuotteet yms.)	804		804	874
Terveystuotteet ja lääketeollisuus	240		240	270
Rahoituslaitokset	1 498		1 498	962
Kiinteistötoiminta	5 931		5 931	8 020
IT-ohjelmistot, -laitteistot ja -palvelut	198		198	197
Tietoliikennelaitteistot	54		54	60
Tietoliikenneoperaattorit	337		337	540
Yhdyskuntapalvelut (jakelu ja tuotanto)	1 265		1 265	1 746
Muut	1 151		1 151	1 379
Yhteensä pl. käänteiset takaisinostosopimukset	20 860	-	20 860	23 940
Käänteiset takaisinostosopimukset	22 052		22 052	34 878
Yritysluotot yhteensä	42 913	-	42 913	58 818
Henkilöasiakkaat, asuntoluotot	7 333		7 333	28 906
Henkilöasiakkaat, kulutusluotot	5 428		5 428	5 069
Julkinen sektori	1 080		1 080	1 270
Luotot yleisölle yhteensä	56 754	-	56 754	94 063
Saamiset keskuspankeilta ja luottolaitoksilta	31 856		31 856	38 636
Luotot yhteensä	88 610	-	88 610	132 699

Saamiset, joiden arvo on alentunut

Arvoltaan alentuneiden saamisten bruttomäärä laski 12 prosenttia 1 501 miljoonasta eurosta 1 320 miljoonaan euroon, eli niitä oli 1,44 prosenttia luotoista yhteensä (1,12). Bruttomääräisistä saamisista, joiden arvo on alentunut, 35 prosenttia on järjestämättömiä luottoja (43) ja 65 prosenttia muita luottoja (57). Nettomääräisiä saamisista, joiden arvo on alentunut, oli saatavakohtaisten arvonalentumiskirjauksen jälkeen 848 miljoonaa euroa (978) eli 0,79 prosenttia luotoista yhteensä (0,73). Saatavakohtaisesti arvostetuista saamisista taseeseen kirjatut arvonalentumiset kasvoivat 472 miljoonaan euroon (523). Saatavaryhmäkohtaisesti arvostetuista saamisista taseeseen kirjatut arvonalentumiset kasvoivat 122 miljoonaan euroon (104). Taseeseen kirjattujen arvonalentumisten osuus bruttomääräisistä saamisista, joiden arvo on alentunut, oli 45 prosenttia (42). Arvoltaan alentuneet saamiset kasvoivat eniten muussa perusteellisuudessa (rakennusteollisuus).

Yritysasiakkaiden erääntyneet luotot (6 päivää tai enemmän), joita ei luokitella arvoltaan alentuneiksi, nousivat 297 miljoonaan euroon (245). Henkilöasiakkaiden erääntyneiden luottojen määrä laski 288 miljoonaan euroon (565).

Arvonalentumistappiot luotoista, netto

Arvonalentumistappioiden nettomäärä laski 57 miljoonaan euroon (92) vuonna 2016 eli niiden määrä oli 0,09 prosenttia luotonannosta (0,09). Arvonalentumistappioista 33 miljoonaa euroa (50) liittyy yritysasiakkaisiin ja 24 miljoonaa euroa (42) henkilöasiakkaisiin. Eniten arvonalentumiskirjauksia tehtiin shipping- ja offshore-alan yrityksille annetuista luotoista.

Vastapuoliriski

Vastapuoliriski realisoituu, kun valuutta-, korko-, hyödyke-, osake- tai luottojohdannaissopimuksessa Nordean vastapuolesta tulee maksukyvyn ennen eräpäivää ja Nordealla on saaminen vastapuolelta. Myös takaisinostosopimukseen ja muuhun arvopaperivakuudelliseen rahoitustoimintaan voi sisältyä vastapuoliriski. Riski oli vuoden 2016 lopussa 27,6 miljardia euroa (29,6). Tästä nykyisten vastuiden nettomäärä (netotuksen ja vakuuksien jälkeen) oli 13,3 miljardia euroa. Riskistä 48 prosenttia ja nykyisten vastuiden nettomäärästä 34 prosenttia kohdistui rahoituslaitoksiin.

Tietoja päänetotussopimukseen sisältyvistä rahoitusinstrumenteista annetaan liitteessä 39.

Markkinariski

Markkinariski tarkoittaa Nordean omistuksiin ja järjestelyihin liittyvää tappioriskiä, joka johtuu markkinahintojen ja markkina-arvoon vaikuttavien parametrien muutoksista. Tällaisia muutoksia ovat esimerkiksi korkojen, korkoerojen, valuuttakurssien, osakekurssien, hyödykehintojen ja optioiden volatiliiteetin muutokset.

Suurin osa Nordea-konsernin markkinariskistä liittyy Marketsiin sekä konsernin varainhallintaan ja taseriskien hallintaan. Markets vastaa asiakaslähtöisestä trading-toiminnasta, ja konsernin varainhallinta ja taseriskien hallinta vastaa varainhankinnasta, Nordean omista sijoituksista, taseriskien hallinnasta, likviditeettisalkuista sekä pantti- ja vakuussalkuista. Konsernin muun pankkitoiminnan markkinariskejä hoitaa konsernin varainhallinta ja taseriskien hallinta.

Saamiset, joiden arvo on alentunut ja suhdeluvut¹

Miljoonaa euroa	Konserni		Emoyhtiö	
	2016	2015	2016	2015
Saamiset, joiden arvo on alentunut, brutto	1 320	1 501	1 090	1 330
- josta muut kuin järjestämättömät	459	646	419	619
- josta järjestämättömät	861	855	671	711
Saamiset, joiden arvo on alentunut / luotot yhteensä, pistettä ²	144	112	122	100
Taseeseen kirjatut arvonalentumiset / luotot yhteensä, pistettä	65	47	56	40
Luottotappiovaraukset / ongelmaluotot, brutto, % ³	45	42	46	40

¹ Ei sisällä taseen ulkopuolisia eriä

² Arvonalentumiset yhteensä / saamiset, joiden arvo on alentunut (ennen arvonalentumisia)

³ Arvonalentumiset yhteensä / saamiset, joiden arvo on alentunut

Nettomääräiset arvonalentumistappiot ja luottotappiotasot

Osuus luotonannosta, pistettä	Konserni		Emoyhtiö	
	2016	2015	2016	2015
Arvonalentumistappiot, miljoonaa euroa	57	92	41	42
Luottotappiotaso ¹	9	9	7	4
- josta saatavakohtaiset	3	9	1	7
- josta saatavaryhmäkohtaiset	6	0	6	-3

¹ Arvonalentumistappioiden osuus vuoden lopun luotonannosta

Luotot, joiden arvo on alentunut ja arvonalentumiset, maittain ja toimialoittain (luotot yleisölle sekä saamiset luottolaitoksilta)

Konserni

31.12.2016, miljoonaa euroa	Suomi	Baltia	Yhteensä	Arvon- alentumiset	Arvon- alentumiset / luotot, joiden arvo on alentunut
Energia (öljy, kaasu yms.)	1		1	3	
Metalliteollisuus ja kaivostoiminta	30		30	23	77%
Paperi- ja metsäteollisuustuotteet	1		1	1	68%
Muu perusteollisuus (rakennusaineteollisuus yms.)	162		162	80	50%
Teollisuustuotantohyödykkeet	16		16	16	
Teollisuuden kaupalliset palvelut jne.	98		98	72	73%
Rakennustoiminta ja –suunnittelu	23		23	20	91%
Shipping ja offshore	70		70	48	69%
Kuljetus	11		11	7	62%
Kestokulutustavarat (autot, kodinkoneet yms.)	14		14	10	72%
Viestintä ja vapaa-aika	20		20	14	71%
Vähittäiskauppa	80		80	57	71%
Päivittäistavarat (elintarvikkeet, maataloustuotteet yms.)	56		56	26	46%
Terveystuotteet ja lääketeollisuus	6		6	3	50%
Rahoituslaitokset	27		27	23	84%
Kiinteistötoiminta	56		56	27	49%
IT-ohjelmistot, -laitteistot ja –palvelut	36		36	28	78%
Tietoliikennelaitteistot	1		1	1	79%
Tietoliikenneoperaattorit	11		11	4	31%
Yhdyskuntapalvelut (jakelu ja tuotanto)	1		1	0	51%
Muut	2	15	17	30	
Yritysluotot yhteensä	722	15	737	494	67%
Henkilöasiakkaat, asuntoluotot	278		278	13	5%
Henkilöasiakkaat, kulutusluotot	296		296	88	30%
Julkinen sektori	-		-	-	
Luottolaitokset	9		9	0	
Yhteensä luotot, joiden arvo on alentunut	1 305	15	1 320		
Arvonalentumiset	582	12		594	
Arvonalentumiset/Ongelmaluotot	45%	82%			45%

Luotot, joiden arvo on alentunut ja arvonalentumiset, maittain ja toimialoittain (luotot yleisölle sekä saamiset luottolaitoksilta)

Emoyhtiö

31.12.2016, miljoonaa euroa	Suomi	Baltia	Yhteensä	Arvon- alentumiset	Arvon- alentumiset / luotot, joiden arvo on alentunut
Energia (öljy, kaasu yms.)	1		1	3	
Metalliteollisuus ja kaivostoiminta	28		28	23	82%
Paperi- ja metsäteollisuustuotteet	1		1	0	41%
Muu perusteollisuus (rakennusaineteollisuus yms.)	126		126	76	60%
Teollisuustuotantohyödykkeet	14		14	16	
Teollisuuden kaupalliset palvelut jne.	94		94	71	75%
Rakennustoiminta ja -suunnittelu	20		20	19	97%
Shipping ja offshore	70		70	48	69%
Kuljetus	6		6	4	56%
Kestokulutustavarat (autot, kodinkoneet yms.)	12		12	9	74%
Viestintä ja vapaa-aika	17		17	12	72%
Vähittäiskauppa	75		75	55	73%
Päivittäistavarat (elintarvikkeet, maataloustuotteet yms.)	49		49	24	48%
Terveystuotteet ja lääketeollisuus	4		4	2	53%
Rahoituslaitokset	27		27	23	84%
Kiinteistötoiminta	55		55	27	49%
IT-ohjelmistot, -laitteistot ja -palvelut	36		36	28	78%
Tietoliikennelaitteistot	1		1	1	79%
Tietoliikenneoperaattorit	11		11	4	31%
Yhdyskuntapalvelut (jakelu ja tuotanto)	1		1	0	51%
Muut	0		0	10	
Yritysluotot yhteensä	649	-	649	454	70%
Henkilöasiakkaat, asuntoluotot	278		278	13	5%
Henkilöasiakkaat, kulutusluotot	154		154	35	23%
Julkinen sektori	-		-	-	
Luottolaitokset	9		9	0	
Yhteensä luotot, joiden arvo on alentunut	1 090	-	1 090		
Arvonalentumiset	502			502	
Arvonalentumiset/Ongelmaluotot	46%				46%

Markkinariskin mitta

VaR-luku lasketaan Nordeassa käyttäen historiallisia simulointia. Nykyinen salkku arvostetaan uudeleen markkinahintojen ja parametrien 500 edellisen kaupankäyntipäivän aikana havaittujen päivittäisten muutosten perusteella. Tulokseksi saadaan empiirisiin tietoihin perustuva 499 tuoton jakauma. VaR-luku lasketaan tästä jakaumasta käyttäen odotettuun alijäämään perustuvaa menetelmää. Tämä tarkoittaa sitä, että VaR-luku perustuu jakauman huonoimpien tulosten keskiarvoon. Yhden päivän VaR-luku muunnetaan tämän jälkeen kymmenen päivän luvuksi. Kymmenen päivän VaR-lukua käytetään markkinariskin rajaamiseen ja mittaamiseen sekä kaupankäyntisalkussa että rahoitustaseessa.

VaR-luku lasketaan erikseen korko-, luottomarginaali-, valuuttakurssi- ja osakeriskeille. VaR-menetelmällä laskettu kokonaisriski kattaa kaikki nämä riskiluokat, ja laskennassa otetaan huomioon eri riskiluokkien välinen hajautus. VaR-luvut sisältävät sekä lineaariset positiot että optiot. Malli on kalibroitu siten, että tuloksena on 99 prosentin VaR-luku. Tämä tarkoittaa sitä, että kymmenen päivän VaR-luku voidaan tulkita tappioksi, joka ylittyy yhtenä sadasta kymmenen päivän kaupankäyntijaksosta.

On tärkeää huomata, että vaikka VaR-mallista pyritään kaikin tavoin tekemään mahdollisimman realistinen, kaikki VaR-mallit perustuvat oletuksiin ja arvioihin, joilla on huomattava vaikutus tuloksiksi saataviin riskilukuihin. Vaikka historiallisen simulaation etuna on riippumattomuus tietyistä tuottojakaumasta koskevasta oletuksesta, on huomattava, että laskennassa käytettävät markkinoiden muuttujien historialliset arvot eivät välttämättä anna luotettavaa kuvaa muuttujien tulevasta kehityksestä. Myös käytettävän ajanjakson valinta on tärkeää. Vaikka pitkän ajanjakson käyttö saattaisi parantaa mallin ennustuskäytöä ja vähentää suhdannekierron vaikutus-

ta, lyhyt ajanjakso lisää mallin kykyä reagoida äkillisiin muutoksiin rahoitusmarkkinoiden volatiliiteissa. Historiatietojen ajanjaksoksi on Nordeassa valittu 500 päivää, koska tavoitteena on löytää VaR-laskennassa tasapaino pitkän ja lyhyen ajanjakson käyttöön liittyvien hyvien ja huonojen puolien välille.

Markkinariskianalyysi

Kaupankäyntisalkun markkinariski eli VaR-menetelmällä laskettu kokonaisriski oli vuoden 2016 lopussa 21 miljoonaa euroa (33). Suurin osa kokonaisriskistä oli osakeriskiä, joka oli 13 miljoonaa euroa (7) ja korkoriskiä, joka oli 12 miljoonaa euroa (32).

Käyvän arvon option mukaisesti pääomarahastosittojen käypä arvo oli vuoden 2016 lopussa 0 miljoonaa euroa (2)

VaR-menetelmällä lasketut valuuttapositiot¹

Konserni

Miljoonaa euroa	2016	2015
DKK	-766	714
SEK	124	-1
USD	58	78
NOK	38	-10
BRL	-29	-28
Muut ²	4	

¹ Taulukossa esitetyt valuuttapositiot liittyvät rahoitustaseeseen ja kaupankäyntisalkussa oleviin rahoitusinstrumentteihin. Rahoitusjohtamiseksi sisältyvät lukuihin delta-arvoita. Esimerkiksi tytäryhtiöihin ja osakkuusyrityksiin tehtyihin sijoituksiin tai ulkomaan valuutan määräisiin tuottoihin ja kuluihin liittyvä rakenteellinen valuutariski ei sisälly lukuihin.

² Nettopositio yksittäisistä alle 21 miljoonan euron valuuttapositioista

Kaupankäyntisalkun markkinariski, VaR¹

Konserni

Miljoonaa euroa	Mittausmenetelmä	31.12.2016	Vuoden ylin	Vuoden alin	Vuoden keskiarvo	31.12.2015
Kokonaisriski	VaR	20,6	57,2	13,6	29,3	33,0
- Korkoriski	VaR	11,7	51,0	9,5	25,5	32,4
- Osakeriski	VaR	13,4	18,1	2,0	5,4	7,0
- Luottomarginaaliriski	VaR	6,2	12,5	3,2	6,6	5,6
- Valuuttariski	VaR	5,3	13,3	4,5	7,6	5,2
Hajautusvaikutus	VaR	44%	55%	18%	36%	34%

¹ Nordean käyttämä VaR-malli kuvattu kappaleessa "Markkinariskin mitta"

Rakenteellinen korkoriski

Rakenteellisella korkoriskillä (SIIR) mitataan Nordealle kertyvän rahoituskatteen muutosta seuraavien 12 kuukauden aikana kaikkien korkojen muuttuessa yhden prosenttiyksikön verran.

Rakenteellinen korkoriski kuvastaa riskiä, joka syntyy tase-erien ja taseen ulkopuolisten erien uudelleenhinnoittelujaksojen, volyymien ja viitekorkojen välisistä epätasapainoista.

Rakenteellisen korkoriskin hallinta perustuu Nordeassa periaatepäätöksiin, joiden pohjalta syntyvät erilaiset rakenteellisen korkoriskin hallintamenetelmät ja organisaation toimintatavat.

Periaatepäätöksissä painotetaan taloudellisen rakenteen optimointia, riskinoton tasapainottamista ja luotettavaa tuloskasvua sekä rakenteellisen korkoriskin kaikkien olennaisten lähteiden tunnistamista, äärimmäisten markkinaolosuhteiden vaikutusten testausta ja riittävää tiedottamista.

Rakenteellisen korkoriskin mittaamenetelmät

Rakenteellista korkoriskiä mitataan Nordeassa dynaamisilla simulaatioilla, joissa lasketaan useita rahoituskatetta koskevia skenaarioita ja verrataan niitä toisiinsa. Käytössä on useita korkoskenaarioita, mutta perustapauksessa rakenteellista korkoriskiä mitataan markkinakorkotason yhden prosenttiyksikön muutoksen vaikutuksena rahoituskatteeseen 12 kuukauden ajanjaksolla. Taseen oletetaan pysyvän vakaana, mutta laskennassa otetaan huomioon asiakaskäyttäytymisen pääpiirteet ja Nordean omia korkoja koskeva päätöksentekoprosessi.

Rakenteellisen korkoriskin analysointi

Nousevien korkojen rakenteellinen korkoriski oli vuoden 2016 lopussa 276 miljoonaa euroa (+48). Laskevien markkinakorkojen rakenteellinen korkoriski oli -128 miljoonaa euroa (+105).

Operatiivinen riski

Operatiivinen riski tarkoittaa riskiä, joka aiheutuu sisäisten prosessien tai järjestelmien puutteellisuudesta tai virheellisestä toiminnasta tai ulkoisista tekijöistä ja joka toteutuessaan aiheuttaa suoraan tai epäsuorasti tappioita tai vahingoittaa mainetta. Omia varoja koskevien vaatimusten osalta operatiivisia riskejä ovat myös juridiset riskit ja compliance-riskit. Konsernin kaikkien toimintaan, ulkoistettuihin toimintoihin ja kanssakäymiseen muiden osapuolien kanssa voi liittyä operatiivisia riskejä.

Operatiivisten riskien hallinta perustuu pääasiassa kolmeen puolustuslinjaan. Ensimmäinen puolustuslinja muodostuu liiketoiminta-alueista ja konserni-toiminnoista, jotka vastaavat omasta päivittäisestä riskienhallinnastaan ja liiketoiminnastaan riskirajojen sekä sisäistä valvontaa ja riskienhallintaa koskevien menettelytapojen mukaisesti. Konsernin riskienhallintaorganisaatioon kuuluva konsernin operatiiviset riskit -valvontayksikkö on toinen puolustuslinja. Se vastaa operatiivisen riskin hallintaan

liittyvien ohjeiden kehittämisestä ja ylläpidosta sekä tukee ja valvoo linjaorganisaatiota ohjeiden noudattamisessa. Yksikkö määrittelee riittävät periaatteet ja menettelytavat operatiivisten riskien hallintaan ja ylläpitää niitä. Nordean operatiivisen riskin hallintaa koskevat periaatteet muodostavat osan riskienhallinnan ja sisäisen valvonnan ohjeistuksesta ja määrittelevät operatiivisen riskin hallinnan yleiset periaatteet. Operatiivisten riskien hallinta on Nordeassa ennakoivaa, ja siinä korostetaan koulutusta ja riskien tiedostamista. Kolmannessa puolustuslinjassa konsernin sisäinen tarkastus tekee tarkastuksia ja toimii sidosryhmien varmistajana sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan prosesseissa.

Operatiivisten riskien hallinnan tärkein prosessi on vuotuinen operatiivisten riskien arviointi. Prosessiin sisältyy riskien ja valvonnan itsearviointi, skenaarioanalyysi sekä konsernitason valvonta, ja siinä keskitytään päivittäistä toimintaa uhkaaviin riskeihin sekä toimintojen että yksiköiden tasolla ja riskeihin, jotka voivat aiheuttaa poikkeuksellisen suuria taloudellisia tappioita tai joilla voi olla muita merkittäviä vaikutuksia Nordeaan. Lisäksi prosessilla varmistetaan konserniohjeissa määriteltujen vaatimusten noudattaminen ja arvioidaan sitä. Tärkeimmät riskit tunnistetaan sekä ylhäältä alaspäin että alhaalta ylöspäin analysoimalla valvontakysymysten tuloksia ja olemassa olevaa tietoa prosesseista, kuten häiriöiden raportoinnista, skenaarioanalyysistä, laatu- ja riskianalyysistä sekä tuotehyväksynnöistä. Kun riskejä tunnistetaan, niiden toteutumisen vaikutus arvioidaan ja niiden vähentämiseen tähtäävät toimenpiteet määritellään. Tämä prosessi toteutetaan samanaikaisesti kuin vuotuinen suunnitteluprosessi, jotta varmistetaan siitä, että prosessi tuottaa riittävästi tietoa konsernin toiminnan priorisointia varten.

Tiedot raportoidaan konsernin riskienhallinnalle, konsernin johtoryhmälle ja hallitukselle tai asianomaiselle valiokunnalle.

Compliance-riski

Nordeassa compliance-riski tarkoittaa riskiä, joka aiheutuu sellaisten lakien, säännösten, sääntöjen ja säädettyjen käytäntöjen sekä eettisten standardien noudattamatta jättämisestä, joilla säädelään Nordean toimintaa eri lainkäyttöalueilla. Jos compliance-riski toteutuu, se saattaa aiheuttaa konsernille merkittävän taloudellisen tappion tai vahingoittaa konsernin mainetta tai tuloksena voi olla viranomaisen antama huomautus tai sanktio.

Compliance-riskien hallinta perustuu pääasiassa kolmeen puolustuslinjaan. Ensimmäinen puolustuslinja muodostuu liiketoiminta-alueista ja konserni-toiminnoista, jotka vastaavat omasta päivittäisestä riskienhallinnastaan sekä compliance-riskien valvonnasta. Johto vastaa kaikilla tasoilla liiketoiminnasta riskirajojen, päätettyjen ohjeiden ja riskienhallintaprosessien mukaisesti. Johto vastaa myös kon-

sernin ja liiketoiminta-alueen laajuisten ohjeiden käyttöön otosta ja noudattamisesta.

Group Compliance -yksikkö on toinen puolustuslinja, ja se valvoo konsernin riskejä ja koordinoi, tukee ja tarkkailee konsernin compliance-riskien hallinnan tehokkuutta ja eheyttä. Group Compliance tarjoaa riippumattoman näkemyksen sääntöjen ja määräysten noudattamisesta. Näkemys perustuu yksikön toteuttamaan seurantaan ja muihin toimenpiteisiin. Lisäksi Group Compliance neuvoa ja tukee ensimmäistä puolustuslinjaa siinä, miten compliance-velvoitteet voidaan täyttää mahdollisimman tehokkaasti. Kolmannessa puolustuslinjassa konsernin sisäinen tarkastus tekee tarkastuksia ja toimii sidosryhmien varmistajana sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan prosesseissa.

Konsernijohtaja käynnisti huhtikuussa 2016 sisäisen selvityksen, jotta voidaan arvioida, noudatetaanko konsernin sisäisiä ohjeita sekä ulkoisia verotusta ja rahanpesun estämistä koskevia säännöksiä Nordean private banking -toiminnassa. Selvityksessä tarkasteltiin Luxemburgissa toimivan Nordea Bank S.A.:n ja Nordean pohjoismaisten Private Banking -yksiköiden asiakkaiden Panamaan liittyviä offshore-järjestelyjä. Selvityksessä ei löytynyt todisteita siitä, että työntekijät olisivat panneet alulle asiakkaiden offshore-yritysten perustamisen tai aktiivisesti edesauttaneet asiakkaiden mahdollista veronkiertoa. Selvityksessä havaittiin kuitenkin useita tapauksia, joissa tunne asiakkaasi -menettelyyn liittyvä dokumentaatio ei selvästikään täyttänyt Nordean konsernin toimintaperiaatteiden mukaisia vaatimuksia. Nämä tapaukset liittyivät enimmäkseen korkean riskin asiakkaisiin sovellettavaan tehostettuun asiakkaan tuntemismenettelyyn (EDD). Puutteiden korjaamiseksi on käynnistetty useita hankkeita.

Pankki käynnisti vuonna 2015 erillisen talousrikollisuuden torjuntaan keskittyvän hankkeen (Financial Crime Change Programme, FCCP). Kyseessä on kokonaisvaltainen ohjelma, jossa kehitetään konserninlaajuisia ja vastuullista standardia talousrikollisuuden estämiseen. Konserni on sen jälkeen tehnyt merkittäviä investointeja resursseihin parantaakseen talousrikollisuutta ehkäisevää toimintaansa. Uudistuneiden toimintatapojen juurruttamisessa on edistytty hyvin.

Vuoden 2015 lopulla perustettiin liiketoiminnan etiikkaan ja arvoihin keskittyvä valiokunta, jonka tehtävänä on varmistaa, että arvot ja eettiset periaatteet ovat aina olennainen osa konsernin liiketoimintamallia. Vuoden 2016 kolmannella neljänneksellä perustettiin koko henkilöstöä koskeva kulttuurinmuutosohjelma, jonka tavoitteena on vahvistaa yrittäjäkulttuuria.

Valvontaviranomaiset tutkivat vuoden 2016 aikana useilla osa-alueilla, miten Nordea noudattaa vaatimuksia muun muassa sijoitusneuvonnassa, rahanpesun estämisessä, hallinnossa ja valvonnassa. Osa tutkimuksista on vielä kesken, ja on mahdollista, että tutkimuksista aiheutuu kritiikkiä tai sanktioita.

Financial Crime Change -ohjelman lisäksi pankki tekee myös muita investointeja compliance-standardien, -prosessien ja -resurssien parantamiseksi. Nordea on kehittänyt uuden compliance-toimintamallin, lisännyt uusien henkilöiden palkkaamista ja perustanut ensimmäisen puolustuslinjan compliance-tukiyksikön ja operatiivisen riskin tukiyksikön.

Likviditeettiriskin hallinta

Hallintaperiaatteet ja valvonta

Konsernin varainhallinta ja taseriskien hallinta vastaa Nordean likviditeettistrategian toteuttamisesta, Nordean likviditeetin hallinnasta sekä konsernin hallituksen ja riskienhallintakomitean päättämien konsernitason limiittien noudattamisesta. Konsernin varainhallinta ja taseriskien hallinta toimii ensimmäisenä puolustuslinjana ja laatii likviditeetin hallintaa ja likviditeettiriskejä koskevat periaatteet ja ohjeistukset sekä määrittelee likviditeettiriskin hinnoittelun periaatteet. Konsernin markkina- ja vastapuoliriskeistä vastaava yksikkö toimii itsenäisenä toisena puolustuslinjana ja tarkistaa likviditeetin hallintaa ja likviditeettiriskejä koskevat periaatteet ja ohjeistukset sekä valvoo likviditeetin hallintaa.

Hallitus määrittelee likviditeettiriskiä koskevan riskinottohalukkuuden asettamalla rajat käytössä oleville likviditeettiriskimittareille. Tärkein mittari on selviytymisjakso (survival horizon), joka määrittelee riskinottohalukkuuden asettamalla yhteisökohtaisten ja markkinoiden laajuisten stressiskenaarioiden vähimmäisselviytymisjaksoksi kolme kuukautta, kun käytetään vain rajallisia riskinvähentämismenetelmiä.

Likviditeettiriskin hallinta

Nordeassa likviditeettiriskillä tarkoitetaan sitä, että Nordea pystyy suoriutumaan maksuvalmiutta koskevista velvoitteistaan vain maksamalla tavanomaisista suuremmat kulut tai ei lainkaan pysty suoriutumaan velvoitteistaan niiden erääntyessä. Likviditeetin hallinta ja likviditeettistrategia perustuvat Nordeassa periaatepäätöksiin, joiden pohjalta syntyvät erilaiset likviditeettiriskin hallintamenetelmät, limiitit ja organisaation toimintatavat.

Nordean likviditeetin hallinta kuvastaa konsernin konservatiivista asennetta likviditeettiriskiin. Nordea pyrkii hankkimaan rahoitusta eri lähteistä sekä luomaan ja ylläpitämään suhteita sijoittajiin päästäkseen markkinoille. Laaja ja hajautettu rahoituspohja näkyy vahvana läsnäolona konsernin neljällä kotimarkkina-alueella, joilla konsernilla on vahva ja vakaa vähittäisasiakaskunta ja monia erilaisia rahoitusohjelmia. Rahoitusohjelmista osa on lyhytaikaisia (US Commercial Papers, European Commercial Papers, Commercial Papers, Certificates of Deposits) ja osa pitkäaikaisia (Covered Bonds, European Medium Term Notes, Medium Term Notes), ja rahoitusta hankitaan eri valuuttoina.

Nordean likviditeettiriskin hallinta sisältää jatkuvuussuunnitelman ja stressitestauksen. Stressiteillä arvioidaan poikkeuksellisten mutta mahdollisten tapahtumien vaikutukset pankin likviditeettilanteeseen. Stressitestaukseen sisältyy myös selviytymisjakso (survival horizon) -niminen riskimittari. Selviytymisjakso-riskimittari olettaa sekä pankkia koskevan että markkinoiden laajuisen stressin toteutumista (yhdistetty skenaario).

Likviditeettiriskin mittaamenetelmät

Likviditeettiriskin hallinta kattaa sekä lyhyen aikavälin likviditeettiriskin että pitkän aikavälin rakenteellisen likviditeettiriskin. Lyhyen aikavälin rahoituspositioiden hallitsemiseksi Nordeassa mitataan avoimeen rahoituspositioon liittyvää riskiä. Se kuvastaa odotettua maksuvalmiuden enimmäistarvetta seuraavien 30 päivän aikana. Mittauksessa otetaan huomioon rahavirrat sekä taseeseen kuuluvista että taseen ulkopuolisista eristä. Avoimeen rahoituspositioon liittyvää riskiä mitataan ja rajataan kussakin valuutassa erikseen. Lisäksi hallitus mittaa ja rajaa riskiä kaikille valuutoille yhteensä.

Nordean ylläpitämän likviditeettipuskurin avulla voidaan varmistaa kiireellinen rahoitus silloin kun tavanomaisista lähteistä ei saada riittävästi varoja. Hallitus määrittää likviditeettipuskurin vähimmäismäärän. Puskuri koostuu konsernin varainhallinnan ja taseriskien hallinnan omistamista keskuspankkirahoitukseen kelpaavista likvideistä arvopapereista, joilla on korkea luokitus ja joita voidaan helposti myydä tai käyttää rahoituksen vakuutena.

Vuonna 2011 esiteltiin Basel- ja EU-säännösten mukaista maksuvalmiusvaatimusta (liquidity coverage ratio) muistuttava selviytymisjakso-riskimittari. Selviytymisjaksoa laskettaessa otetaan huomioon likviditeettipuskurista ja avoimeen rahoituspositioon liittyvästä riskistä syntyvät rahavirrat, sekä muita likviditeettiriskiin liittyviä mallinnettuja rahavirtoja. Selviytymisjakso määrittää konsernin likviditeettiriskiä koskevan lyhyen aikavälin riskinottohalukkuuden. Vuoden 2016 maaliskuuhun saakka se myös ilmaisi 30 päivän kuluttua jäljellä olevan ylimääräisen likviditeetin, jos markkinoilta saatava rahoitus ei ollut käytettävissä. Huhtikuussa 2016 tämä ajanjakso pidennettiin 90 päivään. Hallitus on määritellyt rajan 90 päivän vähimmäisselviytymisjaksolle, kun markkinoilta saatava rahoitus ei ole käytettävissä.

Rakenteellista likviditeettiriskiä mitataan pysyvien velkojen ja pysyvien varojen välisenä erona. Eroa käytetään myös rakenteellisen likviditeettiriskin rajaamiseen. Mittauksesta ja rajauksesta vastaa hallitus. Pysyvät velat koostuvat pääasiassa yleisön talletuksista, pankkitalletuksista ja joukkolainoista, joiden jäljellä oleva laina-aika on yli 12 kuukautta, sekä omasta pääomasta. Pysyvät varat puolestaan koostuvat etupäässä yleisön lainoista, muista lainoista, joiden jäljellä oleva laina-aika on yli 12 kuukautta, sekä sitovasti myönnettyistä luottolimiiteistä. Konsernijohtaja on konsernin johtoryhmässä asettanut tavoitteeksi, että pysyvän rahoituksen nettomäärän on oltava positiivinen. Tämä tarkoittaa sitä, että pysyvät varat on rahoitettava pysyvillä veloilla.

Likviditeettiriskin analysointi

Lyhyen aikavälin likviditeettiriski pysyi kohtuullisella tasolla koko vuoden 2016 ajan. Keskimääräinen avoin rahoituspositio eli 30 seuraavan päivän aikana odotettu likviditeettitarve oli +5,2 miljardia euroa (+6,5).

NPS:ssa likviditeettipuskurin koko vaihteli vuoden 2016 aikana 13,0 miljardista eurosta 21,7 miljardiin euroon (13,7–18,9). Keskimäärin puskurin koko oli 16,6 miljardia euroa (16,1). Puskuri on erittäin likvidi, sillä se koostuu ainoastaan konsernin varainhallinnan ja taseriskien hallinnan omistamista keskuspankkirahoitukseen oikeuttavista arvopapereista. Selviytymisjaksoa varten vaadittu puskuri vaihteli vuoden 2016 aikana 0,2 miljardista eurosta 10,7 miljardiin euroon (1,5–18,9) ja oli keskimäärin 5,3 miljardia euroa (11,6). Tavoitteena on säilyttää pysyvien velkojen ja pysyvien varojen välinen ero aina positiivisena. Tämä tavoite saavutettiin selkeästi vuonna 2016. Pysyvien velkojen ja pysyvien varojen välinen vuotuinen ero oli keskimäärin 41,2 miljardia euroa (32,7). Euroopan pankkiviranomaisen delegoidun asetuksen mukainen maksuvalmiusvaatimus oli vuoden lopussa 155 prosenttia.

Pääoman hallinta

Nordeassa pyritään käyttämään pääomaa tehokkaasti, joten taseen eri omaisuus- ja velkaeriä sekä riskiluokkia hallitaan aktiivisesti. Tavoitteena on parantaa osakkeenomistajien tuottoa, mutta säilyttää samalla konservatiivinen pääomarakenne.

Pääoman hallinta konsernissa

Hallitus päättää Nordean vakavaraisuussuhteita ja pääoman määrää koskevista tavoitteista. Konsernin johtoryhmässä konsernijohtaja päättää pääoman hallinnan periaatteista. Asset ja Liability Committee (ALCO) sekä riskienhallintakomitea arvioivat säännöllisesti Nordean kykyä saavuttaa tavoitteet ja täyttää vähimmäispääomavaateet.

Tässä kohdassa kuvatut pääomavaateet ja omat varat noudattavat vakavaraisuusdirektiivien säännöksiä, eivät kirjanpitostandardeja. Lisätietoja annetaan liitteessä 36.

Pääomavaateiden vähimmäismäärä

Riskipainotetut erät lasketaan vakavaraisuusdirektiivin vaatimusten mukaisesti. Vuoden 2016 loppuun mennessä NPS:ssa sovellettiin sisäisten luottoluokitusten menetelmiä 70,7 prosenttiin luottoriskiä sisältävistä riskipainotetuista eristä. Nordeassa käytetään edistynyttä sisäisten luottoluokitusten

Yhteenveto omiin varoihin sisältyvistä eristä

Konserni

	31.12. ¹ 2016	31.12. ¹ 2015
Miljoonaa euroa		
Omien varojen laskenta		
Oma pääoma	11 397	12 296
Ehdotetut/maksetut osingot	-650	-780
Ydinpääoma (CET1) ennen vähennyksiä	10 747	11 516
Laskennalliset verosaamiset		
Aineettomat hyödykkeet	-42	-44
Alijäämä(-) arvonalennusten ja odotettujen tappioiden erotuksesta (IRB)	-111	-207
Omistukset ja sijoitukset toisiin rahoitusalan yrityksiin (50 %)		
Eläkevarat, jotka ylittävät vastaavat velat ¹	-62	-72
Muut erät, netto	-329	-196
Ydinpääomaan (CET1) tehdyt vähennykset yhteensä	-544	-518
Ydinpääoma (CET1) (vähennysten jälkeen)	10 203	10 998
Ensisijainen lisäpääoma ennen vähennyksiä	550	550
Ensisijaiseen lisäpääomaan tehdyt vähennykset yhteensä		
Ensisijainen lisäpääoma	550	550
Ensisijainen pääoma	10 753	11 548
Toissijainen pääoma ennen vähennyksiä	81	76
Ylijäämä(+)/alijäämä(-) arvonalennusten ja odotettujen tappioiden erotuksesta (IRB)		
Omistukset ja sijoitukset toisiin rahoitusalan yrityksiin (50 %)		
Sijoitukset vakuutusyhtiöihin		
Eläkevarat, jotka ylittävät vastaavat velat		
Muut erät, netto		
Toissijaiseen pääomaan tehdyt vähennykset yhteensä	-	-
Toissijainen pääoma	81	76
Omat varat yhteensä (vähennysten jälkeen)²	10 834	11 624

¹ Sisältää tilikauden tuloksen

² Omat varat oikaistuna arvonalennusten ja odotettujen tappioiden erotuksella (IRB) eli oikaistut omat varat olivat 10 945 miljoonaa euroa 31.12.2016.

menetelmää pohjoismaisissa yritysvastuissa ja sisäisten luottoluokitusten menetelmää suurimmassa osassa Suomen vähittäisvastuista.

NPS:lla on lupa käyttää omia sisäisiä Value-at-Risk-malleja (VaR) suurimpaan osaan kaupankäyntisalkkua laskettaessa markkinariskin pääomavaadetta. Operatiivisen riskin laskemisessa käytetään standardimenetelmää.

Sisäinen pääomavaade

Nordean vakavaraisuuden hallintaprosessin (Internal Capital Adequacy Assessment Process, ICAAP) mukaiset sisäiset pääomavaateet perustuvat vakavaraisuusdirektiivissä määriteltyihin riskeihin ja sisäisesti määriteltyihin pilari II:n mukaisiin riskeihin. Sisäiseen pääomavaateeseen sisältyvät seuraavat pääriskityypit: luottoriski, markkinariski ja operatiivinen riski. Lisäksi erikseen otetaan huomioon rahoitustaseen korkoriski, Nordean sisäisiin etuuspohjaisiin eläkejärjestelmiin liittyvä riski, kiinteistöihin liittyvä riski ja keskittymäriski.

Eri riskityyppien riskipääoman laskennan lisäksi Nordeassa tehdään laaja stressitesti, jonka tarkoituksena on analysoida maailmanlaajuisten ja paikallisten sokkiskenaarioiden vaikutuksia. Stressitestien tulokset ja mahdolliset johdon toimenpiteet otetaan huomioon Nordean sisäisissä pääomavaateissa taloudellisen stressitilanteen puskureina. Sisäinen pääomavaade on tärkeä osa Nordean vakavaraisuussuhdetavoitteiden määrittelyä.

Lisäksi Nordean ICAAP:ssa kuvataan Nordean olennaisten riskien hallintaa, riskien vähentämistä ja mittaamista sekä arvioidaan sisäisen pääoman riittävyyttä määrittelemällä pankin riskiä kuvaavat sisäiset pääomavaateet. Sääntelyn vaatimat puskurit otettiin käyttöön CRD IV -direktiivin voimaantulon myötä.

Riskipainotettu tulos

Riskipainotettu tulos (Economic Profit, EP) on yksi Nordean taloudellisista tunnusluvuista. Riskipainotettu tulos saadaan vähentämällä riskisopeutetusta tuloksesta oman pääoman kustannukset. Riskisopeutettua tulosta ja riskipainotettua tulosta käytetään suoritusarvioinnissa ja osakkeenomistajan saaman kokonaistuoton määrittämisessä. Riskipainotettu tulos ohjaa ja tukee Nordean operatiivista

päätöksentekoprosessia sijoituspäätöksissä ja asiakassuhteisiin liittyvässä päätöksenteossa. Riskipainotetun tuloksen mallissa painotetaan sekä kasvua että tuottoa. Riskipainotetun tuloksen laskennassa otetaan huomioon taloudellinen pääoma ja odotetut tappiot.

Odotetut tappiot (EL)

Odotetuilla tappioilla (expected losses) tarkoitetaan yksittäisen luoton tai saatavaryhmän tilastollista tappiotasoa suhdannekierron aikana. Odotettujen tappioiden laskentaan ei tehty muutoksia vuonna 2016 lukuun ottamatta parametrien säännöllistä päivitystä viimeisimpien tarkistusten perusteella.

Vaikka odotettujen tappioiden määrä on vakaampi mittari kuin todellisten tappioiden määrä, se vaihtelee taloudellisen suhdanteen mukaan. Tähän vaikuttavat muutokset maksukyvyttömyystodennäköisyydessä (PD-dimensio) ja vakuuskattavuudessa (LGD-dimensio).

Omat varat

Omien varojen yhteismäärä koostuu ensisijaisesta ja toissijaisesta pääomasta. Ensisijainen pääoma koostuu ydinpääomasta (CET1) ja ensisijaisesta lisäpääomasta. Ydinpääoma on laadukkainta pääomaa, jonka tappionsietokyky on paras mahdollinen. Se koostuu pääasiassa maksetusta osakepääomasta ja kertyneistä voittovaroista. Tilikauden tulos voidaan sisällyttää ydinpääomaan vasta valvontaviranomaisen luvan ja ehdotetun osingon vähentämisen jälkeen.

Ensisijainen lisäpääoma koostuu pääasiassa eräpäivättömistä lainoista, jotka ovat etuoikeudeltaan muita lainoja heikompia. Toissijainen pääoma koostuu pääasiassa eräpäivällisistä lainoista, jotka ovat etuoikeudeltaan muita lainoja heikompia. Osuudet muiden rahoitusalan yhteisöjen lainoissa, jotka ovat etuoikeudeltaan muita lainoja heikompia, vähennetään siitä pääomaerästä, johon ne luetaan.

Lisätietoja - Liite 36 Vakavaraisuus ja Capital and Risk Management Report 2016 -raportti

Lisätietoja vakavaraisuudesta annetaan liitteessä 36 Vakavaraisuus. Yksityiskohtaisempaa lisätietoa riskien ja pääoman hallinnasta annetaan pilari III -raportissa, joka on laadittu vakavaraisuusdirektiivin Basel III -säännösten mukaisesti. pilari III -raportti on saatavilla osoitteessa www.nordea.com.

Vakavaraisuussuhdeluvut

	Konserni		Emoyhtiö	
	31.12.2016	31.12.2015	31.12.2016	31.12.2015
Ennen Basel I -lattiasäännöksiä				
Ydinvakavaraisuussuhde, %	24,8	24,8	26,2	26,3
Vakavaraisuussuhde, ensisijainen pääoma, %	26,1	26,0	27,7	27,6
Vakavaraisuussuhde, oma varat, %	26,3	26,2	27,9	27,8
Omat varat yhteensä/ pääomavaade yhteensä	3,3	3,3	3,5	3,5
Basel I -lattiasäännösten mukaisesti				
Ydinvakavaraisuussuhde, lattiasäännöksen mukaisesti, %	22,2	19,3	23,6	20,5
Vakavaraisuussuhde, ensisijainen pääoma, lattiasäännöksen mukaisesti, %	23,4	20,2	25,0	21,5
Vakavaraisuussuhde, lattiasäännöksen mukaisesti, %	23,5	20,3	25,2	21,7
Omat varat yhteensä/ pääomavaade yhteensä	2,9	2,5	3,1	2,7

Uudet säännökset

Vakavaraisuusdirektiivi IV (CRD IV) ja vakavaraisuusasetus (CRR) tulivat voimaan 1. tammikuuta 2014. Pankkien elvytystä ja kriisinratkaisua koskeva direktiivi (BRRD) tuli voimaan 15. toukokuuta 2014. Vakavaraisuusasetusta alettiin soveltaa kaikissa EU-maissa 1. tammikuuta 2014. CRD IV- ja BRRD-direktiivit puolestaan saatettiin osaksi kansallista lainsäädäntöä kaikissa EU:n jäsenmaissa vuoden 2014 aikana. Suomessa laki, jolla CRD IV -direktiivi saatettiin osaksi kansallista lainsäädäntöä, tuli voimaan 15. elokuuta 2014.

CRD IV -direktiivi on sisällytetty luottolaitostoiminnasta annettuun lakiin, jossa määritellään vähimmäisvaatimusten lisäksi myös puskurivaatimukset. Puskurivaatimukset koskevat ydinpääomaa. Yleiseksi pääomapuskuriksi määriteltiin 2,5 prosenttia ydinpääomasta 1.1.2015 alkaen. Systemisesti merkittävien rahoituslaitosten (O-SII) puskurivaatimus voi olla 0–2 prosenttia. Nordea Pankki Suomi Oyj on määritelty tällaiseksi rahoituslaitokseksi ja sille asetettu puskurivaatimus on ollut 2 prosenttia 7. tammikuuta 2016 alkaen. Finanssivalvonnalla on oikeus asettaa sitovia makrovakaussuorituspolitiikkaan liittyviä vaatimuksia. Vastasyklinen pääomapuskuri on tällä hetkellä 0 prosenttia. Järjestelmäriskipuskurin käyttöönottoa tutkitaan Suomessa edelleen.

Finanssivalvonta otti käyttöön enimmäisluototussuhteen makrovakaussuorituspoliittisena välineenä 1. heinäkuuta 2016 lähtien. Ensiasunnon ostajan enimmäisluototussuhde on kuluttajansuojaa koskevan lain mukaan 95 prosenttia ja muiden asunnonostajien enimmäisluototussuhde on 90 prosenttia asuntolainoissa, jotka myönnetään luottolaitostoiminnasta annetun lain mukaisesti.

Finanssivalvonta päätti kesäkuussa 2016 ottaa käyttöön 10 prosentin vähimmäisriskipainon asuntolainoille. Finanssivalvonta jatkaa asian valmistelua ja vähimmäisriskipainon odotetaan tulevan käyttöön viimeistään 1. heinäkuuta 2017.

Euroopan keskuspankki (EKP) alkoi vastata Nordea Pankki Suomi Oyj:n suorasta valvonnasta marraskuussa 2014 yhteistä valvontamekanismia koskevien periaatteiden mukaisesti. Pankkiunionin toinen pilari aloitti toimintansa vuoden 2016 alusta. Kriisinratkaisuneuvosto vastaa EKP:n suorassa valvonnassa olevien merkittävien pankkien kriisinratkaisusta. Kriisinratkaisuneuvosto tekee tiivistä yhteistyötä kansallisen kriisinratkaisuviranomaisen eli Rahoitusvakaussuoritusviraston kanssa ja laatii Nordea Pankki Suomi Oyj:lle kriisinratkaisusuunnitelman. Lisäksi kriisinratkaisuneuvosto määrittelee pankille omien varojen ja hyväksyttävien velkojen vähimmäisvaatimuksen.

Nordea Bank AB:n (publ) ja sen Suomen, Tanskan ja Norjan tytäryhtiöiden fuusiot tulivat voimaan 2. tammikuuta 2017. Pankkitoiminnasta Suomessa, Tanskassa ja Norjassa vastaavat nyt Nordea Bank AB:n (publ) paikalliset sivuliikkeet. Muut tytäryhtiöt (esimerkiksi kiinnitysluottolaitokset) ovat nyt Nordea Bank AB:n (publ) tytäryhtiöitä. Fuusioiden seurauksena kaikki Nordea Pankki Suomi Oyj:n varat ja velat siirtyivät Nordea Bank AB:lle (publ) ja sen toiminta lakkautettiin.

Ehdotus CRR-asetuksen ja CRD IV- ja BRRD-direktiivien muutoksiksi

Euroopan komissio julkaisi marraskuussa 2016 ehdotuksen BRRD- ja CRD IV-direktiivien ja CRR-asetuksen muutoksiksi. Koska CRR on asetus, sitä sovelletaan suoraan kaikissa EU-maissa, kun se on otettu käyttöön. CRD IV ja BRRD ovat puolestaan direktiivejä, joten ne on vietävä kansalliseen lainsäädäntöön ennen kuin niitä aletaan soveltaa. Käyttöönoton ajankohta on epävarma. On kuitenkin todettu, että muutokset alkavat tulla voimaan aikaisintaan vuoden 2019 alussa ja jotkut osat muutoksista tulevat voimaan vasta myöhemmin ja asteittain. Joitakin keskeisimpiä muutoksia ovat:

Kokonaistappionsietokyky (TLAC) / hyväksyttävät velat (MREL)

Euroopan komissio ehdottaa, että käyttöön otetaan kokonaistappionsietokykyvaatimus (TLAC), jonka määrittelee Rahoitusmarkkinoiden vakausneuvosto. TLAC perustuu omiin olemassa oleviin BRRD-säännöksiin, joihin sisältyy varojen ja hyväksyttävien velkojen vähimmäisvaatimus (MREL). TLAC-vaatimuksen mukaan maailmantalouden kannalta tärkeillä pankeilla (G-SIB), joista EU-lainsäädännössä käytetään lyhennettä G-SII, on oltava riittävä määrä erittäin hyvin tappioita sietäviä vastuuta, joilla varmistetaan, että pankki kestää tappiot ja pystyy palauttamaan pääoman nopeasti mahdollisessa kriisinratkaisussa. Omien varojen ja hyväksyttävien velkojen vähimmäisvaatimuksen (MREL) tarkoitus on sama kuin TLAC-vaatimuksen, joskin se eroaa TLAC:sta teknisesti ja sitä sovelletaan sekä G-SII-laitoksiin että muihin EU:ssa sijaitseviin rahoituslaitoksiin.

Euroopan komission BRRD-direktiiviä koskevan muutosehdotuksen mukaan sekä G-SII-laitosten että muiden rahoituslaitosten on noudatettava niin kutsuttua yhtiökohtaista MREL-vaatimusta, jonka kriisinratkaisuviranomaiset määräävät. Vaatimus ei saa olla suurempi kuin tappionsietokyvyn ja pääomituksen yhteissumma. Nämä on määritelty 8 prosentin vähimmäispääomavaatimuksessa ja pilari II:n pääomavaatimuksessa. Jotta pankit voivat laskea liikkeeseen tappioita kattavia velkainstrumentteja kustannustehokkaasti ja yhtenäisesti, Euroopan komissio ehdottaa, että käyttöön otetaan uusi vakuudettomien velkainstrumenttien yhdenmukaistettu maksukyvyttömyyteen liittyvä luokitus.

Pilari II

Ehdotuksessa esitetään, että pilari II -lisävaatimukset jaetaan pilarin 2 mukaiseen pääomavaatimukseen (P2R) ja pilarin 2 mukaiseen pääomaohjeistukseen. P2R nostaa jakokelpoisten varojen enimmäismäärän (MDA) tasoa. P2G on puolestaan kevyempi ohjeistus eikä vaikuta MDA-tasoon.

Pysyvän varainhankinnan vaatimus (NSFR)

Euroopan komissio ehdottaa, että käyttöön otetaan sitova pysyvän varainhankinnan vaatimus, joka määrää, että rahoituslaitosten on rahoitettava pitkäaikainen toimintansa (varat ja taseen ulkopuoliset erät) pysyvällä varainhankinnalla. NSFR-ehdotus yhdenmukaistaa NSFR-hallinnon, compliancen ja valvontaviranomaisten toimet EU:n maksuvalmiusvaatimuksen (LCR) mukaisiksi.

Omavaraisuusaste

Ehdotuksessa esitetään, että käyttöön otetaan sitova omavaraisuusastevaatimus, jonka mukaan ensisijaisia omia varoja on oltava 3 prosenttia suhteessa kaikkiin saataviin. Tämä vastaa Baselin pankkivalvontakomitean standardia. Mahdollinen tätä korkeampi vaatimus G-SII-laitoksille lykkääntyy kunnes Baselin pankkivalvontakomitea tekee päätöksen.

Markkinariski

Baselin pankkivalvontakomitea sai tammikuussa 2016 päätökseen kaupankäyntisalkkujen perusteellisen läpikäynnin (FRTB) ja julkaisi uuden markkinariskin käsittelyä koskevan standardin. FRTB-säännökset viedään CRR-asetuksen muutosten kautta EU-säännöksiin pienin muutoksin. Näitä muutoksia ovat esimerkiksi käyttöönoton lykkääminen vuoteen 2021 ja kolmen vuoden siirtymäajan käyttöönotto. Vaatimusten tärkeimpiä osia ovat kaupankäyntisalkun ja rahoitustaseen vastuiden uudet raja-arvot, uudistettu sisäisten mallien menetelmä ja uudistettu standardimenetelmä.

Pienten ja keskisuurten yritysten tukikerroin

Euroopan komission ehdotukseen sisältyy laajennettu pienten ja keskisuurten yritysten tukikerroin. Nykyinen PK-yritysten tukikerroin antaa mahdollisuuden pienentää PK-yrityksille annettujen lainojen pääomavaatimusta 23,81 prosenttia aina 1,5 miljoonaan euroon saakka. Ehdotuksen mukaan pääomavaatimusta voitaisiin pienentää vielä 15 prosenttia 1,5 miljoonaa euroa ylittävistä vastuista. Tarkoituksena on kasvattaa luotonantoa pienille ja keskisuurille yrityksille.

Muutokset Basel III pääomavaatimuksiin ("Basel IV")

Basel III on maailmanlaajuinen pankkien vakavaraisuutta, stressitestausta ja likviditeettiriskiä koskeva säännöstö. Baselin pankkivalvontakomitean jäsenet sopivat säännöstöstä vuosina 2010 ja 2011. Joihinkin säännösten osiin ollaan kuitenkin parhaillaan tekemässä muutoksia.

Muutoksiin sisältyvät ehdotukset sisäisten luottoluokitusten menetelmän rajoittamisesta joissakin vastuissa, kuten yhteisöille ja suuryrityksille annetuissa luotoissa, sekä malliparametrien vähimmäisvaatimusten käyttöönotosta. Muutokset koskevat myös uudistettua standardimenetelmää, jossa riskipainot perustuvat riskitekoisiin ja ulkoisiin luokituksiin. Baselin pankkivalvontakomitea ehdottaa myös uudistettuja operatiivista riskiä koskevia säännöksiä, jotka perustuvat yksittäiseen ei-mallipohjaiseen menettelyyn. Lisäksi Baselin pankkivalvontakomitea ehdottaa, että käyttöön otetaan vähimmäispääomavaatimus, joka perustuu uudistettuun luotto- ja markkinariskejä sekä operatiivisia riskejä koskevaan standardimenettelyyn. Baselin pankkivalvontakomitea käy parhaillaan myös keskusteluja mahdollisesta G-SIB-laitoksia koskevasta omavaraisuuspuskurista.

Baselin pankkivalvontakomitea ilmoitti tammikuussa 2017 viimeistelevänsä muutoksia ja odottavansa, että työ saadaan päätökseen lähiaikoina.

IFRS 9 -standardin säännöstenmukainen käsittely

Baselin pankkivalvontakomitea julkaisi vuoden 2016 lokakuussa muistion ja keskusteluasiakirjan, joissa käsiteltiin varausten säännöstenmukaista käsittelyä koskevia periaatekysymyksiä, jotka liittyvät IFRS 9:n mukaisen varausten käsittelyyn Basel III – vakavaraisuuslaskelmissa. Muistiossa esitetään ehdotuksia muutoksiksi varausten pitkäaikaiseen säännöstenmukaiseen käsittelyyn, joita sovellettaisiin, kun muutokset standardimenettelyyn ja sisäisten luokitusten menettelyyn tulevat voimaan. IFRS 9 tulee voimaan vuonna 2018. Ehdotus on, että nykyinen säännöstenmukainen varausten käsittely jää toistaiseksi voimaan sellaisena kuin sitä sovelletaan sekä standardimenettelyssä että sisäisten luokitusten menettelyssä. Näin varmistetaan, että säännöstenmukaisen varausten käsittelyn pitkän aikavälin vaihtoehtoja voidaan pohtia perusteellisesti.

Henkilöstöhallinto

Henkilöstömme on mukana koko toimialan muutoksessa

Rahoituslalla on käynnissä valtava muutos. Teemme paljon työtä varmistaaksemme, että pystymme vastaamaan asiakkaiden nopeasti muuttuvaan digipalvelujen kysyntään ja täyttämään yhä kasvavat sääntelyn asettamat vaatimukset.

Meillä on pohjoismaiden johtavana pankkina upea mahdollisuus muokata toimialaamme. Henkilöstömme voi olla tämän muutoksen etujoukoissa. Nordean henkilöstöhallinnon tärkein tehtävä on tukea henkilöstöä työstä suoriutumisessa muutoksen keskellä. Konsernissa on käynnistymässä mittava kulttuurin muutosohjelma, joka tekee pankin muutoksen mahdolliseksi.

Organisaatiot eivät muutu - vaan ihmiset

Jotta voimme muuttua ja vastata muutoksen tuomiin haasteisiin, meidän on määriteltävä keitä olemme ja missä olemme hyviä. Olemme ylpeitä työntekijöidemme asiantuntemuksesta ja ammatillisesta osaamisesta sekä siitä, että he saavat aikaan tuloksia. Kykymme luoda tulevaisuuden tarpeet täyttävää osaamista nopeasti ratkaisee sen, että pysymme kehityksen kärjessä.

Riskienhallinta ja compliance

Nykyinen monimutkainen riskienhallinnan ympäristö vaatii tulevaisuuden tarpeet täyttävää osaamista ja pitkän aikavälin riskitekijöiden syvällistä ymmärtämistä. Group Compliance, konsernin riskienhallinta ja Business Risk Implementation Support -yksikkö (BRIS) ovat yhteistyössä laatineet koko henkilöstöä koskevan koulutusohjelman, jossa korostetaan jokaisen henkilökohtaista vastuuta riskeistä. Meillä on myös ylimmälle johdolle suunnattu ohjelma, jossa painotetaan tietoisuutta compliance-asioista ja jonka tavoitteena on pitää vastuut ja osaaminen tarvittavalla tasolla.

Monimuotoisuus ja syrjimättömyys menestystekijöinä

Uskomme vakaasti, että työpaikka, jossa ketään ei syrjitä, on kaikille hyvä työpaikka. Monimuotoisuus Nordeassa koskee niin sukupuolta, ikää, etnistä taustaa, uskontoa, sosiaalista asemaa, taustaa, kokemusta ja kaikkia muita henkilön identiteettiä muokkaavia tekijöitä. Konsernin palvelukseen palkattiin henkilöstöä 27 eri maasta vuonna 2016. Uudet nordealaiset toimivat esimerkiksi compliance- ja IT-tehtävissä.

Kulttuurin muutos

Haluamme, että työntekijät voivat joka päivä tulla työhön ja tuntea, että meillä on vahva yhteinen kulttuuri sekä halu ja vapaus tehdä työtä parhaalla mahdollisella tavalla. Kutsumme tätä kulttuurin muutokseksi. Henkilöstöohjelmamme rooli on merkittävä tässä muutoksessa. Tavoitteena on vahvistaa osaamista ja luoda koko organisaatioon positiivinen työkuulttuuri, jossa ei esiinny syrjintää.

Varmistamme, että luomme tarkoituksenmukaisen organisaation, jossa jokaisella on selkeä rooli ja jossa liiketoiminta saa henkilöstöhallinnolta kaiken liiketoiminnallisten tavoitteiden saavuttamiseksi tarvittavan tuen. Panostamme resurssien strategiseen suunnitteluun, jotta meillä on oikeanlaista osaamista oikeanlaisissa tehtävissä ja riittävästi resursseja kaikkein tärkeimmissä tehtävissä.

Vastuullisuus

Entistä proaktiivisempaa toimintaa

Kerromme vuoden 2016 vastuullisuusraportissa käynnistämistämme hankkeesta compliance-toiminnan parantamiseksi ja vastuullisuuden tuomiseksi entistäkin olennaisemmaksi osaksi toimintaamme. Kehitämme parhaillaan uuden, proaktiivisen vastuullisuustoiminnan suuntaviivoja. Tavoitteena on, että vastuullisuusprosessit ovat olennainen osa toimintaa kaikilla liiketoimintalueilla, jotta voimme parantaa compliancea, toimintavarmuutta ja läpinäkyvyyttä kaikilla osa-alueilla.

Vastuullisuudesta olennainen osa kaikkea ydintoimintaamme

Nordea on uusia vastuullisuustoiminnan suuntaviivoja kehittäessään toteuttanut useita konkreettisia toimia kuluneen vuoden aikana. Esimerkkejä näistä toimista ovat Financial Crime Change Programme, uuden compliance-johtajan nimittäminen ja uusi liiketoiminnan etiikkaan ja arvoihin keskittyvä valiokunta, jonka puheenjohtajana toimii konsernijohtaja. Lisäksi konsernitasolla on perustettu veroasioihin keskittyvä valiokunta (Tax Board).

Vuoropuhelu sidosryhmien kanssa

Pankki- ja rahoitustoiminta perustuu luottamuksellisiin suhteisiin. Uskomme, että luottamus on ansaittava eettisellä liiketoiminnan käytännöllä, vastuullisilla kumppanuuksilla sekä lakien ja säännösten noudattamisella.

Varallisuuden vastuullinen kartuttaminen ja hoito

Koska Nordea on rahoituslaitos, sen liiketoimintamalli perustuu arvon luomiseen. Jotta liiketoimintamalli voi olla kestävä, arvo ei voi tarkoittaa ainoastaan rahaa, vaan sen on katettava myös ympäristöön, eettisyyteen ja yhteiskuntaan liittyvät näkökohdat. Nordean pyrkimykset ovat saaneet kansainvälistä tunnustusta vastuullisen toiminnan ansiosta.

Vastaamme luotonannon tulevaisuuden haasteisiin

Ymmärrämme, ettei vastuullisuus ole meille tärkeää vain sijoittajana vaan myös rahoittajana. Siksi kiinnitimme vuoden aikana huomiota siihen, miten voimme reilulla ja arvoa tuottavalla tavalla ottaa ympäristö- ja yhteiskuntavastuuseen sekä hallintotapaan liittyvät asiat huomioon luottojen hyväksymisprosessissa. Tähän sisältyy luottoprosessien kehittäminen sekä tietoisuus ja seuranta.

Ilmastonmuutos ja vastuullinen rahoittaminen Nordeassa

Nordea on allekirjoittanut Paris Pledge for Action -ilmastositoumuksen. Sen tavoitteena on rajoittaa ilmaston maailmanlaajuinen lämpeneminen kahteen asteeseen. On tärkeää, että otamme ympäristöasiat huomioon omassa liiketoiminnassamme. Ne on otettava huomioon kaikessa mitä teemme aina sijoittamisesta luotonantoon ja toimitusketjujen hallintaan.

Lisätietoja annetaan Nordean vuoden 2016 vastuullisuusraportissa, joka on saatavilla osoitteessa www.nordea.com/responsibility.

Oikeudenkäynnit

NPS on osallisena joissakin normaalia liiketoimintaan- sa koskevissa oikeudenkäynneissä ja riita-asioissa. Useimmat näistä koskevat suhteellisen pieniä rahsummia. Millään niistä ei tällä hetkellä arvioida olevan olennaista kielteistä vaikutusta konserniin tai sen taloudelliseen asemaan.

Nordean osakkeet

Nordea Pankki Suomi Oyj ei omista omia osakkeitaan. Nordea Pankki Suomi on ostanut ja myynyt vuoden aikana emoyhtiönsä Nordea Bank AB:n (publ) osakkeita. Tehdyt kaupat on esitetty liitteessä 46.

Tilinpäätöspäivän jälkeiset tapahtumat

Nordea Pankki Suomi Oyj fuusioitui 2. tammikuuta 2017 emoyhtiönsä Nordea Bank AB:hen (publ). Kaikki Nordea Pankki Suomen varat ja velat siirtyivät Nordea Bank AB:lle (publ) ja Nordea Pankki Suomi Oyj lopetti toimintansa. Suomen pankkitoiminnasta vastaa nyt Nordea Bank AB:n (publ) Suomen sivuliike.

Näkymät vuonna 2017

NPS odottaa, että myös vuodesta 2017 tulee haasteellinen. Toimintaympäristöömme liittyy paljon epävarmuustekijöitä, talouskasvu on hidasta ja korot ovat matalalla.

Olemme kuitenkin edenneet hienosti kohti tavoitetta tehdä Nordeasta pankki, jollaisen asiakkaat haluavat. Jatkamme mittavia investointeja pankin muuttamiseksi. Yksi tulevien vuosien tärkeimmistä tavoitteista on asiakastytyvyyden parantaminen. Tärkein tekijä arvon luomisessa Nordealle ja sen osakkeenomistajille on arvon luominen asiakkaille. Jotta voimme jatkossakin tehdä vakaata tulosta osakkeenomistajillemme, sitoudumme parantamaan toimintavarmuutta ja vahvistamaan kykyämme jatkuvasti uudistaa toimintatapojamme.

Nordea Pankki Suomi -konserni ja Nordea Pankki Suomi Oyj

Tuloslaskelma

Miljoonaa euroa	Liite	Konserni		Emoyhtiö	
		2016	2015	2016	2015
Liiketoiminnan tuotot					
Korkotuotot	3	1 320	1 532	1 042	1 268
Korkokulut	3	-455	-480	-444	-478
Rahoituskate	3	865	1 052	598	790
Palkkiotuotot	4	741	759	707	726
Palkkiokulut	4	-610	-654	-598	-648
Palkkiotuotot ja -kulut, netto	4	131	105	109	78
Nettotulos käypään arvoon arvostettavista eristä	5	1 142	1 257	1 141	1 254
Osuus osakkuusyritysten tuloksesta	19	13	5	-	-
Osingot	6	-	-	72	101
Muut liiketoiminnan tuotot	7	94	66	94	65
Liiketoiminnan tuotot yhteensä		2 245	2 485	2 014	2 288
Liiketoiminnan kulut					
Hallintokulut:					
Henkilöstökulut	8	-515	-547	-484	-516
Muut kulut	9	-451	-413	-423	-389
Poistot ja arvonalentumiset aineellisista ja aineettomista hyödykkeistä	10, 20	-28	-31	-26	-28
Liiketoiminnan kulut yhteensä		-994	-991	-933	-933
Tulos ennen arvonalentumistappioita					
		1 251	1 494	1 081	1 355
Arvonalentumistappiot luotoista, netto	11	-57	-92	-41	-42
Liikevoitto		1 194	1 402	1 040	1 313
Tuloverot	12	-232	-347	-189	-311
Tilikauden tulos		962	1 055	851	1 002
Josta:					
Nordea Pankki Suomi Oyj:n osakkeenomistajien osuus		962	1 055	851	1 002
Määräysvallattomien omistajien osuus		-	-	-	-
Yhteensä		962	1 055	851	1 002
Tilikauden tulos siirrettävistä Baltian toiminnoista					
	47	22	22	-	-

Laaja tuloslaskelma

Miljoonaa euroa	Konserni		Emoyhtiö	
	2016	2015	2016	2015
Tilikauden tulos	962	1 055	851	1 002
Erät, jotka voidaan luokitella myöhemmin uudelleen tuloslaskelmaan				
Muuntoerot kauden aikana	-1	0	-	-
Myytavissä olevat sijoitukset ¹ :				
- Arvostusvoitot/-tappiot tilikauden aikana	38	12	38	11
- Verot arvostusvoitoista/-tappioista tilikauden aikana	-8	-2	-8	-2
- Tulosvaikutteisiksi siirretyt erät tilikauden aikana	-38	-30	-38	-30
- Verot tulosvaikutteisiksi siirretyistä eristä tilikauden aikana	8	6	8	6
Rahavirran suojauserät:				
- Arvostusvoitot/-tappiot tilikauden aikana	-24	210	-25	210
- Arvostusvoitoista/-tappioista maksetut verot tilikauden aikana	5	-42	5	-42
- Tulosvaikutteisiksi siirretyt erät tilikauden aikana	15	-190	15	-190
- Verot tulosvaikutteisiksi siirretyistä eristä tilikauden aikana	-3	38	-3	38
Erät, joita ei voida luokitella myöhemmin uudelleen tuloslaskelmaan				
Etuuspohjaiset eläkejärjestelyt:				
- Etuuspohjaisten eläkejärjestelyjen uudelleen määrittäminen tilikauden aikana	-13	89	-11	87
- Etuuspohjaisten eläkejärjestelyjen uudelleen määrittämisestä kirjatut verot tilikauden aikana	3	-18	2	-17
Muut laajan tuloslaskelman erät, verojen jälkeen	-18	73	-17	71
Laajan tuloslaskelman mukainen tulos	944	1 128	834	1 073
Josta:				
Nordea Pankki Suomi Oyj:n osakkeenomistajien osuus	944	1 128	834	1 073
Määräysvallattomien omistajien osuus	-	-	-	-
Yhteensä	944	1 128	834	1 073

¹ Arvostusvoitot/-tappiot, jotka liittyvät suoraan tuloslaskelmaan kirjattuihin suojaaviin eriin, joihin sovelletaan käyvän arvon suojauslaskentaa.

Tase

Miljoonaa euroa	Liite	Konserni		Emoyhtiö	
		31.12.2016	31.12.2015	31.12.2016	31.12.2015
Varat					
Käteiset varat ja keskuspankkitalletukset		29 367	32 613	29 367	32 613
Saamiset keskuspankeilta	13	299	5 328	100	5 129
Saamiset luottolaitoksilta	13	26 344	27 089	31 756	33 507
Luotot yleisölle	13	64 611	101 447	56 754	94 063
Korolliset arvopaperit	14	27 368	30 143	27 368	30 143
Vakuudeksi annetut rahoitusinstrumentit	15	4 139	4 627	4 139	4 627
Osakkeet ja osuudet	16	1 262	2 020	1 262	2 019
Johdannaissopimukset	17	68 563	80 557	68 563	80 557
Korkoriskin suojaavien erien käyvän arvon muutokset		21	51	21	51
Tytäryhtiöosakkeet ja –osuudet	18	-	-	306	309
Osakkuusyritysten osakkeet ja osuudet	19	34	42	8	28
Aineettomat hyödykkeet	20	42	44	26	31
Aineelliset hyödykkeet		84	76	80	69
Sijoituskiinteistöt		1	1	1	1
Laskennalliset verosaamiset	12	3	14	0	12
Versaamiset	12	5	1	-	-
Eläkesaamiset	30	78	90	78	90
Muut varat	22	16 238	17 015	16 205	16 970
Siirtosaamiset ja maksetut ennakot	23	316	432	222	263
Varat yhteensä		238 775	301 590	236 256	300 482
Velat					
Velat luottolaitoksille	24	63 918	78 162	62 545	78 172
Yleisön talletukset ja muut velat yleisölle	25	55 352	62 153	55 351	62 150
Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat	26	18 507	43 407	18 507	43 407
Johdannaissopimukset	17	70 864	83 538	70 864	83 538
Korkoriskin suojaavien erien käyvän arvon muutokset		25	557	25	557
Verovelat	12	65	77	65	77
Muut velat	27	17 487	20 066	17 296	19 856
Siirtovelat ja saadut ennakot	28	386	567	268	382
Laskennalliset verovelat	12	60	54	-	-
Varaukset	29	63	81	62	78
Eläkevelat	30	6	4	4	4
Velat, joilla on huonompi etuoikeus kuin muilla veloilla	31	632	628	632	628
Velat yhteensä		227 365	289 294	225 619	288 849
Oma pääoma					
Osakepääoma		2 319	2 319	2 319	2 319
Ylikurssirahasto		599	599	599	599
Muut rahastot		4 880	4 897	4 881	4 897
Kertyneet voittovarot		3 612	4 481	2 838	3 818
Oma pääoma yhteensä		11 410	12 296	10 637	11 633
Velat ja oma pääoma yhteensä		238 775	301 590	236 256	300 482
Omien velkojen vakuudeksi annettu omaisuus	32	19 172	40 932	19 172	40 931
Muu vakuudeksi annettu omaisuus	33	4 105	4 811	4 105	4 811
Vastuusitoumukset	34	27 436	12 432	27 586	12 599
Luottolupaukset	35	15 043	13 613	11 992	10 765
Muut sitoumukset	35	142	359	2	2
Muut liitteet					
Liite 1 Tilinpäätösperiaatteet		Liite 41 Varojen ja velkojen maturiteettijakauma			
Liite 2 Segmenttiraportointi		Liite 42 Lähipiiriiliketoimet			
Liite 36 Vakavaraisuus		Liite 43 Luottoriskiä koskevat tiedot			
Liite 37 Rahoitusinstrumenttien luokittelu		Liite 44 Sijoitukset strukturoituihin yhteisöihin			
Liite 38 Varojen ja velkojen käypä arvo		Liite 45 Maakohtainen raportointi			
Liite 39 Rahoitusinstrumentit, jotka nettoutetaan taseessa tai jotka sisältyvät nettoutussopimuksiin		Liite 46 Nordean osakkeet			
Liite 40 Siirretyt varat ja hankitut vakuudet		Liite 47 Siirrettävät toiminnot			

Oma pääoman muutokset

Konserni

Nordea Pankki Suomi Oyj:n osakkeenomistajille kuuluva osuus								
Miljoonaa euroa	Osake- pääoma ¹	Yli- kurssi- rahasto	Rahavirran suojauserät	Muut rahastot			Kertyneet voittovarot	Oman pääoma yhteensä
				Myytä- vissä olevat sijoitukset	Muut rahastot	Etuus- pohjaiset eläke- järjestelyt		
Oma pääoma 1.1.2016	2 319	599	14	29	4 848	6	4 481	12 296
Tilikauden tulos	-	-	-	-	-	-	962	962
<i>Erät, jotka voidaan luokitella myöhemmin uudelleen tuloslaskelmaan</i>								
Muuntoerot kauden aikana	-	-	-	-	0	-	-1	-1
Myytävissä olevat sijoitukset:								
- Arvostusvoitot/-tappiot tilikauden aikana	-	-	-	38	-	-	-	38
- Verot arvostusvoitoista/ -tappioista tilikauden aikana	-	-	-	-8	-	-	-	-8
- Tulosvaikutteisiksi siirretyt erät tilikauden aikana	-	-	-	-38	-	-	-	-38
- Verot tulosvaikutteisiksi siirretyistä eristä tilikauden aikana	-	-	-	8	-	-	-	8
Rahavirran suojauserät:								
- Arvostusvoitot/-tappiot tilikauden aikana	-	-	-24	-	-	-	-	-24
- Verot arvostusvoitoista/ -tappioista tilikauden aikana	-	-	5	-	-	-	-	5
- Tulosvaikutteisiksi siirretyt erät tilikauden aikana	-	-	15	-	-	-	-	15
- Verot tulosvaikutteisiksi siirretyistä eristä tilikauden aikana	-	-	-3	-	-	-	-	-3
<i>Erät, joita ei voida luokitella myöhemmin uudelleen tuloslaskelmaan</i>								
Etuuspohjaiset eläkejärjestelyt:								
- Etuuspohjaisten eläkejärjestelyjen uudelleen määrittäminen kauden aikana	-	-	-	-	-	-13	-	-13
- Etuuspohjaisten eläkejärjestelyjen uudelleen määrittämisestä kirjatut verot kauden aikana	-	-	-	-	-	3	-	3
Muut laajan tuloslaskelman erät, verojen jälkeen	-	-	-7	0	0	-10	-1	-18
Laajan tuloslaskelman mukainen tulos	-	-	-7	0	0	-10	961	944
Osittaisjakautuminen	-	-	-	-	-	-	-1 050	-1 050
Vuodelta 2015 maksetut osingot	-	-	-	-	-	-	-780	-780
Muut muutokset	-	-	-	-	-	-	0	0
Oma pääoma 31.12.2016	2 319	599	7	29	4 848	-4	3 612	11 410

¹ Rekisteröityjä osakkeita oli 1 030,8 miljoonaa kappaletta (31.12.2015: 1 030,8 miljoonaa). Nordea Bank AB (publ) omistaa kaikki Nordea Pankki Suomi Oyj:n osakkeet. Osakkeiden kirjanpidollinen vasta-arvo on 2,25 euroa kappale. Yhtiöjärjestyksen mukaan pankin vähimmäispääoma on 850 miljoonaa euroa ja enimmäispääoma 3 400 miljoonaa euroa.

Oma pääoman muutokset, jatkuu

Konserni

Nordea Pankki Suomi Oyj:n osakkeenomistajille kuuluva osuus								
Miljoonaa euroa	Osake- pääoma ¹	Yli- kurssi- rahasto	Rahavirran suojauserät	Muut rahastot			Kertyneet voittovarot	Oma pääoma yhteensä
				Myytä- vissä olevat sijoitukset	Muut rahastot	Etuus- pohjaiset eläke- järjestelyt		
Oma pääoma 1.1.2015	2 319	599	-2	43	2 848	-65	3 876	9 618
Tilikauden tulos	-	-	-	-	-	-	1 055	1055
<i>Erät, jotka voidaan luokitella myöhemmin uudelleen tuloslaskelmaan</i>								
Muuntoerot kauden aikana	-	-	-	-	0	-	0	0
Myytävissä olevat sijoitukset:								
- Arvostusvoitot/-tappiot tilikauden aikana	-	-	-	12	-	-	-	12
- Verot arvostusvoitoista/-tappioista tilikauden aikana	-	-	-	-2	-	-	-	-2
- Tulosvaikutteisiksi siirretyt erät tilikauden aikana	-	-	-	-30	-	-	-	-30
- Verot tulosvaikutteisiksi siirretyistä eristä tilikauden aikana	-	-	-	6	-	-	-	6
Rahavirran suojauserät:								
- Arvostusvoitot/-tappiot tilikauden aikana	-	-	210	-	-	-	-	210
- Verot arvostusvoitoista/-tappioista tilikauden aikana	-	-	-42	-	-	-	-	-42
- Tulosvaikutteisiksi siirretyt erät tilikauden aikana	-	-	-190	-	-	-	-	-190
- Verot tulosvaikutteisiksi siirretyistä eristä tilikauden aikana	-	-	38	-	-	-	-	38
<i>Erät, joita ei voida luokitella myöhemmin uudelleen tuloslaskelmaan</i>								
Etuuspohjaiset eläkejärjestelyt:								
- Etuuspohjaisten eläkejärjestelyjen uudelleen määrittäminen kauden aikana	-	-	-	-	-	89	-	89
- Etuuspohjaisten eläkejärjestelyjen uudelleen määrittämisestä kirjatut verot kauden aikana	-	-	-	-	-	-18	-	-18
Muut laajan tuloslaskelman erät, verojen jälkeen	-	-	16	-14	0	71	0	73
Laajan tuloslaskelman mukainen tulos	-	-	16	-14	0	71	1 055	1 128
Osakeperusteiset maksut	-	-	-	-	-	-	0	0
Vuodelta 2014 maksetut osingot	-	-	-	-	-	-	-450	-450
Muut muutokset	-	-	-	-	2 000 ²	-	0	2 000
Oma pääoma 31.12.2015	2 319	599	14	29	4 848	6	4 481	12 296

¹ Rekisteröityjä osakkeita oli 1 030,8 miljoonaa kappaletta (31.12.2014: 1 030,8 miljoonaa). Nordea Bank AB (publ) omistaa kaikki Nordea Pankki Suomi Oyj:n osakkeet. Osakkeiden kirjanpidollinen vasta-arvo on 2,25 euroa kappaletta. Yhtiöjärjestyksen mukaan pankin vähimmäispääoma on 850 miljoonaa euroa ja enimmäispääoma 3 400 miljoonaa euroa.

² Nordea Bank AB:n (publ) pääomasijoitus

Oma pääoman muutokset, jatkuu

Emoyhtiö

Nordea Pankki Suomi Oyj:n osakkeenomistajille kuuluva osuus								
Miljoonaa euroa	Muut rahastot							Oma pääoma yhteensä
	Osake- pääoma ¹	Yli- kurssi- rahasto	Rahavirran suojauserät	Myytavissä olevat sijoitukset	Muut rahastot	Etuus- pohjaiset eläke- järjestelyt	Kertyneet voittovarot	
Oma pääoma 1.1.2016	2 319	599	14	29	4 848	6	3 818	11 633
Tilikauden tulos	-	-	-	-	-	-	851	851
<i>Erät, jotka voidaan luokitella myöhemmin uudelleen tuloslaskelmaan</i>								
Myytavissä olevat sijoitukset:								
- Arvostusvoitot/-tappiot tilikauden aikana	-	-	-	38	-	-	-	38
- Verot arvostusvoitoista/-tappioista tilikauden aikana	-	-	-	-8	-	-	-	-8
- Tulosvaikutteisiksi siirretyt erät tilikauden aikana	-	-	-	-38	-	-	-	-38
- Verot tulosvaikutteisiksi siirretyistä eristä tilikauden aikana	-	-	-	8	-	-	-	8
Rahavirran suojauserät:								
- Arvostusvoitot/-tappiot tilikauden aikana	-	-	-25	-	-	-	-	-25
- Verot arvostusvoitoista/-tappioista tilikauden aikana	-	-	5	-	-	-	-	5
- Tulosvaikutteisiksi siirretyt erät tilikauden aikana	-	-	15	-	-	-	-	15
- Verot tulosvaikutteisiksi siirretyistä eristä tilikauden aikana	-	-	-3	-	-	-	-	-3
<i>Erät, joita ei voida luokitella myöhemmin uudelleen tuloslaskelmaan</i>								
Etuuspohjaiset eläkejärjestelyt:								
- Etuuspohjaisten eläkejärjestelyjen uudelleen määrittäminen kauden aikana	-	-	-	-	-	-11	-	-11
- Etuuspohjaisten eläkejärjestelyjen uudelleen määrittämisestä kirjatut verot kauden aikana	-	-	-	-	-	2	-	2
Muut laajan tuloslaskelman erät, verojen jälkeen	-	0	-8	0	-	-9	-	-17
Laajan tuloslaskelman mukainen tulos	0	0	-8	0	-	-9	851	834
Osakeperusteiset maksut	-	-	-	-	-	-	-1 050	-1 050
Vuodelta 2015 maksetut osingot	-	-	-	-	-	-	-780	-780
Muut muutokset	-	-	-	-	-	-	-	-
Oma pääoma 31.12.2016	2 319	599	6	29	4 848	-3	2 839	10 637

¹ Rekisteröityjä osakkeita oli 1 030,8 miljoonaa kappaletta (31.12.2015: 1 030,8 miljoonaa). Nordea Bank AB (publ) omistaa kaikki Nordea Pankki Suomi Oyj:n osakkeet. Osakkeiden kirjanpidollinen vasta-arvo on 2,25 euroa kappale. Yhtiöjärjestyksen mukaan pankin vähimmäispääoma on 850 miljoonaa euroa ja enimmäispääoma 3 400 miljoonaa euroa.

Oma pääoman muutokset, jatkuu

Emoyhtiö

Miljoonaa euroa	Nordea Pankki Suomi Oyj:n osakkeenomistajille kuuluva osuus							Oma pääoma yhteensä
	Osake- pääoma ¹	Yli- kurssi- rahasto	Muut rahastot				Kertyneet voitto- varat	
			Raha- virran suojaus- erät	Myytävissä olevat sijoitukset	Muut rahastot	Etuus- pohjaiset eläke- järjestelyt		
Oma pääoma 1.1.2015	2 319	599	-2	44	2 848	-64	3 266	9 010
Tilikauden tulos	-	-	-	-	-	-	1 002	1 002
<i>Erät, jotka voidaan luokitella myöhemmin uudelleen tuloslaskelmaan</i>								
Myytävissä olevat sijoitukset:								
- Arvostusvoitot/-tappiot tilikauden aikana	-	-	-	11	-	-	-	11
- Verot arvostusvoitoista/-tappioista tilikauden aikana	-	-	-	-2	-	-	-	-2
- Tulosvaikutteisiksi siirretyt erät tilikauden aikana	-	-	-	-30	-	-	-	-30
- Verot tulosvaikutteisiksi siirretyistä eristä tilikauden aikana	-	-	-	6	-	-	-	6
Rahavirran suojauserät:								
- Arvostusvoitot/-tappiot tilikauden aikana	-	-	210	-	-	-	-	210
- Verot arvostusvoitoista/-tappioista tilikauden aikana	-	-	-42	-	-	-	-	-42
- Tulosvaikutteisiksi siirretyt erät tilikauden aikana	-	-	-190	-	-	-	-	-190
- Verot tulosvaikutteisiksi siirretyistä eristä tilikauden aikana	-	-	38	-	-	-	-	38
<i>Erät, joita ei voida luokitella myöhemmin uudelleen tuloslaskelmaan</i>								
Etuuspohjaiset eläkejärjestelyt:								
- Etuuspohjaisten eläkejärjestelyjen uudelleen määrittäminen kauden aikana	-	-	-	-	-	87	-	87
- Etuuspohjaisten eläkejärjestelyjen uudelleen määrittämisestä kirjatut verot kauden aikana	-	-	-	-	-	-17	-	-17
Muut laajan tuloslaskelman erät, verojen jälkeen	-	-	16	-15	-	70	-	71
Laajan tuloslaskelman mukainen tulos	-	-	16	-15	-	70	1 002	1 073
Osakeperusteiset maksut	-	-	-	-	-	-	0	0
Vuodelta 2014 maksetut osingot	-	-	-	-	-	-	-450	-450
Muut muutokset	-	-	-	-	2 000 ²	-	0	2 000
Oma pääoma 31.12.2015	2 319	599	14	29	4 848	6	3 818	11 633

¹ Rekisteröityjä osakkeita oli 1 030,8 miljoonaa kappaletta (31.12.2014: 1 030,8 miljoonaa). Nordea Bank AB (publ) omistaa kaikki Nordea Pankki Suomi Oyj:n osakkeet. Osakkeiden kirjanpidollinen vasta-arvo on 2,25 euroa kappale. Yhtiöjärjestyksen mukaan pankin vähimmäispääoma on 850 miljoonaa euroa ja enimmäispääoma 3 400 miljoonaa euroa.

² Nordea Bank AB:n (publ) pääomasijoitus

Tilikauden aikana ei ole tehty päätöksiä Nordea Pankki Suomi Oyj:n osakkeiden merkitsemiseen oikeuttavien optio-oikeuksien tai vaihtovelkakirjalainojen liikkeellelaskusta. Vuoden 2016 lopussa pankilla ei ollut voimassa olevia valtuutuksia omien osakkeiden ostoon eikä osakeanteihin, optio-oikeuksien tai vaihtovelkakirjalainojen liikkeeseenlaskuun.

Rahavirtalaskelma

Miljoonaa euroa	Konserni		Emoyhtiö	
	2016	2015	2016	2015
Liiketoiminta				
Liikevoitto	1 194	1 402	1 040	1 313
Oikaisut kassavirtaan sisältyvämmistä eristä	504	738	480	675
Maksetut tuloverot	-241	-304	-200	-261
Liiketoiminnan rahavirta ennen liiketoimintaan kuuluvien saamisten ja velkojen muutosta	1 457	1 836	1 320	1 727
Liiketoimintaan kuuluvien saamisten muutos				
Muutos saamisissa keskuspankeilta	6 365	-5 046	6 364	-4844
Muutos saamisissa luottolaitoksilta	-1 598	14 368	-584	13 679
Muutos luotonannossa	12 400	12 196	12 898	12 530
Muutos korollisissa arvopapereissa	1 470	5 170	1 471	5 171
Muutos vakuudeksi annetuissa rahoitusinstrumenteissa	488	6 431	488	6 431
Muutos osakkeissa	560	-102	561	-102
Muutos johdannaisissa, netto	-1 561	3 583	-1 561	3 583
Muutos sijoituskiinteistöomaisuudessa	0	1	0	1
Muutos muissa varoissa	776	-2 392	766	-2 386
Liiketoimintaan kuuluvien velkojen muutos				
Muutos veloissa luottolaitoksille	-6 122	-9 209	-7 504	-8 957
Muutos yleisön talletuksissa ja muissa veloissa yleisölle	-7 021	-14 726	-7 020	-14 723
Muutos liikkeeseen lasketuissa arvopapereissa	-9 877	-5 065	-9 877	-5 065
Muutos muissa veloissa	-2 466	1 491	-2 447	1 487
Liiketoiminnan rahavirta	-5 129	8 536	-5 125	8 532
Investoinnit				
Liiketoimintojen hankinnat	-	0	-	-
Liiketoimintojen osakkeiden myynnit	0	-	2	0
Osakkuusyrityiltä saadut osingot	2	1	0	-
Osakkuusyritysosakkeiden hankinnat	-	0	-	-
Osakkuusyritysosakkeiden myynnit	13	-	13	-
Aineellisten hyödykkeiden hankinnat	-64	-38	-65	-40
Aineellisten hyödykkeiden myynnit	3	8	3	4
Aineettomien hyödykkeiden hankinnat	-5	-9	-1	-5
Aineettomien hyödykkeiden myynnit	-	2	-	2
Muiden pysyvien vastaavien hankinnat/myynnit	-11	25	-11	25
Investointien rahavirta	-62	-11	-59	-14
Rahoitustoiminta				
Liikkeeseen lasketut lainat, joilla on huonompi etuoikeus kuin muilla veloilla	5	8	5	8
Takaisin maksetut lainat, joilla on huonompi etuoikeus kuin muilla veloilla	-	-	-	-
Maksetut osingot	-780	-450	-780	-450
Muut muutokset	-14	2 073	-15	2 070
Rahoitustoiminnan rahavirta	-789	1 631	-790	1 628
Kauden rahavirta	-5 980	10 156	-5 973	10 146
Rahavarat kauden alussa	39 870	29 714	39 857	29 711
Valuuttakurssimuutosten vaikutus	-783	0	-783	0
Jakautumisessa siirretyt rahavarat	391	-	391	-
Rahavarat kauden lopussa	34 282	39 870	34 276	39 857
Muutos	-5 980	10 156	-5 973	10 146

Rahavirtalaskelma, jatkuu

Lisätiedot rahavirtalaskelmasta

Rahavirtalaskelmassa esitetään käteisten varojen ja niihin rinnastettujen varojen rahavirrat tilikauden aikana koko liiketoiminnan osalta. Nordea Pankki Suomi Oyj:n rahavirtalaskelmassa on noudatettu liiketoiminnan rahavirtojen epäsuoraa esittämistapaa, jossa tilikauden tulosta oikaistaan muiden kuin maksuperusteisten tapahtumien vaikutuksella (esim. poistot ja arvonalentumistappiot luotoista). Rahavirrat luokitellaan liiketoiminnan, investointien ja rahoitustoiminnan rahavirtoihin.

Liiketoiminta

Liiketoiminnalla tarkoitetaan pääasiallista tuloa tuottavaa toimintaa. Rahavirta muodostuu pääsääntöisesti liikevoitosta, jota oikaistaan rahavirtoihin kuulumattomilla erillä ja maksetuilla tuloveroilla. Rahavirtoihin kuulumattomien erien oikaisuihin sisältyvät erät:

Miljoonaa euroa	Konserni		Emoyhtiö	
	2016	2015	2016	2015
Poistot	28	28	25	25
Arvonalentumiset	0	3	0	3
Arvonalentumistappiot luotoista	68	106	43	46
Realisoitumattomat voitot/tappiot	124	1,079	125	1,080
Myyntivoitot/-tappiot, netto	6	-4	6	-3
Siirtyvien erien ja varausten muutokset	-37	-200	-44	-219
Valuuttakurssimuutosten vaikutus	-3	-1	-	-
Muut erät	318	-273	325	-257
Yhteensä	504	738	480	675

Liiketoimintaan kuuluvien saamisten ja velkojen muutoksiin sisältyvät erät ovat tavanomaiseen liiketoimintaan kuuluvia varoja ja velkoja kuten luottoja, talletuksia ja liikkeeseen laskettuja velkainstrumentteja. Johdannaissovimusten muutokset esitetään nettona.

Liiketoiminnan rahavirtaan sisältyvät saadut korkotuotot ja maksetut korkokulut:

Miljoonaa euroa	Konserni		Emoyhtiö	
	2016	2015	2016	2015
Saadut korkotuotot	1 330	1 558	1 056	1 295
Maksetut korkokulut	-452	-488	-442	-488

Investointien rahavirta

Investointien rahavirta koostuu pysyvien tase-erien kuten kiinteistöjen, kaluston, aineettomien oikeuksien sekä arvopapereiden poistoista ja myynneistä.

Rahoitustoiminta

Rahoitustoiminnan tapahtumat kuten osake-emissiot, osingonjako sekä huonomman etuoikeuden lainojen liikkeeseenlaskut ja lyhennykset näkyvät muutoksina omassa pääomassa ja huonomman etuoikeuden lainoissa.

Käteiset ja niihin rinnastettavat varat

Seuraavat erät sisältyvät käteisiin varoihin:

Miljoonaa euroa	Konserni		Emoyhtiö	
	31.12. 2016	31.12. 2015	31.12. 2016	31.12. 2015
Käteiset varat ja keskuspankkitalletukset	29 367	32 613	29 367	32 613
Vaadittaessa maksettavat saamiset luottolaitoksilta	4 915	7 257	4 909	7 244
	34 282	39 870	34 276	39 857

Käteiset varat sisältävät käteiset maksuvälineet ja ulkomaiset setelit. Saamisiin keskuspankeilta sisältyvät keskuspankeissa ja julkisen viranomaisen ylläpitämissä postisiirtojärjestelmissä olevat tilit, jotka täyttävät seuraavat ehdot:

- keskuspankin tai postisiirtojärjestelmän kotipaikka on maassa, jossa yhtiöllä on toimipaikka
- tilillä olevat varat ovat milloin tahansa käytettävissä.

Vaadittaessa maksettavat saamiset luottolaitoksilta sisältävät käteiset varat lukuun ottamatta joukkolainoja ja muita korollisia arvopapereita. Vaadittaessa maksettavat saamiset keskuspankeilta sisältävät instrumentit, jotka Nordea voi myydä eteenpäin välittömästi.

Tilinpäätöksen liitteet

Liite 1 Tilinpäätösperiaatteet

Liitteen 1 sisällysluettelo

1. Tilinpäätöksen laatimisperiaatteet	38	12. Rahoitusinstrumentit	50
2. Muutokset tilinpäätösperiaatteissa ja esitystavassa	38	13. Luotot yleisölle/saamiset luottolaitoksilta ..	52
3. IFRS-standardien muutokset, jotka eivät ole vielä käytössä.....	39	14. Leasing.....	54
4. Kriittinen arviointi ja arvioiden epävarmuustekijät	41	15. Aineettomat hyödykkeet	54
5. Konsernitilinpäätöksen periaatteet	43	16. Aineelliset hyödykkeet.....	54
6. Tuottojen ja niiden arvonalentumisten kirjaaminen	45	17. Verot	55
7. Rahoitusinstrumenttien kirjaaminen taseeseen ja taseesta pois kirjaaminen	46	18. Työsuhde-etuudet.....	55
8. Ulkomaan rahan määräiset saamiset ja velat	47	19. Oma pääoma	56
9. Suojauslaskenta.....	47	20. Takaussitoumukset ja luottolupaukset.....	57
10. Rahoitusinstrumenttien käyvän arvon määrittäminen.....	48	21. Osakeperusteiset kannustinohjelmat.....	57
11. Keskuspankkeihin talletetut varat	49	22. Lähipiiriä koskevat tapahtumat	57

1. Tilinpäätöksen laatimisperiaatteet

NPS:n konsernitilinpäätös on laadittu EU-komission hyväksymien kansainvälisten tilinpäätösstandardien (International Financial Reporting Standards, IFRS) mukaisesti. Lisäksi tilinpäätökseen on sovellettu tiettyjä täydentäviä säännöksiä, jotka sisältyvät Suomen kirjanpitolakiin, Suomen luottolaitostoinnasta annettuun lakiin, Finanssivalvonnan määräyksiin ja ohjeisiin sekä valtiovarainministeriön luottolaitoksen tilinpäätöksestä ja konsernitilinpäätöksestä antamaan päätökseen.

Edellä mainittujen standardien, suositusten ja lakien mukaiset tiedot sisältyvät tilinpäätöksen liitteisiin, riskien, likviditeetin ja pääoman hallintaa käsittelevään toimintakertomuksen osioon sekä muihin tilinpäätöksen kohtiin.

Hallitus hyväksyi tilinpäätöksen 28. helmikuuta 2017. Lopullisesti tilinpäätös vahvistetaan viimeisessä osakkeenomistajien kokouksessa 28 helmikuuta 2017.

2. Muutokset tilinpäätösperiaatteissa ja esitystavassa

Tilinpäätösperiaatteet, laskentatavat ja esitystapa ovat olennaisilta osiltaan samat kuin vuoden 2015 vuosikertomuksessa. Vuonna 2016 käyttöön otetut uudet tilin-

päätöstä koskevat vaatimukset ja niiden vaikutukset Nordean tilinpäätökseen kuvataan jäljempänä.

Nordea otti seuraavat uudet ja muutetut standardit ja tulkinnot käyttöön 1. tammikuuta 2016, mutta niillä ei ole ollut olennaista vaikutusta Nordean tilinpäätökseen:

- Muutokset IFRS 10-, IFRS 12- ja IAS 28 -standardeihin: Sijoitusyhteisöt – yhdistelemistä koskevan poikkeuksen soveltaminen
- Muutokset IFRS 11 -standardiin: Osuudet yhteisissä toiminnoissa ja niiden hankinnan kirjaaminen
- Muutokset IAS 1 -standardiin: Tilinpäätöksen esittäminen
- Muutokset IAS 16- ja IAS 38 -standardeihin: Selvennys hyväksyttäviin poistomenetelmiin.
- IFRS-standardien vuosittaiset muutokset, muutoskokoelma 2012–2014.

Muutos vakaussmaksujen esitystavassa

Nordea on paikallisen markkinakäytännön mukaisesti luokitellut vakaussmaksut rahoituskatteeseen. Aiemmin ne luokiteltiin nettomääräisiin palkkiotuottoihin ja -kuluihin. Vertailuluvut on oikaistu vastaavasti ja niiden vaikutus on esitetty alla olevassa taulukossa. Esitystavan muutos ei vaikuta taseeseen tai omaan pääomaan.

Muutos vakaussmaksussa

Tuloslaskelma	Konserni				Emoyhtiö			
	1-12 2016		1-12 2015		1-12 2016		1-12 2015	
	Uusi kirjaamistapa	Vanha kirjaamistapa	Uusi kirjaamistapa	Vanha kirjaamistapa	Uusi kirjaamistapa	Vanha kirjaamistapa	Uusi kirjaamistapa	Vanha kirjaamistapa
Miljoonaa euroa								
Rahoituskate	865	931	1 052	1 053	598	663	790	790
- josta vakaussmaksu	-66		-1		-65			
Palkkiotuotot ja -kulut, netto	131	65	105	104	109	44	78	45
- josta vakaussmaksu		-66		-1		-65		

Muutos nettomääräisten palkkiotuottojen ja -kulujen esitystavassa

Liitteen 4 ”Palkkiotuotot ja -kulut, netto” esitystapaan on edellä mainittujen muutosten lisäksi tehty myös muita muutoksia. Merkittävin muutos on se, että tuotot ja kulut on netotettu, jotta eri liiketoimintojen nettotuloksesta saadaan aiempaa parempi kuva. Palkkiokulut on eritelty aiempaa yksityiskohtaisemmin. Näin ne voidaan yhdistää entistä paremmin vastaaviin palkkiotuottoihin. Muutoksen bruttovaikutus tuottoihin ja kuluihin on esitetty liitteessä 4.

Lisäksi listautumisanteihin liittyvät palkkiotuotot on luokiteltu erään ”Arvopaperivälitys, arvopaperien liikkeeseenlaskut ja corporate finance -toiminta”, kun ne aiemmin luokiteltiin erään ”Säilytys- ja liikkeenlaskupalvelut” (vaikutus koko vuoden 2015 lukuun oli 4 miljoonaa euroa). Uudelleenluokitukset tehtiin, jotta luvut kuvaavat paremmin annettua/saattua palvelua.

3. IFRS-standardien muutokset, jotka eivät ole vielä käytössä

IFRS 9 Rahoitusinstrumentit

IASB on viimeistellyt uuden rahoitusinstrumentteja koskevan standardin IFRS 9 Rahoitusinstrumentit. IFRS 9 koskee rahoitusvarojen luokittelua ja arvostamista, arvonalentumisia sekä yleistä suojauslaskentaa. Uusi standardi korvaa näitä osa-alueita nykyisin koskevat vaatimukset IAS 39 -standardissa. IFRS 9 tulee voimaan tilikautena, joka alkaa 1. tammikuuta 2018 tai sen jälkeen. EU-komissio on suositellut standardin käyttöönottoa. Standardin saa ottaa käyttöön jo ennen sen voimaantuloa, mutta Nordea ei suunnittele sen käyttöönottoa ennen kuin sen soveltaminen on pakollista. Nordea ei myöskään aio esittää IFRS:n mukaisesti oikaistuja lukuja vuodelta 2017 vuoden 2018 vuosikertomuksessa.

Luokittelu ja arvostaminen

Rahoitusvarat on IFRS 9 -standardin luokittelua ja arvostamista koskevien vaatimusten mukaan luokiteltava ja arvostettava jaksotettuun hankintamenoon ja käypään arvoon muun laajan tuloksen kautta. Rahoitusinstrumenttien luokittelu riippuu sen salkun liiketoimintamallista, johon instrumentti sisältyy, sekä siitä, sisältyykö rahavirtoihin pelkästään pääoman ja koron maksuja.

Nordea on jakanut rahoitusvaransa salkkuihin ja/tai alasalkkuihin, jotta liiketoimintamalli voidaan arvioida. Salkut perustuvat siihen, miten rahoitusvaroja hallitaan tietyn liiketoiminnallisen tavoitteen saavuttamiseksi. Nordea on ottanut nykyisen liiketoimintaluerakenteen huomioon asettaessaan tason, jolla salkut määritellään. Määritellään kunkin salkun liiketoimintamallia Nordea on analysoinut rahoitusvarojen tarkoituksen sekä esimerkiksi aiemmat myynnit ja varainhoitajien palkkiot.

Nordea on myös analysoinut, olivatko 31. joulukuuta 2015 hallussa olleista rahoitusomaisuuseristä saadut rahavirrat pelkästään pääoman ja koron maksuja. Analysoinnissa rahavirraltaan samankaltaiset sopimukset on luokiteltu samaan ryhmään ja johtopäätökset perustuvat kaikkiin ryhmään kuuluviin sopimuksiin.

Liiketoimintamallin ja maksutyypin (pelkästään pääoman ja koron maksu) analysointi ei ole johtanut merkittäviin muutoksiin verrattuna IAS 39:n mukaiseen rahoitusinstrumenttien arvostukseen. Uudella standardilla ei siksi odoteta käyttöönoton alkuvaiheessa olevan merkittävää vaikutusta Nordean taloudelliseen tilanteeseen, tulokseen tai omaan pääomaan. Standardin ei myöskään odoteta käyttöönoton alkuvaiheessa vaikuttavan merkittävästi Nordean vakavaraisuuteen, suuriin asiakasriskeihin, riskienhallintaan tai muihin taloudellisiin tekijöihin. Nämä alustavat johtopäätökset riippuvat luonnollisesti siitä, millaisia rahoitusinstrumentteja Nordean taseeseen sisältyy siirtymähetkellä.

Arvonalentumiset

IFRS 9 -standardiin sisältyvät arvonalentumisia koskevat vaatimukset perustuvat malliin odotetuista tappioista nykyisen IAS 39 -standardin mukaisen, toteutuneisiin tappioihin perustuvan mallin sijaan. IFRS 9 -standardin arvonalentumista koskevat vaatimukset ovat myös laajemmat kuin IAS 39 -standardin vaatimukset. IFRS 9 edellyttää, että kaikille jaksotettuun hankintamenoon ja käypään arvoon muun laajan tuloksen kautta arvostettaville varoille sekä taseen ulkopuolisille erille, mukaan lukien takaukset ja luottolupaukset, tehdään arvonalentumistesti. Nordeassa ei tällä hetkellä lasketa saatavaryhmäkohtaisia arvonalentumisia taseen ulkopuolisille vastuille eikä myytäviksi luokitelluille rahoitusinstrumenteille.

Arvonalentumistestiä varten varat jaetaan kolmeen ryhmään niiden luottoriskin perusteella. Tasoon 1 sisältyvät varat, joiden luottoriski ei ole kasvanut merkittävästi. Tasoon 2 sisältyvät varat, joiden luottoriski on kasvanut merkittävästi. Tasoon 3 taas sisältyvät ongelmaluotot. Merkittävälle tason 3 varallisuuserille tehdään arvonalentumistesti saatavakohtaisesti. Vähemmän merkittävät varallisuuserät arvioidaan saatavaryhmäkohtaisesti. Tasolla 1 arvonalentumiskirjaukset vastaavat odotettuja tappioita 12 kuukaudelta. Tasolla 2 ja 3 arvonalentumiskirjaukset vastaavat odotettuja tappioita koko elinkaaren ajalta.

Yksi merkittävä IFRS 9 -standardiin perustuva tekijä arvonalentumiskirjauksen suuruutta määriteltäessä on se, milloin omaisuuserä siirretään tasolta 1 tasolle 2. Nordean on päätettävä, mitä parametreja se käyttää luottoriskin kasvamisen tunnistamiseksi ja miten paljon parametrien pitää muuttua, jotta kyseessä on ”merkittävä kasvu”. Nordean on alustavasti päättänyt käyttää siirtymähetkellä hallussa olevien varojen kohdalla sisäistä luokitusta ja pisteytystä määrittäessään, onko luottoriski kasvanut merkittävästi vai ei. Siirty-

mähetken jälkeen perusteena käytetään omaisuuserän koko elinkaaren maksukyvyttömyystodennäköisyyden muutoksia. Nordea on tullut siihen tulokseen, että koko elinkaaren maksukyvyttömyystodennäköisyyttä ei voida laskea ilman kohtuuttomia kustannuksia ja kohtuutonta vaivaa ja ilman tietoa niistä varoista, jotka ovat taseessa siirtymähetkellä. Nordea on alustavasti päättänyt käyttää siirtokriteerinä maksukyvyttömyystodennäköisyyden absoluuttisten ja suhteellisten muutosten yhdistelmää niiden omaisuuserien kohdalla, joiden arvostus perustuu koko elinkaaren maksukyvyttömyystodennäköisyyteen. Lisäksi luottojoustoasiakkaat ja asiakkaat, joilla on yli 30 päivää myöhässä olevia maksuja, siirretään tasolle 2. Nordea ei ole vielä päättänyt, minkä suuruinen muutos luokituksessa, pisteytyksessä ja maksukyvyttömyystodennäköisyydessä on merkittävä.

Nordean nykyinen saatavaryhmäkohtaisten arvonalentumiskirjausten laskentamalli perustuu luokituksen tai pisteytyksen heikkenemiseen. Ei kuitenkaan ole todennäköistä, että nykyisen mallin mukainen tappiota-
pahtuma riittäisi siirtämään eriä IFRS 9:n tasolta 1 tasolle 2.

IFRS 9:n mukaiset arvonalentumiskirjaukset lasketaan seuraavasti: vastuun määrä maksukyvyttömyystilanteessa x maksukyvyttömyystodennäköisyys x odotettu tappio. Tason 1 omaisuuserien kohdalla laskenta perustuu ainoastaan 12 seuraavaan kuukauteen. Tason 2 erien laskenta puolestaan perustuu omaisuuserän koko odotettuun elinkaareen.

Varoista, joiden luottoriski on kasvanut merkittävästi, on Nordeassa tehty arvonalentumiskirjaukset, jotka perustuvat odotettuihin tappioihin 12 kuukaudesta, kun taas IFRS 9 -standardissa edellytetään kirjauksia, jotka vastaavat odotettuja tappioita koko elinkaaren ajalta. Kun lasketaan IFRS 9:n mukaisia tappioita koko elinkaaren ajalta, mukaan lukien tason arviointi, laskennan pitää perustua tulevaisuutta koskeviin todennäköisyyksiin. Nordea on alustavasti päättänyt käyttää kolmea makrotalouden skenaariota arvioidessaan odotettujen luottotappioiden epälineaarisuutta. Odotettujen tappioiden laskennassa käytettyjen olennaisten parametrien oikaisuihin käytetään eri skenaarioita. Kussakin skenaariossa odotettujen tappioiden todennäköisyyspainotettu keskiarvo kirjataan arvonalentumiseksi.

Uusien vaatimusten odotetaan lisäävän arvonalentumisia ja pienentävän omaa pääomaa käyttöönoton alkuvaiheessa. Niiden ei odoteta vaikuttavan merkittävästi suuriin asiakasriskeihin. Vaikutusta vakavaraisuuteen ei voida arvioida, sillä Baselin komitean odotetaan antavan uudet määräykset IFRS 9:ään siirtymiseksi, mutta nämä eivät ole vielä lopulliset. Lisäksi odotetaan, että pitkän aikavälin vaikutukset vakavaraisuuteen ovat negatiiviset sen jälkeen kun siirtymä-

säännökset eivät enää ole voimassa, koska oman pääoman pienentymisen odotetaan vähentävän ydinpääomaa. Arvonalentumisten lisäyksen ei kuitenkaan odoteta täysimääräisenä vähentävän ydinpääomaa, sillä useat tekijät pienentävät tätä vaikutusta, kuten esimerkiksi nykyisin voimassa oleva alijäämän vähennys, jonka odotetaan pienentyvän, kun arvonalentumiset lasketaan IFRS 9:n mukaisesti.

IFRS 9:n mukaiset arvonalentumislaskelmat edellyttävät raportoilta yksiköiltä enemmän kokemusta luottojen arvioinnista kuin tällä hetkellä voimassa oleva IAS 39 edellyttää. Sen vuoksi käyttöön otetaan entistä enemmän subjektiivisia näkemyksiä. Tulevaisuuden näkymien mukaanotto lisää monimutkaisuutta ja aiheuttaa sen, että johdon näkemys talousnäkymistä vaikuttaa arvonalentumisten määrään. IFRS 9:n mukaisen arvonalentumislaskelmien odotetaan olevan vaihtelevampia ja suhdanneherkempiä kuin IAS 39:n mukaiset laskelmat. Tämä johtuu lähinnä tulevaisuuden skenaarioihin sovellettavista subjektiivisista arvioista.

Suojauslaskenta

Suurin muutos yleiseen suojauslaskentaan on se, että standardi yhtenäistää suojauslaskennan aiempaa tiiviimmin riskienhallinnan kanssa. Koska Nordea käyttää yleensä makrosuojauslaskentaa, uusilla vaatimuksilla ei Nordean arvion mukaan ole käyttöönoton alkuvaiheessa olennaista vaikutusta Nordean tilinpäätökseen, vakavaraisuuteen, suuriin asiakasriskeihin, riskienhallintaan tai muihin taloudellisiin tekijöihin.

Nordea on alustavasti päättänyt noudattaa edelleen IAS 39:n mukaisia suojauslaskentaa koskevia määräyksiä myös sen jälkeen, kun IFRS 9 on otettu käyttöön. Päätöstä ei ole kuitenkaan vahvistettu.

IFRS 15 Tuotot asiakassopimuksista

IASB on julkaissut uuden IFRS 15 Tuotot asiakassopimuksista -standardin. Standardia koskevia selvennyksiä julkaistiin huhtikuussa 2016. Uudessa standardissa määritellään yhtenäinen ja kattava, asiakassopimuksista saatavien tuottojen kirjaamisesta koskeva malli. Uusi standardi korvaa nykyiset tuottojen kirjaamisesta koskevat IFRS-standardit ja -tulkinnat, kuten IAS 18 Tuotot -standardin. IFRS 15 tulee voimaan tilikautena, joka alkaa 1. tammikuuta 2018 tai sen jälkeen, mutta sen saa ottaa käyttöön jo aiemmin. EU-komissio suositteli standardin käyttöönottoa vuonna 2016 ja sen odotetaan suosittelleen selvennysten käyttöönottoa vuonna 2017. Nordea ei toistaiseksi suunnittele standardin käyttöönottoa ennen kuin sen soveltaminen on pakollista. Standardia ei sovelleta rahoitusinstrumentteihin, vakuutusopimuksiin eikä vuokrasopimuksiin. Lopullisten vaikutusten analysointi on vielä kesken Nordeassa, mutta tämänhetkisen arvion mukaan uudella standardilla ei ole käyttöönoton alkuvaiheessa olennaista vaikutusta Nordean tilinpäätökseen, vakavaraisuuteen tai suuriin asiakasriskeihin.

Muutokset IFRS 10- ja IAS 28 -standardeihin: Sijoittajan ja sen osakkuusyrityksen tai yhteisjärjestelyn välinen varojen myynti tai suoritus

IASB on muuttanut IFRS 10- ja IAS 28 -standardien vaatimuksia, jotka koskevat sijoittajan ja sen osakkuusyrityksen tai yhteisjärjestelyn välisiä varojen myyntejä ja suorituksia, koska tällaisista tapahtumista kirjattavien voittojen tai tappioiden käsittely oli epä johdonmukaista kyseisissä standardeissa. IASB on tämän jälkeen ehdottanut, että voimaantulopäivää lykätään toistaiseksi ja että muutokset saa ottaa käyttöön sitä ennen. EU-komissio ei ole vielä suositellut muutosten käyttöönottoa. Nordea ei toistaiseksi suunnittele muutosten käyttöönottoa ennen kuin niiden soveltaminen on pakollista. Uusilla vaatimuksilla ei odoteta käyttöönoton alkuvaiheessa olevan vaikutusta Nordean tilinpäätökseen, vakavaraisuuteen tai suuriin asiakasriskeihin, sillä uudet vaatimukset ovat Nordean nykyisten tilinpäätösperiaatteiden mukaiset.

IFRS 16 Vuokrasopimukset

IASB on julkaissut uuden IFRS 16 Vuokrasopimukset -standardin. Uusi standardi muuttaa vuokralleottajien tilinpäätöstä koskevia vaatimuksia. Kaikki vuokrasopimukset (lyhytaikaisia sopimuksia ja arvoltaan vähäisiä omaisuuseriä koskevia sopimuksia lukuun ottamatta) on kirjattava vuokralleottajan taseeseen käyttöi-keutta koskevana omaisuuseränä ja vastaavana velkana. Vuokrat kirjataan poistoina ja korkokuluina. Vuokralleottajien tilinpäätöstä koskevat vaatimukset eivät muutu. Lisäksi vaaditaan lisätietojen esittämistä. Uusi standardi tulee voimaan tilikautena, joka alkaa 1. tammikuuta 2019 tai sen jälkeen. Standardin saa ottaa käyttöön jo aiemmin. EU-komission odotetaan suositelevan muutosten käyttöönottoa vuonna 2017. Nordea ei toistaiseksi suunnittele muutosten käyttöönottoa ennen kuin niiden soveltaminen on pakollista. Nordean tämänhetkinen arvio on, että uusi standardi muuttaa kiinteistöjä koskevien vuokrasopimusten kirjaamista-paa ja vaikuttaa lähinnä Nordean taseeseen.

Muut IFRS-standardien muutokset

IASB on julkaissut seuraavat uudet tai muutetut standardit, joilla ei arvioida olevan käyttöönoton alkuvaiheessa merkittävää vaikutusta Nordean tilinpäätökseen, vakavaraisuuteen tai suuriin asiakasriskeihin:

- Muutokset rahoitusinstrumentteja koskevan IFRS 9 -standardin soveltamisessa vakuutus sopimuksia koskevan IFRS 4 -standardin yhteydessä
- Muutos IAS 12 -standardiin: Laskennallisten verosaamisten kirjaaminen toteutumattomista voitoista
- Muutokset IFRS 7 -standardiin: Tilinpäätöksen esittäminen
- Muutokset IFRS 2 -standardiin: Osakeperusteisten maksujen luokittelu ja arvostus.

4. Kriittinen arviointi ja arvioiden epävarmuustekijät

Tilinpäätöksen laatiminen yleisesti hyväksyttyjen tilinpäätösperiaatteiden mukaan edellyttää tietyissä yhteyksissä arvioiden ja oletusten käyttöä. Myöhemmin toteutuvat luvut saattavat poiketa jossain määrin arvioiduista. Tässä kohdassa kuvataan:

- raportointikauden lopussa vallitsevat arvioiden epävarmuustekijät, joihin liittyy merkittävä riski siitä, että varojen ja velkojen kirjanpitoarvoa joudutaan olennaisesti oikaisemaan seuraavan tilikauden aikana ja
- tilinpäätösperiaatteiden soveltamisessa käytetyt arviot (lukuun ottamatta arvioita, jotka sisältävät oletuksia), joilla on merkittävin vaikutus tilinpäätökseen kirjattaviin lukuihin.

Kriittiset arviot ja epävarmuustekijät liittyvät erityisesti seuraaviin seikkoihin:

- tiettyjen rahoitusinstrumenttien käyvän arvon määrittäminen
- yleisölle annettujen luottojen ja luottolaitoksilta olevien saamisten arvonalentumistestit
- rahavirtojen suojauksen tehokkuuden mittaus
- henkilöstön eläkevastuiden ja eläkejärjestelyihin kuuluvien varojen vakuutusmatemaattinen laskenta
- vuokrasopimusten luokittelu
- ensisijaiseen lisäpääomaan luettavien instrumenttien luokittelu
- määräysvallan arviointi konsernintilinpäätökseen yhdistelyä varten
- ulkomaan rahan määräiset saamiset ja velat
- laskennallisten verosaamisten arvostus
- oikeusprosesseihin liittyvät vaateet.

Tiettyjen rahoitusinstrumenttien käyvän arvon määrittäminen

Rahoitusinstrumenttien käyvän arvon määrittämistä koskevista tilinpäätösperiaatteista kerrotaan kohdassa 10 ”Rahoitusinstrumenttien käyvän arvon määrittäminen” ja liitteessä 38 ”Varojen ja velkojen käypä arvo”. OTC -johdannaisten ja sellaisten muiden rahoitusinstrumenttien käyvän arvon määrittämisessä, joiden osalta ei ole saatavilla markkinoilla annettua noteerausta eikä äskettäin noteerattua markkinahintaa, noudatetaan kriittistä arviointia, jolla on merkittävä vaikutus tilinpäätökseen kirjattaviin lukuihin.

Kriittinen arviointi koskee seuraavia seikkoja:

- arvostusmenetelmän valinta
- päätös siitä, milloin kurssinoteeraus ei anna oikeaa kuvaa käyvistä arvosta (mukaan lukien päätös siitä, milloin markkinat ovat toimivat)
- käyvän arvon oikaisu, jolla otetaan huomioon luotto-, malli- ja likviditeettiriskit
- päätös siitä, mitkä markkinaparametrit ovat todennettavissa.

Sellaisten rahoitusinstrumenttien käyvän arvon määrittämisessä tarvittaviin kriittisiin arvioihin, joiden osalta ei ole saatavilla markkinoilla annettua noteerausta eikä äskettäin noteerattua markkinahintaa, liittyy myös paljon arvioiden epävarmuustekijöitä.

Näissä tapauksissa päätökset pohjautuvat Nordean tilinpäätös- ja arvostusperiaatteiden mukaiseen ammattilliseen arvioon. Arvostusperiaatteista päättää konsernin arvostusvaliokunta (Group Valuation Committee), jota johtaa konsernin talousjohtaja.

Tietoja sellaisten rahoitusinstrumenttien käypään arvoon liittyvästä herkkyysanalyysistä, joiden arvostuksessa käytetään merkittäviä ei-todennettavissa olevia parametreja, annetaan liitteessä 38 ”Varojen ja velkojen käypä arvo”.

Arvioiden epävarmuustekijöitä liittyy myös sellaisten rahoitusinstrumenttien alkuperäiseen kirjaukseen, jotka ovat osa suurempaa strukturoitua transaktiota. Vaikka tällaisia instrumentteja ei välttämättä alkupe-
räisen kirjauksen jälkeen kirjata käypään arvoon ja koska tällaisilla yksittäisillä instrumenteilla ei normaalisti ole erillistä kauppahintaa eikä toimivia markkinoita, niiden käypä arvo on arvioitava.

Arvon alentumistestit, luotot yleisölle / saamiset luottolaitoksilta

Luottojen arvonalentumistestejä koskevasta tilinpäätösperiaatteista kerrotaan kohdassa 13 ”Luotot yleisölle/saamiset luottolaitoksilta”.

Johdon on tehtävä kriittisiä arvioita ja päätöksiä sekä saatavakohtaisesti että saatavaryhmäkohtaisesti arvostettujen saamisten arvonalentumisten laskennassa. Lisätietoja on liitteessä 13 ”Luottosalkku ja siihen liittyvät arvonalentumiset”.

Eniten arviointia vaatii saatavaryhmäkohtaisten arvonalentumisten laskenta. Saatavaryhmäkohtaisesti arvostettujen lainojen arvostuksessa on tehtävä arviointia tunnistettaessa tapahtumat ja/tai todennettavissa olevat tiedot, jotka osoittavat, että ryhmään sisältyvien lainojen arvo on alentunut. Nordea seuraa salkkuaan luokitusten muutosten kautta, ja tappiotapahtuma on tapahtuma, jonka perusteella luokitusta lasketaan. Myös lainaryhmään kuuluvilta asiakkailta saatavien tulevien rahavirtojen nykyarvon määrittämiseen liittyy epävarmuustekijöitä. Tähän sisältyvät asiakkaan maksukyvyttömyystodennäköisyydestä ja asiakkaan mak-

sukyvyttömyydestä odotettavasta tappiosta saatavien historiatietojen käyttö ja kokemukset, jotka on saatu sovellettaessa historiatietoihin perustuvia oletuksia nykytilanteeseen.

Rahavirtojen suojausten tehokkuuden mitta

Rahavirtojen suojausta koskevasta tilinpäätösperiaatteista kerrotaan kohdassa 9 ”Suojauslaskenta”.

Tärkeä rahavirtojen suojauslaskentaan liittyvä päätös on tehokkuuden mittaustavan valinta.

Nordeassa sovelletussa rahavirtojen suojauslaskennassa käytettävät suojausinstrumentit ovat pääasiassa koron- ja valuutanvaihtosopimuksia, jotka kirjataan aina käypään arvoon. Valuuttakomponentti määritellään valuuttariskin rahavirtasuojaukseksi ja korkokomponentti korkoriskin käyvän arvon suojaukseksi. Näiden rahavirtasuojauksien tehokkuuden mittaamiseen käytetään hypoteettista johdannaismenetelmää, jossa suojatusta sopimuksesta (valuuttakomponentti) odotettujen tulevien rahavirtojen kumulatiivisen muutoksen nykyarvon tilalla käytetään täydellisen hypoteettisen vaihtosopimuksen muutosta. Kriittistä arviointia tarvitaan täydellisen hypoteettisen vaihtosopimuksen ominaisuuksien määrittelyyn.

Henkilöstön eläkevastuiden ja eläkejärjestelyihin kuuluvien varojen vakuutusmatemaattinen laskenta

Työsuhteen päättymisen jälkeisiä etuuksia koskevasta tilinpäätösperiaatteista kerrotaan kohdassa 18 ”Työsuhte-etuudet”.

Konsernin ulkopuoliset vakuutusmatemaatikot laskevat merkittävimpien eläkejärjestelyjen eläkevelvoitteet käyttäen väestörakenteen muutoksiin liittyviä oletuksia. Nämä laskelmat perustuvat useisiin vakuutusmatemaattisiin ja taloudellisiin parametreihin.

Diskonttauskoron arviointiin liittyy epävarmuutta siitä, ovatko yrityslainojen markkinat tarpeeksi toimivat ja korkealaatuiset. Toinen epävarmuustekijä liittyy tuottokäyrien määrittämiseen asianomaisille juoksuajoille. Suomessa diskonttauskorko määritetään yrityslainojen markkinatuoton perusteella. Muut parametrit, kuten palkankorotuksia ja inflaatiota koskevat oletukset, määritellään niitä koskevien pitkän aikavälin odotusten mukaan, ja myös niihin liittyy arvioiden epävarmuustekijöitä. Tärkeimmät vuoden lopussa käytetyt parametrit on esitetty liitteessä 30 ”Eläkevelvoitteet”. Liitteessä on kuvattu myös oletusten muutoksen vaikutus laskelmiin.

Vuokrasopimusten luokittelu

Vuokrasopimuksia koskevasta tilinpäätösperiaatteista kerrotaan kohdassa 14 ”Leasing”.

Vuokrasopimusten luokittelu vaatii kriittistä arviointia. Vuokrasopimus luokitellaan rahoitusleasingsopimukseksi, jos sillä siirretään merkittävä osa omistusoikeuteen liittyvistä riskeistä ja hyödyistä. Vuokrasopimus luokitellaan muuksi vuokrasopimukseksi, jos

sillä ei siirretä merkittävää osaa omistusoikeuteen liittyvistä riskeistä ja hyödyistä.

Nordean Suomessa myymät, keskeisillä paikoilla sijaitsevat liikekiinteistöt on vuokrattu takaisin pankin käyttöön. Vuokrasopimusten voimassaoloaika oli aluksi 3–25 vuotta, ja sopimukseen liittyy optio sopimuksen uusimisesta. Omistusoikeus ei sopimuksen mukaan siirry vuokralleottajalle vuokra-ajan päätyttyä eikä tälle myöskään koidu taloudellista hyötyä vuokratun omaisuuden arvonnoususta. Lisäksi vuokra-aika ei kata suurinta osaa vuokratun omaisuuden taloudellisesta kokonaisvaikutusajasta. Tämän vuoksi nämä vuokrasopimukset on luokiteltu muiksi vuokrasopimuksiksi. Tämä on kriittinen arvio, jolla on merkittävä vaikutus tilinpäätöksessä esitettäviin kirjanpitoarvoihin.

Lisätietoja vuokrasopimuksista annetaan liitteessä 21 ”Leasing”.

Ensisijaiseen lisäpääomaan luettavien instrumenttien luokittelu

NPS on laskenut liikkeeseen eräpäivättömiä instrumentteja, joiden etuoikeus on muita instrumentteja huonompi ja joiden haltijoille maksettavat korot ovat NPS:n päätettävissä eivätkä kerry. Näihin instrumentteihin sisältyy myös ehto, jonka mukaan NPS:n on maksettava korkoa, jos instrumentteja ei enää saa lukea ensisijaiseen pääomaan. Jos korkoa on maksettava sellaisen epävarman tulevan tapahtuman toteutumisen tai toteutumatta jäämisen vuoksi, johon liikkeeseenlaskija ja instrumentin haltija eivät voi vaikuttaa, instrumentti on luokiteltava rahoitusvelaksi. Päätöksen muita huonommalla etuoikeudella olevan lainan lukemisesta ensisijaiseen pääomaan tekevät sääntelyviranomaiset. Näin ollen NPS ja instrumentin haltijat eivät voi vaikuttaa päätökseen. NPS on luokitellut instrumentit rahoitusveloiksi.

Määräysvallan arviointi konsernitilinpäätökseen yhdistelyä varten

Kun arvioidaan, onko Nordealla määräysvalta toisessa yhteisössä, yksi ratkaiseva kysymys on, vaikuttaako sijoituksen tuoton vaihtelu Nordeaan. Kun on kyse strukturoidusta yhteisöstä, jossa äänivalta ei ole ratkaiseva tekijä määräysvallan määrittelyn kannalta, on suoritettava kriittinen arviointi, kun määritellään, milloin tuottojen merkittävä vaihtelu vaikuttaa Nordeaan. Nordean kriittinen arvio on, että tuottojen vaihtelu vaikuttaa tavallisesti Nordeaan, kun Nordea saa yli 30 prosenttia strukturoidun yhteisön tuotoista. Tämä koskee vain strukturoituja yhteisöjä, joissa Nordea toimii myös salkunhoitajana ja joissa se näin ollen pystyy vaikuttamaan strukturoidun yhteisön tarjoamaan tuotoon.

Määräysvaltaan liittyen on arvioitava myös se, toimiko Nordea asiamiehenä vai päämiehenä. Sijoitussidonnaisissa vakuutus sopimuksissa ja muissa sopimuksissa, joissa vakuutuksenottaja/tallettaja päättää sekä

sijoitettavan summan että sijoituskohteet, Nordean katsotaan toimivan asiamiehenä, eikä sillä näin ollen ole määräysvaltaa kyseisissä sopimuksissa.

Harkintaa on käytettävä myös arvioitaessa antaako merkittävä äänimäärä, joka ei kuitenkaan edusta enemmistöä kaikista äänistä, tosiasiallisen määräysvallan omistetussa yhtiössä, ja missä määrin äärioikeus on otettava huomioon määräysvaltaa arvioitaessa. Nordean arvion mukaan sillä ei tällä hetkellä ole määräysvaltaa missään yhtiössä, jossa sen osuus äänimäärästä on alle 50 prosenttia.

Ulkomaan rahan määräiset saamiset ja velat

Ulkomaan rahan määräisiä saamisia ja velkoja koskevista tilinpäätösperiaatteista kerrotaan kohdassa 8 ”Ulkomaan rahan määräiset saamiset ja velat”.

Oikeusprosesseihin liittyvät vaateet

Nordea on osallisena joissakin normaalia liiketoimintaansa koskevissa oikeudenkäynneissä ja riita-asioissa. Useimmat näistä koskevat suhteellisen pieniä rah summia. Millään niistä ei tällä hetkellä arvioida olevan olennaista kielteistä vaikutusta Nordeaan tai sen taloudelliseen asemaan. Katso myös liite 29 ”Varaukset” ja liite 34 ”Vastuusitoumukset”.

5. Konsernitilinpäätöksen periaatteet

Konsernitilinpäätöksen sisältämät yhtiöt

Konsernitilinpäätös sisältää emoyhtiö Nordea Pankki Suomi Oyj:n ja sen määräysvallassa olevat tytäryhtiöt. NPS:lla on määräysvalta, kun sen toiseen yhteisöön tekemistä sijoituksista saamien tuottojen vaihtelu vaikuttaa siihen ja kun sillä on mahdollisuus vaikuttaa näihin tuottoihin toimivaltansa kautta. Määräysvalta toteutuu yleensä silloin, kun emoyhtiöllä on suoraan tai tytäryhtiöidensä kautta yli 50 prosentin osuus yhtiön äänivallasta. Kun on kyse yhteisöistä, joissa määräysvalta ei perustu äänivaltaan, katso lisätietoja jäljempänä kohdasta ”Strukturoidut yhteisöt”.

Kaikki konserniyhtiöt yhdistellään konsernitilinpäätökseen hankintamenomenetelmää käyttäen. Hankintamenomenetelmässä hankintaa pidetään tapahtumana, jossa emoyhtiö hankkii epäsuorasti tytäryhtiön varat ja ottaa vastattavakseen tytäryhtiön velat ja vastuusitoumukset. Konsernin hankintameno määritetään hankintamenon allokoinnin analyysillä. Tällöin liiketoimintojen yhdistämisen hankintameno on luetaan hankinta-ajankohdan yhteenlasketut käypään arvoon arvostetut varat, jotka hankkijaosapuoli on luovuttanut hankittujen nettovarojen vastineeksi, velat, jotka sille ovat hankittujen nettovarojen vastineeksi syntyneet tai jotka se on hankittujen nettovarojen vastineeksi ottanut vastattavakseen, ja hankittujen nettovarojen vastineeksi liikkeeseen lasketut oman pääoman ehtoiset instrumentit. Yhdistämisestä välittömästi johtuvat menot kirjataan kuluksi.

NPS kirjaa hankitut yksilöitävissä olevat varat ja vastattavaksi otetut velat hankintapäivänä niiden hankintapäivän käypään arvoon.

NPS arvostaa jokaisen liiketoimintojen yhdistämisen yhteydessä määräysvallattomien omistajien osuuden hankitussa liiketoiminnossa joko käypään arvoon tai sen suhteelliseen osuuteen hankituista yksilöitävissä olevista nettovaroista.

Kun liiketoimintojen yhdistämisen yhteydessä siirretyn vastikkeen ja määräysvallattomien omistajien osuudesta kirjatun summan yhteismäärä ylittää yksilöitävissä olevien varojen, velkojen ja vastuusitoumusten käypien arvojen nettomäärän, ylimenevä osa kirjaetaan liikearvoksi. Jos erotus on negatiivinen, se kirjaetaan välittömästi tuloslaskelmaan.

Määräysvallattomien omistajien osuudet omasta pääomasta ja nettotuotoista esitetään erikseen taseessa, tuloslaskelmassa ja laajassa tuloslaskelmassa.

Konsernin sisäiset erät eliminoidaan konsernitilinpäätöksessä.

Tytäryhtiöt yhdistellään konsernitilinpäätökseen siitä päivästä lukien, jolloin määräysvalta siirtyy NPS:lle eikä yhdistelyä enää tehdä siitä päivästä lukien, jolloin määräysvalta lakkaa.

Tytäryhtiöiden tilinpäätökset oikaistaan konsernin soveltamien IFRS-periaatteiden mukaisiksi.

Liitteessä 18 ”Sijoitukset tytäryhtiöihin” esitetään NPS-konsernin tärkeimmät tytäryhtiöt.

Sijoitukset osakkuusyrityksiin

Osakkuusyritykset, joissa konsernin ääniosuus on 20–50 prosenttia ja/tai joissa NPS:llä on merkittävä vaikutusvalta, yhdistellään pääomaosuusmenetelmällä. Merkittävä vaikutusvalta tarkoittaa valtaa osallistua sijoituskohteen taloutta ja toimintaa koskevien päätösten tekoon mutta ei näitä koskevaa määräysvaltaa. Nordean pääomasijoitustoiminnaksi luokiteltavat sijoitukset arvostetaan käypään arvoon IAS 28:n ja IAS 39:n säännösten mukaisesti. Lisätietoja pääomaosuusmenetelmästä annetaan kohdassa 6 ”Tuottojen ja niiden arvonalentumisten kirjaaminen”.

Osuus osakkuusyritysten tuloksesta kirjataan tuloslaskelmaan verojen jälkeen, joten siihen liittyvät verot eivät sisälly NPS:n tuloslaskelman erään Tuloverot.

Nordean ja sen osakkuusyritysten välisiin tapahtumiin ei yleensä sisälly omaisuuserien myyntejä tai suorituksia. Muita Nordean ja sen osakkuusyritysten välisiä tapahtumia ei eliminoida.

Liitteessä 19 ”Sijoitukset osakkuusyrityksiin” esitetään NPS-konsernin tärkeimmät osakkuusyritykset.

Strukturoidut yhteisöt

Strukturoitu yhteisö on yhteisö, joka on perustettu kapeaan ja tarkoin määriteltyyn tarkoitukseen ja jossa äänivalta ei ole ratkaiseva tekijä määräysvallan määrittelyssä. Oikeudelliset järjestelyt asettavat usein tiukkoja rajoituksia johdon päätösvalalle strukturoidun yhteisön juoksevaan toimintaan liittyvissä asioissa. Samat konsernitilinpäätökseen yhdistelyä koskevat vaatimukset koskevat näitä yhteisöjä, mutta koska äänivalta ei ratkaise määräysvaltaa, määräysvalta määritellään muiden tekijöiden kautta.

Konsernilla voi olla määräysvalta strukturoidussa yhteisössä sopimusten tai muun tyyppisen vaikutusvallan vuoksi. Nordealla on yleensä määräysvalta yhteisöissä, joista se vastaa tai jotka se on perustanut. Nordea on perustanut useita strukturoituja yhteisöjä antaakseen asiakkaille mahdollisuuden sijoittaa strukturoitujen yhteisöjen sijoituskohteisiin. Toiset strukturoidut yhteisöt sijoittavat siirtokelpoisiin rahoitusinstrumentteihin, kuten osakkeisiin ja joukkolainoihin (sijoitusrahastot). Strukturoidut yhteisöt voivat sijoittaa myös strukturoituihin luottotuotteisiin tai hankkia varoja Nordean asiakkailta. Tällaisia strukturoituja yhteisöjä on kuitenkin tällä hetkellä vain yksi. Nordea on yleensä salkunhoitaja, ja se päättää sijoituksista ja muista hallinnollisista asioista yksin. Sillä on näin ollen määräysvalta näissä yhteisöissä.

Nordea perii tyypillisesti palvelumaksun tai välityspalkkion strukturoidun yhteisön perustamisesta tai toimimisesta salkunhoitajana, säilytysyhteisönä tai muuna asiamiehenä. Nämä tuotot eivät yleensä ole tarpeeksi merkittäviä, jotta tuottojen vaihtelu vaikuttaisi Nordeaan, eikä tällaisia strukturoituja yhteisöjä siksi tarvitse yhdistellä konsernitilinpäätökseen. Joissakin strukturoiduissa yhteisöissä Nordea on myös järjestänyt huomattavan osan rahoituksesta rahasto-osuuksien, lainojen tai luottositoumusten muodossa. Tällaisten strukturoitujen yhteisöjen tuottojen vaihtelu vaikuttaa Nordeaan, ja koska määräysvalta näissä yhteisöissä vaikuttaa tuottoihin, nämä yhteisöt yhdistellään konsernitilinpäätökseen. Yli 30 prosentin osuutta strukturoidun yhteisön tuotoista pidetään Nordeassa rajana tuottojen vaihtelulle ja siten myös määräysvallan rajana. Tuottojen vaihtelua mitataan laskemalla yhteen saadut palkkiot ja omistettujen varojen uudelleenarvostukset. Sijoitussidonnaisissa vakuutus sopimuksissa ja muissa sopimuksissa, joissa vakuutuksenottaja/tallettaja päättää sekä sijoitettavan summan että sijoituskohteet, Nordean katsotaan toimivan asiamiehenä, eikä sillä näin ollen ole määräysvaltaa kyseisissä sopimuksissa.

Lisätietoja strukturoiduista yhteisöistä, jotka yhdistellään ja joita ei yhdistellä konsernitilinpäätökseen, annetaan liitteessä 44 ”Osuudet strukturoiduissa yhteisöissä”.

Ulkomaisten yksiköiden tilinpäätöserien muuntaminen

Emoyhtiö Nordea Pankki Suomi Oyj:n raportointivaluutta on euro, ja konsernitilinpäätös laaditaan euroina. Ulkomaisten yksiköiden tilinpäätöserät muunnetaan yksiköiden toimintavälisestä euroiksi tapahtumapäivän kurssiin. Ulkomaisten yksiköiden tase-erät muunnetaan tilinpäätöspäivän kurssiin ja tuloslaskelman sekä laajan tuloslaskelman erät vuoden keskimääräiseen kurssiin. Keskimääräiset kurssit lasketaan jakamalla päivittäiset vaihtokurssit jakson pankkipäivien määrällä. Muuntoerot esitetään laajassa tuloslaskelmassa ja ne kirjataan omaan pääoman erään Valuuttakurssierot.

Konserniyhtiöiden hankintaan liittyvät käyvän arvon oikaisu käsitellään paikallisena valuuttana olevina erinä ja ne muunnetaan euroiksi tilinpäätöspäivän kurssiin.

6. Tuottojen ja niiden arvonalentumisten kirjaaminen

Rahoituskate

Korkotuotot ja -kulut lasketaan ja kirjataan efektiivisen koron mukaan tai tarpeen vaatiessa sellaisen laskentatavan mukaan, jonka tuloksen voidaan katsoa olevan riittävän lähellä efektiivisen koron mukaan laskettua summaa. Efektiivinen korko sisältää palkkiot, joiden katsotaan olevan olennainen osa rahoitusinstrumentin efektiivistä korkoa (yleensä palkkioita, jotka on saatu korvauksena riskistä). Efektiivinen korko on sama kuin korko, jolla diskontataan sopimuksiin perustuvat rahavirrat rahoitusvaran tai -velan kirjanpitoarvoon.

Rahoitusinstrumenteista kertyvät korkotuotot ja -kulut luokitellaan jäljempänä mainittuja poikkeuksia lukuun ottamatta erään Rahoituskate.

Kaikkiin Marketsin käypään arvoon arvostettaviin tase-eriin liittyvät korkotuotot ja korkokulut kirjataan tuloslaskelman erään Nettotulos käypään arvoon arvostettavista eristä. Myös Marketsin toiminnan rahoituksen nettomäärän korot kirjataan tähän erään.

Valuutanvaihtosopimusten korkokomponentit, koronvaihtosopimuksista maksetut ja niistä saadut korot sekä kertyneissä koroissa tapahtuneet muutokset kirjataan erään Nettotulos käypään arvoon arvostettavista eristä lukuun ottamatta suojaustarkoituksessa käytettäviä johdannaisia (mukaan lukien Nordean varainhankinnan suojaustoimenpiteet), jotka kirjataan erään Rahoituskate.

Palkkiotuotot ja -kulut, netto

Nordea saa palkkiotuottoja erilaisista asiakkaille tarjoamistaan palveluista. Palkkioihin sovellettava laskentatapa riippuu siitä, mistä palkkioita peritään. Palkkiotuotot kirjataan tuotoksi joko palvelun suorittamishetkellä tai merkittävän toimenpiteen suorittamisen yhteydessä. Annetuista palveluista saadut palkkiot kirjataan sille tilikaudelle, jolla palvelu on suoritettu. Luottojen järjestämisestä saadut syndikointipalkkiot ja muut tietyistä toimenpiteistä saadut palkkiot kirjataan tuotoksi, kun toimenpide on suoritettu, eli silloin kun syndikointi on saatettu loppuun.

Palkkiokulut ovat yleensä tapahtumakohtaisia, ja ne kirjataan sille ajanjaksolle, jolla palvelu on vastaanotettu.

Annetuista takaussitoumuksista saadut tuotot ja ostettujen takaussitoumusten kulut jaksotetaan sitoumusten voimassaoloajalle ja kirjataan palkkiotuotoiksi ja palkkiokuluiksi.

Nettotulos käypään arvoon arvostettavista eristä

Toteutuneet ja toteutumattomat voitot ja tappiot rahoitusinstrumenteista, jotka arvostetaan käypään arvoon tuloslaskelman kautta, kirjataan erään Nettotulos käypään arvoon arvostettavista eristä.

Toteutuneet ja toteutumattomat voitot ja tappiot liittyvät seuraaviin eriin:

- Osakkeet/osuudet ja muut osakesidonnaiset instrumentit
- Korolliset arvopaperit ja muut korkosidonnaiset instrumentit
- Muut rahoitusinstrumentit, mukaan lukien luottojohdannaiset ja hyödykeinstrumentit/-johdannaiset
- Voitot/tappiot valuuttakurssimuutoksista
- Sijoituskiinteistöt, mukaan lukien toteutuneet ja toteutumattomat tuotot, esimerkiksi voitot ja tappiot uudelleenarvostuksesta. Tähän erään sisältyvät myös luovutuksista aiheutuneet voitot ja tappiot sekä kiinteistöjen juoksevat tuotot, jotka syntyvät sijoituskiinteistöjen omistamisesta.

Kaikkiin Marketsin käypään arvoon arvostettaviin tase-eriin liittyvät korkotuotot ja korkokulut kirjataan tuloslaskelman erään Nettotulos käypään arvoon arvostettavista eristä. Myös Marketsin toiminnan rahoituksen nettomäärän korot kirjataan tähän erään.

Myös rahavirtojen suojausten tehoton osa sekä myytävissä oleviksi rahoitusvaroiksi luokitelluista rahoitusinstrumenteista toteutuneet voitot ja tappiot kirjataan erään Nettotulos käypään arvoon arvostettavista eristä.

Tähän erään sisältyvät myös jaksotettuun hankintamenoon arvostetuista rahoitusinstrumenteista kertyneet toteutuneet voitot ja tappiot, kuten saadut korkohyvitykset ja liikkeeseen laskettujen omien velkojen takaisinostoista kertyneet toteutuneet voitot/tappiot.

Nettotulos käypään arvoon arvostettavista eristä sisältää myös tappiot vastapuoliriskistä, joka liittyy ryhmään ”Rahoitusvarat, jotka on määritetty kirjattavaksi käypään arvoon tulosvaikutteisesti” sisältyviin instrumentteihin, sekä arvonalentumiset instrumenteista, jotka luokitellaan myytävissä oleviksi rahoitusvaroiksi. Arvonalentumistappiot muihin ryhmiin kuuluvista instrumenteista kirjataan erään Arvonalentumistappiot luotoista, netto tai erään Pysyviin vastaaviin kuuluvien arvopapereiden arvonalentumiset (katso myös kohdat ”Arvonalentumistappiot luotoista, netto” ja ”Pysyviin vastaaviin kuuluvien arvopapereiden arvonalentumiset” jäljempänä).

Saadut osingot kirjataan tuloslaskelman erään Nettotulos käypään arvoon arvostettavista eristä ja luokitellaan liitteessä erään Osakkeet ja osuudet ja muut osakesidonnaiset erät. Tuotot kirjataan sille ajanjaksolle, jolla oikeus maksuun on syntynyt.

Osuus osakkuusyritysten tuloksesta

Osuus osakkuusyritysten tuloksesta vastaa muutosta NPS:n osuudessa osakkuusyrityksen nettovaroista hankinnan jälkeen. NPS:n osuus osakkuusyritysten muista laajan tuloksen eristä kirjataan NPS:n muihin laajan tuloksen eriin. Osuus osakkuusyritysten tuloksesta kirjataan tuloslaskelmaan kohdan 5 ”Konsernitilinpäätöksen periaatteet” mukaisesti verojen jälkeen, joten siihen liittyvät verot eivät sisälly NPS:n tuloslaskelman erään Tuloverot.

Hankintahetken käyvät arvot kohdistetaan osakkuusyrityksen yksilöitävissä oleviin varoihin, velkoihin ja vastuusitoumuksiin. Jos NPS:n osuus hankittujen yksilöitävissä olevien nettovarojen käyvästä arvosta on pienempi tai suurempi kuin hankintahinta, erotus on liikearvoa tai konsernireservä. Liikearvo sisältyy osakkuusyrityksen kirjanpitoarvoon. Osakkuusyritykseen tehty sijoitus kasvaa/pienenee myöhemmin vastaavasti kuin NPS:n osuus osakkuusyrityksen nettovaroissa hankinnan jälkeen tapahtuvasta muutoksesta ja pienenee saatujen osinkojen ja arvonalentumisten kautta. Arvonalentuminen voidaan peruuttaa myöhemmällä tilikaudella.

Muut liiketoiminnan tuotot

Tytäryhtiöiden ja osakkuusyritysten osakkeiden sekä aineellisten hyödykkeiden myynnistä saadut nettovoitot ja muut liiketoiminnan tuotot, jotka eivät liity mihinkään muuhun tuloslaskelman erään, kirjataan yleensä silloin, kun on todennäköistä, että liiketoimesta saatavat hyödyt tulevat Nordealle ja kun merkittävät riskit ja edut on siirretty ostajalle (yleensä silloin, kun liiketoimi on saatu päätökseen).

Arvonalentumistappiot luotoista, netto

Arvonalentumistappiot luotoiksi ja muiksi saamisiksi luokitelluista (katso kohta 12 ”Rahoitusinstrumentit”) rahoitusvaroista tase-erissä Saamiset keskuspankeilta, Saamiset luottolaitoksilta ja Luotot yleisölle kirjataan erään Arvonalentumistappiot luotoista, netto. Samaan erään kirjataan myös tappiot takaussitoumuksista. Tappiot kirjataan nettomääräisinä, eli niistä on vähennetty vakuuden arvo ja muut luottoriskiä pienentävät tekijät. Luotoista kertyvien arvonalentumistappioiden laskentaa koskevista tilinpäätösperiaatteista kerrotaan kohdassa 13 ”Luotot yleisölle / saamiset luottolaitoksilta”.

Vastapuoliin liittyvät tappiot instrumenteista, jotka sisältyvät ryhmään ”Rahoitusvarat, jotka on määritetty kirjattavaksi käypään arvoon tulosvaikutteisesti” (mukaan lukien luottojohdannaiset, mutta pois lukien edellä kuvatun mukaiset käypään arvoon arvostettavat luotot), sekä sellaisten rahoitusvarojen arvonalentumiset, jotka luokitellaan myytävissä oleviksi rahoitusvaroiksi, kirjataan erään Nettotulos käypään arvoon arvostettavista eristä.

Pysyviin vastaaviin kuuluvien arvopapereiden arvonalentumiset

Arvonalentumiset, jotka liittyvät lainoiksi ja muiksi saamisiksi tai eräpäivään asti pidettäviksi sijoituksiksi luokiteltuihin, korollisiin arvopapereihin tehtyihin sijoituksiin ja osakkuusyrityksiin tehtyihin sijoituksiin, kirjataan tuloslaskelman erään Pysyviin vastaaviin kuuluvien arvopapereiden arvonalentumiset. Lainoiksi ja muiksi saamisiksi tai eräpäivään asti pidettäviksi sijoituksiksi luokiteltujen rahoitusvarojen arvonalentumisia koskevat periaatteet esitetään kohdassa 12 ”Rahoitusinstrumentit” ja kohdassa 13 ”Luotot yleisölle / saamiset luottolaitoksilta”.

Jos todettavissa olevat merkit (tappiotapahtumat) viittaavat siihen, että osakkuusyritykseen tehdyn sijoituksen arvo on alentunut, tehdään arvonalentumistesti. Sen tarkoituksena on todeta, onko arvon alentumisesta objektiivista näyttöä. Osakkuusyritykseen tehdyn sijoituksen kirjanpitoarvoa verrataan kerrytettävissä olevaan rahamäärään (käyttöarvo tai sitä korkeampi käypä arvo, josta on vähennetty myyntikulut) ja tarvittaessa kirjanpitoarvoa pienennetään niin, että se vastaa kerrytettävissä olevaa rahamäärää.

Arvonalentumistappiot peruutetaan, jos kerrytettävissä oleva rahamäärä kasvaa. Kirjanpitoarvoa kasvatetaan tällöin vastaamaan kerrytettävissä olevaa rahamäärää. Kirjaus ei kuitenkaan voi olla suurempi kuin se kirjanpitoarvo, joka sijoituksella olisi, jos arvonalentumistappiota ei olisi kirjattu.

7. Rahoitusinstrumenttien kirjaaminen taseeseen ja taseesta pois kirjaaminen

Johdannaissopimukset, noteeratut arvopaperit ja valuuttakauppaan liittyvät spot-tapahtumat kirjataan

taseeseen ja pois taseesta (luokitellaan kaupantekopäivän ja selvityspäivän välillä taseessa uudelleen erään Muut varat tai erään Muut velat) kaupantekopäivänä. Muut rahoitusinstrumentit kirjataan taseeseen selvityspäivänä.

Rahoitusvarat, joita ei kirjata kaupankäyntipäivän arvoon, kirjataan pois taseesta, kun oikeudet rahoitusinstrumentin rahavirtoihin raukeavat tai siirtyvät toiselle osapuolelle. Oikeudet rahavirtoihin raukeavat tai siirtyvät tavallisesti silloin, kun vastapuoli on esimerkiksi maksanut lainan takaisin Nordealle (selvityspäivänä).

Joissakin tapauksissa Nordea on osapuolena tapahtumassa, jossa se siirtää taseeseen kirjattuja varoja, mutta pitää itsellään kaikki tai osan siirrettyihin varoihin liittyvistä riskeistä ja eduista. Jos kaikki riskit ja edut tai huomattava osa niistä jää Nordealle, siirrettyjä varoja ei kirjata pois taseesta. Jos Nordean vastapuoli voi myydä siirretyt varat tai asettaa ne uudelleen vakuudeksi, varat luokitellaan uudelleen taseen erään Vakuudeksi annetut rahoitusinstrumentit. Esimerkkejä tapahtumista, joissa Nordea pitää itsellään kaikki tai osan siirrettyihin varoihin liittyvistä riskeistä ja eduista, ovat arvopaperien lainaussopimukset ja takaisinosopimukset.

Rahoitusvelat kirjataan pois taseesta, kun velka päättyy. Tällöin on tavallisesti kysymys siitä, että Nordea maksaa talletuksen takaisin vastapuolelle (selvityspäivänä). Rahoitusvelat, jotka kirjataan taseeseen kaupankäyntipäivän arvoon, luokitellaan yleensä kaupan käyntipäivänä uudelleen tase-erään Muut velat.

Lisätietoja kerrotaan kohdan 12 ”Rahoitusinstrumentit” alakohdissa ”Arvopaperien lainaussopimukset” ja ”Takaisinosopimukset ja käänteiset takaisinosopimukset” sekä liitteessä 40 ”Siirretyt varat ja hankitut vakuudet”.

8. Ulkomaan rahan määräiset saamiset ja velat

Kunkin yksikön (tytäryhtiö tai sivuliike) toimintavaluutta määräytyy sen taloudellisen ympäristön valuutan perusteella, jossa yksikkö toimii. NPS:n toimintavaluutta on euro.

Ulkomaan valuutaksi katsotaan kaikki muut valuutat kuin yksikön toimintavaluutta. Ulkomaan rahan määräiset tapahtumat kirjataan tapahtumapäivän kurssiin. Ulkomaan rahan määräiset varat ja velat, mukaan lukien ulkomaan kaupan erät, ulkomaan valuutan määräiset käteisvarat ja johdannaiset, muunnetaan tilinpäätöspäivän kurssiin.

Sellaisten tapahtumien selvityksestä syntyneet valuuttakurssierot, joiden valuuttakurssi on selvityspäivänä eri kuin tapahtumapäivänä, sekä selvittämättömien

valuuttamääräisten rahavarojen ja -velkojen toteutumattomat valuuttakurssierot kirjataan tuloslaskelman erään Nettotulos käypään arvoon arvostettavista eristä.

9. Suojauslaskenta

Nordea soveltaa IAS 39:n suojauslaskentaa koskevia säännöksiä EU:n carve out -version mukaisesti. EU:n carve out -versiossa hyväksytyn makrosuojauksen mukaisesti johdannaisryhmää (tai sen osia) voidaan tarkastella yhdistelmänä ja ne voidaan yhdessä määrittää suojausinstrumentiksi. Lisäksi carve out -versio poistaa joitakin ydintalletusten suojaukseen ja alisuojausstrategioihin liittyvän käyvän arvon suojauksen rajoituksia.

Nordea käyttää suojauslaskentaa, jotta suojattavan erän ja suojaavien instrumenttien käyvän arvon muutoksia käsitellään tilinpäätöksessä symmetrisesti ja jotta se voi suojautua tulevien rahavirtojen ja ulkomaisiin yksiköihin tehtyjen nettosijoitusten arvon vaihtelulta.

Suojauslaskentamalleja on kolme:

- käyvän arvo suojaus
- rahavirtojen suojaus
- nettosijoitusten suojaus.

NPS:ssa sovelletaan tällä hetkellä käyvän arvon suojauslaskentaa ja rahavirtojen suojauslaskentaa.

Käyvän arvon suojaus

Käyvän arvon suojauslaskentamallia sovelletaan johdannaissopimukseen, joilla suojaudutaan tietyille riskeille alttiina olevien taseeseen kirjattujen varojen tai velkojen käyvän arvon muutoksilta. Nordean tilinpäätökseen sisältyvien varojen ja velkojen käyvän arvon muutoksiin liittyvä riski syntyy pääosin kiinteäkorkoisista lainoista, arvopapereista ja talletuksista, joihin liittyy korkoriski. Johdannaissopimuksen ja suojatun erän käyvän arvon muutokset, jotka aiheutuvat suojautumisen kohteena olevista riskeistä, kirjataan erikseen tuloslaskelman erään Nettotulos käypään arvoon arvostettavista eristä. Jos suojaus on tehokas, arvonmuutokset neutraloivat toisensa, jolloin niillä ei ole juuri mitään nettovaikutusta. Johdannaissopimuksella suojatun erän käyvän arvon muutokset, jotka aiheutuvat suojautumisen kohteena olevista riskeistä, näkyvät suojatun erän kirjanpitoarvon oikaisussa, joka myös kirjataan tuloslaskelmaan. Jaksotettuun hankintamenoon arvostettavien korkoriskin suojaavien erien käyvän arvon muutokset esitetään erikseen tase-erässä Korkoriskin suojaavien erien käyvän arvon muutokset.

Nordea soveltaa käyvän arvon suojauslaskentamallia pääasiassa salkkukohtaisesti. Suojauksen tehottomuus kirjataan tuloslaskelman erään Nettotulos käypään arvoon arvostettavista eristä.

Suojatut erät

Käyvän arvon suojauksen mukaan suojattu erä voi olla kirjattu yksittäinen omaisuus- tai velkaerä tai kirjaa-maton sitoumus tai sellaisen osa. Suojattu erä voi olla myös ominaisuuksiltaan samankaltaisten omaisuus- tai velkaerien tai sitoumusten ryhmä. Nordean suojattuihin eriin kuuluu sekä yksittäisiä omaisuus- ja velka-eriä että omaisuus- ja/tai velkaeristä koostuvia salkkuja.

Suojaavat instrumentit

Nordea käyttää suojausinstrumentteina ensisijaisesti koronvaihtosopimuksia ja valuutanvaihtosopimuksia, jotka arvostetaan aina käypään arvoon. Käteisinstru-mentteja käytetään suojaavina instrumentteina vain, kun suojaudutaan valuuttariskiltä.

Rahavirtojen suojaus

Rahavirtojen suojauslaskentamallia voidaan soveltaa suojauksiin, joilla suojaudutaan vaihtuvakorkoisten instrumenttien tulevien koronmaksujen vaihteluilta tai valuuttariskeiltä. Suojaavan instrumentin tehokkaaksi määrittelystä osasta kertyvä voitto tai tappio kirjataan muuhun laajaan tulokseen ja kertyneet voitot tai tappiot kirjataan oman pääoman rahavirran suojausrahas-toon. Suojaavan instrumentin tehottomasta osasta ker-tyvä voitto tai tappio kirjataan pois omasta pääomasta tuloslaskelman erään Nettotulos käypään arvoon arvostettavista eristä.

Suojaavista instrumenteista kertyvät voitot ja tappiot, jotka kirjataan oman pääoman rahavirran suojausra-astoon muun laajan tuloksen kautta, kirjataan pois omasta pääomasta tuloslaskelmaan samalla tilikaudel-la kuin suojattu erä vaikuttaa tuloslaskelmaan, yleensä tilikaudella jolla korkotuotto tai korkokulu kirjataan.

Suojatut erät

Rahavirran suojauksessa suojatut erät voivat olla erit-täin todennäköisiä vaihtuvien korkojen rahavirtoja, jotka kertyvät kirjatusta varoista tai veloista tai tule-vista varoista tai veloista. Rahavirtojen suojauksia käytetään Nordeassa, kun suojaudutaan tuleviin ulko-maan valuutan määräisiin koronmaksuihin ja pääoman takaisinmaksuihin liittyvältä valuuttariskiltä.

Suojaavat instrumentit

Nordea käyttää suojausinstrumentteina ensisijaisesti koron- ja valuutanvaihtosopimuksia, jotka arvostetaan aina käypään arvoon ja joissa valuuttakomponentti määritetään rahavirtaan liittyvän valuuttariskin suoja-ukseksi ja korkokomponentti korkoriskin käyvän ar-von suojaukseksi.

Suojauksen tehokkuus

Suojauslaskentaa voidaan käyttää vain, jos suojaus on hyvin tehokas. Suojausta pidetään hyvin tehokkaana, jos suojaussopimusta tehtäessä ja koko sen juoksui- kana voidaan olettaa, että suojatun erän käyvän arvon muutokset neutraloituvat suojatun riskin osalta olen-naisilta osin suojaavan erän arvon muutoksilla. Suoja-uksen tehokkuuden tulee olla 80–125 prosenttia. Ar-

vioidessaan suojauksen tehokkuutta takautuvasti Nor-dea määrittelee suojaavan erän käyvän arvon muutok-sen ja vertaa sitä suojatun erän käyvän arvon muutok-seen. Suojauksen tehokkuutta mitataan kumulatiivi-sesti. Rahavirtasuojauksen tehokkuuden mittaukseen käytetään hypoteettista johdannaismenetelmää, jossa suojatusta sopimuksesta (valuuttakomponentti) odotet-tujen tulevien rahavirtojen kumulatiivisen muutoksen nykyarvon tilalla käytetään täydellisen hypoteettisen vaihtosopimuksen muutosta.

Jos suhdeluku ei ole tehokkuusvaatimuksen mukainen, suojauslaskenta lopetetaan. Käyvän arvon suojauksis-sa suojaava instrumentti luokitellaan uudelleen kau-pankäyntitarkoituksessa pidettäväksi johdannaissopi-mukseksi ja suojatun erän käyvän arvon muutos siihen asti, kun suojaus päättyy, jaksotetaan tasasuuruksina erinä tuloslaskelmaan suojatun erän jäljellä olevan juoksuajan kuluessa.

Rahavirran suojauksissa suojaavan instrumentin reali-soitumaton arvon muutos siitä hetkestä, kun suojaus viimeksi todettiin tehokkaaksi, kirjataan tuloslaskel-maan. Suojaavaan instrumenttiin liittyvä kumulatiivi-nen voitto tai tappio, joka on kirjattu oman pääoman rahavirran suojausrahastoon muun laajan tuloksen kautta kaudelta, jolloin suojaus oli tehokas, luokitel-laan pois omasta pääomasta ja kirjataan tuloslaskel-man erään Nettotulos käypään arvoon arvostettavista eristä, jos odotetun tapahtuman ei enää odoteta toteu-tuvan. Jos odotettu tapahtuma ei enää ole erittäin to-dennäköinen mutta sen odotetaan edelleen toteutuvan, suojaavaan erään liittyvä kumulatiivinen voitto tai tappio, joka on kirjattu muuhun laajaan tulokseen kaudelta, jolloin suojaus oli tehokas, sisältyy edelleen muuhun laajaan tulokseen, kunnes tapahtuma toteutuu tai sen ei enää odoteta toteutuvan.

10. Rahoitusinstrumenttien käyvän arvon määrittäminen

Tulosvaikutteisesti käypään arvoon kirjattavaksi mää-ritellyt rahoitusvarat ja -velat (mukaan lukien johdan-naissopimukset) kirjataan käypään arvoon taseeseen. Käyvän arvon muutokset kirjataan tuloslaskelman erään Nettotulos käypään arvoon arvostettavista eristä.

Käypä arvo on se hinta, joka laskentapäivänä saatai-siin varallisuuserän myynnistä tai maksettaisiin velka-erän siirtämisestä kyseisen varallisuus- tai velkaerän pääasiallisella markkinapaikalla, tai jos pääasiallista markkinapaikkaa ei ole, varallisuus- tai velkaerän kannalta kaikkein edullisimmalla markkinapaikalla, tapahtuvassa tavanomaisessa markkinaosapuolten välisessä kaupassa senhetkisten markkinaolosuhteiden vallitessa.

Paras käyvän arvon määrittäminen saadaan, jos varallisuus-tai velkaerä noteerataan julkisesti toimivilla markki-noilla. Tällaista noteerausta käytetään rahoitusvarojen ja -velkojen arvostuksessa aina kun se on saatavilla.

Varallisuus- tai velkaerän toimivina markkinoina pidetään markkinoita, joilla varallisuus- tai velkaerällä käydään kauppaa riittävän usein ja riittävän paljon, jotta noteeraus on jatkuvasti saatavilla. Likviditeettiä ja volyymeja koskevat absoluuttiset tasot, joiden perusteella markkinoiden katsotaan olevan toimivat, vaihtelevat instrumenttilajeittain. Joissakin lajeissa hinnanvaihtelu on vähäistä myös sellaisilla lajiin sisältyvillä instrumenteilla, joilla käydään laajasti kauppaa. Tällaiseen lajiin kuuluviin instrumentteihin sovellettavat likviditeettivaatimukset ovat lievempiä ja vastaavasti käyvän arvon määrittämiseen hyväksyttävien hintojen aikaraja on pidempi.

Kaupankäyntitiheyttä ja -volyymeja seurataan säännöllisesti, jotta voidaan arvioida ovatko markkinat toimivat vai toimimattomat.

Nordea käyttää pääsääntöisesti julkisia noteerauksia määrittäessään seuraavien tase-erien käypää arvoa:

- korolliset arvopaperit
- osakkeet ja osuudet (noteeratut)
- johdannaissopimukset (noteeratut).

Jos rahoitusinstrumentin noteeraus ei anna oikeaa kuvaa säännöllisestä markkinahinnasta tai jos noteerausta ei saada, käypä arvo määritetään tarkoituksenmukaista arvostusmenetelmää käyttäen. Arvostusmenetelmän riittävyttä seurataan säännöllisesti. Myös sitä, käytetäänkö noteerauksia vai teoreettisia hintoja, arvioidaan säännöllisesti.

Arvostusmenetelmiä on monenlaisia, aina yksinkertaisesta diskontatun rahavirran analyysistä monimutkaiseen optiohinnoittelumalleihin. Arvostusmenetelmät suunnitellaan siten, että markkinahintoja ja -kursseja käytetään aina kun mahdollista, mutta arvostuksessa voidaan käyttää hyväksi myös malliparametreja, jotka eivät ole todennettavissa. Arvostusmenetelmän riittävyys arvioidaan tutkimalla, kuinka hyvin se vastaa markkinahintoja. Tämä tehdään vertaamalla laskennan tuloksena saatuja hintoja asianomaisiin viitetietoihin, esimerkiksi pörssinoteerauksiin, vastapuolen tekemiin arvostuksiin tai konsensuspalvelujen tuottamiin hintatietoihin.

Nordea käyttää pääsääntöisesti arvostusmenetelmiä määrittäessään seuraavien tase-erien käypää arvoa:

- korolliset arvopaperit (kun saatavilla ei ole toimivilla markkinoilla annettua noteerausta)
- osakkeet ja osuudet (kun saatavilla ei ole toimivilla markkinoilla annettua noteerausta)
- johdannaissopimukset (OTC-johdannaiset).

Kun rahoitusinstrumentin käypä arvo määritetään arvostusmenetelmällä, tutkitaan, perustuvatko arvostusmallissa käytetyt muuttujat pääosin todennettavissa oleviin markkinatapahtumiin. Nordea pitää todennettavissa oleviin markkinatapahtumiin perustuvana tietona tietoa, joka saadaan yleisesti saatavilla olevista ulkopuolisista lähteistä, jos tällaisen tiedon voidaan katsoa edustavan realistista markkina-arvoa. Jos tiedoilla, jotka eivät ole todennettavissa, on merkittävä vaikutus arvostukseen, instrumenttia ei voida alun perin kirjata arvostusmenetelmällä arvioituun käypään arvoon, ja kaikki ensimmäisen päivän tuotot jaksotetaan tulosvaikutteisesti instrumentin voimassaoloajalle. Aktivoidut ensimmäisen päivän tuotot siirretään tuloslaskelmaan, jos tiedoista, jotka eivät ole todennettavissa, tulee todennettavissa olevia tietoja.

Rahoitusinstrumenttien käyvät arvot eritellään liitteessä 38 ”Varojen ja velkojen käypä arvo” sen perusteella, perustuvatko ne

- saman instrumentin noteeraukseen toimivilla markkinoilla (taso 1)
- todennettavia markkina-arvoja käyttävään arvostusmenetelmään (taso 2)
- ei-todennettavia markkina-arvoja käyttävään arvostusmenetelmään (taso 3).

Nordean käyttämät arvostusmallit noudattavat hyväksyttyjä rahoitusinstrumenttien hinnoitteluun sovellettavia taloudellisia metodeja. Niissä otetaan huomioon tekijät, joiden perusteella markkinoiden osapuolet määrittelevät hinnan.

Mallinnettujen riskien hallintakomitea (Model Risk Management Committee) hyväksyy uudet arvostusmallit, ja kaikkia malleja arvioidaan säännöllisesti.

Lisätietoja liitteessä 38 ”Varojen ja velkojen käypä arvo”.

11. Keskuspankkeihin talletetut varat

Käteiset varat sisältävät käteiset maksuvälineet ja ulkomaiset setelit. Saamisiin keskuspankeilta sisältyvät keskuspankeissa ja julkisen viranomaisen ylläpitämisessä postisiirtojärjestelmissä olevat tilit, jotka täyttävät seuraavat ehdot:

- Keskuspankin tai postisiirtojärjestelmän kotipaikka on maassa, jossa yhtiöllä on toimipaikka.
- Tilillä olevat varat ovat milloin tahansa käytettävissä.

12. Rahoitusinstrumentit

Rahoitusinstrumenttien luokittelu

Kaikki rahoitusinstrumentit on luokiteltu seuraaviin ryhmiin:

Rahoitusvarat:

- käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvarat
 - kaupankäyntitarkoituksessa pidettävät rahoitusvarat
 - rahoitusvarat, jotka on määritetty kirjattavaksi alun perin käypään arvoon tulosvaikutteisesti (käypään arvoon arvostamismahdollisuus)
- lainat ja muut saamiset
- eräpäivään asti pidettävät sijoitukset
- myytävissä olevat rahoitusvarat.

Rahoitusvelat:

- käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvelat
 - kaupankäyntitarkoituksessa pidettävät rahoitusvelat
 - rahoitusvelat, jotka on määritetty kirjattavaksi alun perin käypään arvoon tulosvaikutteisesti (käypään arvoon arvostamismahdollisuus)
- muut rahoitusvelat.

Kaikki rahoitusvarat ja -velat arvostetaan alun perin käypään arvoon. Kunkin rahoitusinstrumentin myöhempi arvostus taseessa ja se, miten instrumentin käyvän arvon muutokset kirjataan tilinpäätökseen, määräytyvät luokittelun perusteella. Nordean taseeseen sisältyvien rahoitusinstrumenttien luokittelu on esitetty liitteessä 37 ”Rahoitusinstrumenttien luokittelu”.

Rahoitusvarat ja rahoitusvelat, jotka kirjataan käypään arvoon tulosvaikutteisesti

Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvarat ja -velat arvostetaan transaktiokuluilla vähennettyyn käypään arvoon. Kaikki käyvän arvon muutokset kirjataan suoraan tuloslaskelman erään Nettotulos käypään arvoon arvostettavista eristä.

Luokkaan sisältyy kaksi ryhmää: kaupankäyntitarkoituksessa pidettävät rahoitusvarat ja -velat sekä rahoitusvarat ja -velat, jotka on määritetty kirjattavaksi käypään arvoon tulosvaikutteisesti (käypään arvoon arvostamismahdollisuus).

Kaupankäyntitarkoituksessa pidettäviin rahoitusvaroihin ja -velkoihin sisältyy enimmäkseen johdannaissovimuksia, joita pidetään kaupankäyntitarkoituksessa, korollisia arvopapereita sekä Marketsin ja konsernin varainhallinnan hallussa olevia osakkeita. Niihin sisältyy myös kaupankäyntivelkoja kuten lyhyeksi myytyjä positioita ja käänteisiä takaisinostosopimuksia.

Suurin osa ryhmään ”Rahoitusvarat/-velat, jotka on määritetty kirjattavaksi käypään arvoon tulosvaikutteisesti” sisältyvistä rahoitusvaroista ja -veloista on CSA

-vakuussopimuksia. Nordea soveltaa käypään arvoon arvostamismahdollisuutta myös tiettyihin Marketsin toimintaan liittyviin rahoitusvaroihin ja -velkoihin. Luokitus johtuu siitä, että Markets hallinnoi ja arvostaa rahoitusvaransa ja -velkansa käypään arvoon. Suurin osa Marketsin rahoitusvaroista ja -veloista luokitellaan näin ollen ryhmään Rahoitusvarat/-velat, jotka on määritetty kirjattavaksi käypään arvoon tulosvaikutteisesti.

Lainat ja muut saamiset

Lainat ja muut saamiset ovat noteeraamattomia rahoitusvaroja, joihin liittyy määrätty tai määrättävissä oleva maksuaika. Näitä varoja ja niiden arvon alentumista kuvataan tarkemmin kohdassa 13 ”Luotot yleisölle/saamiset luottolaitoksilta”.

Eräpäivään asti pidettävät sijoitukset

Rahoitusvarat, jotka Nordea on päättänyt luokitella eräpäivään asti pidettäväksi, ovat muita kuin johdannaissovimuksia, joihin liittyy määrätty tai määrättävissä oleva maksuaika ja kiinteä juoksuaika ja jotka Nordealla on vakaa aikomus ja kyky pitää eräpäivään asti. Eräpäivään asti pidettäväksi luokitellut rahoitusvarat kirjataan alun perin taseeseen hankintamenoon. Transaktiokulut sisältyvät kirjaukseen. Alkuperäisen kirjauksen jälkeen tähän luokkaan kuuluvat instrumentit arvostetaan jaksotettuun hankintamenoon. Tällöin hankintamenon ja lunastusarvon välinen erotus jaksotetaan tuloslaskelmaan jäljellä olevan juoksuajan kuluessa efektiivisen koron menetelmää käyttäen.

Jos suurempi kuin vähäinen osa eräpäivään asti pidettävistä sijoituksista myydään tai siirretään, kyseistä luokkaa ei voi enää käyttää, paitsi jos myynti tai siirto tapahtuu lähellä eräpäivää, kun käytännössä koko alkuperäinen pääoma on jo kerätty, tai jos myynti tai siirto johtuu yksittäisestä kertaluonteisesta tapahtumasta, johon Nordea ei voi vaikuttaa.

Nordea arvioi jokaisena raportointipäivänä, onko sijoituksen arvonalentumisesta objektiivista näyttöä. Jos näyttöä on, sijoituksesta kirjataan arvonalentumistappio. Tappion määrä saadaan vähentämällä kirjanpitoarvosta arvioitujen tulevien rahavirtojen nykyarvo. Tappio kirjataan tuloslaskelman erään Pysyviin vastaaviin kuuluvien arvopapereiden arvonalentumiset. Lisätietoja arvonalentumisen objektiivisen näytön tunnistuksesta ja mittauksesta on kohdassa 13 ”Luotot yleisölle / saamiset luottolaitoksilta”. Samoja periaatteita sovelletaan myös eräpäivään asti pidettäväksi sijoituksiksi luokiteltaviin korollisiin arvopapereihin.

Myytävissä olevat rahoitusvarat

Myytävissä oleviksi rahoitusvaroiksi luokitellut rahoitusinstrumentit arvostetaan käypään arvoon. Käyvän arvon muutokset, lukuun ottamatta korkoa ja valuuttakurssimuutosten sekä arvonalentumistappioiden vaikutusta, kirjataan oman pääoman käyvän arvon rahastoon muun laajan tuloksen kautta. Korot kirjataan tuloslaskelman erään Korkotuotot ja valuuttakurssimuut-

tosten vaikutukset ja arvonalentumistappiot tuloslaskelman erään Nettotulos käypään arvoon arvostettavista eristä.

Kun myytävissä oleviksi rahoitusvaroiksi luokiteltuja instrumentteja myydään, muuhun laajaan tulokseen sisältyvään käyvän arvon rahastoon (liittyy myytävissä oleviin sijoituksiin) kirjattu kertynyt käyvän arvon muutos kirjataan pois omasta pääomasta ja kirjataan tuloslaskelman erään Nettotulos käypään arvoon arvostettavista eristä.

Myytävissä olevat rahoitusvarat arvioidaan, jotta voidaan määritellä, onko tarvetta kirjata arvonalentumistappio. Jos arvonalentumisesta on objektiivista näyttöä, muuhun laajaan tulokseen kirjattu kertynyt tappio kirjataan pois omasta pääomasta ja kirjataan tuloslaskelman erään Nettotulos käypään arvoon arvostettavista eristä. Omasta pääomasta pois kirjatun kertyneen tappion määrä on omaisuuserän hankintamenon ja nykyisen käyvän arvon erotus. Objektiivisena näyttönä osakesijoitusten arvon alentumisesta pidetään pitkään kestänyttä tai merkittävää käyvän arvon laskua hankintamenoa verrattuna. Velkainstrumentin arvon alentumista koskeva objektiivinen näyttö puolestaan liittyy tappiotapahtumaan, kuten liikkeeseenlaskijan taloudellisiin vaikeuksiin.

Muut rahoitusvelat

Rahoitusvelat, joita ei luokitella tulosvaikutteisesti käypään arvoon kirjattaviksi rahoitusveloiksi, arvostetaan jaksotettuun hankintamenoa. Muista rahoitusveloista maksetut korot kirjataan tuloslaskelman korkokuluihin.

Hybridit rahoitusinstrumentit (yhdistetyt instrumentit)

Hybridit rahoitusinstrumentit (yhdistetyt instrumentit) ovat sopimuksia, joissa on pääsopimus ja siihen liittyvä johdannaissopimus. Tällaiset sopimukset liittyvät yleensä strukturoitujen velkainstrumenttien liikkeeseenlaskuun (esimerkiksi sijoitusobligatiot).

Konsernin varainhallinnan liikkeeseen laskemien sijoitusobligatioiden katsotaan olevan osa varainhankintaa. Nollakuponkilainat arvostetaan jaksotettuun hankintamenoa. Tällaisiin instrumentteihin liittyvät johdannaissopimukset erotetaan pääsopimuksesta ja arvostetaan itsenäisinä johdannaissopimuksina käypään arvoon, jos johdannaissopimuksen tyyppi ja siihen liittyvät riskit eivät liity suoraan pääsopimuksen tyyppiin ja riskeihin ja jos johdannaissopimus täyttää johdannaissopimuksen määritelmän. Tällaisten johdannaissopimusten käyvän arvon muutokset kirjataan tuloslaskelman erään Nettotulos käypään arvoon arvostettavista eristä.

Marketsin osana kaupankäyntisalkkuaan liikkeeseen laskemat sijoitusobligatiot luokitellaan kaupankäyntitarkoituksessa pidettäväksi, ja koko yhdistetty instrumentti (pääsopimus ja siihen liittyvä johdannaissopimus) arvostetaan käypään arvoon tulosvaikutteisesti.

Käyvän arvon muutokset kirjataan tuloslaskelman erään Nettotulos käypään arvoon arvostettavista eristä. Taseessa pääsopimus sisältyy erään Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat ja pääsopimukseen liittyvä johdannaissopimus sisältyy erään Johdannaissopimukset.

Arvopapereiden lainaussopimukset

Lainaksiotto- ja lainaksiantosopimukset tehdään yleensä vakuuspohjaisesti. Jos omaisuuserään liittyviä riskejä tai tuottoja ei siirretä, lainaksi annettuja tai lainaksi otettuja arvopapereita ei kirjata taseeseen eikä pois taseesta. Jos vastapuolella on oikeus myydä arvopaperit tai antaa ne uudelleen vakuudeksi, arvopaperit kirjataan taseen erään Vakuudeksi annetut rahoitusinstrumentit.

Lainaksi annetut arvopaperit raportoidaan myös erässä Omien velkojen vakuudeksi annettu omaisuus.

Vastapuolelle annettavat käteisvakuudet (lainaksi otettut arvopaperit) kirjataan taseeseen saamisina keskuspankeilta tai luottolaitoksilta tai luottoina yleisölle. Vastapuolilta saadut käteisvakuudet (lainaksi annetut arvopaperit) kirjataan taseen erään Velat luottolaitoksille tai Yleisön talletukset ja muut velat yleisölle.

Takaisinostosopimukset ja käänteiset takaisinostosopimukset

Takaisinostosopimusten perusteella luovutettuja arvopapereita ja käänteisten takaisinostosopimusten perusteella saatuja arvopapereita ei kirjata pois taseesta tai taseeseen. Jos vastapuolella on oikeus myydä arvopaperit tai antaa ne uudelleen vakuudeksi, arvopaperit kirjataan taseen erään Vakuudeksi annetut rahoitusinstrumentit.

Takaisinostosopimusten perusteella luovutetut arvopaperit raportoidaan myös erässä Omien velkojen vakuudeksi annettu omaisuus.

Takaisinostosopimusten perusteella saadut käteisvarat kirjataan taseen erään Velat luottolaitoksille tai Yleisön talletukset ja muut velat yleisölle. Käänteisten takaisinostosopimusten perusteella luovutetut käteisvarat kirjataan taseeseen saamisina keskuspankeilta tai luottolaitoksilta tai luottoina yleisölle.

Lisäksi käänteisten takaisinostosopimusten perusteella saatujen arvopapereiden myynti kirjataan kaupankäyntivelaksi (lyhyeksi myynti).

Johdannaissopimukset

Kaikki johdannaissopimukset kirjataan taseeseen ja arvostetaan käypään arvoon. Johdannaiset, joiden käypä arvo on positiivinen (mahdollinen kertynyt korko mukaan lukien), kirjataan taseen varoihin erään Johdannaissopimukset. Johdannaiset, joiden käypä arvo on negatiivinen (mahdollinen kertynyt korko mukaan lukien), kirjataan taseen velkoihin erään Johdannaissopimukset.

Toteutuneet ja toteutumattomat voitot ja tappiot johdannaissopimuksista kirjataan tuloslaskelman erään Nettotulos käypään arvoon arvostettavista eristä.

Rahoitusvarojen ja -velkojen nettoutus

Taseeseen kirjatut rahoitusvarat ja -velat netotetaan, jos siihen on laillinen oikeus, jos ne ovat tavanomaista liiketoimintaa tai jos ne johtuvat konkurssista ja jos tarkoituksena on selvittää kaupat nettomääräisesti tai toteuttaa omaisuuserän myynti ja velkaerän kuittaus samanaikaisesti. Tämä tapahtuu yleensä keskustapuoliselvityksen kautta Nordean tekemien sopimusten perusteella.

Pörssijohdannaiset katsotaan yleensä selvitettyiksi päivittäin, kun käteinen on maksettu tai saatu ja instrumentti on taas markkinaehtoinen. Keskustapuoliselvityksessä oleviin johdannaissopimuksiin liittyvät varat ja velat netotetaan yleensä taseessa, mutta saatu tai maksettu nettomääräinen käteisvakuus kirjataan yleensä erikseen maksetuksi käteisvakuudeksi (varat) tai saaduksi käteisvakuudeksi (velat). Tämä koskee myös kahdenvälisissä OTC-johdannaiskaupoissa maksettuja tai saatuja käteisvakuuksia. Kahdenvälisissä OTC-johdannaiskaupoissa maksettuja tai saatuja käteisvakuuksia ei siksi netoteta johdannaisten käyvän arvon kanssa.

Liikkeeseen lasketut velkainstrumentit ja oman pääoman ehtoiset instrumentit

Nordean liikkeeseen laskemat rahoitusinstrumentit luokitellaan joko rahoitusveloiksi tai omaksi pääomaksi. Liikkeeseen lasketut rahoitusinstrumentit luokitellaan rahoitusvelaksi, jos sopimusjärjestelystä aiheutuu Nordealle nykyinen velvoite toimittaa instrumentin haltijalle käteistä tai muita rahoitusvaroja tai tietty määrä oman pääoman ehtoisia instrumentteja. Jos näin ei ole, instrumentti on yleensä oman pääoman ehtoinen ja se luokitellaan omaksi pääomaksi. Transaktiokulut eivät sisälly kirjaukseen. Jos liikkeeseen laskettuun rahoitusinstrumenttiin sisältyy sekä velka-komponentteja että oman pääoman ehtoisia komponentteja, niitä käsitellään erikseen.

13. Luotot yleisölle / saamiset luottolaitoksilta

Luotoiksi ja muiksi saamisiksi luokiteltavat rahoitusinstrumentit, jotka kirjataan taseessa luotoiksi yleisölle ja saamisiksi luottolaitoksilta (mukaan lukien saamiset keskuspankeilta), arvostetaan jaksotettuun hankintameno (ks. myös kohta 7 ”Rahoitusinstrumenttien kirjaaminen taseeseen ja taseesta pois kirjaaminen” sekä liite 37 ”Rahoitusinstrumenttien luokittelu”).

Nordea seuraa luottojen arvoa hallituksen toimintakertomuksen kohdassa ”Riskien, likviditeetin ja pääoman hallinta” kerrotulla tavalla. Saatavakohtaisesti tai saatavaryhmäkohtaisesti arvostetut saamiset määritellään saamisiksi, joiden arvo on alentunut, jos niiden arvon alentumisesta on objektiivista näyttöä.

Myös luotoiksi ja muiksi saamisiksi sekä eräpäivään asti pidettäviksi sijoituksiksi luokiteltavat korolliset arvopaperit arvostetaan jaksotettuun hankintameno, ja jäljempänä esitetty kuvaus koskee myös näiden varojen arvon alentumisen tunnistusta ja mittausta. Mahdolliset arvonalentumistappiot, jotka liittyvät luotoiksi ja muiksi saamisiksi sekä eräpäivään asti pidettäviksi sijoituksiksi luokiteltuihin korollisiin arvopapereihin, kirjataan tuloslaskelman erään Pysyviin vastaaviin kuuluvien arvopapereiden arvonalentumiset.

Saatavakohtaisesti arvostettuihin luottoihin sovellettava arvonalentumistesti

Nordea testaa kaikkien lainojen arvon alentumista lainakohtaisesti. Arvonalentumistestin tarkoituksena on todeta, onko lainan arvo alentunut. Tunnistamisprosessin ensimmäisessä vaiheessa Nordea seuraa, onko todettavissa merkkejä arvon alentumisesta (tappiotapahtuma) ja voidaan niitä pitää objektiivisena näyttönä arvon alentumisesta. Lisätietoja tappiotapahtumien tunnistamisesta annetaan hallituksen toimintakertomuksen kohdassa ”Riskien, likviditeetin ja pääoman hallinta”.

Lainat, joiden arvo ei yksinään ole alentunut, siirretään riskiominaisuuksiltaan samankaltaisten luottojen ryhmään, jolle tehdään saatavaryhmäkohtainen arvonalentumistesti.

Saatavaryhmäkohtaisesti arvostettuihin luottoihin sovellettava arvonalentumistesti

Lainoille, joiden arvo ei yksinään ole alentunut, tehdään saatavaryhmäkohtainen arvonalentumistesti.

Lainat ryhmitellään samankaltaisten luottoriskiominaisuuksien perusteella. Nämä ominaisuudet kertovat velallisen kyvystä maksaa kaikki velat sopimusehtojen mukaisesti. Nordea seuraa lainasalkkuaan luotonantoon liittyvässä päätöksentekoprosessissa sekä vuosikatsausprosessissa, jota täydentää neljännesvuosittainen luottoriskin arviointiprosessi. Näissä prosesseissa Nordea tunnistaa tappiotapahtumat, jotka osoittavat saatavaryhmässä toteutuneet tappiot. Tappiotapahtuma on tapahtuma, jonka tuloksena on odotettujen tulevien rahavirtojen heikkeneminen. Vain ne tappiotapahtumat, jotka ovat toteutuneet raportointipäivään mennessä, otetaan huomioon saatavaryhmän arvioinnissa.

Ryhmäkohtaisessa arviointiprosessissa arvioidaan, pitääkö toteutuneen tappiotapahtuman perusteella kirjata arvonalentuminen, jos tappiotapahtumaa ei ole vielä tunnistettu yksittäisen vastuun tasolla. Tätä tappiotapahtuman toteutumispäivän ja sen yksittäisen tunnistamisen päivän välistä ajanjaksoa kutsutaan ”syntymisjaksoksi” (emergence period). Arvonalentuminen on ryhmäkohtainen, kunnes tappiot on tunnistettu yksittäisen vastuun tasolla. Tappion tunnistus tapahtuu maksuhäiriön tai muiden merkkien perusteella.

Yritysassiakkaisiin ja vastapuolina oleviin pankkeihin liittyvän luottoriskin arvioinnissa Nordea käyttää nykyistä luokitusjärjestelmää. Arvioidessaan luokituskohtaista maksuhäiriöriskiä Nordea käyttää historiatietoja maksukyvyttömyystodennäköisyydestä. Nämä lainat luokitellaan ja ryhmitellään pääasiassa toimialan ja/tai tietyistä makroparametreista (esim. riippuvaisuus öljyn hinnasta) aiheutuvan herkkyyden perusteella.

Henkilöasiakkaita ja pieniä yritysasiakkaita seurataan pisteytysmallien avulla. Pisteytysmallit perustuvat pääosin historiatietoihin (esim. tietoihin maksuhäiriöistä ja tappioista) ja johdon kokemuksen perusteella tekemään arviointiin. Luokitus- ja pisteytysmalleja kuvataan tarkemmin hallituksen toimintakertomuksen kohdassa ”Riskien, likviditeetin ja pääoman hallinta”.

Arvon alentumistappio

Jos lainan kirjanpitoarvo on suurempi kuin arvioitujen rahavirtojen nettomääräinen nykyarvo (alkuperäisellä efektiivisellä korolla diskontattuna), mukaan lukien vakuuksien käypä arvo ja muut luottoriskiä pienentävät tekijät, erotus on arvonalentumistappio.

Saatavakohtaisesti arvoltaan alentuneeksi tunnistettuihin yksinään merkittäviin lainoihin liittyvät arvonalentumistappiot kirjataan saatavakohtaisesti.

Arvonalentumistappiot, jotka liittyvät sellaisiin saatavakohtaisesti arvoltaan alentuneeksi tunnistettuihin lainoihin, jotka eivät ole yksinään merkittäviä, ja lainoihin, joita ei ole saatavakohtaisesti tunnistettu arvoltaan alentuneeksi, kirjataan käyttäen salkkuperusteista rahavirtaennustetta.

Jos arvonalentumistappiota ei pidetä lopullisena, se kirjataan varaukseksi. Varaukset osoittavat kertyneiden arvonalentumistappioiden määrän. Luottoriskin ja kertyneiden arvonalentumistappioiden muutokset kirjataan varausten muutokseksi ja arvonalentumistappioiksi tuloslaskelmaan (ks. myös kohta 6 ”Tuottojen ja arvonalentumisten kirjaaminen”).

Jos arvonalentumistappiota pidetään lopullisena, se kirjataan toteutuneeksi luottotappioksi. Luoton arvo ja siihen liittyvä arvonalentuminen kirjataan pois taseesta. Arvonalentumistappiota pidetään lopullisena, jos velallinen on haettu konkurssiin ja pesänhoitaja on todennut konkurssimenettelyn taloudellisen tuloksen, jos Nordea antaa saamisensa anteeksi joko lakisääteisessä tai vapaaehtoisessa velkajärjestelyssä tai jos Nordea jostakin muusta syystä pitää epätodennäköisenä, että saaminen maksetaan takaisin.

Diskonttauskorko

Arvonalentumisen arvioinnissa käytetty diskonttauskorko on yksittäisen asiakkaan tai asiakasryhmän luottojen alkuperäinen efektiivinen korko. Tarpeen vaatiessa diskonttauskorko voi perustua laskentatapaan,

jonka tuloksen voidaan katsoa olevan riittävän lähellä efektiivisen koron mukaan laskettua arvonalentumista.

Uudelleenjärjestellyt luotot

Tässä yhteydessä uudelleenjärjestelty luotto määritellään luotoksi, jossa Nordea on tehnyt velalliselle myönnytyksiä velallisen heikentyneen taloudellisen tilanteen vuoksi ja jossa myönnytys on johtanut arvonalentumistappioon. Uudelleenjärjestelyn jälkeen lainaa ei yleensä enää pidetä saamisena, jonka arvo on alentunut, jos se täyttää uudet ehdot. Uudelleenjärjestelyn yhteydessä tehtyjä myönnytyksiä pidetään lopullisina tappioina, ellei Nordea saa arvonalentumistappioita takaisin. Tällöin maksu kirjataan toteutuneen arvonalentumistappion palautuksena.

Saamisen turvaamiseksi hankittu omaisuus

Luottojen uudelleenjärjestelyssä velkoja saattaa kuitta velallisen lainan maksetuksi ottamalla haltuunsa lainojen vakuudeksi annettua omaisuutta tai velallisen liikkeeseen laskemia osakkeita tai muuta omaisuutta. Saamisen turvaamiseksi hankittu omaisuus kirjataan samaan tase-erään kuin muut Nordean omistamat samankaltaiset varat. Esimerkiksi haltuun otettu kiinteistö, joka ei tule Nordean omaan käyttöön, kirjataan samaan erään muiden sijoituskiinteistöjen kanssa.

Kaiken saamisen turvaamiseksi hankitun omaisuuden alkuperäinen kirjaus tehdään käypään arvoon, ja lainan kirjanpitoarvon ja saamisen turvaamiseksi hankitun omaisuuden käyvän arvon välinen mahdollinen erotus kirjataan erään Arvonalentumistappiot luotoista, netto. Omaisuuserän käypä arvo kirjauspäivänä on sen hankintameno tai jaksotettu hankintameno. Saamisen turvaamiseksi hankittu omaisuus arvostetaan alkuperäisen kirjauksen jälkeen kuhunkin omaisuuslajiin sovellettavia arvostusperiaatteita noudattaen. Sijoituskiinteistöt arvostetaan käypään arvoon. Haltuun otetut rahoitusvarat luokitellaan yleensä myytävissä oleviksi tai käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattaviksi rahoitusvaroiksi (käypään arvoon arvostamismahdollisuus) (ks. kohta 12 ”Rahoitusinstrumentit”) ja kirjataan käypään arvoon. Myytävissä oleviksi rahoitusvaroiksi luokiteltujen varojen käyvän arvon muutokset kirjataan muuhun laajaan tulokseen. Tulosvaikutteisesti käypään arvoon kirjattavaksi määriteltyjen rahoitusvarojen käyvän arvon muutokset kirjataan tuloslaskelman erään Nettotulos käypään arvoon arvostettavista eristä.

Kaikki haltuun otettujen varojen alkuperäisen kirjauksen jälkeiset arvon muutokset esitetään tuloslaskelmassa asianomaisten varojen esitystapaa koskevia konsernin periaatteita noudattaen. Haltuun otettujen varojen alkuperäisen kirjauksen jälkeen tehty varojen arvostus ei siksi vaikuta tuloslaskelman erään Arvonalentumistappiot luotoista, netto.

14. Leasing

NPS vuokralleantajana

Rahoitusleasingsopimukset

Nordean leasingtoiminta on pääasiassa rahoitusleasingiä. Rahoitusleasing merkitään luotonannoksi vuokralleottajalle taseen erään Luotot yleisölle leasingopimukseen tehdyn nettoinvestoinnin määräisenä. Leasingmaksut, joista on vähennetty palvelukulut, käsitellään pääoman takaisinmaksuna ja korkotuottona. Tuottojen kohdentaminen perustuu malliin, joka kuvastaa jatkuvaa jaksottaista rahoitusleasingsopimuksen jäljellä olevaa tuottoa.

Muut vuokrasopimukset

Muiden vuokrasopimusten kohteet on kirjattu taseen omaisuuslajin perusteella, yleensä aineellisiin hyödykkeisiin. Vuokratuotot kirjataan tuotoiksi tasasuuruksina erinä vuokrasopimuksen voimassaoloaikana ja luokitellaan rahoituskatteeksi. Poistot leasingomaisuudesta lasketaan Nordean samankaltaiseen omaisuuden soveltamien poistoperiaatteiden mukaan ja kirjataan tuloslaskelmaan poistoiksi ja arvonalentumisiksi aineellisista ja aineettomista hyödykkeistä.

NPS vuokralleottajana

Rahoitusleasingsopimukset

NPS:lla ei ole rahoitusleasingsopimuksiksi luokiteltavia leasingopimuksia.

Muut vuokrasopimukset

Muita vuokrasopimuksia ei kirjata Nordean taseeseen. Muihin vuokrasopimuksiin liittyvät vuokramaksut kirjataan kuluksi tuloslaskelmaan tasasuuruksina erinä vuokrasopimuksen voimassaoloaikana, ellei jokin muu systemaattinen tapa anna parempaa kuvaa käyttäjän etujen ajoittumisesta. Alkuperäisten vuokrasopimusten pituus on yleensä 3–25 vuotta.

Muut vuokrasopimukset koskevat pääasiassa normaaliin liiketoimintaan liittyviä toimitiloja sekä laitteita.

Nordean Suomessa myymät, keskeisillä paikoilla sijaitsevat liikekiinteistöt on vuokrattu takaisin pankin käyttöön. Vuokrasopimusten voimassaoloaika oli aluksi 3–25 vuotta, ja sopimukseen liittyy optio sopimuksen uusimisesta. Omistusoikeus ei sopimuksen mukaan siirry vuokralleottajalle vuokra-ajan päätyttyä eikä tälle myöskään koidu taloudellista hyötyä vuokratun omaisuuden arvonnoususta. Lisäksi vuokra-aika ei kata suurinta osaa vuokratun omaisuuden taloudellisesta kokonaisvaikutusajasta. Tämän vuoksi leasingopimukset on luokiteltu muiksi vuokrasopimuksiksi. Kyseisten kiinteistöjen vuokratulot kirjataan Nordean taloudellisen hyödyn ajoituksen perusteella. Käytäntö muistuttaa tavanomaista vuokrausjärjestelyä paremmin kuin tasasuuruksina erinä kirjaaminen.

Kytkeytyt vuokrasopimukset

Sopimukseen voi sisältyä omaisuuden käyttöoikeus yhtä tai useampaa maksua vastaan, vaikka sopimus ei juridisesti olisikaan leasingopimus. Mahdollisuuksien

mukaan tällainen omaisuus erotetaan sopimuksesta ja sitä käsitellään leasingomaisuutena.

15. Aineettomat hyödykkeet

Aineettomat hyödykkeet ovat tunnistettavissa olevaa omaisuutta, joka ei ole fyysisessä muodossa. Tällainen omaisuus on Nordean valvottavissa, joten Nordealla on oikeus näihin aineettomiin hyödykkeisiin liittyviin tuleviin taloudellisiin hyötyihin. NPS:n aineettomat hyödykkeet ovat pääasiassa tietoteknistä kehitystyötä, ohjelmistojen ja asiakkaisiin liittyviä aineettomia hyödykkeitä.

Tietotekninen kehitystyö/Ohjelmistot

Atk-ohjelmien ylläpitoon ja huoltoon liittyvät kulut kirjataan suoraan kuluiksi. Atk-ohjelmien kehittämiskulut kirjataan aineettomiin hyödykkeisiin, jos on kyse merkittävistä hankinnoista, joiden odotetaan tuovan taloudellista hyötyä. Näihin kuluihin sisältyy ohjelmistojen kehittämiseen liittyviä henkilöstökuluja ja hyödykkeen käyttöönottovalmisteluihin suoraan liittyviä yleiskuluja. Ohjelmistoihin sisältyy myös hankittuja ohjelmistolisenssejä, jotka eivät liity aineellisen hyödykkeen toimintaan.

Poistot lasketaan tasapoistoina ohjelmiston taloudelliselle vaikutusajalle, joka on yleensä 3–10 vuotta.

Arvonalentuminen

Kaikkia aineettomia hyödykkeitä, joille on määritetty taloudellinen vaikutusaika, mukaan lukien käyttöön otetut tietoteknisen kehitystyön tulokset, tarkastellaan kunakin tilinpäätöspäivänä siltä varalta, että niissä todetaan arvonalentumisen merkkejä. Jos tällaisia merkkejä todetaan, tehdään analyysi, jotta voidaan arvioida, onko aineettoman hyödykkeen kirjanpitoarvo oikea.

Kerryttävissä oleva rahamäärä on nettomääräinen myyntihinta tai sitä korkeampi omaisuuden tai rahavirtaa tuottavan yksikön käyttöarvo. Rahavirtaa tuottavalla yksiköllä tarkoitetaan pienintä tunnistettavissa olevaa omaisuusryhmää, joka tuottaa muusta omaisuudesta pääosin riippumatonta rahavirtaa. Käyttöarvo on omaisuudesta tai rahavirtaa tuottavasta yksiköstä odotettujen tulevien rahavirtojen nykyarvo. Rahavirta määritellään omaisuuden tai rahavirtaa tuottavan yksikön nykyhetken tilanteen mukaan, ja se diskontataan korolla, joka perustuu pitkän aikavälin riskittömään korkoon riskipreemiolla lisättynä (verojen jälkeen). Jos käypä arvo on kirjanpitoarvoa alempi, kirjataan arvonalentumistappio. Lisätietoja arvonalentumistapauksesta on liitteessä 20 ”Aineettomat hyödykkeet”.

16. Aineelliset hyödykkeet

Aineellisiin hyödykkeisiin kuuluvat omassa käytössä olevat kiinteistöt, vuokra-kohteiden parannustyöt, tietotekniset laitteet, kalustot ja muut laitteet. Aineelliset hyödykkeet kirjataan hankintamenoa, josta on vähennetty kertyneet poistot ja arvonalentumistappiot.

Aineellisten hyödykkeiden hankintamenoon sisältyvät hankintahinta ja mahdolliset kustannukset, jotka aiheutuvat hyödykkeen saattamisesta sellaiseen kuntoon, että sitä voidaan käyttää sille määriteltyyn käyttötarkoitukseen. Kun aineellisen hyödykkeen osilla on erilainen taloudellinen vaikutusaika, niitä käsitellään eri hyödykkeinä.

Aineelliset hyödykkeet poistetaan tasapoistoina hyödykkeiden arvioidun taloudellisen vaikutusajan kuluessa. Eri hyödykkeiden taloudellisen vaikutusajan arviot tarkistetaan vuosittain. Tämänhetkiset arviot ovat seuraavat:

- Rakennukset: 30–75 vuotta
- Koneet ja kalusto: 3–5 vuotta
- Rakennuksiin liittyvien muutostöiden osalta 10 vuotta tai sitä lyhyempi jäljellä oleva vuokra-aika. Vuokrakiinteistöihin asennettavat kiintokalusteet poistetaan 10–20 vuoden kuluessa tai sitä lyhyemmän jäljellä olevan vuokra-ajan kuluessa.

Nordea arvioi jokaisena tilinpäätöspäivänä, onko aineellisten hyödykkeiden arvonalentumisista havaittavissa merkkejä. Jos merkkejä havaitaan, arvioidaan hyödykkeen kerrytettävissä oleva rahamäärä ja siitä kirjataan tarvittaessa arvonalentuminen.

Arvonalentumistappiot peruutetaan, jos kerrytettävissä oleva rahamäärä kasvaa. Kirjanpitoarvoa kasvatetaan tällöin vastaamaan kerrytettävissä olevaa rahamäärää. Kirjaus ei kuitenkaan voi olla suurempi kuin se kirjanpitoarvo, joka sijoituksella olisi, jos arvonalentumistappiota ei olisi kirjattu.

17. Verot

Tuloslaskelman tuloverot sisältävät tilikauden verot ja laskennallisen verovelan muutoksen. Tuloverot kirjataan tuloslaskelmaan, paitsi kun on kyse verovaikutuksesta, joka liittyy muuhun laajaan tulokseen tai suoraan omaan pääomaan kirjattavaan tapahtumaan. Tällöin verovaikutus kirjataan muuhun laajaan tulokseen tai omaan pääomaan.

Tilikauden verolla tarkoitetaan vuoden aikana kertyneistä verotettavista tuloista perittävää verojen määrää ja aiempina vuosina maksettuihin veroihin tehtyjä oikaisuja. Se lasketaan niiden veroprosenttien mukaisesti, jotka ovat voimassa tai jotka ovat käytännössä voimassa raportointipäivänä.

Laskennalliset verosaamiset ja -velat kirjataan käyttäen taselähtöistä menetelmää, ja ne koskevat kaikkia väliaikaisia eroja varojen ja velkojen verotusarvojen ja niiden kirjanpitoarvojen välillä. Käyttämättömistä verotuksellisista tappioista ja väliaikaisista eroista kirjataan laskennallinen vero. Laskennallista veroa ei kirjata sellaiseen tapahtumaan liittyvistä varojen tai velkojen alkuperäisistä kirjauksista johtuvista väliaikaisista eroista, jossa ei yhdistetä liiketoimintoja ja joka ei vaikuta tilinpäätökseen eikä verotettavaan tulokseen. Laskennallista veroa ei myöskään kirjata ty-

täryhtiöihin ja osakkuusyrityksiin tehtyihin sijoituksiin liittyvistä eroista siltä osin kuin on todennäköistä, etteivät ne kumoudu lähitulevaisuudessa. Laskennallinen vero arvostetaan niiden veroprosenttien mukaan, joita odotetaan sovellettavan väliaikaisiin eroihin niiden realisoituessa, niiden lakien mukaisesti, jotka ovat voimassa tai jotka ovat käytännössä voimassa raportointipäivänä. Laskennallisia verosaamisia ja -velkoja ei diskontata. Laskennallisina verosaamisina kirjataan ainoastaan se määrä, jonka arvioidaan vastaavan tulevaisuudessa kertyvää verotettavaa tulosta, jota vastaan väliaikaiset erot ja tulevaisuudessa käytettävät verotukselliset tappiot voidaan hyödyntää.

Laskennallisia verosaamisia arvioidaan jokaisena raportointipäivänä, ja niitä vähennetään, kunnes ei ole enää todennäköistä, että saamiseen liittyvä verohyöty toteutuisi.

Tilikauden verosaamiset ja velat netotetaan silloin, kun se on lain mukaan sallittu ja Nordea aikoo joko toteuttaa verosaamisen ja velan nettomääräisesti tai toteuttaa saamisen ja velan samanaikaisesti. Laskennalliset verosaamiset ja -velat netotetaan yleensä, jos on olemassa laillisesti toimeenpantavissa oleva oikeus netottaa tilikauden verosaamiset ja -velat.

18. Työsuhde-etuudet

Kaikki suoritetuista palveluista Nordean henkilöstölle annetut korvaukset ovat työsuhde-etuuksia. Lyhytaikaiset etuudet maksetaan kahdentoista kuukauden kuluessa sen raportointijakson päättymisestä, jona palvelut on suoritettu. Työsuhteen päättymisen jälkeiset etuudet ovat etuuksia, jotka maksetaan työsuhteen päättymisen jälkeen. Nordeassa ainoa työsuhteen päättymisen jälkeinen etuus on eläke. Irtisanomisen yhteydessä suoritettavia etuuksia syntyy tavallisesti silloin, jos työsuhde irtisanotaan ennen normaalia eläkeikää tai jos työntekijä vastaanottaa vapaaehtoisen tukipaketin.

Lyhytaikaiset etuudet

Lyhytaikaiset etuudet koostuvat pääasiassa kiinteistä palkoista ja tulosperusteisista palkkioista. Sekä kiinteät palkat että tulosperusteiset palkkiot kirjataan kuluksi sillä tilikaudella, jona henkilöstö on suorittanut palveluja Nordealle. Lisäksi Nordealla on käytössä osakeperusteisia kannustinohjelmia, joita kuvataan tarkemmin kohdassa 21 ”Osakeperusteiset kannustinohjelmat”.

Lisätietoja on liitteessä 8 ”Henkilöstökulut”.

Työsuhteen päättymisen jälkeiset etuudet

Eläkejärjestelyt

Nordeaan kuuluvilla yhtiöillä on erilaisia eläkejärjestelyjä, jotka voivat olla joko etuuspohjaisia tai maksupohjaisia järjestelyjä. Järjestelyt perustuvat niiden maiden käytäntöihin ja olosuhteisiin, joissa yhtiöillä on toimintaa. Merkittävimmät etuuspohjaiset eläkejärjestelyt on katettu eläkekassojen ja -säätiöiden varoil-

la. Jos tiettyyn eläkejärjestelyyn kuuluvien varojen käypä arvo on pienempi kuin etuuspohjaisesta järjestelystä johtuva vastuu, joka on määritelty ennakoituun etuusoikeusyksikköön perustuvalla menetelmällä, nettosumma kirjataan taseeseen velaksi (eläkevelat). Jos käypä arvo on suurempi, nettosumma kirjataan taseeseen varoiksi (eläkesaamiset). Kattamattomat eläkejärjestelyt kirjataan eläkeveloiksi.

Suurin osa eläkkeistä perustuu maksupohjaisiin järjestelyihin, joissa Nordealla ei ole eläkevastuuta. Etuuspohjaisiin eläkejärjestelyihin ei enää oteta uusia jäseniä. Nordea maksaa kannatusmaksuja myös julkisiin eläkejärjestelmiin.

Eläkekulut

Maksupohjaisista eläkejärjestelyistä johtuvat velvoitteet kirjataan kuluksi, kun henkilöstön katsotaan suorittaneen maksua vastaavat palvelut. Nordean etuuspohjaisten eläkejärjestelyjen nettovelvoitteet lasketaan erikseen jokaiselle järjestelylle arvioimalla henkilöstön tulevien etuuksien määrä, jonka henkilöstö on ansainnut työsuorituksellaan kuluvalle tilikaudella ja aikaisemmillä tilikausilla. Nämä etuudet diskontataan niiden nykyisen arvon määrittämiseksi. Etuuspohjaisista eläkejärjestelyistä johtuvien velvoitteiden nykyarvo ja niihin liittyvät kulut arvioidaan vakuutusmatemaattisiin ja taloudellisiin oletuksiin perustuvien vakuutusmatemaattisten laskelmien (ml. ennakoituun etuusoikeusyksikköön perustuva menetelmä) perusteella (lisätietoja liitteessä 30 ”Eläkevelvoitteet”).

Kun määritetään velvoitteiden nykyarvoa ja eläkejärjestelyyn kuuluvien varojen käypää arvoa, vakuutusmatemaattisten oletusten ja kokemukseen perustuvien vaikutusten muutokset voivat synnyttää uudelleenarvostuksista johtuvia vaikutuksia (toteutuneita lukuja verrataan oletuksiin). Uudelleenarvostuksista johtuvat vaikutukset kirjataan välittömästi omaan pääomaan muun laajan tuloksen kautta.

Kun laskelma osoittaa eläkesaamista, kirjattavien varojen määrä voi olla enintään eläkejärjestelystä johtuvien tulevien palautusten tai tulevien, eläkejärjestelyyn maksettavien kannatusmaksujen vähennysten nykyarvo.

Etuuspohjaisten eläkejärjestelyjen diskonttauskorko
Diskonttauskorko määritetään yritysten liikkeeseen laskemien korkealaatuisten joukkovelkakirjalainojen markkinatuoton perusteella, kun kyseisille joukkovelkakirjalainoille on toimivat markkinat. Niissä maissa, joista nämä markkinat puuttuvat, diskonttauskorkona käytetään valtion joukkovelkakirjalainojen tuottoja. Suomessa diskonttauskorko määritetään yrityslainojen markkinatuoton perusteella.

Irtisanomisen yhteydessä suoritettavat etuudet

Kuten edellä on mainittu, irtisanomisen yhteydessä suoritettavia etuuksia syntyy tavallisesti silloin, jos työsuhte irtisanotaan ennen normaalia eläkeikää tai jos työntekijä vastaanottaa vapaaehtoisen tukipaketin.

Irtisanomisen yhteydessä suoritettavia etuuksia ei synny, jos työntekijän on jatkettava työntekoa ja irtisanomisen yhteydessä suoritettavien etuuksien voidaan katsoa olevan tavanomainen korvaus tällaisesta työstä.

Irtisanomisen yhteydessä suoritettavat etuudet kirjataan kuluksi, kun Nordealle syntyy maksuvelvoite. Velvoite syntyy, kun on olemassa virallinen suunnitelma, joka koskee tiettyä organisaatiotasoa, ja kun Nordealla ei ole realistista mahdollisuutta peruuttaa sitä. Tämä tapahtuu tavallisesti silloin, kun suunnitelma on kerrottu kohderyhmälle tai sen edustajille.

Irtisanomisen yhteydessä suoritettavat etuudet voivat olla lyhytaikaisia etuuksia, esimerkiksi jokin kuukausipalkan kerrannainen, tai työsuhteen päättymisen jälkeisiä etuuksia esimerkiksi ennenaikaisen eläkkeelle jäämisen muodossa. Liitteessä 8 ”Henkilöstökulut” lyhytaikaiset etuudet luokitellaan palkoiksi ja palkki-oiksi ja työsuhteen päättymisen jälkeiset etuudet eläkekuluiksi.

19. Oma pääoma

Määräysvallattomien omistajien osuudet

Määräysvallattomien omistajien osuudet kattavat sen osan konserniyhtiöiden nettomääräisestä omaisuudesta, jota Nordea Pankki Suomi Oyj ei omista suoraan tai välillisesti.

NPS arvostaa jokaisen liiketoimintojen yhdistämisen yhteydessä määräysvallattomien omistajien osuuden hankitussa liiketoiminnossa joko käypään arvoon tai sen suhteelliseen osuuteen hankituista yksilöitävissä olevista nettovaroista.

Ylikurssirahasto

Ylikurssirahastoon on kirjattu NPS:n osakeannissa jaettujen osakkeiden merkintähinnan ja nimellisarvon erotus. Osakeannin yhteydessä perityt transaktiokulut on vähennetty.

Muut rahastot

Vapaiden rahastojen lisäksi muut rahastot muodostuvat verojen jälkeisistä tuotoista ja kuluista, jotka on kirjattu omaan pääomaan muun laajan tuloksen kautta IFRS:n mukaisesti. Näihin rahastoihin sisältyy rahavirran suojausrahastoja, myytävissä oleviksi luokiteltuihin rahoitusvaroihin ja etuuspohjaisten eläkejärjestelyjen kertyneisiin uudelleenarvostuksiin liittyviä käyvän arvon rahastoja sekä valuuttakurssierojen rahasto.

Kertyneet voittovarot

Kertyneet voittovarot sisältää edellisten vuosien jakamattomien voittovarojen lisäksi verottomista varauksista omaan pääomaan kirjattavan osuuden. Kansallisten säännösten mukaiset verottomat varaukset kirjataan paikallisesti voimassa olevien veroasteiden mukaisten laskennallisten verovelkojen vähentämisen jälkeen.

Myös jakamattomat hankintapäivän jälkeiset NPS:n osuudet osakkuusyritysten voittovaroista kirjataan kertyneisiin voittovaroihin.

20. Takaussitoumukset ja luottolupaukset

Annetuista takaussitoumuksista ja luottolupauksista saadut palkkiot kirjataan taseeseen saatuina ennakkoina. Alkuperäisen kirjauksen jälkeen sitoumukset ja peruuttamattomat luottolupaukset kirjataan taseen varauksiin saadun palkkion suuruusena vähennettynä jaksotuksella tai sitä suuremman, vastuun suorittamiseksi maksettavan summan suuruusena. Jälkimmäinen lasketaan nykyisen vastuun maksamiseen vaadittavien kulujen diskontattuna parhaana arviona. Muutokset kirjataan tuloslaskelman erään Arvon alentumistappiot luotoista, netto.

Takaussitoumuksista saadut palkkiot jaksotetaan takausajalle kohdan 6 ”Tuottojen ja arvonalentumisten kirjaaminen” mukaisesti ja kirjataan tuloslaskelmaan palkkiotuottoina. Luottolupauksista saadut palkkiot jaksotetaan yleensä luottolupauksen voimassaoloajalle. Takaussitoumukset kirjataan taseen ulkopuoliseen erään Vastuussitoumukset ja peruuttamattomat luottolupaukset erään Luottolupaukset.

21. Osakeperusteiset kannustinohjelmat

Osakkeina maksettavat ohjelmat

Nordea on vuosina 2007–2012 ottanut vuosittain käyttöön pitkäaikaisen kannustinohjelman (LTIP). Ohjelmiin osallistuvalla henkilöstöllä myönnetään osakkeina maksettavia osakeperusteisia etuuksia eli oikeuksia saada osakkeita ilmaiseksi tai hankkia Nordean osakkeita huomattavasti antopäivän osakekurssia edullisemmalla hinnalla. Tällaisten oikeuksien arvo kirjataan kuluksi. Kirjaus perustuu arvioon kunkin oikeuden käyvistä arvosta antopäivänä. Oikeuksien käypien arvojen yhteismäärä perustuu konsernin arvioon niiden oikeuksien määrästä, jotka osallistujat saavat tulevaisuudessa käyttöönsä. Näiden oikeuksien määrä arvioidaan jokaisena raportointipäivänä. Käypien arvojen yhteismäärä kirjataan kuluksi tasasuuruusina erinä sitouttamisjakson kuluessa. Sitouttamisjakso tarkoittaa jaksoa, jonka ajan henkilöstön on pysyttävä Nordean palveluksessa saadakseen ohjelman mukaiset oikeudet. II-sarjan tulosperusteisten osakkeiden markkinaperusteiset ehdot huomioidaan oikaisemalla alkuperäistä myöntämispäivän käyvän arvon määrittämisen toteutumistodennäköisyyttä. Markkinaperusteilla ei oikaista oikeuden arvioidun ja todellisen syntymisajankohdan välistä eroa (true-up).

Myös sosiaaliturvakulut kohdistetaan sitouttamisjakson ajalle. Sosiaaliturvakulujen varaus arvioidaan jokaisena raportointipäivänä, jotta varmistetaan, että

varaus perustuu oikeuksien käypään arvoon raportointipäivänä.

Lisätietoja on liitteessä 8 ”Henkilöstökulut”.

Käteisvaroina maksettavat ohjelmat

Nordean on lykättävä tulosperusteisten palkkioiden maksua pohjoismaisten finanssivalvontaviranomaisten säännösten ja yleisten ohjeiden mukaisesti. Tämä koskee myös johdon kannustinohjelmaa (Executive Incentive Programme, EIP). Lykätyt summat indeksoidaan jossain määrin käyttäen Nordean osakkeen kokonaistuottoa, ja nämä ”ohjelmat” ovat IFRS:n mukaisia käteisvaroina maksettavia osakeperusteisia ohjelmia. Ohjelmat ovat käytössä täysimääräisesti, kun tulosperusteisten palkkioiden alkuperäistä kirjausta lykätään ja velvoitteen käypää arvoa arvioidaan uudelleen jatkuvasti. Uudelleenarvostukset kirjataan yhdessä niihin liittyvien sosiaalikulujen kanssa tuloslaskelman erään Nettotulos käypään arvoon arvostettavista eristä.

Lisätietoja on liitteessä 8 ”Henkilöstökulut”.

22. Lähipiiriä koskevat tapahtumat

NPS määrittelee lähipiiriin kuuluvat osapuolet seuraavasti:

- osakkeenomistajat, joilla on merkittävä vaikutusvalta
- konserniyhtiöt
- osakkuusyritykset
- avainhenkilöt yhtiön johdossa
- muut lähipiiriin kuuluvat.

Kaikki lähipiiriä koskevat tapahtumat toteutetaan markkinaehtoperiaatteen mukaisesti lukuun ottamatta henkilöstölle annettavia luottoja, ks. Liite 8 ”Henkilöstökulut”.

Osakkeenomistajat, joilla on merkittävä vaikutusvalta

Osakkeenomistajalla, jolla on merkittävä vaikutusvalta, tarkoitetaan osakkeenomistajaa, jolla on valtaa osallistua NPS:n taloutta ja toimintaa koskevien päätösten tekoon, mutta ei näitä koskevaa määräysvaltaa. Nordea Bank AB:llä (publ) katsotaan olevan tällainen valta.

Konserniyhtiöt

Konserniyhtiöt määritellään kohdassa 5 ”Konsernitalinpäätöksen periaatteet”. Lisätietoja NPS-konserniin kuuluvista yhtiöistä on liitteessä 18 ”Sijoitukset tytäryhtiöihin”.

Konsernin sisäiset tapahtumat eri juridisten yksiköiden välillä hinnoitellaan markkinaehtoperiaatteen ja OECD:n siirtohinnoittelua koskevien säännösten mukaisesti. Tapahtumat eliminoidaan konsernitalinpäätöksessä.

Osakkuusyritykset

Osakkuusyritykset määritellään kohdassa 5 ”Konsernitilinpäätöksen periaatteet”.

Lisätietoja NPS-konsernin osakkuusyrityksistä on liitteessä 19 ”Sijoitukset osakkuusyrityksiin”.

Avainhenkilöt yhtiön johdossa

Avainhenkilöt yhtiön johdossa ovat:

- Nordea Pankki Suomi Oyj:n ja Nordea Bank AB:n (publ) hallitusten jäsenet
- Nordea Pankki Suomi Oyj:n toimitusjohtaja ja toimitusjohtajan sijainen
- konsernin johtoryhmä (GEM).

Johtoon kuuluvien avainhenkilöiden palkitsemisesta ja eläkkeistä sekä muista heihin liittyvistä liiketoimista kerrotaan liitteessä 8 ”Henkilöstökulut”.

Muut lähipiiriin kuuluvat

Muita lähipiiriin kuuluvia ovat johtoon kuuluvien avainhenkilöiden perheenjäsenet. Muihin lähipiiriin kuuluviksi katsotaan myös yhtiöt, joissa NPS-konsernin johtoon kuuluvilla avainhenkilöillä on merkittävä vaikutusvalta, sekä yhtiöt, joissa näiden avainhenkilöiden perheenjäsenillä on merkittävä vaikutusvalta. Myös Nordean eläkesäätiö kuuluu NPS:n lähipiiriin.

Tietoja liiketoimista NPS:n ja muiden lähipiiriin kuuluvien välillä annetaan liitteessä 42 ”Lähipiiriliiketoimet”.

Liite 2 Segmenttiraportointi

Toimintasegmentit

Konserni

Toimintasegmenttien tuloksen laskenta

Laskentaperiaatteet ja toimintasegmenttien väliset allokoinnit vastaavat IFRS 8 -standardin vaatimusten mukaisesti ylimmälle operatiiviselle päätöksentekijälle raportoituja tietoja. NPS:ssa konsernin johtoryhmä on määritellyt ylimmäksi operatiiviseksi päätöksentekijäksi.

Segmentointiperusteiden muutokset

Segmentointiperusteisiin tehtiin muutoksia vuoden 2016 jälkipuoliskolla, koska vähittäispankki jaettiin kahteen uuteen liiketoiminta-alueeseen: Personal Banking ja Commercial & Business Banking. Personal Banking palvelee aiemmin vähittäispankin palvelemia henkilöasiakkaita ja Commercial & Business Banking palvelee aiemmin vähittäispankin palvelemia yritysasiakkaita. Uudet liiketoiminta-alueet ovat sisältyneet ylimmälle operatiiviselle päätöksentekijälle toimitettuihin raportteihin vuoden 2016 jälkipuoliskolta lähtien. Ne sisältyvät siten liitteen 2 segmenttiraportointiin. Uudet liiketoiminta-alueet jakautuvat edelleen operatiivisiin segmentteihin. Vertailuluvut on oikaistu vastaavasti.

Segmentointiperusteet

Toimintasegmenttikohtaiset taloudelliset tulokset esitetään kolmesta liiketoiminta-alueesta, jotka ovat Personal Banking, Commercial & Business Banking ja Wholesale Banking. Lisäksi esitetään konsernin tuki- ja palvelutoiminnot -toimintasegmentin tulokset. Muut toimintasegmentit, jotka eivät ylitä IFRS 8 -standardissa mainittuja rajoja, sisältyvät erään Muut toimintasegmentit. Konsernitoiminnot ja eliminoinnit sekä se osa tuloksesta, jota ei kohdisteta kokonaisuudessaan jollekin toimintasegmentille, esitetään erillisessä täsmäytystaulukossa.

Raportoitavat toimintasegmentit

Personal Banking harjoittaa täyden palvelun pankkitoimintaa ja tarjoaa laajan tuotevalikoiman. Se on Nordean suurin liiketoiminta-alue, ja se palvelee henkilöasiakkaita Pohjoismaiden markkinoilla (Personal Banking, Pohjoismaat) sekä Baltian maissa (Personal Banking, Baltia). Wholesale Banking tarjoaa pankkipalveluja ja muita rahoitusratkaisuja suurille pohjoismaisille ja kansainvälisille yrityksille, yhteisöille ja julkisyhteisöille. Suuryrityspalvelut on asiakaslähtöinen organisaatio, joka palvelee suurimpia maailmanlaajuisesti toimivia yrityksiä. Toiminto vastaa myös Nordean rahoitusallalla toimivista asiakkaista ja tarjoaa heille yksittäisiä tuotteita, kuten rahastoja ja osaketuotteita sekä varojen hajautukseen ja rahastojen myyntiin liittyviä konsulttipalveluja. Shipping, Offshore & Oil Services -toiminto vastaa Nordean shipping- ja öljyalalla toimivista asiakkaista ja tarjoaa heille räätälöityjä ratkaisuja ja syndikoituihin lainoihin liittyviä palveluja. Pääomamarkkinatoiminnan kohdistamattomat erät sisältää sen osan pääomamarkkinatoiminnan tuloksesta, jota ei kohdisteta liiketoiminta-alueille. Konsernin tuki- ja palvelutoimintojen tärkein tavoite on huolehtia konsernin varainhankinnasta ja tukea NPS-konsernin johtoa ja hallintaa. Konsernin tuki- ja palvelutoimintojen tuotot koostuvat pääasiallisesti konsernin varainhallinnan tuotoista.

Tuloslaskelma, miljoonaa euroa	Personal Banking		Commercial & Business Banking		Wholesale Banking		Konsernin tuki- ja palvelutoiminnot	
	2016	2015	2016	2015	2016	2015	2016	2015
Rahoituskate	382	454	308	358	117	219	55	32
Palkkiotuotot ja -kulut, netto	532	525	205	206	-278	-277	-7	-8
Voitot/tappiot käypään arvoon arvostettavista eristä, netto	30	38	96	104	981	1 005	36	18
Osuus osakkuusyritysten tuloksesta	2	2	2	2	-	-	9	-
Muut tuotot	14	4	9	9	0	0	63	12
Liiketoiminnan tuotot yhteensä	960	1 023	620	679	820	947	156	54
Henkilöstökulut	-205	-202	-122	-128	-113	-118	-71	-60
Muut kulut	-321	-316	-109	-99	-93	-98	31	69
Poistot aineellisista ja aineettomista hyödykkeistä	-10	-11	-5	-6	-3	-2	-8	-9
Liiketoiminnan kulut yhteensä	-536	-529	-236	-233	-209	-218	-48	0
Tulos ennen arvonalentumistappioita	424	494	384	446	611	729	108	54
Arvonalentumistappiot luotoista	-19	-52	-38	-50	-24	-11	-	-
Liikevoitto	405	442	346	396	587	718	108	54
Tuloverot	-	-	-	-	-	-	-	-
Tulos	405	442	346	396	587	718	108	54

Tase, miljoonaa euroa

Luotot yleisölle	10 905	31 053	20 934	23 853	32 653	46 465	21	20
Yleisön talletukset ja muut velat yleisölle	23 558	23 291	11 081	10 955	14 782	22 874	5 518	4 462

Liite 2 Segmenttiraportointi, jatkuu

Toimintasegmentit

Konserni

Tuloslaskelma, miljoonaa euroa	Toimintasegmentit yhteensä		Täsmäytys		Konserni yhteensä	
	2016	2015	2016	2015	2016	2015
Rahoituskate	862	1 063	3	-10	865	1 053
Palkkiotuotot ja -kulut, netto	452	446	-321	-342	131	104
Voitot/tappiot käypään arvoon arvostet- tavista eristä, netto	1 143	1 165	-1	92	1 142	1 257
Osuus osakkuusyhtiöiden tuloksesta	13	4	0	1	13	5
Muut tuotot	86	25	8	41	94	66
Liiketoiminnan tuotot yhteensä	2 556	2 703	-311	-218	2 245	2 485
Henkilöstökulut	-511	-508	-4	-39	-515	-547
Muut kulut	-492	-444	41	31	-451	-413
Poistot aineellisista ja aineettomista hyödykkeistä	-26	-28	-2	-3	-28	-31
Liiketoiminnan kulut yhteensä	-1 029	-980	35	-11	-994	-991
Tulos ennen arvonalentumistappioita	1 527	1 723	-276	-229	1 251	1 494
Arvonalentumistappiot luotoista	-81	-113	24	21	-57	-92
Liikevoitto	1 446	1 610	-252	-208	1 194	1 402
Tuloverot	-	-	-232	-347	-232	-347
Tulos	1 446	1 610	-484	-555	962	1 055
Tase, miljoonaa euroa						
Luotot yleisölle	64 513	101 391	98	55	64 611	101 447
Yleisön talletukset ja muut velat yleisölle	54 939	61 582	414	571	55 352	62 153

Personal Banking liiketoiminta-alueen erittely

Tuloslaskelma, miljoonaa euroa	Personal Banking, Pohjoismaat		Personal Banking Baltia		Personal Banking, Muut ¹		Personal Banking yhteensä	
	2016	2015	2016	2015	2016	2015	2016	2015
Rahoituskate	364	445	0	2	17	7	382	454
Palkkiotuotot ja -kulut, netto	532	524	0	0	0	2	532	525
Voitot/tappiot käypään arvoon arvostet- tavista eristä, netto	32	39	-	-	-2	-1	30	38
Osuus osakkuusyhtiöiden tuloksesta	-	-	-	-	2	1	2	2
Muut tuotot	2	2	-2	-	14	2	14	4
Liiketoiminnan tuotot yhteensä	930	1 010	-2	2	31	11	960	1 023
Henkilöstökulut	-171	-176	0	0	-34	-26	-205	-202
Muut kulut	-356	-344	0	-1	36	29	-321	-316
Poistot aineellisista ja aineettomista hyödykkeistä	-9	-9	-	-	-1	-3	-10	-11
Liiketoiminnan kulut yhteensä	-536	-529	0	-1	1	0	-536	-529
Tulos ennen arvonalentumistappioita	394	481	-2	1	32	11	424	494
Arvonalentumistappiot luotoista	-13	-22	1	0	-7	-30	-19	-52
Liikevoitto	381	459	-1	1	25	-19	405	442
Tuloverot	-	-	-	-	-	-	-	-
Tulos	381	459	-1	1	25	-19	405	442
Tase, miljoonaa euroa								
Luotot yleisölle	10 898	31 117	6	11	0	-76	10 905	31 053
Yleisön talletukset ja muut velat yleisölle	23 557	23 291	0	0	0	0	23 558	23 291

¹ Personal Banking, Muut sisältää Chief Operating Officer -organisaation, tuotteet ja henkilöstöhallinnon.

Liite 2 Segmenttiraportointi, jatkuu

Commercial & Business Banking -liiketoiminta-alueen erittely

Tuloslaskelma, miljoonaa euroa	Commercial Banking		Business Banking		Commercial & Business Banking, Muut ¹		Commercial & Business Banking yhteensä	
	2016	2015	2016	2015	2016	2015	2016	2015
Rahoituskate	113	130	152	178	43	50	308	358
Palkkiotuotot ja -kulut, netto	58	59	133	128	14	20	205	206
Voitot/tappiot käypään arvoon arvostet- tavista eristä, netto	64	66	32	38	1	0	96	104
Osuus osakkuusyhtiöiden tuloksesta	-	-	-	-	2	1	2	2
Muut tuotot	2	1	0	0	7	8	9	9
Liiketoiminnan tuotot yhteensä	237	256	317	344	67	79	620	679
Henkilöstökulut	-16	-16	-49	-53	-57	-59	-122	-128
Muut kulut	-47	-54	-101	-102	39	57	-109	-99
Poistot aineellisista ja aineettomista hyödykkeistä	0	0	-2	-2	-3	-5	-5	-6
Liiketoiminnan kulut yhteensä	-63	-70	-152	-157	-21	-7	-236	-233
Tulos ennen arvonalentumistappioita	174	186	165	187	46	72	384	446
Arvonalentumistappiot luotoista	-23	-27	-12	-14	-2	-10	-38	-50
Liikevoitto	151	159	153	173	44	62	346	396
Tuloverot	-	-	-	-	-	-	-	-
Tulos	151	159	153	173	44	62	346	396

Tase, miljoonaa euroa

Luotot yleisölle	7 222	7 385	5 715	8 925	7 998	7 544	20 934	23 853
Yleisön talletukset ja muut velat yleisölle	3 501	3 665	7 577	7 287	2	3	11 081	10 955

¹ Commercial & Business Banking Muut sisältää Chief Operating Officer -organisaation, Transaction Bankingin, Digital Bankingin ja henkilöstöhallinnon.

Liite 2 Segmenttiraportointi, jatkuu
Wholesale Banking -liiketoiminta-alueen erittely

Tuloslaskelma, miljoonaa euroa	Suurasiakkaat		Shipping, Offshore & Oil Services	
	2016	2015	2016	2015
Rahoituskate	102	140	65	82
Palkkiotuotot ja -kulut, netto	120	112	12	14
Voitot/tappiot käypään arvoon arvostettavista eristä, netto	52	62	14	9
Osuus osakkuusyritysten tuloksesta	-	-	-	-
Muut tuotot	0	0	-	-
Liiketoiminnan tuotot yhteensä	274	314	91	105
Henkilöstökulut	-6	-7	-4	-4
Muut kulut	-107	-105	-17	-17
Poistot aineellisista ja aineettomista hyödykkeistä	0	0	0	0
Liiketoiminnan kulut yhteensä	-113	-112	-21	-21
Tulos ennen arvonalentumistappioita	161	202	70	84
Arvonalentumistappiot luotoista	4	-21	-27	1
Liikevoitto	165	181	43	85
Tuloverot	-	-	-	-
Tulos	165	181	43	85

Tase, miljoonaa euroa

Luotot yleisölle	7 639	8 315	2 870	3 180
Yleisön talletukset ja muut velat yleisölle	9 708	12 590	796	822

Tuloslaskelma, miljoonaa euroa	Pääomamarkkina-toiminnon kohdistamattomat erät ¹		Suurasiakkaat ja pääomamarkkinat, muut ²		Suurasiakkaat ja pääomamarkkinat yhteensä	
	2016	2015	2016	2015	2016	2015
Rahoituskate	-48	-5	-3	2	117	219
Palkkiotuotot ja -kulut, netto	-424	-420	14	16	-278	-277
Voitot/tappiot käypään arvoon arvostettavista eristä, netto	890	898	25	36	981	1 005
Osuus osakkuusyritysten tuloksesta	-	-	-	-	-	-
Muut tuotot	0	0	0	0	0	0
Liiketoiminnan tuotot yhteensä	418	473	36	54	820	947
Henkilöstökulut	-48	-50	-55	-56	-113	-118
Muut kulut	7	6	23	19	-93	-98
Poistot aineellisista ja aineettomista hyödykkeistä	0	0	-3	-2	-3	-2
Liiketoiminnan kulut yhteensä	-41	-44	-35	-39	-209	-218
Tulos ennen arvonalentumistappioita	377	429	1	15	611	729
Arvonalentumistappiot luotoista	-	-	0	8	-24	-11
Liikevoitto	377	429	1	23	587	718
Tuloverot	-	-	-	-	-	-
Tulos	377	429	1	23	587	718

Tase, miljoonaa euroa

Luotot yleisölle	22 052	34 878	91	93	32 653	46 465
Yleisön talletukset ja muut velat yleisölle	3 998	9 462	280	0	14 782	22 874

¹ Allokoidaan Nordea -konsernin tasolla

² Wholesale Banking Muut sisältää kansainväliset yksiköt, Chief Operating Officer -organisaation sekä henkilöstöhallinnon.

Liite 2 Segmenttiraportointi, jatkuu

Toimintasegmenttien täsmäytys

	Liiketoiminnan tuotot		Liikevoitto		Luotot yleisölle		Yleisön talletukset ja muut velat yleisölle	
	2016	2015	2016	2015	2016	2015	2016	2015
Miljoonaa euroa								
Toimintasegmentit yhteensä	2 556	2 703	1 446	1 610	64 513	101 391	54 939	61 582
Konsernin yhteiset toiminnot ¹	-311	-218	-252	-208	103	63	415	573
Eliminoinnit	-	-	-	-	-5	-7	-2	-2
Yhteensä	2 245	2 485	1 194	1 402	64 611	101 447	55 352	62 153

¹ Konsernin riskienhallinta, konsernin sisäinen tarkastus, konserni-identiteetti ja -viestintä, konsernin henkilöstöhallinto, konsernin hallitus ja konsernin johtoryhmä

Liiketoiminnan tuotot yhteensä tuoteryhmittäin

Konserni

Miljoonaa euroa	2016	2015
Pankkituotteet	1 535	1 605
Pääomamarkkinatuotteet	652	829
Säästämisen ja varainhoidon tuotteet	51	1
Henki- ja eläkevakuutus tuotteet	7	50
Muut	0	0
Yhteensä	2 245	2 485

Pankkituotteet-tuoteryhmä koostuu kolmesta tuotevastuullisesta toiminnosta. Tilituotteet-toiminto vastaa tilipohjaisten tuotteiden kehittämisestä ja toimittamisesta. Näitä tuotteita ovat muun muassa luotot, talletukset, kortit ja verkkopankkipalvelut. Transaction Products -toiminto tarjoaa ja kehittää kassanhallintaan sekä kaupan ja projektien rahoitukseen liittyviä palveluja. Nordea Finance -toiminto vastaa kohdevakuudellisesta rahoituksesta, kuten leasingistä, osamaksukaupasta ja factoringistä sekä myyjäyhteistyörahoituksesta. Pääomamarkkinatuotteet sisältää rahoitusinstrumentit, jotka ovat saatavilla rahoitusmarkkinoilta, mukaan lukien valuutat, hyödykkeet, osakkeet ja joukkolainat. Se sisältää myös tällaisten rahoitusinstrumenttien järjestelyt. Säästämisen tuotteet ja varallisuudenhoito -ryhmä sisältää sijoitusrahastot, täyden valtakirjan salkunhoidon, sijoitusneuvonnan, osakekaupankäynnin ja eläketilit. Sijoitusrahasto on tuotekokonaisuus, jonka puitteissa rahastoyhtiö sijoittaa osakkeisiin, joukkolainoihin, johdannaisiin tai muihin vakiotuotteisiin rahaston osuudenomistajien puolesta. Täyden valtakirjan salkunhoito tarkoittaa palvelua, jossa Nordea hoitaa asiakkaan sijoitussalkkua tämän puolesta. Sijoitusneuvonta tarkoittaa palvelua, jota tarjotaan asiakkaiden sijoituspäätösten tueksi. Nordean henki- ja eläkevakuutus tarjoaa henki- ja eläkevakuutus tuotteita ja -palveluja.

Maantieteellinen jakauma

Konserni

Miljoonaa euroa	Tuotot yhteensä		Varat	
	2016	2015	2016	2015
Ruotsi	120	152	18 460	21 139
Suomi	1 540	1 700	77 864	100 414
Norja	82	108	6 529	7 322
Tanska	246	281	87 381	118 254
Baltian maat	54	54	1 783	1 608
Singapore	45	50	2 498	2 649
Yhdysvallat	142	140	44 260	50 204
Muut	16	-	-	-
Yhteensä	2 245	2 485	238 775	301 590

NPS:n pääasiallinen maantieteellinen markkina-alue kattaa Pohjoismaat. Tuotot ja varat jaetaan alueittain asiakastoimintojen sijainnin mukaan.

Liite 3 Korkotuotot ja korkokulut

Miljoonaa euroa	Konserni		Emoyhtiö	
	2016	2015	2016	2015
Korkotuotot				
Saamisista luottolaitoksilta	46	81	54	96
Luotoista yleisölle	1 117	1 268	829	984
Korollisista arvopapereista	108	125	108	125
Muut korkotuotot	49	58	51	63
Korkotuotot yhteensä¹	1 320	1 532	1 042	1 268
¹ Josta ehdolliset leasing-tuotot 25 miljoonaa euroa (26). Nordeassa ehdollisia leasing-tuottoja kertyy vaihtuvista koroista (pl. kiinteä marginaali). Jos ehdolliset leasing-tuotot vähenevät, niitä kompensoivat pienentyvät varainhankinnan kustannukset.				
Korkokulut				
Veloista luottolaitoksille	-194	-233	-186	-232
Yleisön talletuksista ja muista veloista yleisölle	-74	-82	-74	-82
Yleiseen liikkeeseen lasketuista velkakirjoista	-331	-381	-331	-381
Veloista, joilla on huonompi etuoikeus kuin muilla veloilla	-27	-28	-27	-28
Muut korkokulut ²	171	244	174	245
Korkokulut yhteensä	-455	-480	-444	-478
Rahoituskate	865	1 052	598	790

² Nettomääräiset korkotuotot johdannaisista, jotka arvostetaan käypään arvoon ja jotka liittyvät Nordea Pankki Suomen varainhankintaan, voivat sekä vähentää että lisätä muita korkokuluja. Lisätietoja liitteessä 1, kohdassa 6.

Korkotuotot rahoitusvaroista, joita ei arvosteta tulosvaikutteisesti käypään arvoon olivat 1 212 miljoonaa euroa (1 407) konsernissa ja 934 miljoonaa euroa (1 142) emoyhtiössä. Korkokulut rahoitusveloista, joita ei arvosteta tulosvaikutteisesti käypään arvoon olivat -704 miljoonaa euroa (-725) konsernissa ja -694 miljoonaa euroa (-724) emoyhtiössä.

Arvoltaan alentuneista saamisista kertyneiden korkojen osuus korkotuotoista oli hyvin vähäinen.

Liite 4 Palkkiotuotot ja –kulut, netto

Miljoonaa euroa	Konserni		Emoyhtiö	
	2016	2015	2016	2015
Varallisuudenhoito	83	85	83	85
- josta tuotot	83	85	83	85
- josta kulut	-	-	-	-
Henkivakuutus	7	10	7	10
- josta tuotot	7	10	7	10
- josta kulut	-	-	-	-
Talletukset	1	1	1	1
- josta tuotot	1	1	1	1
- josta kulut	-	-	-	-
Arvopaperivälitys, arvopaperien liikkeeseenlaskut ja corporate finance -toiminta	-309	-301	-309	-301
- josta tuotot	82	81	82	81
- josta kulut	-391	-382	-391	-382
Säilytys- ja liikkeeseenlaskupalvelut	19	20	19	20
- josta tuotot	20	20	20	20
- josta kulut	-1	0	-1	0
Maksuliikenne	187	185	193	190
- josta tuotot	204	199	207	200
- josta kulut	-17	-14	-14	-10
Kortit	64	69	35	36
- josta tuotot	103	128	70	94
- josta kulut	-39	-59	-35	-58
Luotonanto	104	96	103	95
- josta tuotot	107	96	103	95
- josta kulut	-3	0	0	0
Takaukset	-16	-53	-13	-51
- josta tuotot	99	105	100	106
- josta kulut ¹	-115	-158	-113	-157
Muut	-9	-7	-10	-7
- josta tuotot	35	34	34	34
- josta kulut ¹	-44	-41	-44	-41
Yhteensä	131	105	109	78

¹ Koostuu pääosin Nordea Bank AB:lle (publ) maksetuista takauspalkkioista.

Sellaisista rahoitusvaroista ja -veloista, joita ei kirjata käypään arvoon tuloslaskelman kautta, saadut palkkiotuotot olivat 108 miljoonaa euroa (97) konsernissa ja 105 miljoonaa euroa (97) emoyhtiössä. Näitä tuottoja ei oteta huomioon efektiivistä korkoa määritettäessä.

Sellaisista notariaattipalveluista, joiden tuloksena konsernin haltuun tulee tai konserni sijoittaa varoja asiakkaan puolesta, saadut palkkiotuotot olivat konsernissa 172 miljoonaa euroa (176) ja emoyhtiössä 172 miljoonaa euroa (176). Näitä tuottoja ei oteta huomioon efektiivistä korkoa määritettäessä.

Liite 5 Nettotulos käypään arvoon arvostettavista eristä

Miljoonaa euroa	Konserni		Emoyhtiö	
	2016	2015	2016	2015
Osakesidonnaiset erät	142	163	142	163
Korkosidonnaiset erät ja valuuttakurssimuutokset	1 245	1 039	1 244	1 036
Muut rahoitusinstrumentit (sisältää luotto- ja hyödykejohdannaiset)	-243	57	-243	57
Sijoituskiinteistöt	-2	-2	-2	-2
Total	1 142	1 257	1 141	1 254

Voitot/tappiot rahoitusinstrumenteista luokittain, netto

Miljoonaa euroa	Konserni		Emoyhtiö	
	2016	2015	2016	2015
Voitot/tappiot myytävissä olevista rahoitusvaroista	39	29	39	29
Rahoitusvarat, jotka arvostetaan käypään arvoon tulosvaikutteisesti	98	85	97	85
Kaupankäyntitarkoituksessa pidettävät rahoitusvarat ¹	391	336	391	336
Rahoitusvarat suojauslaskennasta	3	-6	3	-6
- joista voitot/tappiot suojausinstrumenteista, netto	267	-142	267	-142
- joista voitot/tappiot suojatuista eristä, netto	-264	136	-264	136
Jaksotettuun hankintamenoön arvostetut rahoitusvarat ²	3	2	3	2
Jaksotettuun hankintamenoön arvostetut rahoitusvelat	0	-	0	-
Valuuttakurssimuutokset (pl. valuuttasuojaukset)	610	815	610	812
Muut erät	-2	-4	-2	-4
Yhteensä	1 142	1 257	1 141	1 254

¹ IAS 39:n mukaiset jaksotetut ensimmäisen päivän voitot olivat 11 miljoonaa euroa (-0) sekä konsernissa että emoyhtiössä.

² Josta 3 miljoonaa euroa (2) liittyy luotoiksi ja muiksi saamisiksi luokiteltuihin instrumentteihin. Eräpäivään saakka pidettäviin instrumentteihin liittyviä tuottoja ei ollut (0).

Liite 6 Osingot

Miljoonaa euroa	Konserni		Emoyhtiö	
	2016	2015	2016	2015
Tytäryhtiöosakkeet ja -osuudet	-	-	70	100
Osakkuusyritysten osakkeet ja osuudet	-	-	2	1
Yhteensä	-	-	72	101

Liite 7 Muut liiketoiminnan tuotot

Miljoonaa euroa	Konserni		Emoyhtiö	
	2016	2015	2016	2015
Osakkeiden ja osuuksien myynnit	0	-	0	-
Kiinteistötoiminnan tuotot	1	1	1	1
Aineellisten ja aineettomien hyödykkeiden myyntivoitot	2	4	2	3
Muut tuotot ¹	91	61	91	61
Yhteensä	94	66	94	65

¹ Emoyhtiön myyntivoitto, joka liittyy Visa Europan osakkeiden myyntiin Visa Inc.:lle oli 48 milj. euroa vuonna 2016. Lisäksi erään "Osuus osakkuusyritysten tuloksesta" on kirjattu 9 miljoonaa euroa konsernissa, katso liite 19.

Liite 8 Henkilöstökulut

Miljoonaa euroa	Konserni		Emoyhtiö	
	2016	2015	2016	2015
Palkat ja palkkiot	-397	-413	-372	-391
Eläkekulut (erittely alla)	-63	-67	-60	-64
Sosiaaliturvamaksut	-25	-25	-23	-23
Voittopalkkiojärjestelmä ¹	-6	-20	-6	-18
Muut henkilöstökulut	-24	-22	-22	-20
Yhteensä	-515	-547	-483	-516

¹ Erään Voittopalkkiojärjestelmä kirjattiin vuonna 2016 konsernissa 6 miljoonaa euroa (20) ja emoyhtiössä 6 miljoonaa euroa (18). Kirjaukset sisältävät uuden 6 miljoonan euron (19) kirjauksen konsernissa ja 6 miljoonan euron (18) kirjauksen emoyhtiössä sekä aiempiin vuosiin kohdistuvan 0 miljoonan euron (1) kulukirjauksen konsernissa ja 0 miljoonan euron (0) kulukirjauksen emoyhtiössä.

	Konserni		Emoyhtiö	
	2016	2015	2016	2015
Eläkekulut				
Etuuspohjaiset eläkejärjestelmät (liite 30)	1	-2	1	-1
Maksuperusteiset eläkejärjestelmät	-64	-65	-61	-63
Yhteensä	-63	-67	-60	-64

Palkitsemista koskevien tietojen julkistaminen pohjoismaisten pankkivalvontaviranomaisten ja yleisten määräysten mukaan

Näiden säännösten mukaiset kvalitatiiviset tiedot esitetään Nordean hallituksen toimintakertomuksen erillisessä palkitsemista koskevassa osassa. Kvantitatiiviset tiedot puolestaan julkaistaan erillisessä raportissa Nordean kotisivuilla (www.nordea.com) viikkoa ennen Nordea Bank AB:n (publ) varsinaista yhtiökokousta 16. maaliskuuta 2017.

Hallituksen jäsenille, toimitusjohtajalle ja hänen sijaiselleen maksetut palkkiot

Nordea Pankki Suomi Oyj:n hallituksen jäsenistä oli 31.12.2016 yksi Nordea Bank AB:n (publ) Suomen sivuliikkeen palveluksessa, yksi Nordea Bank Danmark A/S:n palveluksessa, yksi Nordea Bank AB:n (publ) palveluksessa ja yksi jäsen oli ulkopuolinen. Ulkopuolisen jäsenen, Carl-Johan Granvikin kuukausipalkkio oli 1 250 euroa, yhteensä 15 000 euroa (15 000) vuodelta 2016. Carl-Johan Granvikille valioikuntatyöstä maksettu kuukausipalkkio oli 1 000 euroa, yhteensä 12 000 euroa vuonna 2016 (12 000). Toimitusjohtajan palkkatiedot, rahalainat sekä eläkesitoumuksia koskevat tiedot on esitetty alla.

Nordea Pankki Suomi Oyj:n toimitusjohtajalle maksetut palkkiot

	Kiinteä palkka	Konsernin johtoryhmän kannustin-ohjelma	Pitkäaikainen kannustin-ohjelma	Etuudet	Yhteensä
Euroa	2016	2016	2016	2016	2016
NPS:n toimitusjohtaja:					
Topi Manner	520 016	106 587	56 736	13 740	697 079

Nordea Pankki Suomi Oyj:n toimitusjohtajalla ei vuoden lopussa ollut etuuspohjaisia eläkejärjestelyjä. Carl-Johan Granvikin eläkevastuu oli 4 030 440 euroa. Carl-Johan Granvikin eläkevastuu sisältyy Nordea Bank AB:n (publ) eläkevastuisiin.

Nordea Pankki Suomi Oyj:n aiempien toimitusjohtajien eläkevastuu oli 9 094 449 euroa. Koko summa sisältyi Nordea Bank AB:n (publ) eläkevastuisiin.

Luotot Nordea Pankki Suomi Oyj:n toimitusjohtajalle ja Nordea Pankki Suomi Oyj:n hallituksen jäsenille

	Nordea Pankki Suomi Oyj:n antamat rahalainat	Maksetut korot	Nordea Pankki Suomi Oyj:n antamat rahalainat	Maksetut korot
Euroa	2016	2016	2015	2015
NPS:n toimitusjohtajalle:				
Topi Manner ¹	267 830	2 089	284 883	2 208
NPS:n hallituksen jäsenille ²	357 762	8 376	372 876	8 524
Yhteensä	625 592	10 465	657 759	10 732

¹ Luotot ovat Nordea Kiinnitysluottopankki Oyj:n taseessa.

² Luotoista 347 868 euroa oli Nordea Kiinnitysluottopankki Oyj:n taseessa ja koroista 8 376 euroa oli maksettu Nordea Kiinnitysluottopankki Oyj:lle.

Liite 8 Henkilöstökulut, jatkuu

Luotot Nordea Pankki Suomi Oyj:n toimitusjohtajalle ja Nordea Pankki Suomi Oyj:n hallituksen jäsenille

	Nordea Pankki Suomi Oyj:n konsernin antamat rahalainat	Maksetut korot	Nordea Pankki Suomi Oyj:n konsernin antamat rahalainat	Maksetut korot
Euroa	2016	2016	2015	2015
NPS:n toimitusjohtajalle:				
Topi Manner ¹	267 830	2 089	285 390	2 208
NPS:n hallituksen jäsenille ²	357 762	8 376	375 969	8 524
Yhteensä	625 592	10 465	661 359	10 732

¹ Luotot ovat Nordea Kiinnitysluottopankki Oyj:n taseessa.

² Luotoista 347 868 euroa oli Nordea Kiinnitysluottopankki Oyj:n taseessa ja koroista 8 376 euroa oli maksettu Nordea Kiinnitysluottopankki Oyj:lle.

Liitteen 1 kohdassa 22 määritellyille johtoon kuuluville avainhenkilöille annettuja luottoja oli konsernissa 1 745 930 euroa (2 028 974) ja emoyhtiössä 1 745 930 euroa (2 010 080), joista Nordea Kiinnitysluottopankki Oyj:n taseessa 1 717 493 euroa. Konserni sai näistä luotoista korkotuottoja 18 083 euroa (20 974) ja emoyhtiö 18 083 (20 974), josta Nordea Kiinnitysluottopankille maksetut korot olivat 17 973 euroa.

Muille lähipiiriin kuuluville annettuja luottoja oli 1 401 942 euroa (1 473 647) euroa, joista 1 398 507 euroa oli Nordea Kiinnitysluottopankki Oyj:n taseessa 31.12.2016. Korkoa näistä luotoista kertyi 10 333 euroa (10 000). Koko summa oli maksettu Nordea Kiinnitysluottopankki Oyj:lle.

Nordean palveluksessa oleville johtoon kuuluville avainhenkilöille annettujen luottojen ehdoista on päätetty NPS:n hallituksen antamien ohjeiden mukaisesti. Suomessa henkilöstölle ennen 1. syyskuuta 2014 annettujen luottojen korko vastaa Nordean rahoituskustannusta, johon lisätään 0,10 prosenttiyksikön marginaali 400 000 euroon saakka ja 0,30 prosenttiyksikön marginaali 400 000 euroa ylittävältä osuudelta. Henkilöstölle 1. syyskuuta 2014 jälkeen annettujen luottojen korko vastaa Nordean rahoituskustannusta, johon lisätään 0,40 prosenttiyksikön marginaali 400 000 euroon saakka ja 0,60 prosenttiyksikön marginaali 400 000 euroa ylittävältä osuudelta.

Avainhenkilöiden perheenjäsenten luotot on myönnetty markkinaehdoin, kuten myös Nordean ulkopuolisille avainhenkilöille myönnetty luotot.

Takaukset ja muut taseen ulkopuoliset sitoumukset

Konserni ei ole pantannut varallisuutta tai antanut muuta vakuutta tai vastuusitoumusta johtoon kuuluvien avainhenkilöiden tai tilintarkastajien puolesta.

Toimi- ja hallintoelinten jäsenet eivät omista Nordea Pankki Suomi Oyj:n osakkeita tai sen liikkeeseen laskemia optio-oikeuksia tai vaihtovelkakirjalainoja.

Pitkäaikaiset kannustinojelmot

Konserni

	Matching- osake	2016 Tulos- perusteinen osake I	Tulos- perusteinen osake II	Matching- osake	2015 Tulos- perusteinen osake I	Tulos- perusteinen osake II
Ehdolliset oikeudet LTIP 2012						
Liikkeessä olevat oikeudet vuoden alussa	37 374	112 122	37 374	205 120	492 358	205 120
Annetut ¹	2 712	8 136	2 712	10 527	25 305	10 527
Siirrot vuoden aikana	-	-	-	-5 854	-11 708	-5 854
Käyttämättä jääneet	-	-	-	-12 181	-36 012	-12 181
Jaetut	-10 834	-32 502	-10 834	-160 239	-357 821	-160 239
Liikkeessä olevat oikeudet vuoden lopussa²	29 252	87 756	29 252	37 374	112 122	37 374
- joista käytettävissä	-	-	-	-	-	-

Emoyhtiö

	Matching- osake	2016 Tulos- perusteinen osake I	Tulos- perusteinen osake II	Matching- osake	2015 Tulos- perusteinen osake I	Tulos- perusteinen osake II
Ehdolliset oikeudet LTIP 2012						
Liikkeessä olevat oikeudet vuoden alussa	35 446	106 339	35 446	199 606	477 925	199 606
Annetut ¹	2 572	7 716	2 572	10 231	24 531	10 231
Siirrot vuoden aikana	-	-	-	-5 854	-11 708	-5 854
Käyttämättä jääneet	-	-	-	-11 799	-34 873	-11 799
Jaetut	-10 420	-31 260	-10 420	-156 739	-349 536	-156 739
Liikkeessä olevat oikeudet vuoden lopussa²	27 598	82 795	27 598	35 446	106 339	35 446
- joista käytettävissä	-	-	-	-	-	-

¹ Annetut oikeudet ovat korvausta Nordean osakkeelle maksetusta osingosta kauden aikana

² Oikeuksien jakoa on lykätty pohjoismaisten finanssivalvontaviranomaisten lykkäystä ja käyttörajoituksia koskevien vaatimusten perusteella. Lykättyistä oikeuksista ei peritä merkintähintaa.

Liite 8 Henkilöstökulut, jatkuu

Pitkäaikaiset kannustinohjelmat

Konserni

		2016			2015	
	Matching-	Tulos-	Tulos-	Matching-	Tulos-	Tulos-
	osake	perusteinen	perusteinen	osake	perusteinen	perusteinen
Oikeudet LTIP 2011	osake	osake I	osake II	osake	osake I	osake II
Liikkeessä olevat oikeudet vuoden alussa	20 629	34 470	9 282	26 823	44 818	12 070
Annetut ¹	1 497	2 501	673	1 443	2 412	649
Jaetut	-8 191	-13 686	-3 686	-7 637	-12 760	-3 437
Liikkeessä olevat oikeudet vuoden lopussa²	13 935	23 285	6 269	20 629	34 470	9 282

- joista käytettävissä

¹ Annetut oikeudet ovat korvausta Nordean osakkeelle maksetusta osingosta kauden aikana

² Jaettuja oikeuksia on lykätty pohjoismaisten finanssivalvontaviranomaisten lykkäystä koskevien vaatimusten perusteella. Lykättyillä oikeuksilla ei ole merkintähintaa.

Emoyhtiö

		2016			2015	
	Matching-	Tulos-	Tulos-	Matching-	Tulos-	Tulos-
	osake	perusteinen	perusteinen	osake	perusteinen	perusteinen
Oikeudet LTIP 2011	osake	osake I	osake II	osake	osake I	osake II
Liikkeessä olevat oikeudet vuoden alussa	19 404	32 421	8 731	25 370	42 388	11 416
Annetut ¹	1 408	2 352	633	1 365	2 281	614
Jaetut	-7 862	-13 137	-3 538	-7 331	-12 248	-3 299
Liikkeessä olevat oikeudet vuoden lopussa²	12 950	21 636	5 826	19 404	32 421	8 731

- joista käytettävissä

¹ Annetut oikeudet ovat korvausta Nordean osakkeelle maksetusta osingosta kauden aikana

² Jaettuja oikeuksia on lykätty pohjoismaisten finanssivalvontaviranomaisten lykkäystä koskevien vaatimusten perusteella. Lykättyillä oikeuksilla ei ole merkintähintaa.

Konserni

		2016			2015	
	Matching-	Tulos-	Tulos-	Matching-	Tulos-	Tulos-
	osake	perusteinen	perusteinen	osake	perusteinen	perusteinen
Oikeudet LTIP 2010	osake	osake I	osake II	osake	osake I	osake II
Liikkeessä olevat oikeudet vuoden alussa	9 865	10 424	4 440	15 345	16 213	6 905
Jaetut	-5 481	-5 790	-2 465	-5 480	-5 789	-2 465
Liikkeessä olevat oikeudet vuoden lopussa¹	4 384	4 634	1 975	9 865	10 424	4 440

- joista käytettävissä

Emoyhtiö

		2016			2015	
	Matching-	Tulos-	Tulos-	Matching-	Tulos-	Tulos-
	osake	perusteinen	perusteinen	osake	perusteinen	perusteinen
Oikeudet LTIP 2010	osake	osake I	osake II	osake	osake I	osake II
Liikkeessä olevat oikeudet vuoden alussa	9 865	10 424	4 440	15 345	16 213	6 905
Jaetut	-5 481	-5 790	-2 465	-5 480	-5 789	-2 465
Liikkeessä olevat oikeudet vuoden lopussa¹	4 384	4 634	1 975	9 865	10 424	4 440

- joista käytettävissä

¹ Jaettuja oikeuksia on lykätty pohjoismaisten finanssivalvontaviranomaisten lykkäystä koskevien vaatimusten perusteella. Lykättyillä oikeuksilla ei ole merkintähintaa.

Edellytyksenä pitkäaikaisiin kannustinohjelmiin osallistumiselle on, että osallistujista tulee osakkeenomistajia, kun he tekevät sijoituksen Nordean osakkeisiin.

LTIP 2012

	Matching-osake	Tulos-perusteinen osake I	Tulos-perusteinen osake II
Kantaosakkeiden lkm/oikeus	1,00	1,00	1,00
Merkintähinta, euroa	-	-	-
Antopäivä	13.05.2012	13.05.2012	13.05.2012
Sitouttamisjakso, kuukautta	36	36	36
Sopimuksen voimassaoloaika, kuukautta	36	36	36
Merkintäpäivä	huhti-toukokuu 2015	huhti-toukokuu 2015	huhti-toukokuu 2015
Käypä arvo antopäivänä, euroa ¹	5,44	5,43	1,97

¹ Käypä arvo on laskettu uudelleen sitouttamisjakson aikana jaetun osingon vuoksi. Osallistujat saavat osingon korvauksena lisää matching-osakkeita ja tulosperusteisia osakkeita.

Liite 8 Henkilöstökulut, jatkuu

Ehdot ja vaatimukset

Jokaista LTIP-ohjelmien mukaisesti sijoitettua osaketta kohti osallistuja sai ehdollisen matching-osakkeen saada tulevana ajankohtana kanta-osakkeita edellyttäen, että osallistuja pysyy Nordea-konsernin palveluksessa (tietyn poikkeuksen). Lisäksi hän sai ehdolliset I- ja II-sarjan tulosperusteiset osakkeet, jotka oikeuttavat hänet saamaan lisää kantaosakkeita edellyttäen, että tietyt taloudelliset tavoitteet saavutetaan. I-sarjan tulosperusteisia osakkeita koskevat tavoitteet liittyvät riskisopeutetun osakekohtaisen tuloksen (risk-adjusted profit per share, RAPPS) kasvuun tai taloudellisen pääoman riskisopeutettuun tuottoon (RAROCAR). Mikäli raportoitu osakekohtainen tulos (earnings per share, EPS) on ennalta määriteltä tasoa alempi, osallistujat eivät voi käyttää I-sarjan tulosperusteisia osakkeita. II-sarjan tulosperusteisten osakkeiden käyttöön oikeuttava tavoite liittyy markkinoihin, ja siinä tavoitellaan osakkeen kokonaistuoton (total shareholder return, TSR) kasvua vertailuryhmän osakkeiden kokonaistuottoihin verrattuna tai tiettyä RAROCARia ja P/B-luvulla mitattua sijoitusta vertailuryhmässä. Myös yhdestä oikeudesta saatavan voiton enimmäismäärä on rajattu.

Kun merkintäoikeuksien käyttöön oikeuttavat tavoitteet eivät täyty kokonaan, ne oikeudet, joita ei voi enää käyttää, raportoidaan edellä olevissa taulukoissa rivillä "Käyttämättä jääneet". Riviin sisältyvät myös ne oikeudet, jotka ovat jääneet käyttämättä osallistujan lähdettyä Nordean palveluksesta. LTIP 2012-, LTIP 2011- ja LTIP 2010 -ohjelmien oikeuksia ei ole pohjoismaisten finanssivalvontaviranomaisten lykkäystä ja käyttörajoituksia koskevien vaatimusten perusteella jaettu täysimääräisesti.

LTIP 2012	
Sitouttamisehto, Matching osake / Tulosperusteinen osake I ja II	Nordea-konsernin palveluksessa tietyn poikkeuksen kolmen vuoden sitouttamis-jakson ajan.
Tulostavoite, Tulosperusteinen osake I	Keskimääräinen taloudellisen pääoman riskisopeutettu tuotto (RAROCAR) vuosina 2012 - 2014. Täydet merkintäoikeudet saavutetaan, jos RAROCAR on 17 prosenttia.
Osakekohtaista tulosta koskeva tavoite, Tulosperusteinen osake I	-
Tulostavoite, Tulosperusteinen osake II	Taloudellisen pääoman riskisopeutettu tuotto (RAROCAR) vuosina 2012 - 2014 ja sijoitus vertailuryhmässä P/B-luvulla mitattuna vuoden 2014 lopussa. Täydet merkintäoikeudet saavutetaan, jos RAROCAR on 14 prosenttia ja Nordean P/B-luku on sijoilla 1 - 5.
Enimmäismäärä	Jaettujen osakkeiden markkina-arvo ei saa olla suurempi kuin osanottajan vuosipalkka vuoden 2011 lopussa.
Merkintähinnan oikaisut	Matching-osakkeiden ja tulosperusteisten osakkeiden lukumäärää oikaistaan Nordean osakkeelle sitouttamisjakson aikana maksetuilla osingoilla olettaen, että kaikilla osingoilla hankittaisiin välittömästi lisää Nordean osakkeita.

Käyvän arvon laskelmat

Käypä arvo lasketaan yleisesti hyväksytyillä arvostusmalleilla, joissa käytetään seuraavia muuttujia:

	LTIP 2012
Painotettu keskimääräinen osakekurssi, euro	6,70
Käyttöoikeuden voimassaoloaika, vuotta	3,0
Odotettujen osinkojen vähennys	Ei
Riskitön korko, %	-
Odotettu volatilitteetti, %	-

Koska merkintähinta LTIP 2012-ohjelmassa on nolla euroa, arvo ei ole kovin herkkä odotetun volatilitteen ja riskittömän koron suhteen.

II-sarjan tulosperusteisten osakkeiden arvo lasketaan markkinaolosuhteiden perusteella ja osakkeen kokonaistuottoa, taloudellisen pääoman riskisopeutettua tuottoa ja P/B-lukua koskevien tavoitteiden täyttyminen on otettu huomioon laskettaessa käyttöoikeuden käypää arvoa antohetkellä. Osakkeen kokonaistuottoa ja P/B-lukua koskevien tavoitteiden vaikutuksen laskennassa on oletettu, että kaikki mahdolliset tulokset ovat yhtä mahdollisia. Myös jokaisen ohjelman enimmäismäärät on otettu huomioon laskettaessa käyttöoikeuden käypää arvoa antohetkellä. Käyvän arvon oikaisu on noin 2 - 3 prosenttia painotetusta keskimääräisestä osakekurssista.

Liite 8 Henkilöstökulut, jatkuu

Osakkeina maksettavien osakeperusteisten ohjelmien kulut¹

	Konserni LTIP 2012	Emoyhtiö LTIP 2012
Miljoonaa euroa		
Kulut yhteensä vuonna 2016	-	-
Kulut yhteensä vuonna 2015	-0,5	-0,4

¹ Lukuihin ei sisälly sosiaalikuluja

Lykätyt osakkeen kokonaistuottoon sidotut palkkiot

Nordeassa lykätään sellaisten osakesidonnaisten palkkioiden maksua, jotka muodostavat osan tietyille henkilöryhmille maksettavista tulospäätteistä palkkioista. Palkkiot ovat sidoksissa Nordean osakkeen kokonaistuottoon, ja ne maksetaan joko kertasummana kolmen vuoden lykkäysjakson jälkeen tai tasasuuruksina erinä 3 - 5 vuoden aikana. Vuodesta 2011 lähtien Nordea on myös asettanut käyttörajoituksia, jotka koskevat tietyille henkilöryhmille maksettavien tulospäätteisten palkkioiden osan muodostavia osakkeen kokonaistuottoon sidottuja palkkioita. Koska tulospäätteisten palkkioiden kohdentamisesta ei tehdä lopullista päätöstä kuluvaan vuoteen aikana, taulukossa esitetyt lykätyt palkkiot liittyvät edellisen vuoden aikana ansaittuihin tulospäätteisiin palkkioihin.

Lisäksi Nordeassa otettiin vuoden 2013 aikana käyttöön johdon kannustinohjelma (Executive Incentive Programme, EIP), jonka tarkoituksena on vahvistaa Nordean mahdollisuuksia pitää palveluksessaan ja rekrytoida parhaat osaajat. Tavoitteena on lisäksi kannustaa konsernijohtajien jäseniä ja avainhenkilöitä, joiden työpanos vaikuttaa suoraan Nordean tulokseen, kannattavuuteen ja arvon nousuun pitkällä aikavälillä. EIP-ohjelmalla palkitaan selkeästi koko konsernia, yhtä liiketoimintayksikköä tai yhtä henkilöä koskevien tavoitteiden saavuttamiseen sidottuja suorituksia. Tavoitteita asetettaessa on otettava huomioon niiden vaikutus pitkällä aikavälillä. EIP-ohjelmasta saatavat kannustimet eivät saa olla suuremmat kuin kiinteä palkka. Kannustimet maksetaan käteisenä, ja niitä koskevat sovellettavien palkitsemissäännösten mukaiset osakkeen kokonaistuoton indeksointiehdot sekä lykkäys-, menetys- ja käyttörajoitusehdot. Pääosa EIP 2016 -ohjelmasta maksetaan aikaisin vuoden 2020 syksyllä. Ohjelma on suunnattu enintään 400 johtajalle ja avainhenkilölle Nordea-konsernissa, lukuun ottamatta konsernin johtoryhmää. Sen jäsenille on suunnattu erillinen GEM EIP -ohjelma (lisätietoja GEM EIP -ohjelmasta annetaan Nordea Bank AB:n (publ) vuosikertomuksessa). EIP-ohjelma korvaa siihen osallistuvilla LTIP -ohjelman ja muuttuvat palkanosat. EIP 2016 -ohjelman kohdentamisesta päätetään vuoden 2017 kevään aikana. Vuonna 2016 sekä konsernissa että emoyhtiössä tehtiin 7 miljoonan euron varaus, joka sisältää sosiaaliturvakulut. Kohdennetusta määrästä 80 prosenttia on sidottu osakkeen kokonaistuottoon.

Alla olevassa taulukossa esitetään ainoastaan Nordean osakkeen kokonaistuottoon sidotut lykätyt palkkiot. Johdon kannustinohjelman lykätyt palkkiot esitetään vuodesta 2014 eteenpäin. Lisätietoja kaikista lykätyistä palkkioista annetaan erillisessä palkitsemista koskevassa raportissa, joka on julkaistu Nordean verkkosivuilla osoitteessa www.nordea.com.

Miljoonaa euroa	Lykätyt osakesidonnaiset palkkiot			
	Konserni		Emoyhtiö	
	2016	2015	2016	2015
Vuoden alussa	11	4	11	4
Uudelleenluokittelu ¹	7	3	7	3
Lykätyt/ansaitut palkkiot vuoden aikana	3	9	3	8
Osakkeen kokonaistuoton indeksointi vuoden aikana	-4	0	-4	0
Maksut vuoden aikana ²	0	-4	0	-4
Kurssierot	0	0	0	0
Vuoden lopussa	17	11	17	11

¹ Liittyy kiinteällä prosentilla indeksoitujen lykätyjen summien uudelleenluokituksiin.

² Käyttämättä jättämisen vuoksi ei ole tehty oikaisuja.

Henkilöstömäärä (keskimäärin)

	Konserni		Emoyhtiö	
	2016	2015	2016	2015
Kokopäivätoiminen henkilöstö	6 813	6 760	6 265	6 227
Osa-aikainen henkilöstö	513	525	475	487
Yhteensä	7 326	7 285	6 740	6 714
Henkilötyövuotta kauden lopussa	6 575	6 595	6 025	6 088

Liite 9 Muut kulut

Miljoonaa euroa	Konserni		Emoyhtiö	
	2016	2015	2016	2015
Tietotekniikkakulut	-194	-183	-185	-179
Markkinointi- ja edustuskulut	-17	-17	-15	-15
Posti-, kuljetus-, puhelin- ja muut hallintokulut	-33	-33	-28	-27
Vuokrakulut ja muut kiinteistökulut	-68	-74	-68	-74
Muut kulut	-139	-106	-127	-94
Yhteensä	-451	-413	-423	-389

Tilintarkastajien palkkiot

Miljoonaa euroa	Konserni		Emoyhtiö	
	2016	2015	2016	2015
PricewaterhouseCoopers				
Tilintarkastuspalkkiot	-1	-1	-1	0
Tilintarkastukseen liittyvät muut palkkiot	0	0	0	0
Veroneuvonta	0	0	0	0
Muut palkkiot	0	0	0	0
Yhteensä	-1	-1	-1	-1

Liite 10 Poistot ja arvonalentumiset aineellisista ja aineettomista hyödykkeistä

Miljoonaa euroa	Konserni		Emoyhtiö	
	2016	2015	2016	2015
Poistot				
Aineelliset käyttöomaisuushyödykkeet	-21	-22	-20	-21
Aineettomat hyödykkeet (liite 20)	-6	-6	-5	-4
Yhteensä	-27	-28	-25	-25
Arvonalentumistappiot				
Aineettomat hyödykkeet (liite 20)	-1	-3	-1	-3
Yhteensä	-1	-3	-1	-3
Poistot ja arvonalentumiset aineellisista ja aineettomista hyödykkeistä	-28	-31	-26	-28

Liite 11 Arvon alentumistappiot

Miljoonaa euroa	Konserni		Emoyhtiö	
	2016	2015	2016	2015
Arvon alentumistappiot tyypeittäin, netto				
Palautukset aikaisemmin toteutuneista luottotappioista	-	0	-	0
Arvon alentumiset	0	-	0	-
Arvon alentumisten peruutukset	-	0	-	0
Saamiset luottolaitoksilta¹	0	0	0	0
Toteutuneet luottotappiot	-109	-129	-82	-96
Toteutuneiden luottotappioiden kattamiseen käytetyt arvonalentumiset	78	96	75	90
Palautukset aikaisemmin toteutuneista luottotappioista	11	14	1	4
Arvon alentumiset	-164	-184	-148	-141
Arvon alentumisten peruutukset	128	95	114	85
Luotot yleisölle¹	-56	-108	-40	-58
Arvon alentumiset	-3	3	-3	3
Arvon alentumisten peruutukset	2	13	2	13
Taseen ulkopuoliset erät²	-1	16	-1	16
Yhteensä	-57	-92	-41	-42

¹ Sisältyy liitteeseen 13 Luottosalkku ja siihen sisältyvät arvonalentumiset

² Sisältyy liitteen 29 Varaukset eriin Takaukset/sitoumukset.

Tunnusluvut

	Konserni		Emoyhtiö	
	2016	2015	2016	2015
Arvon alentumistappioiden osuus luottokannasta, pistettä ³	9	9	7	4
- josta saatavakohtaiset	3	9	1	7
- josta saatavaryhmäkohtaiset	6	0	6	-3

³ Nettomääräiset arvonalentumistappiot (vuositasolla) / luotot yleisölle tilikauden lopussa

Nordea Bank AB (publ) on taannut osan NPS:n yritys vastuista. Sopimuksen perusteella NPS:n arvonalentumistappiot luotoista pienenevät 24 miljoonalla eurolla (22) vuonna 2016.

Liite 12 Verot

Tuloverot

Miljoonaa euroa	Konserni		Emoyhtiö	
	2016	2015	2016	2015
Tilikauden ja aikaisempien tilikausien verot	-225	-339	-188	-300
Laskennallisen verovelan muutos	-7	-8	-1	-11
Yhteensä	-232	-347	-189	-311

Omaan pääomaan sisältyvät välittömät ja laskennalliset tuloverot, ks. Laaja tuloslaskelma.

Vero konsernin tuloksesta ennen veroja eroaa laskennallisesta määrästä, joka saataisiin käyttämällä Suomessa voimassa olevaa veroastetta seuraavalla tavalla:

Miljoonaa euroa	Konserni		Emoyhtiö	
	2016	2015	2016	2015
Tulos ennen veroja	1 194	1 402	1 038	1 313
Vero 20 prosentin veroasteen mukaan	-239	-281	-208	-262
Muut välittömät verot	0	0	-	-
Verovapaat tuotot	3	2	14	19
Vähennyskelvottomat kulut	-3	-1	-2	-1
Edellisten vuosien oikaisut	12	-24	12	-24
Ulkomaan toiminnoista maksetut verot, joita ei voida lukea hyväksi verotuksessa	-5	-43	-5	-43
Tuloverot	-232	-347	-189	-311
Efektiivinen veroaste keskimäärin	19%	25%	18 %	24%

Konserni

Miljoonaa euroa	Laskennalliset verosaamiset		Laskennalliset verovelat	
	2016	2015	2016	2015
Laskennalliset verot:				
Luotot yleisölle	10	22	60	54
Rahoitusinstrumentit	-	-	9	11
Aineelliset hyödykkeet	1	2	-	-
Eläkesaamiset/velat	-	-	12	12
Pakolliset varaukset	13	13	-	-
Laskennallisten verosaamisten ja -velkojen netotus	-21	-23	-21	-23
Yhteensä	3	14	60	54

Emoyhtiö

Miljoonaa euroa	Laskennalliset verosaamiset		Laskennalliset verovelat	
	2016	2015	2016	2015
Laskennalliset verot:				
Luotot yleisölle	7	19	-	-
Rahoitusinstrumentit	-	-	9	11
Aineelliset hyödykkeet	1	2	-	-
Eläkesaamiset/velat	-	-	12	11
Pakolliset varaukset	13	13	-	-
Verosaamisten ja -velkojen netotus	-21	-22	-21	-22
Yhteensä	0	12	-	-

Konsernin ja pankin tilinpäätökseen ei sisälly kirjaamattomia laskennallisia verosaamisia vuosina 2016 ja 2015.

Tytäryhtiöiden, osakkuusyritysten ja yhteisyritysten hankinnoista ei ole kirjattu väliaikaisiin eroihin liittyvää laskennallista veroa.

Laskennalliset verosaamiset ja -velat on netotettu, kun on laillinen oikeus netottaa tilikauden verosaamisia ja -velkoja ja kun laskennallinen vero liittyy samaan veroviranomaiseen.

Liite 13 Luottosalkku ja siihen sisältyvät arvonalentumiset

	Yhteensä			
	Konserni		Emoyhtiö	
	31.12. 2016	31.12. 2015	31.12. 2016	31.12. 2015
Miljoonaa euroa				
Luotot, joiden arvo ei ole alentunut	90 528	132 990	88 022	131 902
Luotot, joiden arvo on alentunut	1 320	1 501	1 090	1 330
- muut kuin järjestämättömät	459	646	419	619
- järjestämättömät	861	855	671	711
Luotot ennen arvonalentumisia	91 848	134 491	89 112	133 232
Saatavakohtaisesti arvostettujen saamisten arvonalentumiset	-472	-523	-424	-471
- muut kuin järjestämättömät	-224	-277	-224	-275
- järjestämättömät	-248	-246	-200	-196
Saatavaryhmäkohtaisesti arvostettujen saamisten arvonalentumiset	-122	-104	-78	-62
Arvonalentumiset	-594	-627	-502	-533
Luotot, kirjanpitoarvo	91 254	133 864	88 610	132 699

	Keskuspankit ja luottolaitokset			
	Konserni		Emoyhtiö	
	31.12. 2016	31.12. 2015	31.12. 2016	31.12. 2015
Miljoonaa euroa				
Luotot, joiden arvo ei ole alentunut	26 634	32 417	31 847	38 636
Luotot, joiden arvo on alentunut	9	-	9	-
- muut kuin järjestämättömät	9	-	9	-
- järjestämättömät	-	-	-	-
Luotot ennen arvonalentumisia	26 643	32 417	31 856	38 636
Saatavakohtaisesti arvostettujen saamisten arvonalentumiset	0	-	0	-
- muut kuin järjestämättömät	0	-	0	-
- järjestämättömät	-	-	-	-
Saatavaryhmäkohtaisesti arvostettujen saamisten arvonalentumiset	-	-	-	-
Arvonalentumiset	-	-	-	-
Luotot, kirjanpitoarvo	26 643	32 417	31 856	38 636

	Yleisö ¹			
	Konserni		Emoyhtiö	
	31.12. 2016	31.12. 2015	31.12. 2016	31.12. 2015
Miljoonaa euroa				
Luotot, joiden arvo ei ole alentunut	63 894	100 573	56 175	93 266
Luotot, joiden arvo on alentunut	1 311	1 501	1 081	1 330
- muut kuin järjestämättömät	450	646	410	619
- järjestämättömät	861	855	671	711
Luotot ennen arvonalentumisia	65 205	102 074	57 256	94 596
Saatavakohtaisesti arvostettujen saamisten arvonalentumiset	-472	-523	-424	-471
- muut kuin järjestämättömät	-224	-277	-224	-275
- järjestämättömät	-248	-246	-200	-196
Saatavaryhmäkohtaisesti arvostettujen saamisten arvonalentumiset	-122	-104	-78	-62
Arvonalentumiset	-594	-627	-502	-533
Luotot, kirjanpitoarvo	64 611	101 447	56 754	94 063

¹ Rahoitusleasingisopimukset, joissa NPS on luotonantajana, sisältyvät Luottoihin yleisölle, katso liite 21.

Liite 13 Luottosalkku ja siihen sisältyvät arvonalentumiset, jatkuu
Arvonalentumiskirjausten täsmäytys²

Miljoonaa euroa	Yhteensä					
	Saatava-kohtaisesti arvostetut	Konserni Saatava-ryhmä-kohtaisesti arvostetut	Yhteensä	Saatava-kohtaisesti arvostetut	Emoyhtiö Saatava-ryhmä-kohtaisesti arvostetut	Yhteensä
Avaava tase 1.1.2016	-523	-104	-627	-471	-62	-533
Arvonalentumiset	-83	-81	-164	-75	-73	-148
Peruutukset	85	43	128	77	37	114
Tulosvaikutteisesti kirjatut muutokset	2	-38	-36	2	-36	-34
Luottotappioiden kattamiseksi käytetyt arvonalentumiset	78	-	78	75	-	75
Kurssimuutokset	-29	20	-9	-30	20	-10
Päättävä tase 31.12.2016	-472	-122	-594	-424	-78	-502
Avaava tase 1.1.2015	-516	-119	-635	-464	-101	-565
Arvonalentumiset	-116	-68	-184	-102	-39	-141
Peruutukset	33	62	95	28	57	85
Tulosvaikutteisesti kirjatut muutokset	-83	-6	-89	-74	18	-56
Luottotappioiden kattamiseksi käytetyt arvonalentumiset	96	-	96	89	-	89
Kurssimuutokset	-20	21	1	-22	21	-1
Päättävä tase 31.12.2015	-523	-104	-627	-471	-62	-533

Miljoonaa euroa	Keskuspankit ja luottolaitokset					
	Saatava-kohtaisesti arvostetut	Konserni Saatava-ryhmä-kohtaisesti arvostetut	Yhteensä	Saatava-kohtaisesti arvostetut	Emoyhtiö Saatava-ryhmä-kohtaisesti arvostetut	Yhteensä
Avaava tase 1.1.2016	-	-	-	-	-	-
Arvonalentumiset	0	-	0	0	-	0
Peruutukset	-	-	-	-	-	-
Tulosvaikutteisesti kirjatut muutokset	0	-	0	0	-	0
Luottotappioiden kattamiseksi käytetyt arvonalentumiset	-	-	-	-	-	-
Kurssimuutokset	-	-	-	-	-	-
Päättävä tase 31.12.2016	0	-	0	0	-	0
Avaava tase 1.1.2015	-	0	0	-	0	0
Arvonalentumiset	-	-	-	-	-	-
Peruutukset	-	0	0	-	0	0
Tulosvaikutteisesti kirjatut muutokset	-	0	0	-	0	0
Luottotappioiden kattamiseksi käytetyt arvonalentumiset	-	-	-	-	-	-
Kurssimuutokset	-	-	-	-	-	-
Päättävä tase 31.12.2015	-	0	0	-	0	0

Miljoonaa euroa	Yleisö					
	Saatava-kohtaisesti arvostetut	Konserni Saatava-ryhmä-kohtaisesti arvostetut	Yhteensä	Saatava-kohtaisesti arvostetut	Emoyhtiö Saatava-ryhmä-kohtaisesti arvostetut	Yhteensä
Avaava tase 1.1.2016	-523	-104	-627	-471	-62	-533
Arvonalentumiset	-83	-81	-164	-75	-73	-148
Peruutukset	85	43	128	77	37	114
Tulosvaikutteisesti kirjatut muutokset	2	-38	-36	2	-36	-34
Luottotappioiden kattamiseksi käytetyt arvonalentumiset	78	-	78	75	-	75
Kurssimuutokset	-29	20	-9	-30	20	-10
Päättävä tase 31.12.2016	-472	-122	-594	-424	-78	-502
Avaava tase 1.1.2015	-516	-119	-635	-464	-101	-565
Arvonalentumiset	-116	-68	-184	-102	-39	-141
Peruutukset	33	62	95	28	57	85
Tulosvaikutteisesti kirjatut muutokset	-83	-6	-89	-74	18	-56
Luottotappioiden kattamiseksi käytetyt arvonalentumiset	96	-	96	89	-	89
Kurssimuutokset	-20	21	1	-22	21	-1
Päättävä tase 31.12.2015	-523	-104	-627	-471	-62	-533

² Katso liite 11 Arvonalentumistappiot

Liite 13 Luottosalkku ja siihen sisältyvät arvonalentumiset, jatk.
Arvonalentumiset

	Yhteensä			
	Konserni		Emoyhtiö	
	31.12. 2016	31.12. 2015	31.12. 2016	31.12. 2015
Miljoonaa euroa				
Taseeseen kirjattujen erien arvonalentumiset	-594	-627	-502	-533
Taseen ulkopuolisten erien arvonalentumiset ¹	-16	-15	-16	-15
Arvonalentumiset yhteensä	-610	-642	-518	-548

	Keskuspankit ja luottolaitokset			
	Konserni		Emoyhtiö	
	31.12. 2016	31.12. 2015	31.12. 2016	31.12. 2015
Miljoonaa euroa				
Taseeseen kirjattujen erien arvonalentumiset	0	-	0	-
Taseen ulkopuolisten erien arvonalentumiset ¹	-	-	-	-
Arvonalentumiset yhteensä	0	-	0	-

	Yleisö			
	31.12. 2016	31.12. 2015	31.12. 2016	31.12. 2015
Miljoonaa euroa				
Taseeseen kirjattujen erien arvonalentumiset	-594	-627	-502	-533
Taseen ulkopuolisten erien arvonalentumiset ¹	-16	-15	-16	-15
Arvonalentumiset yhteensä	-610	-642	-518	-548

¹ Sisältyy liitteen 29 Varaukset eriin Maariskit, taseen ulkopuoliset erät sekä Takaukset/sitoumukset.

Tunnusluvut

	Konserni		Emoyhtiö	
	31.12. 2016	31.12. 2015	31.12. 2016	31.12. 2015
Saamiset, joiden arvo on alentunut / luotot yhteensä, brutto ² , pistettä	144	112	122	100
Saamiset, joiden arvo on alentunut / luotot yhteensä, netto ³ , pistettä	92	73	75	64
Arvonalentumiset / luotot yhteensä ⁴ , pistettä	65	47	56	40
Saatavakohtaiset arvonalentumiset / saamiset, joiden arvo on alentunut ⁵ , %	36	35	39	35
Arvonalentumiset yhteensä / saamiset, joiden arvo on alentunut ⁶ , %	45	42	46	40
Järjestämättömät saamiset, joiden arvo ei ole alentunut ⁷ , miljoonaa euroa	83	95	58	57

² Saatavakohtaisesti arvostetut saamiset, joiden arvo on alentunut, ennen arvonalentumisia / luotot yhteensä ennen arvonalentumisia

³ Saatavakohtaisesti arvostetut saamiset, joiden arvo on alentunut, arvonalentumisten jälkeen / luotot yhteensä ennen arvonalentumisia

⁴ Arvonalentumiset yhteensä / luotot yhteensä ennen arvonalentumisia

⁵ Arvonalentumiset saatavakohtaisesti arvostetuista luotoista, joiden arvo on alentunut / saatavakohtaisesti arvostetut luotot, joiden arvo on alentunut (ennen arvonalentumisia)

⁶ Arvonalentumiset yhteensä / luotot, joiden arvo on alentunut (ennen arvonalentumisia)

⁷ Erääntyneet saamiset, joiden arvo ei ole alentunut tulevien rahavirtojen ansiosta (sisältyvät saamisiin, joiden arvo ei ole alentunut)

Liite 14 Korolliset arvopaperit

	Konserni		Emoyhtiö	
	31.12. 2016	31.12. 2015	31.12. 2016	31.12. 2015
Miljoonaa euroa				
Valtioiden liikkeeseen laskemat arvopaperit	9 780	9 237	9 780	9 237
Kuntien ja muiden julkisyhteisöjen liikkeeseen laskemat arvopaperit	262	188	262	188
Kiinnitysluottolaitosten liikkeeseen laskemat arvopaperit	5 407	8 939	5 407	8 939
Muiden luottolaitosten liikkeeseen laskemat arvopaperit	10 580	10 054	10 580	10 054
Yritysten liikkeeseen laskemat arvopaperit	778	1 111	778	1 111
Yritysten liikkeeseen laskemat arvopaperit, sub-investment grade	561	614	561	614
Muiden liikkeeseen laskemat arvopaperit	0	0	0	0
Yhteensä	27 368	30 143	27 368	30 143

Liite 15 Vakuudeksi annetut rahoitusinstrumentit**Vakuudeksi annetut rahoitusinstrumentit**

Takaisinostosopimuksissa ja arvopaperilainauksessa käytetään vakuutena muita kuin käteisvaroja. Kun vakuudensaajalla on oikeus myydä tai pantata omaisuus edelleen se luokitellaan taseessa erään Vakuudeksi annetut rahoitusinstrumentit.

	Konserni		Emoyhtiö	
	31.12. 2016	31.12. 2015	31.12. 2016	31.12. 2015
Miljoonaa euroa				
Korolliset arvopaperit	4 139	4 627	4 139	4 627
Yhteensä	4 139	4 627	4 139	4 627

Siirretyistä varoista ja käänteisistä takaisinostosopimuksista lisätietoja liitteessä 40.

Liite 16 Osakkeet ja osuudet

	Konserni		Emoyhtiö	
	31.12. 2016	31.12. 2015	31.12. 2016	31.12. 2015
Miljoonaa euroa				
Osakkeet ja osuudet	1 017	1 426	1 017	1 425
Saamisen turvaamiseksi hankitut osakkeet ja osuudet	0	0	0	0
Rahasto-osuudet, osakesidonnaiset	243	591	243	591
Rahasto-osuudet, korkosidonnaiset	2	3	2	3
Yhteensä	1 262	2 020	1 262	2 019
- joista vakuudeksi annetut rahoitusinstrumentit (liite 15)	-	-	-	-
Yhteensä	1 262	2 020	1 262	2 019

Liite 17 Johdannaisopimukset

31.12.2016, miljoonaa euroa	Konserni			Emoyhtiö				
	Käypä arvo ¹	Nimellisarvo	yhteensä	Käypä arvo ¹	Nimellisarvo	yhteensä		
	Positiivinen	Negatiivinen		Positiivinen	Negatiivinen			
Kaupankäyntitarkoituksessa pidetyt johdannaisopimukset								
Korkojohdannaiset								
Koronvaihtosopimukset	38 230	35 359	4 904 761	38 230	35 359	4 904 761		
Korkoterminisopimukset	69	90	761 487	69	90	761 487		
Termiini- ja futuurisopimukset	20	11	117 386	20	11	117 386		
Optiot	10 479	10 351	458 819	10 479	10 351	458 819		
Muut	-	-	-	-	-	-		
Yhteensä	48 798	45 811	6 242 453	48 798	45 811	6 242 453		
Osakejohdannaiset								
Osakkeenvaihtosopimukset	67	68	10 208	67	68	10 208		
Termiini- ja futuurisopimukset	5	2	937	5	2	937		
Optiot	300	609	17 244	300	609	17 244		
Yhteensä	372	679	28 389	372	679	28 389		
Valuuttajohdannaiset								
Koron- ja valuutanvaihtosopimukset	16 322	21 586	968 001	16 322	21 586	968 001		
Termiinisopimukset	951	659	68 855	951	659	68 855		
Optiot	419	316	41 225	419	316	41 225		
Muut	10	9	4 281	10	9	4 281		
Yhteensä	17 702	22 570	1 082 362	17 702	22 570	1 082 362		
Luottojohdannaiset								
Luottoriskinvaihtosopimukset (CDS)	1 593	1 640	74 476	1 593	1 640	74 476		
Yhteensä	1 593	1 640	74 476	1 593	1 640	74 476		
Hyödykejohdannaiset								
Vaihtosopimukset	5	5	47	5	5	47		
Termiini- ja futuurisopimukset	0	-	30	0	-	30		
Optiot	2	0	236	2	0	236		
Yhteensä	7	5	313	7	5	313		
Muut johdannaiset								
Vaihtosopimukset	-	1	63	0	1	63		
Optiot	19	15	605	19	15	605		
Muut	4	9	13	4	9	13		
Yhteensä	23	25	681	23	25	681		
Kaupankäyntitarkoituksessa pidetyt johdannaisopimukset, yhteensä	68 495	70 730	7 428 674	68 495	70 730	7 428 674		
Suojaustarkoituksessa pidetyt johdannaisopimukset								
Korkojohdannaiset	37	132	19 043	37	132	19 043		
Valuuttajohdannaiset	31	2	230	31	2	230		
Suojaustarkoituksessa pidetyt johdannaisopimukset, yhteensä	68	134	19 273	68	134	19 273		
- mistä kassavirran suojaukset	31	2	230	31	2	230		
- mistä käyvän arvon suojaukset	37	132	19 043	37	132	19 043		
Johdannaiset yhteensä	68 563	70 864	7 447 947	68 563	70 864	7 447 947		

¹ 31.12.2016 netotuksen vaikutus oli 151 796 miljoonaa euroa sekä positiivisiin että negatiivisiin markkina-arvoihin.

Kaudet jolloin suojausten kassavirran odotetaan syntyvän ja jolloin sen odotetaan vaikuttavan tuloslaskelmaan

Konserni

31.12.2016, miljoonaa euroa	<1 vuosi	1-3 vuotta	3-5 vuotta	5-10 vuotta	yli 10 vuotta
Kassaan maksut (Varat)	-	-	-	-	-
Kassasta maksut (Velat)	4	8	8	23	12 439
Kassasta maksut, netto	4	8	8	23	12 439

Liite 17 Johdannaisopimukset, jatkuu

31.12.2015, miljoonaa euroa	Konserni			Emoyhtiö		
	Käypä arvo ¹ Positiivinen	Negatiivinen	Nimellisarvo yhteensä	Käypä arvo ¹ Positiivinen	Negatiivinen	Nimellisarvo yhteensä
Kaupankäyntitarkoituksessa pidetyt johdannaisopimukset						
Korkojohdannaiset						
Koronvaihtosopimukset	48 585	46 118	4 456 279	48 585	46 118	4 456 279
Termiini- ja futuurisopimukset	226	291	1 541 648	226	291	1 541 648
Optiot	10 937	10 333	433 045	10 937	10 333	433 045
Muut	12	52	5 349	12	52	5 349
Yhteensä	59 760	56 794	6 436 321	59 760	56 794	6 436 321
Osakejohdannaiset						
Osakkeenvaihtosopimukset	238	255	13 063	238	255	13 063
Termiini- ja futuurisopimukset	11	9	865	11	9	865
Optiot	461	739	23 804	461	739	23 804
Yhteensä	710	1 003	37 732	710	1 003	37 732
Valuuttajohdannaiset						
Koron- ja valuutanvaihtosopimukset	15 233	22 134	909 849	15 233	22 134	909 849
Termiinisopimukset	1 434	813	83 379	1 434	813	83 379
Optiot	266	208	28 000	266	208	28 000
Yhteensä	16 933	23 155	1 021 228	16 933	23 155	1 021 228
Luottojohdannaiset						
Luottoriskinvaihtosopimukset (CDS)	2 305	2 293	92 726	2 305	2 293	92 726
Yhteensä	2 305	2 293	92 726	2 305	2 293	92 726
Hyödykejohdannaiset						
Vaihtosopimukset	16	13	159	16	13	159
Termiini- ja futuurisopimukset	0	-	25	0	-	25
Optiot	1	0	303	1	0	303
Muut	-	-	-	-	-	-
Yhteensä	17	13	487	17	13	487
Muut johdannaiset						
Optiot	15	14	1 379	15	14	1 379
Muut	5	10	15	5	10	15
Yhteensä	20	24	1 394	20	24	1 394
Kaupankäyntitarkoituksessa pidetyt johdannaisopimukset, yhteensä	79 745	83 282	7 589 888	79 745	83 282	7 589 888
Suojaustarkoituksessa pidetyt johdannaisopimukset						
Korkojohdannaiset	733	250	29 920	733	250	29 920
Valuuttajohdannaiset	79	6	400	79	6	400
Suojaustarkoituksessa pidetyt johdannaisopimukset, yhteensä¹	812	256	30 320	812	256	30 320
- mistä kassavirran suojaukset	30	6	400	30	6	400
- mistä käyvän arvon suojaukset	782	250	29 920	782	250	29 920
Johdannaiset yhteensä	80 557	83 538	7 620 208	80 557	83 538	7 620 208

¹ 31.12.2015 netotuksen vaikutus oli 127 466 miljoonaa euroa sekä positiivisiin että negatiivisiin markkina-arvoihin.

Kaudet jolloin suojausten kassavirran odotetaan syntyvän ja jolloin sen odotetaan vaikuttavan tuloslaskelmaan

Konserni						
31.12.2015, miljoonaa euroa	<1 vuosi	1-3 vuotta	3-5 vuotta	5-10 vuotta	yli 10 vuotta	
Kassaan maksut (Varat)	-	-	-	-	-	-
Kassasta maksut (Velat)	-	8	-	116		276
Nettorahavirta	-	8	-	116		276

Liite 18 Sijoitukset tytäryhtiöihin

Emoyhtiö

	31.12. 2016	31.12. 2015
Miljoonaa euroa		
Hankinta-arvo vuoden alussa	325	324
Myynnit vuoden aikana	-2	-
Valuuttakurssimuutokset	-1	1
Hankinta-arvo vuoden lopussa	322	325
Kertyneet arvonalennustappiot vuoden alussa	-16	-16
Kertyneet arvonalennustappiot vuoden lopussa	-16	-16
Yhteensä	306	309

Erittely

Tässä erittelyssä on esitetty kaikki suoraan omistetut konserniyhtiöt ja niiden merkittävimmät suoraan omistamat tytäryhtiöt.

Konserni

31.12.2016	Osakkeiden lukumäärä	Kirjanpito-arvo 2016 milj. euroa	Kirjanpito-arvo 2015 milj. euroa	Ääniosuus %	Kotipaikka	Y-tunnus
<i>Kotimaiset</i>						
Luottolaitokset						
Nordea Rahoitus Suomi Oy	1 000 000	306	306	100,0	Helsinki	0112305-3
Rahoitusyhtiöt						
Tukirahoitus Oy ¹	672	7	7	100,0	Helsinki	0677131-6
Kiinteistöyhtiöt						
Kiinteistö Oy Tampereen Kirkkokatu 7 ¹	280	50	50	100,0	Tampere	0819781-3
Kiinteistö Oy Levytie 6 ¹	67	4	4	100,0	Helsinki	2557073-9
Kiinteistö Oy Tulppatie 7 ¹	80	6	6	100,0	Helsinki	2557075-5
<i>Ulkomaiset</i>						
Rahoitusyhtiöt						
Nordea Finance Estonia Ltd ¹	60 000	6	6	100,0	Tallinna	EE10237140
Nordea Finance Latvia Ltd ¹	1 100	4	4	100,0	Riika	LV40003348054
Nordea Finance Lithuania Ltd ¹	6 540	4	4	100,0	Vilna	LT111667277
Nordea Securities Holding (U.K.) Ltd ²	-	-	2	-	Lontoo	01803666

Edellä luetellun lisäksi konsernitilinpäätökseen on yhdistelty tytäryhtiöitä, joiden taseen loppusumma alittaa 10 miljoonaa euroa

	Yhtiöiden lukumäärä kpl	Osakkeiden kirjanpitoarvo milj. euroa	Taseen loppusumma milj. euroa
Kiinteistöyhtiöt	4	8	13
Muut yritykset	4	0	65

¹ Välillinen omistus Nordea Pankki Suomi Oyj:n tytäryhtiön Nordea Rahoitus Suomi Oy:n kautta.

² Yhtiö purettu vuonna 2016.

Nordea Pankki Suomi Oyj:n emoyhtiö on Nordea Bank AB (publ), jonka kotipaikka on Tukholma ja rekisterinumero 516406-0120. Nordea Bank AB:n (publ) vuosikertomus 2016 on saatavana Internetistä osoitteesta www.nordea.com sekä Nordea-konsernin sijoittajasuhteet-yksiköstä (Investor Relations, SE 105 71 Stockholm, Sverige) sekä Nordea Pankki Suomi Oyj:n konttoreista.

Vuoden 2016 aikana ei ole ostettu eikä fuusioitu tytäryhtiöitä. Kolme tytäryhtiötä myytiin vuoden 2016 aikana.

Liite 19 Sijoitukset osakkuusyrityksiin

Miljoonaa euroa	Konserni		Emoyhtiö	
	31.12.2016	31.12.2015	31.12.2016	31.12.2015
Hankinta-arvo vuoden alussa	44	41	37	37
Hankinnat vuoden aikana	0	0	-	-
Myynnit vuoden aikana	-20	-	-20	-
Osuus tuloksesta	13	4	-	-
Saadut osingot	-1	-1	-	-
Uudelleenluokitusten vaikutus	-	0	-9	-
Hankinta-arvo vuoden lopussa	36	44	8	37
Kertyneet arvonalennustappiot vuoden alussa	-2	-2	-9	-9
Arvonalennustappiot, uudelleenluokitusten vaikutus	-	-	9	-
Valuuttakurssimuutokset	0	0	-	-
Kertyneet arvonalennustappiot vuoden lopussa	-2	-2	0	-9
Yhteensä	34	42	8	28

EURm	Konserni 31.12.2016
Osuus osakkuusyritysten tuloksesta ¹	13

¹ Erään sisältyy myyntivoitto, joka liittyy Visa Europan osakkeiden myyntiin Visa Inc:lle, 9 miljoonaa euroa.

Yhteenvedo Nordea Pankki Suomi Oyj:n ja Nordea Pankki Suomi -konsernin osakkuusyritysten taseista ja tuloslaskelmista:

Miljoonaa euroa	31.12.2016	31.12.2015
Taseen loppusumma	138	174
Nettotulos	13	4
Laajan tuloslaskelman mukainen tulos	-	0
Liikevoitto	13	4

Nordea Pankki Suomi Oyj:n ja Nordea Pankki Suomi -konsernin osuus Nordea Pankki Suomi -konsernin osakkuusyritysten hyväksi annetuista vastuusitoumuksista on 35 miljoonaa euroa (23), josta käyttämättömiä limiittejä on 20 miljoonaa euroa (3).

Konserni

31.12.2016	Y-tunnus	Kotipaikka	Kirjanpitoarvo 2016 milj.euroa	Kirjanpitoarvo 2015 milj.euroa	Ääniosuus %
Automatia Pankkiautomaatit Oy	0974651-1	Helsinki	9	9	33,3
NF Fleet Oy	2006935-5	Espoo	8	6	20,0
UAB ALD Automotive, Liettua	300156575	Vilna	2	2	25,0
ALD Automotive Eesti AS, Viro	11094435	Tallinna	1	1	25,0
ALD Automotive SIA, Latvia	50003825931	Riika	1	1	25,0
Realia Holding Oy ¹	2106796-8	Helsinki	-	20	-
Securus Oy	0742429-5	Helsinki	0	0	35,2
Suomen Luotto-osuuskunta	0201646-0	Helsinki	13	3	27,3
Yhteensä			34	42	

¹ Realia Holding Oy myytiin vuonna 2016.

Emoyhtiö

31.12.2016	Y-tunnus	Kotipaikka	Kirjanpitoarvo 2016 milj.euroa	Kirjanpitoarvo 2015 milj.euroa	Ääniosuus %
Automatia Pankkiautomaatit Oy	0974651-1	Helsinki	5	5	33,3
Realia Holding Oy ¹	2106796-8	Helsinki	-	20	-
Securus Oy	0742429-5	Helsinki	0	0	35,2
Suomen Luotto-osuuskunta	0201646-0	Helsinki	3	3	27,3
Yhteensä			8	28	

¹ Realia Holding Oy myytiin vuonna 2016.

Vuoden 2016 aikana ei ostettu, purettu eikä fuusioitu osakkuusyrityksiä.

Liite 20 Aineettomat hyödykkeet

	Konserni		Emoyhtiö	
	31.12.	31.12.	31.12.	31.12.
Miljoonaa euroa	2016	2015	2016	2015
Aktivoitu atk-ohjelmistokehitys	36	36	24	28
Muut aineettomat hyödykkeet	6	8	2	3
Aineettomat hyödykkeet, yhteensä	42	44	26	31

	Konserni		Emoyhtiö	
	31.12.	31.12.	31.12.	31.12.
Miljoonaa euroa	2016	2015	2016	2015
Aktivoitu atk-ohjelmistokehitys				
Hankinta-arvo vuoden alussa	74	186	68	182
Hankinnat vuoden aikana	6	4	2	2
Myynnit/luovutukset vuoden aikana	0	-116	0	-116
Uudelleenluokitusten vaikutus	0	-	-	-
Hankinta-arvo vuoden lopussa	80	74	70	68
Kertyneet poistot vuoden alussa	-35	-79	-37	-82
Suunnitelman mukaiset poistot vuoden aikana	-5	-4	-5	-4
Myynneistä/luovutuksista vuoden aikana kertyneet poistot	0	49	-	49
Uudelleenluokitusten vaikutus	0	-	0	-
Valuuttakurssimuutokset	0	-1	-	0
Kertyneet poistot vuoden lopussa	-40	-35	-42	-37
Kertyneet arvonalentumistappiot vuoden alussa	-3	-65	-3	-65
Arvonalentumistappiot luovutuksista vuoden aikana	-	65	-	65
Arvonalentumistappiot vuoden aikana	-1	-3	-1	-3
Kertyneet arvonalentumistappiot vuoden lopussa	-4	-3	-4	-3
Yhteensä	36	36	24	28

Liite 21 Leasing

NPS vuokralleantajana

Rahoitusleasingsopimukset

Nordea Pankki Suomi -konserni omistaa varallisuutta, jota vuokrataan asiakkaille rahoitusleasingsopimuksilla. Rahoitusleasingsopimukset raportoidaan saamisena vuokralleottajalta ja ne sisältyvät erään Luotot yleisölle (katso liite 13) leasing-kohteeseen tehdyn nettosijoituksen arvosta. Vuokrattu omaisuus on pääosin ajoneuvoja, koneita tai muita vastaavia laitteita.

Bruttoinvestointien ja tulevien leasingmaksujen vähimmäismäärien nykyarvon täsmäytys:

	Konserni	
	31.12.	31.12.
Miljoonaa euroa	2016	2015
Bruttoinvestoinnit	2 819	2 557
Kertymätön rahoitustuotto	-90	-106
Nettoinvestoinnit rahoitusleasingsopimuksiin	2 729	2 451
Vuokralleantajalle kertyvä jäännösarvo, josta ei ole takuuta	-16	-21
Tulevien leasingmaksujen vähimmäismäärien nykyarvo	2 713	2 430
Kertyneet varaukset sellaisten leasingmaksujen vähimmäismääristä, joita ei pystytä perimään asiakkaalta	7	8

Liite 21 Leasing, jatkuu

Brutto- ja nettoinvestointien jakauma jäljellä olevan juoksuajan mukaan 31.12.2016:

Miljoonaa euroa	Konserni	
	31.12.2016	31.12.2016
	Brutto-investoinnit	Netto-investoinnit
2017	948	924
2018	551	533
2019	533	516
2020	396	382
2021	328	315
Myöhemmin	63	59
Yhteensä	2 819	2 729

Muut vuokrasopimukset

Muiden vuokrasopimusten kohteet ovat pääosin ajoneuvoja ja muita laitteita. Ne kirjataan taseessa aineellisiin hyödykkeisiin.

Ei-purettavissa olevien muiden leasingsovimusten tulevien leasingmaksujen vähimmäismäärien jakauma:

Miljoonaa euroa	Konserni	
	31.12.2016	
2017	1	
2018	0	
2019	0	
2020	0	
2021	0	
Myöhemmin	0	
Yhteensä	1	

NPS vuokralleottajana

Rahoitusleasingsovimukset

Nordea Pankki Suomi -konsernilla on vain vähäinen määrä rahoitusleasingsovimuksia.

Muut vuokrasopimukset

Nordea Pankki Suomi -konserni on tehnyt muita vuokrasopimuksia liiketiloista ja toimistolaitteista.

	Konserni		Emoyhtiö	
	31.12.2016	31.12.2015	31.12.2016	31.12.2015
Leasingkulut vuoden aikana, miljoonaa euroa				
Leasingkulut vuoden aikana	-53	-57	-53	-57
- josta vähimmäisleasingmaksut	-53	-57	-53	-57
- josta muuttuvat vuokrat	0	0	-	-
Alivuokralaissopimuksiin liittyvät leasingmaksut vuoden aikana	-	-	-	-

Tulevat vähimmäisleasingmaksut ei-purettavissa olevista muista vuokrasopimuksista ja niiden jakauma:

Miljoonaa euroa	Konserni		Emoyhtiö	
	31.12.2016		31.12.2016	
2017	41		41	
2018	21		22	
2019	20		20	
2020	17		17	
2021	11		11	
Myöhemmin	68		67	
Yhteensä	178		178	

Liite 22 Muut varat

	Konserni		Emoyhtiö	
	31.12. 2016	31.12. 2015	31.12. 2016	31.12. 2015
Miljoonaa euroa				
Saamiset arvopapereiden selvityksestä	1 136	941	1 136	940
Annetut marginaalivakuudet	14 580	15 285	14 581	15 285
Muut	522	789	488	745
Yhteensä	16 238	17 015	16 205	16 970

Liite 23 Maksetut ennakot ja siirtosaamiset

	Konserni		Emoyhtiö	
	31.12. 2016	31.12. 2015	31.12. 2016	31.12. 2015
Miljoonaa euroa				
Korkosaamiset	77	87	63	77
Muut siirtosaamiset	226	330	146	171
Maksetut ennakot	13	15	13	15
Yhteensä	316	432	222	263

Liite 24 Velat luottolaitoksille

	Konserni		Emoyhtiö	
	31.12. 2016	31.12. 2015	31.12. 2016	31.12. 2015
Miljoonaa euroa				
Keskuspankit	7 275	8 680	7 275	8 680
Muut pankit	44 612	60 137	43 100	59 848
Muut luottolaitokset	12 031	9 345	12 170	9 644
Yhteensä	63 918	78 162	62 545	78 172

Liite 25 Yleisön talletukset ja muut velat yleisölle

	Konserni		Emoyhtiö	
	31.12. 2016	31.12. 2015	31.12. 2016	31.12. 2015
Miljoonaa euroa				
Yleisön talletukset	51 354	52 690	51 353	52 688
Muut velat yleisölle	3 998	9 463	3 998	9 462
Yhteensä	55 352	62 153	55 351	62 150

Liite 26 Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat

	Konserni		Emoyhtiö	
	31.12. 2016	31.12. 2015	31.12. 2016	31.12. 2015
Miljoonaa euroa				
Saamistodistukset	11 841	18 558	11 841	18 558
Vakuudelliset joukkolainat	-	17 377	-	17 377
Muut joukkolainat	6 666	7 472	6 666	7 472
Yhteensä	18 507	43 407	18 507	43 407

Liite 27 Muut velat

	Konserni		Emoyhtiö	
	31.12. 2016	31.12. 2015	31.12. 2016	31.12. 2015
Miljoonaa euroa				
Velat arvopapereiden selvityksestä	931	837	931	837
Lyhyeksi myydyt arvopaperit	7 561	8 519	7 561	8 519
Ostovelat	9	19	10	16
Saadut marginaalivakuudet	7 578	8 832	7 578	8 831
Muut	1 408	1 859	1 216	1 653
Yhteensä	17 487	20 066	17 296	19 856

Liite 28 Siirtovelat ja saadut ennakot

	Konserni		Emoyhtiö	
	31.12. 2016	31.12. 2015	31.12. 2016	31.12. 2015
Miljoonaa euroa				
Korkovelat	3	2	3	1
Muut siirtovelat	288	390	247	287
Saadut ennakot	95	175	18	94
Yhteensä	386	567	268	382

Liite 29 Varaukset

	Konserni		Emoyhtiö	
	31.12. 2016	31.12. 2015	31.12. 2016	31.12. 2015
Miljoonaa euroa				
Uudelleenjärjestelyvaraukset	43	60	42	59
Takaukset/sitoumukset	16	15	16	15
Verot	0	0	-	-
Muut varaukset	4	6	4	4
Yhteensä	63	81	62	78

Konserni

	Uudelleen- järjestely- varaukset	Takaukset/ sitoumukset	Verot	Muut varaukset	Yhteensä
Miljoonaa euroa					
Vuoden alussa	60	15	0	6	81
Uudet varaukset	0	3	-	2	5
Käytetyt varaukset	-11	-	-	-1	-12
Varausten peruutukset	-6	-2	-	-1	-9
Uudelleenluokitukset	-	-	-	-2	-2
Valuuttakurssimuutokset	-	-	-	0	0
Vuoden lopussa	43	16	0	4	63

Uudelleenjärjestelykuluja varten tehty varaus on 43 miljoonaa euroa (60). Uudelleenjärjestelykuluja varten tehtyjä varauksia käytettiin 11 miljoonaa euroa vuonna 2016. Suurin osa jäljellä olevista uudelleenjärjestelykuluja varten tehdyistä varauksista tehtiin vuoden 2015 jälki-puoliskolla, ja ne liittyvät muutoksiin, joiden tavoitteena on tehdä Nordeasta aidosti digitaalinen pankki. Nämä varaukset käytetään todennä-köisesti vuoden 2017 aikana. Varauksiin liittyy kuten aina ajoitukseen ja määrään liittyvää epävarmuutta. Epävarmuuden odotetaan kuitenkin vähenevän sitä mukaa, kun suunnitelmaa toteutetaan.

Saatavakohtaisesti arvostetuista taseen ulkopuolisista eristä (mm. takaukset ja remburssit) kirjattuja arvonalentumisia oli 16 miljoonaa euroa.

Muihin pakollisiin varauksiin (yhteensä 4 miljoonaa euroa) sisältyy seuraavia varauksia: maan saastumiseen ja ympäristöriskeihin liittyvät vastuut 2 miljoonaa euroa ja muut varaukset 2 miljoonaa euroa. Kaikki muut varaukset käytetään todennäköisesti vuoden 2017 aikana.

Emoyhtiö

	Uudelleen- järjestely- varaukset	Takaukset/ sitoumukset	Muut varaukset	Yhteensä
Miljoonaa euroa				
Vuoden alussa	59	15	4	78
Uudet varaukset	0	3	2	5
Käytetyt varaukset	-11	0	-1	-12
Varausten peruutukset	-6	-2	-1	-9
Valuuttakurssimuutokset	-	-	0	0
Vuoden lopussa	42	16	4	62

Uudelleenjärjestelykuluja varten tehty varaus on 42 miljoonaa euroa (59). Uudelleenjärjestelykuluja varten tehtyjä varauksia käytettiin 11 miljoonaa euroa vuonna 2016. Suurin osa jäljellä olevista uudelleenjärjestelykuluja varten tehdyistä varauksista tehtiin vuoden 2015 jälki-puoliskolla, ja ne liittyvät muutoksiin, joiden tavoitteena on tehdä Nordeasta aidosti digitaalinen pankki. Nämä varaukset käytetään todennä-köisesti vuoden 2017 aikana. Varauksiin liittyy kuten aina ajoitukseen ja määrään liittyvää epävarmuutta. Epävarmuuden odotetaan kuitenkin vähenevän sitä mukaa, kun suunnitelmaa toteutetaan.

Saatavakohtaisesti arvostetuista taseen ulkopuolisista eristä (mm. takaukset ja remburssit) kirjattuja arvonalentumisia oli 16 miljoonaa euroa.

Muihin pakollisiin varauksiin (yhteensä 4 miljoonaa euroa) sisältyy seuraavia varauksia: maan saastumiseen ja ympäristöriskeihin liittyvät vastuut 2 miljoonaa euroa ja muut varaukset 2 miljoonaa euroa. Kaikki muut varaukset käytetään todennäköisesti vuoden 2017 aikana.

Liite 30 Eläkevelvoitteet

	Konserni		Emoyhtiö	
	31.12. 2016	31.12. 2015	31.12. 2016	31.12. 2015
Miljoonaa euroa				
Nettovelka	72	86	74	86
Yhteensä	72	86	74	86

NPS-konsernilla on erilaisia eläkejärjestelyjä, jotka luokitellaan joko etuus- tai maksupohjaisiksi eläkejärjestelyiksi. Eläkesitoumukset, joista on vähennetty niiden katteena olevan omaisuuden arvo, kirjataan IAS 19:n mukaan taseeseen. Suomen etuuspohjaisiin eläkejärjestelyihin ei enää oteta uusia jäseniä, vaan uusien työntekijöiden eläkkeet perustuvat maksupohjaisiin järjestelyihin. Ulkomaan sivukonttoreiden eläkejärjestelyt ovat myös pääosin maksupohjaisia. Sivukonttorien olemassa oleviin etuuspohjaisiin eläkejärjestelyihin ei enää oteta uusia jäseniä. Maksupohjaisia eläkejärjestelyjä ei kirjata taseeseen muulloin kuin silloin, kun ansaittuja eläkeoikeuksia ei ole vielä maksettu.

Eläkejärjestelyt ovat paikallisten säännösten sekä paikallisen lainsäädännön ja käytännön mukaisia. Eläkejärjestelyihin kuuluvat varat pidetään tavallisesti erillisessä eläkekassassa tai -säätiössä. Eri järjestelyjen vähimmäisrahoitintaatimukset ovat erilaiset, mutta yleensä paikallisten vaatimusten mukaisesti lasketut eläkesitoumukset on katettava täysimääräisesti tai ylitettävä ennalta määritellyllä ylijäämällä.

Nordean eläkesäätiön ominaispiirteet

Suomen merkittävin eläkejärjestely on Nordean eläkesäätiö. Nordean eläkesäätiö on loppupalkkaan ja työsuoritukseen perustuva eläkejärjestely, jolla täydennetään lakisääteisiä eläke-etuuksia. Työnantaja on luvannut tietyille järjestelyyn kuuluvalla työntekijäryhmälle tietyn etuustason eläkkeelle jäämisen jälkeen. Eläkesäätiön toiminnasta vastaa hallitus. Hallitukseen kuuluu sekä työnantajan että työntekijöiden edustajia. Hallitus on nimittänyt asiamiehen, joka huolehtii säätiön säännöllisestä toiminnasta.

Työnantajaan kohdistuu eläkejärjestelyn vuoksi tiettyjä riskejä. Jos eläkesäätiön varojen tuotto ei riitä kattamaan vastuiden ja eläkkeiden määrän nousua tilivuoden aikana, työnantajan on rahoitettava vaje kannatusmaksuilla. Etuuspohjaisesta järjestelystä johtuvan velan nykyarvo lasketaan käyttäen diskonttauskorkoa, joka määritellään korkealaatuisten joukkolainojen korkojen perusteella. Yritysten liikkeeseen laskemien joukkolainojen tuoton aleneminen kasvattaa IAS 19:n mukaan laskettuja järjestelyn eläkevelkoja, joskin järjestelyn varoihin kuuluvien joukkolainojen arvon nousu kompensoi tämän osittain. Varojen arvon heilahtelu saattaa vaikuttaa myös NPS:een, vaikka periaatteessa viranomaiset säätelevät tiukasti varojen hajautusta eri omaisuuslajeihin. Tämän vuoksi keskittymäriski ei voi olla merkittävä. Eläkejärjestelyn eläkkeet on sidottu TyEL-indeksiin, jossa inflaation paino on 80 prosenttia ja ansiotason muutosten paino on 20 prosenttia. Jos inflaatio kiihtyy, TyEL-indeksi nousee, mikä johtaa vastuiden kasvuun. Inflaation kiihtyminen aiheuttaa ylimääräisiä haasteita sijoitustoimintaan, josta työnantaja viime kädessä vastaa. Etuuspohjaisista eläkejärjestelyistä johtuvan velan nykyarvon laskennassa käytetään parasta arviota järjestelyn jäsenten kuolevuudesta sekä työsuhteen aikana että sen jälkeen. Eläkejärjestelyn jäsenten elinajanodotteen nousu kasvattaa eläkejärjestelyn vastuita.

Vuoden 2016 aikana eläkejärjestelyihin ei ole tehty merkittäviä muutoksia, supistamisia tai velvoitteen täyttämisiä.

IAS 19:n mukaiset eläkelaskelmat ja oletukset

Ulkopuoliset vastuiden arvioitsijat laskevat tärkeimpien eläkejärjestelyjen arvot vakuutusmatemaattisten oletusten mukaan.

Oletukset ¹	Suomi
2016	
Diskonttauskorko ²	1,56 %
Palkankorotukset	1,75 %
Inflaatio	1,25 %
Kuolevuus	Uusi TyEL kuolevuus
Eläkkeiden korotusoletus	1,70 %
2015	
Diskonttauskorko ²	2,14 %
Palkankorotukset	1,75 %
Inflaatio	1,25 %
Kuolevuus	Uusi TyEL kuolevuus
Eläkkeiden korotusoletus	1,70 %

¹ Vuoden 2016 oletukset vaikuttavat vuoden 2016 lopun eläkevelvoitteen laskentaan, kun taas vuoden 2015 oletuksia käytettiin vuoden 2016 eläkekulujen laskentaan.

² Lisätietoja diskonttauskorosta on liitteessä 1, kohdassa 18. Diskonttauskoron muutoksen herkkyydet on esitetty seuraavalla sivulla olevassa taulukossa.

Liite 30 Eläkevelvoitteet, jatkuu

	Konserni		Emoyhtiö	
	2016	2015	2016	2015
Herkkyudet - vaikutus etuus pohjaiseen eläkevelvoitteeseen				
Diskonttaus korko - nousu 0,5 %-yksikköä	-6,9%	-6,8%	-6,8%	-6,7%
Diskonttaus korko - lasku 0,5 %-yksikköä	7,6%	7,6%	7,6%	7,6%
Palkankorotukset - nousu 0,5 %-yksikköä	0,4%	0,4%	0,4%	0,4%
Palkankorotukset - lasku 0,5 %-yksikköä	-0,4%	-0,4%	-0,4%	-0,4%
Inflaatio - nousu 0,5 %-yksikköä	4,6%	4,2%	4,6%	4,2%
Inflaatio - lasku 0,5 %-yksikköä	-4,3%	-3,9%	-4,3%	-3,9%
Kuolevuus - nousu 1 vuodella	2,9%	2,6%	2,9%	2,7%
Kuolevuus - lasku 1 vuodella	-2,7%	-2,6%	-2,8%	-2,6%

Herkkyysanalyysissä muutetaan yhtä vakuutusmatemaattista oletusta ja pidetään muut oletukset ennallaan. Tämä on yksinkertaistettu lähestymistapa, sillä vakuutusmatemaattiset oletukset korreloivat yleensä toistensa kanssa. Näin lukija pystyy kuitenkin erottamaan eri vaikutukset. Eläkevastuun vaikutuksen laskentatapa on sama kuin tilinpäätökseen kirjattavan vastuun laskentatapa. Herkkyysanalyysien laskentamenetelmissä ei ole muutoksia vuoden 2015 käytettyihin menetelmiin verrattuna.

Nettovelka/-omaisuuserä

	Konserni		Emoyhtiö	
	2016	2015	2016	2015
Miljoonaa euroa				
Eläkevelvoite	889	871	874	857
Varat	961	957	948	943
Nettovelka (-)/omaisuus (+)	72	86	74	86
- josta eläkesaamiset	6	4	4	4
- josta eläkevelat	78	90	78	90

Eläkevelvoitteen muutokset

	Konserni		Emoyhtiö	
	2016	2015	2016	2015
Miljoonaa euroa				
Avaava tase	871	948	857	934
Kauden työsuorituksen perustuvat menot	2	2	2	2
Korkokulut	19	20	18	20
Maksetut eläkkeet	-43	-42	-42	-41
Aiempaan työsuorituksen perustuvat menot	-1	1	-1	1
Velvoitteen täyttäminen	0	0	0	0
Väestötilastollisten oletusten muutosten vaikutus	-	-32	-	-32
Taloudellisten oletusten muutosten vaikutus	73	-24	71	-23
Kokemusperusteiset voitot/tappiot	-11	-11	-10	-11
Valuuttakurssimuutosten vaikutus	-21	9	-21	7
Eläkevelvoite	889	871	874	857

Eläkevelvoitteen keskimääräinen kesto on 15 vuotta (17) sekä konsernissa että emoyhtiössä. Kesto perustuu diskontattuihin rahavirtoihin. Suureen osaan etuus pohjaisista eläkejärjestelyistä ei enää oteta uusia jäseniä, mikä lyhentää kestoa.

Liite 30 Eläkevelvoitteet, jatkuu

Varojen muutokset

Miljoonaa euroa	Konserni		Emoyhtiö	
	2016	2015	2016	2015
Avaava tase	957	946	943	934
Korkotuotto (diskonttauskorolla laskettuna)	20	20	20	20
Maksetut eläkkeet	-43	-42	-42	-41
Velvoitteen täyttäminen	-	2	-	2
Työnantajan maksusuoritukset	3	-1	3	-1
Varojen tuotto (todellinen tuotto vähennettynä korkotuotolla)	45	24	46	23
Hallintokulut	0	0	0	0
Valuuttakurssimuutosten vaikutus	-22	8	-22	6
Omaisuus	960	957	948	943

Omaisuusluokat

Omaisuden kokonaistuotto vuodelta 2016 oli 7 prosenttia (5). Omaisuden tuotto oli hyvä kaikissa omaisuusluokissa, kuten osakkeissa, joukkolainoissa, luottotuotteissa ja kiinteistösijoituksissa. Vuoden lopussa 25 prosenttia (29) omaisuudesta oli osakkeita.

Varojen jakauma katetuissa eläkejärjestelyissä	2016	2015
Joukkolainat	59 %	54 %
- valtioiden liikkeeseenlaskemat	40 %	37 %
- vakuudelliset	-	-
- yritysten liikkeeseenlaskemat	19 %	17 %
- Nordean liikkeeseenlaskemat	-	-
- noteerattu toimivilla markkinoilla	59 %	54 %
Osakkeet	25 %	29 %
- kotimaiset	7 %	8 %
- eurooppalaiset	7 %	8 %
- yhdysvaltalaiset	7 %	7 %
- kehittyvät markkinat	4 %	5 %
- Nordean osakkeet	0 %	0 %
- noteerattu toimivilla markkinoilla	25 %	29 %
Kiinteistöt ¹	12 %	10 %
- Nordean käytössä	4 %	3 %
Rahavarat	4 %	7 %

¹Kiinteistöomaisuuden maantieteellinen sijainti on sama kuin asianomaisen eläkejärjestelyn maantieteellinen sijainti

Sekä konsernin että pankin maksut eläkejärjestelyihin ovat todennäköisesti alhaiset vuonna 2017.

Etuuspohjaisten eläkejärjestelyjen kulut

Konsernin tuloslaskelmaan henkilöstökuluina kirjattujen etuuspohjaisiin eläkejärjestelyihin liittyvien kulujen nettomäärä oli 1 miljoonaa euroa positiivinen (1 miljoonaa kuluja) vuonna 2016. Emoyhtiössä vastaava kulujen nettomäärä oli 1 miljoonaa euroa positiivinen (1 miljoonaa kuluja) vuonna 2016.

Eläkekulut sisältävät kulut etuuspohjaisista eläkejärjestelmistä ja maksuperusteisista eläkejärjestelmistä (katso liite 8).

Kirjattu tuloslaskelmaan, miljoonaa euroa	Konserni		Emoyhtiö	
	2016	2015	2016	2015
Kauden työsuorituksen perustuvat menot	2	3	2	2
Netto korkokulu tai -tuotto	-2	0	-2	0
Aiempaan työsuorituksen perustuvat menot	-1	1	-1	1
Velvoitteen täyttäminen	0	-2	0	-2
Hallintokulut	0	0	0	1
Etuuspohjaisten eläkejärjestelyjen kulut (kulut +, tuotot -)	-1	2	-1	-1

Eläkekulut olivat vuoden alun odotusten mukaiset lukuun ottamatta aiempaan työsuorituksen perustuvia menoja.

Liite 30 Eläkevelvoitteet, jatkuu

	Konserni		Emoyhtiö	
	2016	2015	2016	2015
Kirjattu muun laajan tuloksen eriin, miljoonaa euroa				
Väestötilastollisten oletusten muutosten vaikutus velvoitteeseen	-	-32	-	-32
Taloudellisten oletusten muutosten vaikutus velvoitteeseen	73	-24	71	-23
Kokemusperusteisten voittojen/tappioiden vaikutus velvoitteeseen	-11	-11	-10	-11
Varojen tuotto (todellinen tuotto vähennettynä korkotuotolla)	-45	-24	-46	-23
Etuuspohjaisten eläkejärjestelyjen kulut (kulut +, tuotot -)	17	-91	15	-89

	Konserni		Emoyhtiö	
	2016	2015	2016	2015
Nettovelka/-omaisuuserä taseessa				
Avaava tase	-86	2	-85	1
Eläkekulut tuloslaskelmassa	-1	2	-1	1
Uudelleenmäärittämisestä johtuvat kulut muun laajan tuloksen erissä	17	-91	15	-89
Työnantajan maksusuoritukset	-3	1	-3	1
Valuuttakurssimuutosten vaikutus	1	0	0	1
Päätävä tase	-72	-86	-74	-85

Avainhenkilöt yhtiön johdossa

Lukuunottamatta yhtä ulkopuolista jäsentä Carl-Johan Granvikia, Nordea Pankki Suomen hallituksen jäsenet ja toimitusjohtaja olivat Nordean palveluksessa 31.12.2016.

Hallituksen jäsenten ja toimitusjohtajan palkkatiedot, rahallaiset sekä eläkesitoumuksia koskevat tiedot on esitetty liitteessä 8.

Liite 31 Velat, joilla on huonompi etuoikeus kuin muilla veloilla

	Konserni		Emoyhtiö	
	31.12. 2016	31.12. 2015	31.12. 2016	31.12. 2015
Miljoonaa euroa				
Huonommalla etuoikeudella olevat velat, joilla ei ole eräpäivää	82	78	82	78
Hybridilainat	550	550	550	550
Yhteensä	632	628	632	628

Näillä veloilla on huonompi etuoikeus kuin muilla veloilla. Huonommalla etuoikeudella olevissa veloissa, joissa on eräpäivä, lainanantajalla on parempi etuoikeus saada maksu kuin huonommalla etuoikeudella olevissa veloissa, joilla ei ole eräpäivää tai jotka ovat hybridilainoja. Kunkin lainatyyppin kaikilla lainanantajilla on yhtäläinen oikeus saada maksu.

Konserni ja emoyhtiö

Seuraavassa eritellyt kaksi lainaa muodostivat 31.12.2016 yli 10 % kaikista lainoista, joilla on huonompi etuoikeus kuin muilla lainoilla.

Liikkeeseenlaskija	Liikkeeseenlaskuvuosi/eräpäivä	Nimellisarvo	Kirjanpitoarvo milj.euroa	Kuponkikorko
Nordea Pankki Suomi Oyj ¹	1999/eräpäivätön	MJPY 10,000	82	4,51 %
Nordea Pankki Suomi Oyj ²	2014/30.9.2019	MEUR 550	550	Vaihtuva 3 kk:n Euribor + 4,34%

¹ Voidaan lunastaa 26.2.2029

² Voidaan lunastaa 30.9.2019

Liite 32 Omien velkojen vakuudeksi annetut vakuudet

Miljoonaa euroa	Konserni		Emoyhtiö	
	31.12. 2016	31.12. 2015	31.12. 2016	31.12. 2015
Omien velkojen vakuudeksi annetut vakuudet				
Saamistodistukset ym. ¹	4 139	4 627	4 139	4 627
Luotot yleisölle	-	20 731	-	20 730
Muut vakuudeksi annetut varat	15 033	15 574	15 033	15 574
Yhteensä	19 172	40 932	19 172	40 931
Yllä mainitut vakuudet liittyvät seuraaviin velkoihin ja sitoumuksiin				
Velat luottolaitoksille	1 648	2 706	1 648	2 706
Yleisön talletukset ja muut velat yleisölle	2 491	1 921	2 491	1 921
Johdannaissopimukset	14 581	15 285	14 581	15 285
Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat	-	17 378	-	17 377
Muut velat ja sitoumukset	355	260	355	260
Yhteensä	19 075	37 550	19 075	37 549

¹Liittyy ainoastaan taseeseen kirjattuihin saamistodistuksiin. Takaisinostosopimusten perusteella lainattuja tai ostettuja saamistodistuksia ei kirjata taseeseen, joten ne eivät sisälly tähän erään. Tällaiset erät esitetään liitteessä 40 Siirretyt varat ja hankitut vakuudet.

Omien velkojen vakuudeksi annettuihin vakuuksiin sisältyy takaisinmaksusopimusten ja arvopapereiden lainausopimusten vakuudeksi annettuja arvopapereita. Tapahtumat toteutetaan rahoitusmarkkinatoimijoiden käyttämien vakiosopimusten mukaisesti. Näiden sopimusten vastapuolina on sekä luottolaitoksia että yleisö. Sopimukset ovat tyypillisesti lyhytaikaisia ja ne erääntyvät kolmen kuukauden kuluessa.

Suomalaisten vakuudellisten lainojen vakuudeksi kirjatut yleisölle annetut luotot (20 730 miljoonaa euroa vuonna 2015) siirrettiin Nordea Kiinteistöluottopankille 1. lokakuuta 2016 toteutetun jakautumisen yhteydessä. Vastaavasti myös vakuudelliset lainat (17 377 miljoonaa euroa vuonna 2015) siirrettiin Nordea Kiinteistöluottopankille.

Liite 33 Muut annetut vakuudet

Muut annetut vakuudet liittyvät pääosin arvopapereihin, joita ovat muun muassa keskuspankeille ja selvitysyhteisöille maksujen selvityksen vakuudeksi pantatut korolliset arvopaperit 4 085 miljoonaa euroa (4 792). Ehdossa edellytetään päivittäisiä vakuuksia, ja ehdot liittyvät päivänsisäiseen/ylilyön likviditeettiin. Myös muut kuin yhtiön omien velkojen vakuudeksi annetut vakuudet sisältyvät tähän erään. Näitä voivat olla esimerkiksi kolmannen osapuolen hyväksi tai yhtiön omien vastuusitoumusten vakuudeksi annetut vakuudet.

Liite 34 Vastuusitoumukset

Miljoonaa euroa	Konserni		Emoyhtiö	
	31.12. 2016	31.12. 2015	31.12. 2016	31.12. 2015
Takaukset				
Lainatakaukset	16 551	1 415	16 701	1 580
Muut takaukset	9 576	9 666	9 576	9 665
Dokumenttimaksut	1 289	1 331	1 289	1 334
Muut vastuusitoumukset	20	20	20	20
Yhteensä	27 436	12 432	27 586	12 599

Nordea Pankki Suomi antaa tavanomaiseen liiketoimintaansa liittyen erilaisia takauksia pankin asiakkaiden puolesta. Lainatakaukset on annettu asiakkaille niiden muille luotto- ja eläkelaitoksille antamien sitoumusten takauksina. Muihin takauksiin sisältyy pääasiassa kaupallisia takauksia kuten tarjoustakauksia, ennakkomaksutakauksia, takuuajan takauksia ja vientiin liittyviä takauksia. Vastuusitoumuksiin kuuluu myös käyttämättömiä peruuttamattomia tuontirembursseja ja vahvistettuja vientirembursseja. Nämä sopimukset kuuluvat pankin palveluihin ja tukevat asiakkaiden toimintaa. Takaukset ja remburssit ovat taseen ulkopuolisia erä, ellei niistä ole tarpeen tehdä varausta todennäköisen arvonalentumistappion varalta, joka perustuu arvioon siitä, että korvausta ei tulla saamaan.

Liite 35 Sitoumukset

	Konserni		Emoyhtiö	
	31.12. 2016	31.12. 2015	31.12. 2016	31.12. 2015
Miljoonaa euroa				
Myönnettyt käyttämättömät luottolimiitit	2 962	7 411	2 962	7 411
Luottolupaukset	12 081	6 202	9 030	3 354
Tulevat maksusitoumukset	2	2	2	2
Muut sitoumukset	140	357	-	-
Yhteensä	15 185	13 972	11 994	10 767

Käänteiset takaisinostosopimukset kirjataan taseeseen ja pois taseesta selvityspäivänä. Nordea on 31. joulukuuta 2016 allekirjoittanut 6 182 miljoonan euron (6 809) arvoiset käänteiset takaisinostosopimukset, joita ei ole vielä selvitetty eikä siten kirjattu taseeseen. Selvityspäivänä nämä käänteiset takaisinostosopimukset korvaavat suurimmaksi osaksi olemassa olevat käänteiset takaisinostosopimukset, joita ei ole vielä 31. joulukuuta 2016 kirjattu pois taseesta. Nettovaikutus taseeseen on vähäinen. Näitä instrumentteja ei ole esitetty muina sitoumuksina.

Liite 36 Vakavaraisuus

Vakavaraisuus on pankin taloudellisen vahvuuden mittari, joka ilmaistaan yleensä pääoman suhteena varoihin. Baselin pankkivalvontakomitea on laatinut maailmanlaajuisen vakavaraisuussäännösten (Basel III). EU:ssa vakavaraisuusvaatimukset on määriteltä vakavaraisuusdirektiiveissä.

Ydinpääoma ja ensisijainen pääoma

Ydinpääomaan (CET1) sisältyy hyväksyttävä oma pääoma (mukaan lukien hyväksyttävät oman pääoman rahastot) suoraan ydinpääomaan tehtyjen säännösten mukaisten vähennysten jälkeen. Ydinpääomaksi määritellyllä pääomalla on hyvä tappioiden kattamiskyky toiminnan jatkuvuuden kannalta määriteltynä, ja se on mahdollisessa selvitystilassa etuoikeudeltaan heikoin saaminen.

Ensisijainen pääoma on ydinpääoman (CET1) ja ensisijaisen lisäpääoman (AT1) yhteenlaskettu määrä. Ensisijainen lisäpääoma koostuu pankin liikkeeseen laskemista instrumenteista (hybridilainat), jotka ovat säännösten mukaisia ja jotka eivät sisälly ydinpääoman nettomäärään sen jälkeen kun ensisijaisesta pääomasta on vähennetty ensisijaisen lisäpääoman vähennykset. Kaikki ensisijaiseen lisäpääomaan luettavat instrumentit ovat eräpäivättömiä pääomalainoja, joiden etuoikeus on muita lainoja huonompi.

Hyväksyttävä oma pääoma ja hyväksyttävät oman pääoman rahastot

Maksettu osakepääoma vastaa osakkeenomistajien osakepääomaa (ml. maksettu emissiovoitto). Hyväksyttävät oman pääoman rahastot koostuvat pääasiassa kertyneistä voittovaroista, muista rahastoista ja tilikauden tuloksesta. Kertyneet voittovarot ovat edellisten vuosien voittovaroja, jotka on raportoitu tuloslaskelmassa. Muut rahastot liittyvät uudelleenarvostuksiin ja valuuttakurssieroihin, joita syntyy hankinnoista ja osakkuusyrityksistä. Hyväksyttäviin oman pääoman rahastoihin eivät sisälly vähemmistöosuudet konsernitilinpäätökseen kokonaan yhdisteltävissä yhtiöissä. Tilikauden voitto luetaan hyväksyttävään omaan pääomaan sen jälkeen kun tilinpäätös on tarkastettu. Tappiot on kuitenkin aina otettava huomioon vähennyksenä.

Ensisijaiseen lisäpääomaan luettavat instrumentit

Muita huonommalla etuoikeudella olevia eräpäivättömiä velkoja voidaan lukea ensisijaiseen lisäpääomaan rajoitetusti, ja takaisinosto voi normaalisti tapahtua aikaisintaan viisi vuotta instrumentin alkuperäisen liikkeeseenlaskun jälkeen. Muita huonommalla etuoikeudella olevat eräpäivättömät velat voidaan maksaa takaisin ainoastaan Nordea Pankki Suomen hallituksen päätöksellä ja valvontaviranomaisen luvalla. Myös step-up -ehtoihin, etuoikeusjärjestykseen ja rajoitusten mukaisiin koronmaksuihin liittyvät rajoitukset. Liikkeeseen lasketut ensisijaiseen lisäpääomaan luettavat instrumentit, jotka ovat CRD IV -vaatimusten mukaisia, lasketaan mukaan täysimääräisesti, kun taas muut instrumentit poistetaan asteittain siirtymäsäännösten mukaisesti.

Ensisijaiseen lisäpääomaan luettavien instrumenttien ehdot määrittelevät, miten niitä on käsiteltävä, jotta vältetään selvitystilaan joutuminen. Ensisijaiseen lisäpääomaan luettavien instrumenttien pääoman (ja kertyneiden korkojen) kirjanpitoarvoa pienennetään siltä osin kuin on tarpeellista selvitystilasta välttämiseksi, ja pienennys muunnetaan ehdolliseksi pääomasijoitukseksi.

Toissijainen pääoma

Toissijaisen pääoman täytyy olla etuoikeudeltaan heikompaa kuin tallettajien ja pankin yleisten velkojen saatavien. Sitä ei voi kattaa liikkeeseenlaskijan tai vastaavan yhteisön takauksella, eikä siihen saa sisältyä muita järjestelyjä, jotka parantavat saatavien etuoikeutta juridisesti tai taloudellisesti tallettajiin ja pankin muihin velkoihin verrattuna.

Toissijaiseen pääomaan luettavat instrumentit

Toissijaiseen pääomaan luettavat instrumentit ovat pääasiassa muita huonommalla etuoikeudella olevia velkoja. Toissijaiseen pääomaan sisältyy kahdentyyppisiä muita huonommalla etuoikeudella olevia lainoja: eräpäivättömiä ja eräpäivällisiä lainoja. Säännösten mukaan toissijaiseen pääomaan luettavat instrumentit, jotka ovat CRD IV -vaatimusten mukaisia, lasketaan mukaan täysimääräisesti, kun taas muut instrumentit poistetaan asteittain siirtymäsäännösten mukaisesti.

Omiin varoihin sisältyviä muita huonommalla etuoikeudella olevia velkoja koskeva perusperiaate on etuoikeusjärjestys maksuhäiriötilanteissa tai konkurssissa. Näissä tilanteissa muita huonommalla etuoikeudella olevan velkakirjan haltijalle maksettaisiin muiden velkojen jälkeen mutta ennen osakkeenomistajia. Sitä osuutta eräpäivällisen lainan liikkeessä olevasta määrästä, jonka voi lukea toissijaiseen pääomaan, vähennetään, jos jäljellä oleva juoksu aika on alle viisi vuotta.

Liite 36 Vakavaraisuus, jatkuu
Ydinpääoma (CET1): instrumentit ja rahastot

		(C) määrät, joihin sovelletaan asetusta (EU) nro 575/2013 edeltänyttä kohtelua, tai asetuksessa (EU) nro 575/2013 säädetty jäljelle jäävä määrä	
Konserni		(A) määrä julkistamis-päivänä	
Miljoonaa euroa			
1	Pääomainstrumentit ja niihin liittyvät ylikurssirahastot	2 918	-
	josta: Osakepääoma	2 319	-
2	Kertyneet voittovarot	7 500	-
3	Kertyneet muun laajan tulokset erät (ja muut rahastot, kattaa myös toteutumattomat voitot ja tappiot sovellettavien tilinpäätösstandardien nojalla)	28	-
5	Vähemmistöosuudet (määrä, joka voidaan sisällyttää konsolidoituun ydinpääomaan)	-	-
5a	Riippumattoman tahon tarkastamat kesken tilikauden kertyneet voitot, joista on vähennetty kaikki ennakoitavissa olevat kulut tai osingot	301	-
6	Ydinpääoma (CET1) ennen lakisääteisiä oikaisuja	10 747	-
Ydinpääoma (CET1): lakisääteiset oikaisut			
7	Muut arvonoidit (negatiivinen määrä)	-235	-
8	Aineettomat hyödykkeet (joista on vähennetty niihin liittyvät verovelat) (negatiivinen määrä)	-42	-
10	Tulevista veronalaisista voitoista riippuvat laskennalliset verosaamiset, lukuun ottamatta niitä, jotka syntyvät väliaikaisten erojen seurauksena, (joista on vähennetty niihin liittyvät verovelat, jos 38 artiklan 3 kohdan ehdot täyttyvät) (negatiivinen määrä)	-	-
11	Käyvän arvon rahastoon sisältyvät erät, jotka liittyvät rahavirtojen suojauksista saatuihin voittoihin tai tappioihin	-6	-
12	Odotettujen tappioiden yhteismäärän laskennasta saatavat negatiiviset määrät	-111	-
14	Käypään arvoon arvostettuihin velkoihin liittyvät voitot tai tappiot, jotka aiheutuvat laitoksen oman luottokelpoisuuden muutoksesta	-88	-
15	Etuuspohjaisen eläkerahaston varat (negatiivinen määrä)	-62	-
25b	Ennakoitavissa olevat verot, jotka liittyvät ydinpääoman (CET1) eriin (negatiivinen määrä)	-	-
26a	Toteutumattomiin voittoihin ja tappioihin liittyvät lakisääteiset oikaisut 467 ja 468 artiklan mukaisesti	-	-
	Josta: ...toteutumattoman tappion suodatin myytäviksi luokitelluille rahoitusinstrumenteille	-	8
	Josta: ...toteutumattoman voiton suodatin myytäviksi luokitelluille rahoitusinstrumenteille	-	87
28	Ydinpääomaan (CET1) tehtävät lakisääteiset oikaisut yhteensä	-544	-
29	Ydinpääoma (CET1)	10 203	-
Ensisijainen lisäpääoma (AT1): instrumentit			
30	Pääomainstrumentit ja niihin liittyvät ylikurssirahastot	550	-
36	Ensisijainen lisäpääoma (AT1) ennen lakisääteisiä oikaisuja	550	-
Ensisijainen lisäpääoma (AT1): lakisääteiset oikaisut			
43	Ensisijaiseen lisäpääomaan (AT1) tehtävät lakisääteiset oikaisut yhteensä	-	-
44	Ensisijainen lisäpääoma (AT1)	550	-
45	Ensisijainen pääoma (T1 = CET1 + AT1)	10 753	-
Toissijainen pääoma (T2): instrumentit ja varaukset			
46	Pääomainstrumentit ja niihin liittyvät ylikurssirahastot	-	-
47	Asetuksen 484 artiklan 5 kohdassa tarkoitettu ehdot täyttävien erien määrä ja siihen liittyvät ylikurssirahastot, jotka poistetaan asteittain T2:sta	81	-
51	Toissijainen pääoma (T2) ennen lakisääteisiä oikaisuja	81	-
Toissijainen pääoma (T2): lakisääteiset oikaisut			
57	Toissijaiseen pääomaan (T2) tehtävät lakisääteiset oikaisut yhteensä	-	-
58	Toissijainen pääoma (T2)	81	-
59	Pääoma yhteensä (TC = T1 + T2)	10 834	-
60	Riskipainotetut saamiset yhteensä	41 122	-
Vakavaraisuussuhteet ja puskurit			
61	Ydinpääoma (CET1) (prosenttiosuutena kokonaisriskin määrästä)	24,8 %	-
62	Ensisijainen pääoma (T1) (prosenttiosuutena kokonaisriskin määrästä)	26,1 %	-
63	Kokonaispääoma (prosenttiosuutena kokonaisriskin määrästä)	26,3 %	-

Liite 36 Vakavaraisuus, jatkuu

Ydinpääoma (CET1): instrumentit ja rahastot

64	Laitoskohtainen puskurivaatimus (92 artiklan 1 kohdan a alakohdan mukainen CET1:n vaatimus plus yleistä pääomapuskuria ja vastasyklisiä puskuria koskevat vaatimukset plus järjestelmän kannalta merkittävään laitokseen liittyvä puskuri (G-SII- tai O-SII-puskuri) ilmaistuna prosentiosuutena kokonaisriskin määrästä)	4,7 %	-
65	josta: yleistä pääomapuskuria koskeva vaatimus	2,5 %	-
66	josta: vastasyklisiä puskuria koskeva vaatimus	0,2 %	-
67	josta: järjestelmäriskipuskuria koskeva vaatimus	-	-
67a	josta: maailmanlaajuiseen järjestelmän kannalta merkittävään laitokseen (G-SII) tai muuhun järjestelmän kannalta merkittävään laitokseen (O-SII) liittyvä puskuri	2,0 %	-
68	Puskureita koskevien vaatimusten täyttämiseen käytettävissä oleva ydinpääoma (CET1) (prosenttiosuutena kokonaisriskin määrästä)	18,3 %	-

Määrät, jotka alittavat vähennyksiä koskevan raja-arvon (ennen riskipainotusta)

72	Suorat ja välilliset omistussuhteet, jotka laitoksella on finanssialan yhteisöjen pääomasta, kun laitoksella ei ole merkittävää sijoitusta näissä yhteisöissä (määrä, joka alittaa 10 prosentin raja-arvon ja josta on vähennetty hyväksyttävät lyhyet positiot)	173	-
73	Suorat ja välilliset omistussuhteet, jotka laitoksella on finanssialan yhteisöjen ydinpääoman (CET1) instrumenteista, kun laitoksella on merkittävä sijoitus näissä yhteisöissä (määrä, joka alittaa 10 prosentin raja-arvon ja josta on vähennetty hyväksyttävät lyhyet positiot)	9	-
75	Väliaikaisten erojen seurauksena syntyvät laskennalliset verosaamiset (määrä, joka alittaa 10 prosentin raja-arvon ja josta on vähennetty siihen liittyvät verovelat, jos 38 artiklan 3 kohdan ehdot täyttyvät)	-	-

Ylärajat, joita sovelletaan varausten sisällyttämiseen toissijaiseen pääomaan (T2)

78	Toissijaiseen pääomaan (T2) niiden riskien osalta sisällytetyt luottoriskioikaisut, joihin sovelletaan sisäisten luottoluokitusten menetelmää (ennen ylärajan soveltamista)	21 972	-
79	Yläraja luottoriskioikaisujen sisällyttämiseksi toissijaiseen pääomaan (T2), kun noudatetaan sisäisten luottoluokitusten menetelmää	132	-

Pääomainstrumentit, joihin sovelletaan asteittaisen poistamisen järjestelyjä (sovelletaan vain 1.1.2013 – 1.1.2022)

84	Nykyinen yläraja toissijaisen pääoman (T2) instrumenteille, joihin sovelletaan asteittaisen poistamisen järjestelyjä	273	-
85	Toissijaisesta pääomasta (T2) ylärajan takia vähennetty määrä (ylärajan ylittävä määrä lunastusten ja erääntymisten jälkeen)	-	-

Ydinpääoma (CET1): instrumentit ja rahastot

Emoyhtiö		(A) määrä julkistamispäivänä	(C) määrät, joihin sovelletaan asetusta (EU) nro 575/2013 edeltänyttä kohtelua, tai asetuksessa (EU) nro 575/2013 säädetty jäljelle jäävä määrä
Miljoonaa euroa			
1	Pääomainstrumentit ja niihin liittyvät ylikurssirahastot	2 918	-
	josta: Osakepääoma	2 319	-
2	Kertyneet voittovarot	6 836	-
3	Kertyneet muun laajan tulokset erät (ja muut rahastot, kattaa myös toteutumattomat voitot ja tappiot sovellettavien tilinpäätösstandardien nojalla)	33	-
5	Vähemmistöosuudet (määrä, joka voidaan sisällyttää konsolidoituun ydinpääomaan)	-	-
5a	Riippumattoman tahon tarkastamat kesken tilikauden kertyneet voitot, joista on vähennetty kaikki ennakoitavissa olevat kulut tai osingot	201	-
6	Ydinpääoma (CET1) ennen lakisääteisiä oikaisuja	9 987	-
Ydinpääoma (CET1): lakisääteiset oikaisut			
7	Muut arvonoikaisut (negatiivinen määrä)	-235	-
8	Aineettomat hyödykkeet (joista on vähennetty niihin liittyvät verovelat) (negatiivinen määrä)	-26	-
10	Tulevista veronalaisista voitoista riippuvat laskennalliset verosaamiset, lukuun ottamatta niitä, jotka syntyvät väliaikaisten erojen seurauksena, (joista on vähennetty niihin liittyvät verovelat, jos 38 artiklan 3 kohdan ehdot täyttyvät) (negatiivinen määrä)	-	-
11	Käyvän arvon rahastoon sisältyvät erät, jotka liittyvät rahavirtojen suojauksista saatuihin voittoihin tai tappioihin	-6	-
12	Odotettujen tappioiden yhteismäärän laskennasta saatavat negatiiviset määrät	-99	-
14	Käypään arvoon arvostettuihin velkoihin liittyvät voitot tai tappiot, jotka aiheutuvat laitoksen oman luottokelpoisuuden muutoksesta	-88	-
15	Etuuspohjaisen eläkerahaston varat (negatiivinen määrä)	-62	-

Liite 36 Vakavaraisuus, jatkuu

25b	Ennakoitavissa olevat verot, jotka liittyvät ydinpääoman (CET1) eriin (negatiivinen määrä)	-	-
26a	Toteutumattomiin voittoihin ja tappioihin liittyvät lakisääteiset oikaisut 467 ja 468 artiklan mukaisesti	-	-
	Josta: ...toteutumattoman tappion suodatin myytäviksi luokitelluille rahoitusinstrumenteille	-	8
	Josta: ...toteutumattoman voiton suodatin myytäviksi luokitelluille rahoitusinstrumenteille	-	87
28	Ydinpääomaan (CET1) tehtävät lakisääteiset oikaisut yhteensä	-517	-
29	Ydinpääoma (CET1)	9 471	-
Ensisijainen lisäpääoma (AT1): instrumentit			
30	Pääomainstrumentit ja niihin liittyvät ylikurssirahastot	550	-
36	Ensisijainen lisäpääoma (AT1) ennen lakisääteisiä oikaisuja	550	-
Ensisijainen lisäpääoma (AT1): lakisääteiset oikaisut			
43	Ensisijaiseen lisäpääomaan (AT1) tehtävät lakisääteiset oikaisut yhteensä	-	-
44	Ensisijainen lisäpääoma (AT1)	550	-
45	Ensisijainen pääoma (T1 = CET1 + AT1)	10 021	-
Toissijainen pääoma (T2): instrumentit ja varaukset			
46	Pääomainstrumentit ja niihin liittyvät ylikurssirahastot	-	-
47	Asetuksen 484 artiklan 5 kohdassa tarkoitettu ehdot täyttävien erien määrä ja siihen liittyvät ylikurssirahastot, jotka poistetaan asteittain T2:sta	81	-
51	Toissijainen pääoma (T2) ennen lakisääteisiä oikaisuja	81	-
Toissijainen pääoma (T2): lakisääteiset oikaisut			
57	Toissijaiseen pääomaan (T2) tehtävät lakisääteiset oikaisut yhteensä	-	-
58	Toissijainen pääoma (T2)	81	-
59	Pääoma yhteensä (TC = T1 + T2)	10 102	-
60	Riskipainotetut saamiset yhteensä	36 204	-
Vakavaraisuussuhteet ja puskurit			
61	Ydinpääoma (CET1) (prosenttiosuutena kokonaisriskin määrästä)	26,2 %	-
62	Ensisijainen pääoma (T1) (prosenttiosuutena kokonaisriskin määrästä)	27,7 %	-
63	Kokonaispääoma (prosenttiosuutena kokonaisriskin määrästä)	27,9 %	-
64	Laitoskohtainen puskurivaatimus (92 artiklan 1 kohdan a alakohdan mukainen CET1:n vaatimus plus yleistä pääomapuskuria ja vastasyklisiä puskuria koskevat vaatimukset plus järjestelmän kannalta merkittävään laitokseen liittyvä puskurit (G-SII- tai O-SII-puskurit) ilmaistuna prosenttiosuutena kokonaisriskin määrästä)	4,7 %	-
65	josta: yleistä pääomapuskuria koskeva vaatimus	2,5 %	-
66	josta: vastasyklisiä puskuria koskeva vaatimus	0,2 %	-
67	josta: järjestelmäriskipuskuria koskeva vaatimus	-	-
67a	josta: maailmanlaajuisen järjestelmän kannalta merkittävään laitokseen (G-SII) tai muuhun järjestelmän kannalta merkittävään laitokseen (O-SII) liittyvä puskurit	2,0 %	-
68	Puskureita koskevien vaatimusten täyttämiseen käytettävissä oleva ydinpääoma (CET1) (prosenttiosuutena kokonaisriskin määrästä)	19,9 %	-
Määrät, jotka alittavat vähennyksiä koskevan raja-arvon (ennen riskipainotusta)			
72	Suorat ja välilliset omistussuhteet, jotka laitoksella on finanssialan yhteisöjen pääomasta, kun laitoksella ei ole merkittävää sijoitusta näissä yhteisöissä (määrä, joka alittaa 10 prosentin raja-arvon ja josta on vähennetty hyväksyttävät lyhyet positiot)	172	-
73	Suorat ja välilliset omistussuhteet, jotka laitoksella on finanssialan yhteisöjen ydinpääoman (CET1) instrumenteista, kun laitoksella on merkittävä sijoitus näissä yhteisöissä (määrä, joka alittaa 10 prosentin raja-arvon ja josta on vähennetty hyväksyttävät lyhyet positiot)	9	-
75	Väliaikaisten erojen seurauksena syntyvät laskennalliset verosaamiset (määrä, joka alittaa 10 prosentin raja-arvon ja josta on vähennetty siihen liittyvät verovelat, jos 38 artiklan 3 kohdan ehdot täyttyvät)	-	-
Ylärajat, joita sovelletaan varausten sisällyttämiseen toissijaiseen pääomaan (T2)			
78	Toissijaiseen pääomaan (T2) niiden riskien osalta sisällytetyt luottoriskioikaisut, joihin sovelletaan sisäisten luottoluokitusten menetelmää (ennen ylärajan soveltamista)	18 743	-
79	Yläraja luottoriskioikaisujen sisällyttämiselle toissijaiseen pääomaan (T2), kun noudatetaan sisäisten luottoluokitusten menetelmää	112	-
Pääomainstrumentit, joihin sovelletaan asteittaisen poistamisen järjestelyjä (sovelletaan vain 1.1.2013 – 1.1.2022)			
84	Nykyinen yläraja toissijaisen pääoman (T2) instrumenteille, joihin sovelletaan asteittaisen poistamisen järjestelyjä	273	-
85	Toissijaisesta pääomasta (T2) ylärajan takia vähennetty määrä (ylärajan ylittävä määrä luonnastusten ja erääntymisten jälkeen)	-	-

Liite 36 Vakavaraisuus, jatkuu

Omien varojen vähimmäisvaatimus ja riskipainotetut erät

Konserni

Miljoonaa euroa	31.12.2016		31.12.2015	
	Vähimmäis- vaatimus	Riski- painotetut erät	Vähimmäis- vaatimus	Riski- painotetut erät
Luottoriski	2 486	31 074	2 713	33 909
- josta vastapuoliriski	533	6 661	586	7 330
Sisäisten luottoluokitusten menetelmä	1 758	21 972	2 018	25 226
- yritys vastuut	1 164	14 547	1 214	15 175
- edistynyt menetelmä	792	9 901	811	10 143
- perusmenetelmä	372	4 646	403	5 032
- luottolaitos vastuut	229	2 868	295	3 683
- vähittäis vastuut	350	4 370	500	6 248
- vastuut, joiden vakuutena on kiinteää omaisuutta	96	1 196	216	2 699
- muut vähittäis vastuut	254	3 174	284	3 549
- muut	15	187	9	120
Standardimenetelmä	728	9 102	695	8 683
- valtio- tai keskuspankkivastuut	5	66	7	90
- aluehallinto- tai paikallisviranomais vastuut	14	172	13	166
- julkisen sektorit yhteisöjen vastuut	2	29	2	30
- monenkeskisten kehityspankkien vastuut	2	27	0	0
- kansainvälisten organisaatioiden vastuut	-	-	-	-
- luottolaitos vastuut	497	6 218	538	6 728
- yritys vastuut	92	1 148	81	1 007
- vähittäis vastuut	40	493	35	433
- vastuut, joiden vakuutena on kiinteää omaisuutta	-	-	-	-
- vastuut, joissa on maksuhäiriö	1	13	1	16
- vastuut, joihin liittyy erityisen korkea riski	-	-	-	-
- vakuudelliset joukkovelkakirjalainat	63	792	4	48
- sellaisten luottolaitosten ja yritysten vastuut, joilla on lyhyen aikavälin luokitus	-	-	-	-
- yhteissijoitusyritysten vastuut	-	-	-	-
- oman pääoman ehtoiset vastuut	4	43	5	59
- muut	8	101	9	106
Vastuun arvonnoikauriski	125	1 566	130	1 625
Markkinariski	336	4 192	346	4 329
- kaupankäyntivarasto, sisäinen malli	241	3 008	231	2 887
- kaupankäyntivarasto, standardimenetelmä	86	1 073	108	1 350
- muu rahoitustoiminta, standardimenetelmä	9	111	7	92
Operatiivinen riski	333	4 163	338	4 229
Standardimenetelmä	333	4 163	338	4 229
Riskipainotettujen erien lisäys, vakavaraisuusasetuksen 3 artikla	10	127	23	286
Yhteensä ennen oikaisuja	3 290	41 122	3 550	44 378
Oikaisu Basel I -lattiasäännöksiin perustuen				
Pääomatarpeen lisäys lattiasäännösten mukaisesti	428	5 354	1 105	13 810
Yhteensä	3 718	46 476	4 655	58 188

Liite 36 Vakavaraisuus, jatkuu

Omien varojen vähimmäisvaatimus ja riskipainotetut erät

Emoyhtiö

Miljoonaa euroa	31.12.2016		31.12.2015	
	Vähimmäis- vaatimus	Riski- painotetut erät	Vähimmäis- vaatimus	Riski- painotetut erät
Luottoriski	2 139	26 740	2 372	29 650
- josta vastapuoliriski	533	6 661	586	7 330
Sisäisten luottoluokitusten menetelmä	1 499	18 743	1 767	22 092
- yritysvastuut	1 052	13 146	1 104	13 795
- edistynyt menetelmä	791	9 879	812	10 149
- perusmenetelmä	261	3 267	292	3 646
- luottolaitosvastuut	229	2 861	294	3 682
- vähittäisvastuut	209	2 607	361	4 514
- vastuut, joiden vakuutena on kiinteää omaisuutta	93	1 166	216	2 698
- muut vähittäisvastuut	115	1 441	145	1 816
- muut	10	129	8	101
Standardimenetelmä	640	7 997	605	7 558
- valtio- tai keskuspankkivastuut	5	61	7	85
- aluehallinto- tai paikallisviranomaisvastuut	13	166	13	166
- julkisen sektorit yhteisöjen vastuut	2	29	2	29
- monenkeskisten kehityspankkien vastuut	2	26	0	0
- kansainvälisten organisaatioiden vastuut	-	-	-	-
- luottolaitosvastuut	498	6 226	538	6 725
- yritysvastuut	2	20	1	16
- vähittäisvastuut	4	42	4	46
- vastuut, joiden vakuutena on kiinteää omaisuutta	-	-	-	-
- vastuut, joissa on maksuhäiriö	0	0	0	0
- vastuut, joihin liittyy erityisen korkea riski	-	-	-	-
- vakuudelliset joukkovelkakirjalainat	63	792	4	48
- oman pääoman ehtoiset vastuut	44	543	28	343
- muut	7	92	8	100
Vastuun arvonoikaisuriski	125	1 566	130	1 625
Markkinariski	335	4 191	346	4 328
- kaupankäyntivarasto, sisäinen malli	240	3 008	231	2 887
- kaupankäyntivarasto, standardimenetelmä	86	1 073	108	1 350
- muu rahoitustoiminta, standardimenetelmä	9	110	7	91
Operatiivinen riski	288	3 598	293	3 666
Standardimenetelmä	288	3 598	293	3 666
Riskipainotettujen erien lisäys, vakavaraisuusasetuksen 3 artikla	9	109	21	252
Yhteensä ennen oikaisuja	2 896	36 204	3 162	39 521
Oikaisu Basel I -lattiasäännöksiin perustuen				
Pääomatarpeen lisäys lattiasäännösten mukaisesti	347	4 332	966	12 079
Yhteensä	3 243	40 536	4 128	51 600

Nordea Bank AB (publ) antoi joulukuussa 2012 Nordea Pankki Suomi Oyj:lle takauksen, jolla Nordea Bank AB (publ) takaa osan Nordea Pankki Suomi Oyj:n sisäisten luottoluokitusten menetelmillä lasketuista yritysvastuista. Takauksen nettovaikutus Nordea Pankki Suomi Oyj:n riskipainotettuihin eriin oli vuoden 2016 lopussa 1,8 miljardia euroa (-2,9).

Liite 36 Vakavaraisuus, jatkuu

Vähimmäisomavaraisuusaste

	Konserni		Emoyhtiö	
	31.12.2016	31.12.2015	31.12.2016	31.12.2015
Ensisijainen pääoma, siirtymäsäännösten mukaan, miljoonaa euroa ¹	10 753	11 548	10 021	10 926
Vastuiden kokonaismäärä, miljoonaa euroa	221 238	255 891	218 562	255 589
Vähimmäisomavaraisuusaste, prosenttia	4,9	4,5	4,6	4,3

¹ Sisältää tilikauden tuloksen

Markkinariskin riskipainotetut erät ja pääomavaateet, 31.12.2016

Konserni

Miljoonaa euroa	Kaupankäyntivarasto (sisäinen)		Kaupankäyntivarasto (standardi)		Muu rahoitustoiminta (standardi)		Yhteensä	
	Riski- painotetut erät	Pääoma- vaade	Riski- painotetut erät	Pääoma- vaade	Riski- painotetut erät	Pääoma- vaade	Riski- painotetut erät	Pääoma- vaade
Korkoriski ja muut ¹	880	70	925	74	-	-	1 805	144
Osakeriski	358	29	120	10	-	-	477	39
Valuuttakurssiriski	290	23	-	-	111	9	401	32
Hyödykeriski	-	-	28	2	-	-	28	2
Selvitysrisi	-	-	0	0	-	-	0	0
Hajautusvaikutus	-619	-49	-	-	-	-	-619	-49
Stressattu VaR	937	75	-	-	-	-	937	75
Erityisriskin lisäpääoma- vaatimus	348	28	-	-	-	-	348	28
Kaikkien riskien lisäpääoma- vaatimus	814	65	-	-	-	-	814	65
Yhteensä	3 008	241	1 073	86	111	9	4 192	336

¹ Sisäisen mallin lukuihin sisältyvät sekä yleinen että erityinen korkoriski (eli VaR-menetelmällä laskettu korkoriski ja VaR-menetelmällä laskettu luottomarginaaliriski).

Emoyhtiö

Miljoonaa euroa	Kaupankäyntivarasto (sisäinen)		Kaupankäyntivarasto (standardi)		Muu rahoitustoiminta (standardi)		Yhteensä	
	Riski- painotetut erät	Pääoma- vaade	Riski- painotetut erät	Pääoma- vaade	Riski- painotetut erät	Pääoma- vaade	Riski- painotetut erät	Pääoma- vaade
Korkoriski ja muut ¹	880	70	925	74	-	-	1 805	144
Osakeriski	358	28	120	10	-	-	477	38
Valuuttakurssiriski	290	23	-	-	110	9	400	32
Hyödykeriski	-	-	28	2	-	-	28	2
Selvitysrisi	-	-	0	0	-	-	0	0
Hajautusvaikutus	-619	-49	-	-	-	-	-619	-49
Stressattu VaR	937	75	-	-	-	-	937	75
Erityisriskin lisäpääoma- vaatimus	348	28	-	-	-	-	348	28
Kaikkien riskien lisäpääoma- vaatimus	814	65	-	-	-	-	814	65
Yhteensä	3 008	240	1 073	86	110	9	4 191	335

¹ Sisäisen mallin lukuihin sisältyvät sekä yleinen että erityinen korkoriski (eli VaR-menetelmällä laskettu korkoriski ja VaR-menetelmällä laskettu luottomarginaaliriski).

Erittely Nordea Pankki Suomi -konserniin yhdistellyistä yhtiöistä

31.12.2016	Osakkeiden lukumäärä	Kirjanpitoarvo milj.euroa	Äänimäärä, %	Kotipaikka	Yhdistelytapa
Nordea Pankki Suomi -konserniin sisältyvät tytäryhtiöt					
Nordea Rahoitus Suomi Oy	1 000 000	306	100	Helsinki	hankintameno- menetelmä
Muut yhtiöt		0			
Yhteensä		306			

Liite 37 Rahoitusinstrumenttien luokittelu
Konserni

Konserni	Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat varat							Muut kuin rahoitus- varat ja osakkuus- yhtiöt	Yhteensä
	Luotot ja muut saamiset	Erä- päivään saakka pidettävät	Kaup- pan- käynti- tarkoituk- sessa pidettävät	Määritetty arvostetta- vaksi tulos- vaikuttei- sesti	Suojaus- tarkoituk- sessa tehdyt johdannais- sopimukset	Myytä- vissä olevat			
31.12.2016, miljoonaa euroa									
Varat									
Käteiset varat ja keskus- pankkitalletukset	29 367	-	-	-	-	-	-	-	29 367
Saamiset keskuspankeilta	199	-	100	-	-	-	-	-	299
Saamiset luottolaitoksilta	23 725	-	2 619	-	-	-	-	-	26 344
Luotot yleisölle	42 559	-	22 052	-	-	-	-	-	64 611
Korolliset arvopaperit	-	42	19 891	-	-	7 435	-	-	27 368
Vakuudeksi annetut rahoitusinstrumentit	-	-	4 139	-	-	-	-	-	4 139
Osakkeet ja osuudet	-	-	1 246	16	-	-	-	-	1 262
Johdannais-sopimukset	-	-	68 495	-	68	-	-	-	68 563
Korkoriskin suojaavien erien käyvän arvon muutokset	21	-	-	-	-	-	-	-	21
Osakkuusyritysten osakkeet ja osuudet	-	-	-	-	-	-	-	34	34
Aineettomat hyödykkeet	-	-	-	-	-	-	-	42	42
Aineelliset hyödykkeet	-	-	-	-	-	-	-	84	84
Sijoituskiinteistöt	-	-	-	-	-	-	-	1	1
Laskennalliset verosaamiset	-	-	-	-	-	-	-	3	3
Verosaamiset	-	-	-	-	-	-	-	5	5
Eläkesaamiset	-	-	-	-	-	-	-	78	78
Muut varat	1 389	-	14 581	-	-	-	-	268	16 238
Siirtosaamiset ja maksetut ennakot	90	-	-	-	-	-	-	226	316
Yhteensä	97 350	42	133 123	16	68	7 435	741	238 775	

	Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat velat					
	Kaupan- käynti- tarkoituk- sessa pidettävät	Määritetty arvostetta- vaksi tulos- vaikuttei- sesti	Suojaus- tarkoituk- sessa tehdyt johdannais- sopimukset	Muut rahoitus- velat	Muut kuin rahoitus- velat	Yhteensä
31.12.2016, miljoonaa euroa						
Velat						
Velat luottolaitoksille	7 218	-	-	56 700	-	63 918
Yleisön talletukset ja muut velat yleisölle	3 998	-	-	51 354	-	55 352
Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat	6 666	-	-	11 841	-	18 507
Johdannais-sopimukset	70 730	-	134	-	-	70 864
Korkoriskin suojaavien erien käyvän arvon muutokset	-	-	-	25	-	25
Verovelat	-	-	-	-	65	65
Muut velat	15 138	-	-	2 146	203	17 487
Siirtovelat ja saadut ennakot	-	-	-	99	287	386
Laskennalliset verovelat	-	-	-	-	60	60
Varaukset	-	-	-	-	63	63
Eläkevelat	-	-	-	-	6	6
Velat, joilla on huonompi etuoikeus kuin muilla veloilla	-	-	-	632	-	632
Yhteensä	103 750	-	134	122 797	684	227 365

Liite 37 Rahoitusinstrumenttien luokittelu, jatkuu
Konserni

Konserni	Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat varat							Yhteensä
	Luotot ja muut saamiset	Erä- päivään saakka pidettävät	Kaupan- käynti- tarkoituk- sessa pidettävät	Määritetty arvostetta- vaksi tulos- vaikuttei- sesti	Suojaus- tarkoituk- sessa tehdyt johdannais- sopimukset	Myytä- vissä olevat	Muut kuin rahoitus- varat ja osakkuus- yhtiöt	
31.12.2015, miljoonaa euroa								
Varat								
Käteiset varat ja keskus- pankkitalletukset	32 613	-	-	-	-	-	-	32 613
Saamiset keskuspankeilta	199	-	5 129	-	-	-	-	5 328
Saamiset luottolaitoksilta	23 622	-	3 467	-	-	-	-	27 089
Luotot yleisölle	66 569	-	34 878	-	-	-	-	101 447
Korolliset arvopaperit	-	41	21 214	-	-	8 888	-	30 143
Vakuudeksi annetut rahoitus- instrumentit	-	-	4 627	-	-	-	-	4 627
Osakkeet ja osuudet	-	-	2 013	7	-	-	-	2 020
Johdannais-sopimukset	-	-	79 745	-	812	-	-	80 557
Korkoriskin suojaavien erien käyvän arvon muutokset	51	-	-	-	-	-	-	51
Osakkuusyritysten osakkeet ja osuudet	-	-	-	-	-	-	42	42
Aineettomat hyödykkeet	-	-	-	-	-	-	44	44
Aineelliset hyödykkeet	-	-	-	-	-	-	76	76
Sijoituskiinteistöt	-	-	-	-	-	-	1	1
Laskennalliset verosaamiset	-	-	-	-	-	-	14	14
Verosaamiset	-	-	-	-	-	-	1	1
Eläkesaamiset	-	-	-	-	-	-	90	90
Muut varat	1 496	-	-	15 285	-	-	234	17 015
Siirtosaamiset ja maksetut ennakot	102	-	-	-	-	-	330	432
Yhteensä	124 652	41	151 073	15 292	812	8 888	832	301 590

	Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat velat					
	Kaupan- käynti- tarkoituk- sessa pidettävät	Määritetty arvostetta- vaksi tulos- vaikut- teisesti	Suojaus- tarkoituk- sessa tehdyt johdannais- sopimukset	Muut rahoitus- velat	Muut kuin rahoitus- velat	Yhteensä
31.12.2015, miljoonaa euroa						
Velat						
Velat luottolaitoksille	16 092	-	-	62 070	-	78 162
Yleisön talletukset ja muut velat yleisölle	9 462	-	-	52 691	-	62 153
Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat	7 472	-	-	35 935	-	43 407
Johdannais-sopimukset	83 283	-	255	-	-	83 538
Korkoriskin suojaavien erien käyvän arvon muutokset	-	-	-	557	-	557
Verovelat	-	-	-	-	77	77
Muut velat	8 519	8 832	-	2 528	187	20 066
Siirtovelat ja saadut ennakot	-	-	-	177	390	567
Laskennalliset verovelat	-	-	-	-	54	54
Varaukset	-	-	-	-	81	81
Eläkevelat	-	-	-	-	4	4
Velat, joilla on huonompi etuoikeus kuin muilla veloilla	-	-	-	628	-	628
Yhteensä	124 828	8 832	255	154 586	793	289 294

Liite 37 Rahoitusinstrumenttien luokittelu, jatkuu
Emoyhtiö

Emoyhtiö	Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat varat							Muut kuin rahoitus- varat ja osakuus- yhtiöt	Yhteensä
	Luotot ja muut saamiset	Erä- päivään saakka pidettävät	Kauppan- käynti- tarkoituk- sessa pidettävät	Määritetty arvostetta- vaksi tulos- vaikuttei- sesti	Suojaus- tarkoituk- sessa tehdyt johdannais- sopimukset	Myytä- vissä olevat			
31.12.2016, miljoonaa euroa									
Varat									
Käteiset varat ja keskus- pankkitalletukset	29 367	-	-	-	-	-	-	-	29 367
Saamiset keskuspankeilta	-	-	100	-	-	-	-	-	100
Saamiset luottolaitoksilta	29 137	-	2 619	-	-	-	-	-	31 756
Luotot yleisölle	34 702	-	22 052	-	-	-	-	-	56 754
Korolliset arvopaperit	-	42	19 891	-	-	7 435	-	-	27 368
Vakuudeksi annetut rahoitusinstrumentit	-	-	4 139	-	-	-	-	-	4 139
Osakkeet ja osuudet	-	-	1 247	15	-	-	-	-	1 262
Johdannais-sopimukset	-	-	68 495	-	68	-	-	-	68 563
Korkoriskin suojaavien erien käyvän arvon muutokset	21	-	-	-	-	-	-	-	21
Tytäryhtiöosakkeet ja -osuudet	-	-	-	-	-	-	-	306	306
Osakkuusyritysten osakkeet ja osuudet	-	-	-	-	-	-	-	8	8
Aineettomat hyödykkeet	-	-	-	-	-	-	-	26	26
Aineelliset hyödykkeet	-	-	-	-	-	-	-	80	80
Sijoituskiinteistöt	-	-	-	-	-	-	-	1	1
Laskennalliset verosaamiset	-	-	-	-	-	-	-	0	0
Verosaamiset	-	-	-	-	-	-	-	-	0
Eläkesaamiset	-	-	-	-	-	-	-	78	78
Muut varat	1 362	-	14 581	0	-	-	-	262	16 205
Siirtosaamiset ja maksetut ennakot	76	-	-	-	-	-	-	146	222
Yhteensä	94 665	42	133 124	15	68	7 435	907	236 256	

	Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat velat					
	Kaupan- käynti- tarkoituk- sessa pidettävät	Määritetty arvostetta- vaksi tulos- vaikuttei- sesti	Suojaus- tarkoituk- sessa tehdyt johdannais- sopimukset	Muut rahoitus- velat	Muut kuin rahoitus- velat	Yhteensä
31.12.2016, miljoonaa euroa						
Velat						
Velat luottolaitoksille	7 218	-	-	55 327	-	62 545
Yleisön talletukset ja muut velat yleisölle	3 998	-	-	51 353	-	55 351
Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat	6 666	-	-	11 841	-	18 507
Johdannais-sopimukset	70 730	-	134	-	-	70 864
Korkoriskin suojaavien erien käyvän arvon muutokset	-	-	-	25	-	25
Verovelat	-	-	-	-	65	65
Muut velat	15 138	-	-	2 066	92	17 296
Siirtovelat ja saadut ennakot	-	-	-	21	247	268
Laskennalliset verovelat	-	-	-	-	-	-
Varaukset	-	-	-	-	62	62
Eläkevelat	-	-	-	-	4	4
Velat, joilla on huonompi etuoikeus kuin muilla veloilla	-	-	-	632	-	632
Yhteensä	103 750	0	134	121 265	470	225 619

Liite 37 Rahoitusinstrumenttien luokittelu, jatkuu
Emoyhtiö

Emoyhtiö	Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat varat							Yhteensä
	Luotot ja muut saamiset	Erä- päivään saakka pidettävät	Kaupan- käynti- tarkoituk- sessa pidettävät	Määritetty arvostetta- vaksi tulos- vaikuttei- sesti	Suojaus- tarkoituk- sessa tehdyt johdannais- sopimukset	Myytä- vissä olevat	Muut kuin rahoitus- varat ja osakuus- yhtiöt	
31.12.2015, miljoonaa euroa								
Varat								
Käteiset varat ja keskuspank- kitalletukset	32 613	-	-	-	-	-	-	32 613
Saamiset keskuspankeilta	-	-	5 129	-	-	-	-	5 129
Saamiset luottolaitoksilta	30 040	-	3 467	-	-	-	-	33 507
Luotot yleisölle	59 185	-	34 878	-	-	-	-	94 063
Korolliset arvopaperit	-	41	21 214	-	-	8 888	-	30 143
Vakuudeksi annetut rahoitus- instrumentit	-	-	4 627	-	-	-	-	4 627
Osakkeet ja osuudet	-	-	2 012	7	-	-	-	2 019
Johdannaissopimukset	-	-	79 745	-	812	-	-	80 557
Korkoriskin suojaavien erien käyvän arvon muutokset	51	-	-	-	-	-	-	51
Tytäryhtiöosakkeet ja - osuudet	-	-	-	-	-	-	309	309
Osakkuusyritysten osakkeet ja osuudet	-	-	-	-	-	-	28	28
Aineettomat hyödykkeet	-	-	-	-	-	-	31	31
Aineelliset hyödykkeet	-	-	-	-	-	-	69	69
Sijoituskiinteistöt	-	-	-	-	-	-	1	1
Laskennalliset verosaamiset	-	-	-	-	-	-	12	12
Eläkesaamiset	-	-	-	-	-	-	90	90
Muut varat	1 459	-	-	15 285	-	-	226	16 970
Siirtosaamiset ja maksetut ennakot	92	-	-	-	-	-	171	263
Yhteensä	123 440	41	151 072	15 292	812	8 888	937	300 482

	Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat velat					
	Kaupan- käynti- tarkoituk- sessa pidettävät	Määritetty arvostetta- vaksi tulos- vaikuttei- sesti	Suojaus- tarkoituk- sessa tehdyt johdannaissopimukset	Muut rahoitus- velat	Muut kuin rahoitus- velat	Yhteensä
31.12.2015, miljoonaa euroa						
Velat						
Velat luottolaitoksille	16 092	-	-	62 080	-	78 172
Yleisön talletukset ja muut velat yleisölle	9 462	-	-	52 688	-	62 150
Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat	7 472	-	-	35 935	-	43 407
Johdannaissopimukset	83 282	-	256	-	-	83 538
Korkoriskin suojaavien erien käyvän arvon muutokset	-	-	-	557	-	557
Verovelat	-	-	-	-	77	77
Muut velat	8 519	8 832	-	2 409	96	19 856
Siirtovelat ja saadut ennakot	-	-	-	96	286	382
Varaukset	-	-	-	-	78	78
Eläkevelat	-	-	-	-	4	4
Velat, joilla on huonompi etuoikeus kuin muilla veloilla	-	-	-	628	-	628
Yhteensä	124 827	8 832	256	154 393	541	288 849

Liite 38 Varojen ja velkojen käypä arvo**Rahoitusvarojen ja -velkojen käypä arvo****Konserni**

Miljoonaa euroa	31.12.2016		31.12.2015	
	Kirjanpitoarvo	Käypä arvo	Kirjanpitoarvo	Käypä arvo
Rahoitusvarat				
Käteiset varat ja keskuspankkitalletukset	29 367	29 367	32 613	32 613
Luotot	91 273	91 163	133 915	133 622
Korolliset arvopaperit	27 368	27 369	30 143	30 145
Vakuudeksi annetut rahoitusinstrumentit	4 139	4 139	4 627	4 627
Osakkeet ja osuudet	1 262	1 262	2 020	2 020
Johdannaissopimukset	68 563	68 563	80 557	80 557
Muut varat	15 971	15 971	16 781	16 781
Siirtosaamiset ja maksetut ennakot	90	90	102	102
Rahoitusvarat yhteensä	238 033	237 924	300 758	300 467
Rahoitusvelat				
Talletukset ja muut velat	137 802	137 802	184 279	184 260
Johdannaissopimukset	70 864	70 864	83 538	83 538
Muut velat	17 284	17 284	19 879	19 879
Siirtovelat ja saadut ennakot	99	99	177	177
Velat, joilla on huonompi etuoikeus kuin muilla veloilla	632	632	628	628
Rahoitusvelat yhteensä	226 681	226 681	288 501	288 482

Emoyhtiö

Miljoonaa euroa	31.12.2016		31.12.2015	
	Kirjanpitoarvo	Käypä arvo	Kirjanpitoarvo	Käypä arvo
Rahoitusvarat				
Käteiset varat ja keskuspankkitalletukset	29 367	29 367	32 613	32 613
Luotot	88 630	88 519	132 749	132 311
Korolliset arvopaperit	27 368	27 369	30 143	30 145
Vakuudeksi annetut rahoitusinstrumentit	4 139	4 139	4 627	4 627
Osakkeet ja osuudet	1 262	1 262	2 019	2 019
Johdannaissopimukset	68 563	68 563	80 557	80 557
Muut varat	15 944	15 943	16 745	16 744
Siirtosaamiset ja maksetut ennakot	76	76	92	92
Rahoitusvarat yhteensä	235 349	235 238	299 545	299 108
Rahoitusvelat				
Talletukset ja muut velat	136 428	136 429	184 286	184 267
Johdannaissopimukset	70 864	70 864	83 538	83 538
Muut velat	17 204	17 204	19 760	19 760
Siirtovelat ja saadut ennakot	21	21	96	96
Velat, joilla on huonompi etuoikeus kuin muilla veloilla	632	632	628	628
Rahoitusvelat yhteensä	225 149	225 150	288 308	288 289

Tietoja taseessa käypään arvoon arvostettavien erien arvostamisesta annetaan liitteessä 1 ja tässä liitteessä kohdassa "Taseessa käypään arvoon arvostettavien erien käyvän arvon määrittely". Tietoja eristä, joita ei arvosteta taseessa käypään arvoon, annetaan tässä liitteessä kohdassa "Rahoitusvarat ja -velat, joita ei arvosteta taseessa käypään arvoon".

Liite 38 Varojen ja velkojen käypä arvo, jatkuu

Taseessa käypään arvoon arvostetut varat ja velat

Konserni

Käyvän arvon hierarkia

	Instrumentin noteeraus toimivilla markkinoilla	Todennettavia markkina-arvoja käyttävä arvostus- menetelmä	Ei-todennettavia markkina-arvoja käyttävä arvostus- menetelmä	
31.12.2016, miljoonaa euroa	(Taso 1)	(Taso 2)	(Taso 3)	Yhteensä
Taseessa käypään arvoon arvostetut varat¹				
Saamiset keskuspankeilta	-	100	-	100
Saamiset luottolaitoksilta	-	2 619	-	2 619
Luotot yleisölle	-	22 052	-	22 052
Korolliset arvopaperit	12 907	14 407	12	27 326
Vakuudeksi annetut rahoitusinstrumentit	3 427	712	-	4 139
Osakkeet	1 172	29	61	1 262
Johdannaissopimukset	75	66 810	1 678	68 563
Sijoituskiinteistöt	-	1	-	1
Muut varat	-	14 581	-	14 581
Yhteensä	17 581	121 311	1 751	140 643

Taseessa käypään arvoon arvostetut velat¹

Velat luottolaitoksille	-	7 218	-	7 218
Yleisön talletukset ja muut velat yleisölle	-	3 998	-	3 998
Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat ²	-	6 666	-	6 666
Johdannaissopimukset ²	94	69 500	1 270	70 864
Muut velat	6 252	8 886	-	15 138
Yhteensä	6 346	96 268	1 270	103 884

¹ Kaikki erät arvostetaan käypään arvoon toistuvasti kunkin raportointikauden lopussa.

² Strukturoiduissa joukkolainoissa pääsopimus ja siihen liittyvä johdannaissopimus esitetään erikseen. Pääsopimus esitetään tase-erässä "Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat" ja johdannaissopimus tase-erässä "Johdannaissopimukset". Strukturoitujen joukkolainojen yhteenlaskettu käypä arvo on 6 697 miljoonaa euroa, josta 6 730 miljoonaa euroa luokitellaan käyvän arvon hierarkiassa tasolle 2 ja -33 miljoonaa euroa tasolle 3.

	Instrumentin noteeraus toi- mivilla markki- noilla	Todennettavia markkina-arvoja käyttävä arvostus- menetelmä	Ei-todennettavia markkina-arvoja käyttävä arvostus- menetelmä	
31.12.2015, miljoonaa euroa	(Taso 1)	(Taso 2)	(Taso 3)	Yhteensä
Taseessa käypään arvoon arvostetut varat¹				
Saamiset keskuspankeilta	-	5 129	-	5 129
Saamiset luottolaitoksilta	-	3 467	-	3 467
Luotot yleisölle	-	34 878	-	34 878
Korolliset arvopaperit	12 381	17 662	59	30 102
Vakuudeksi annetut rahoitusinstrumentit	3 279	1 348	-	4 627
Osakkeet	1 647	301	72	2 020
Johdannaissopimukset	211	78 684	1 662	80 557
Sijoituskiinteistöt	-	1	-	1
Muut varat	-	15 285	-	15 285
Yhteensä	17 518	156 755	1 793	176 066

Taseessa käypään arvoon arvostetut velat¹

Velat luottolaitoksille	-	16 092	-	16 092
Yleisön talletukset ja muut velat yleisölle	-	9 462	-	9 462
Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat ²	-	7 472	-	7 472
Johdannaissopimukset ²	235	81 752	1 551	83 538
Muut velat	6 739	10 612	-	17 351
Yhteensä	6 974	125 390	1 551	133 915

¹ Kaikki erät arvostetaan käypään arvoon toistuvasti kunkin raportointikauden lopussa.

² Strukturoiduissa joukkolainoissa pääsopimus ja siihen liittyvä johdannaissopimus esitetään erikseen. Pääsopimus esitetään tase-erässä "Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat" ja johdannaissopimus tase-erässä "Johdannaissopimukset". Strukturoitujen joukkolainojen yhteenlaskettu käypä arvo on 7 411 miljoonaa euroa, josta 7 468 miljoonaa euroa luokitellaan käyvän arvon hierarkiassa tasolle 2 ja -57 miljoonaa euroa tasolle 3.

Liite 38 Varojen ja velkojen käypä arvo, jatkuu

Emoyhtiö

Käyvän arvon hierarkia

31.12.2016, miljoonaa euroa	Instrumentin noteeraus toimivilla markkinoilla (Taso 1)	Todennettavia markkina-arvoja käyttävä arvostus- menetelmä (Taso 2)	Ei-todennettavia markkina-arvoja käyttävä arvostus- menetelmä (Taso 3)	Yhteensä
Taseessa käypään arvoon arvostetut varat¹				
Saamiset keskuspankeilta	-	100	-	100
Saamiset luottolaitoksilta	-	2 619	-	2 619
Luotot yleisölle	-	22 052	-	22 052
Korolliset arvopaperit	12 907	14 407	12	27 326
Vakuudeksi annetut rahoitusinstrumentit	3 427	712	-	4 139
Osakkeet	1 172	29	61	1 262
Johdannaissopimukset	75	66 810	1 678	68 563
Sijoituskiinteistöt	-	1	-	1
Muut varat	-	14 581	-	14 581
Yhteensä	17 581	121 311	1 751	140 643

Taseessa käypään arvoon arvostetut velat¹

Velat luottolaitoksille	-	7 218	-	7 218
Yleisön talletukset ja muut velat yleisölle	-	3 998	-	3 998
Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat ²	-	6 666	-	6 666
Johdannaissopimukset ²	94	69 500	1 270	70 864
Muut velat	6 252	8 886	-	15 138
Yhteensä	6 346	96 268	1 270	103 884

¹ Kaikki erät arvostetaan käypään arvoon toistuvasti kunkin raportointikauden lopussa.

² Strukturoidussa joukkolainoissa pääsopimus ja siihen liittyvä johdannaissopimus esitetään erikseen. Pääsopimus esitetään tase-erässä "Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat" ja johdannaissopimus tase-erässä "Johdannaissopimukset". Strukturoitujen joukkolainojen yhteenlaskettu käypä arvo on 6 697 miljoonaa euroa, josta 6 730 miljoonaa euroa luokitellaan käyvän arvon hierarkiassa tasolle 2 ja -33 miljoonaa euroa tasolle 3.

31.12.2015, miljoonaa euroa	Instrumentin noteeraus toimivilla markkinoilla (Taso 1)	Todennettavia markkina-arvoja käyttävä arvostus- menetelmä (Taso 2)	Ei-todennettavia markkina-arvoja käyttävä arvostus- menetelmä (Taso 3)	Yhteensä
Taseessa käypään arvoon arvostetut varat¹				
Saamiset keskuspankeilta	-	5 129	-	5 129
Saamiset luottolaitoksilta	-	3 467	-	3 467
Luotot yleisölle	-	34 878	-	34 878
Korolliset arvopaperit	12 381	17 662	59	30 102
Vakuudeksi annetut rahoitusinstrumentit	3 279	1 348	-	4 627
Osakkeet	1 647	301	71	2 019
Johdannaissopimukset	211	78 684	1 662	80 557
Sijoituskiinteistöt	-	1	-	1
Muut varat	-	15 285	-	15 285
Yhteensä	17 518	156 755	1 792	176 065

Taseessa käypään arvoon arvostetut velat¹

Velat luottolaitoksille	-	16 092	-	16 092
Yleisön talletukset ja muut velat yleisölle	-	9 462	-	9 462
Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat ²	-	7 472	-	7 472
Johdannaissopimukset ²	235	81 752	1 551	83 538
Muut velat	6 739	10 612	-	17 351
Yhteensä	6 974	125 390	1 551	133 915

¹ Kaikki erät arvostetaan käypään arvoon toistuvasti kunkin raportointikauden lopussa.

² Strukturoidussa joukkolainoissa pääsopimus ja siihen liittyvä johdannaissopimus esitetään erikseen. Pääsopimus esitetään tase-erässä "Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat" ja johdannaissopimus tase-erässä "Johdannaissopimukset". Strukturoitujen joukkolainojen yhteenlaskettu käypä arvo on 7 411 miljoonaa euroa, josta 7 468 miljoonaa euroa luokitellaan käyvän arvon hierarkiassa tasolle 2 ja -57 miljoonaa euroa tasolle 3.

Liite 38 Varojen ja velkojen käypä arvo, jatkuu

Taseessa käypään arvoon arvostettavien erien käyvän arvon määrittely

Käypään arvoon arvostettavat varat ja velat luokitellaan kolmeen IFRS-standardien käyvän arvon hierarkian mukaiseen tasoon. Hierarkiassa merkityksellisin tekijä on samanlaisten varojen tai velkojen (oikaisematon) noteeraus toimivilla markkinoilla (taso 1) ja vähiten merkityksellisin tekijä on ei-todennettava markkina-arvo (taso 3). Instrumentit luokitellaan alimmalle mahdolliselle tasolle koko instrumentin käyvän arvon määrittelyn kannalta merkittävän tekijän mukaan.

Käyvän arvon hierarkian taso 1 sisältää varat ja velat, jotka on arvostettu käyttäen samanlaisen varan tai velan suoraa noteerausta toimivilla markkinoilla. Markkinoiden katsotaan olevan toimivat, jos omaisuuserällä käydään kauppaa niin usein ja niin suurella volyyymilla, että hintatietoja on saatavilla jatkuvasti. Tähän ryhmään kuuluvat pörssissä noteeratut johdannaissopimukset, pörssiosakkeet, kehittyneiden valtioiden valtionlainat sekä useimmat likvidit kiinnitysluottolainat ja yrityslainat, joille on saatavissa suora markkinahinta.

Käyvän arvon hierarkian taso 2 sisältää varat ja velat, joille ei ole saatavissa suoraa noteerausta toimivilta markkinoilta. Niiden käypä arvo perustuu samankaltaisten varojen tai velkojen noteerauksiin toimivilla markkinoilla tai samanlaisten tai samankaltaisten varojen tai velkojen noteerauksiin markkinoilla, jotka eivät ole toimivat. Vaihtoehtoisesti käyvät arvot arvioidaan käyttäen arvostusmenetelmiä tai -malleja. Arvio perustuu tilinpäätöspäivän markkinahintoihin tai -kursseihin, ja ei-todennettavissa olevien tekijöiden vaikutus käypään arvoon on vähäinen. Tähän ryhmään kuuluvat suurin osa Nordean OTC-johdannaista, takaisinmyynti- ja takaisinostosopimusten perusteella ostetut/myydyt arvopaperit, lainaksi otetut ja annetut arvopaperit sekä muut instrumentit, joiden arvostusmenetelmissä tai -malleissa käytettävät muuttujat saadaan toimivilta markkinoilta.

Käyvän arvon hierarkian taso 3 sisältää varat ja velat, joiden käypää arvoa ei saada suoraan markkinanoteerauksesta tai epäsuorasti todennettavissa oleviin markkinahintoihin tai -kursseihin perustuvien arvostusmenetelmien tai -mallien avulla. Tähän ryhmään kuuluvat sijoitukset listaamattomiin arvopapereihin, pääomarahastoihin, hedge-rahastoihin ja sijoituskiinteistöihin, sijoitukset monimutkaisiin OTC-johdannaisiin, joiden ei-todennettavissa olevilla tekijöillä on merkittävä vaikutus käypään arvoon, sijoitukset tiettyihin monimutkaisiin tai strukturoituihin rahoitusinstrumentteihin sekä sijoitukset epälikvideihin korollisiin arvopapereihin. Monimutkaisissa arvostusmalleissa käytetään yleensä ei-todennettavissa olevia ja mallikohtaisia parametrejä.

Kaikissa arvostusmalleissa, sekä monimutkaisissa että yksinkertaisissa, hyödynnetään markkinaparametrejä, joita ovat muun muassa korot, volatilitetit ja korrelaatiot. Osa parametreista on todennettavissa, kun taas osa ei ole. Kaikkien päävaluuttojen korot ovat todennettavissa, samoin kuin korkojen ja valuuttakurssien volatilitetit ja korrelaatiot tiettyyn ajanjaksoon asti. Myös useimpien likvidien lyhyiden osakeinstrumenttien volatilitetit ja korrelaatiot ovat todennettavissa. Vähemmän likvidien osakeinstrumenttien ja hyödykkeiden optiomarkkinat ovat suhteellisen epälikvidit, joten niiden volatilitetit ja korrelaatiot eivät ole todennettavissa. Jokaisen instrumentin herkkyyssuhteessa ei-todennettavissa oleviin parametreihin mitataan. Jos ei-todennettavissa olevien parametrien vaikutus arvostukseen on merkittävä, instrumentti luokitellaan käyvän arvon hierarkian tasolle 3.

Korollisten arvopapereiden kolmitasoinen luokittelu perustuu sisäiseen hinnoittelumenetelmään. Näillä instrumenteilla voi olla suora noteeraus toimivilta markkinoilta (taso 1) tai niiden käypä arvo voidaan laskea menetelmällä, jolla saadaan todennettavissa oleviin tekijöihin perustuva noteeraus (taso 2). Tason 3 joukkolainat ovat epälikvidejä.

OTC-johdannaisten käypä arvo määritetään arvostusmalleilla. Yksinkertaisten johdannaisten arvostuksessa käytetään vakiomalleja, kuten Black-Scholes-mallia. Monimutkaisempien OTC-johdannaisten arvo määritellään monimutkaisilla arvostusmalleilla. Nämä mallit ovat yleensä yrityksen omia ja perustuvat oletuksiin kohde-etuuden kehityksestä ja tilastolliseen skenaarioanalyysiin. Suurin osa OTC-johdannaisista luokitellaan käyvän arvon hierarkian tasolle 2, joten mallien kaikki merkittävät parametrit ovat todennettavissa toimivilla markkinoilla.

Pääomarahastosijoitusten ja listaamattomien osakeinstrumenttien arvostus on luonteeltaan epävarmempaa kuin sellaisten osakeinstrumenttien arvostus, joilla käydään aktiivisesti kauppaa. Kaikkien omaisuuserien arvostuksessa painotetaan johdonmukaisuutta pitkällä aikavälillä. Menetelmät ovat Euroopan pääomasijoitusyhdistyksen EVCA:n ohjeen "International Private Equity and Venture Capital Valuation Guidelines" mukaiset. EVCA:n ohjeita pidetään pääomarahastosijoitusalan markkinanormeina. Yhdysvaltalaisen rahastojen arvostuksessa käytetään samanlaisia menetelmiä.

Varojen ja velkojen käypä arvo lasketaan yleensä yksittäisten instrumenttien teoreettisena nykyarvona. Laskelma perustuu edellä kuvatulla tavalla riippumattomista lähteistä hankittuihin markkinaparametreihin, eikä siinä tehdä oletuksia riskeistä ja epävarmuustekijöistä. Laskelmaa täydennetään portfolio-oikaisulla. Vastapuolen luottoriskin oikaisu (CVA) ja oman luottoriskin oikaisu (DVA) sisältyvät Nordeassa johdannaisten arvostuksiin. Nämä arvonkorotukset kuvastavat vastapuoliriskin ja Nordean luottojen laadun vaikutusta käypään arvoon. Laskelmat perustuvat arvioihin vastapuolen vastuun määrästä maksukyvyttömyyshetkellä, maksukyvyttömyystodennäköisyydestä ja palautusasteesta.

Yleensä arvonkorauksissa käytettävä vastuun määrä maksukyvyttömyyshetkellä perustuu vastuun odotettuun määrään ja se arvioidaan simuloimalla riskitekijöitä. Maksukyvyttömyystodennäköisyyden ja palautusasteen lähteenä käytetään CDS-markkinoita, jos mahdollista. Jos vastapuolta koskevaa maksukyvyttömyystodennäköisyyttä ja palautusastetta ei ole saatavissa suoraan, ne arvioidaan poikkileikkausmenetelmällä, jossa epälikvidit vastapuolet korvataan vastaavilla likvideillä CDS-sopimuksilla.

Varainhankinnan kustannusten ja etujen vaikutus vakuudettomien ja vakuusvajeellisten johdannaisten arvostukseen kirjataan varainhankinnan käyvän arvon oikaisuna (FFVA). Nordea käyttää FFVA:n laskennassa varainhankintakäyrrä, joka kuvastaa varainhankinnan markkina-kustannuksia.

Toinen tärkeä osa portfolio-oikaisua on markkinariskin avointen nettopositioiden keskihintojen oikaisu osto- tai myyntihinnoiksi (nettoposition mukaisesti). Eri riskiluokkien riskit lasketaan yhteen ja nettoutetaan sisäisten periaatteiden mukaisesti, ja laskelmassa käytetään yhteenlaskettuja markkinatietoja osto- ja myyntihintojen eroista. Erot päivitetään säännöllisesti.

Liite 38 Varojen ja velkojen käypä arvo, jatkuu

Arvostettaessa sijoituskiinteistöjä käypään arvoon otetaan huomioon markkinaosapuolten kyky hankkia taloudellista hyötyä sijoituskiinteistöjen parhaalla mahdollisella käytöllä eli huomioon otetaan se, mikä on sijoituskiinteistöjen käytössä fyysisesti mahdollista, juridisesti mahdollista ja taloudellisesti kannattavaa. Nordean sijoituskiinteistöt ovat tällä hetkellä parhaassa mahdollisessa käytössä. Sijoituskiinteistöt arvostetaan kiinteistön tarkoituksen ja luonteen perusteella käyttäen asianmukaisimpia arvostusmenetelmiä. Ensimmäinen arvostusmenetelmä on rahavirtojen diskonttausmenetelmä, jossa käytetään nykyisiä rahavirtoja, markkinakorkoja ja nykyisiä tuottovaatimuksia.

Tasojen 1 ja 2 väliset siirrot

NPS siirsi vuoden aikana korollisia arvopapereita (ml. vakuudeksi annettuja rahoitusinstrumentteja) 194 miljoonaa euroa (4) tasolta 1 tasolle 2 ja 88 miljoonaa euroa (34) tasolta 2 tasolle 1. NPS siirsi johdannaisopimuksia 36 miljoonaa euroa (95) tasolta 2 tasolle 1. Lisäksi NPS siirsi johdannaisopimuksia 46 miljoonaa euroa (116) ja muita velkoja 1 miljoonaa euroa (4) tasolta 2 tasolle 1. Käyvän arvon hierarkiaa sovelletaan käypään arvoon kirjattaviin rahoitusvaroihin ja -velkoihin. Siirtoja tasolta 1 tasolle 2 tehtiin siksi, että instrumenteilla ei enää käyty aktiivisesti kauppaa vuoden aikana. Siirtoja tasolta 2 tasolle 1 tehtiin siksi, että instrumenteilla ryhdyttiin vuoden aikana jälleen käymään aktiivisesti kauppaa ja markkinoilta saatiin luotettavia noteerauksia. Tasojen välisten siirtojen katsotaan tapahtuneen raportointikauden lopussa.

Tapahtumat tasolla 3

Konserni

31.12.2016, miljoonaa euroa	1.1.2016	Uudelleen- luokittelu	Tuloslaskelmaan vuoden aikana kirjatut käyvän arvon muutokset		Ostot/liik- keeseenlaskut	Myynnit
			Toteutuneet	Toteutu- mattomat		
Korolliset arvopaperit	59		0	-16	4	-16
Osakkeet	72		57	-64	11	-15
Johdannaisopimukset (varat ja velat netto)	111	-	32	197	-	-
31.12.2016, miljoonaa euroa	Selvitykset		Siirto tasolle 3	Siirto tasolta 3	Muuntoerot	31.12.2016
Korolliset arvopaperit		0	1	-21	-	12
Osakkeet		-	0	0	0	61
Johdannaisopimukset (varat ja velat netto)		-32	21	79	-	408

Toteutumattomat voitot ja tappiot liittyvät vuoden lopun varoihin ja velkoihin. NPS siirsi tilikauden aikana korollisia arvopapereita 1 miljoonaa euroa tasolta 2 tasolle 3 ja -21 miljoonaa euroa tasolta 3 tasolle 2. NPS siirsi tilikauden aikana myös johdannaisopimuksia (netto) 21 miljoonaa euroa tasolta 2 tasolle 3 ja 79 miljoonaa euroa tasolta 3 tasolle 2. Siirtoja tasolta 3 tasolle 2 tehtiin siksi, että todennettavissa olevia markkina-arvoja oli taas saatavilla. Siirtoja tasolta 2 tasolle 3 tehtiin siksi, että todennettavissa olevia markkina-arvoja ei ollut enää saatavilla. Tuloslaskelmaan vuoden aikana kirjatut käyvän arvon muutokset sisältyvät käypään arvoon arvostettavien erien nettotulokseen (ks. liite 5). Johdannaisopimuksiin liittyvät varat ja velat esitetään nettomääräisinä.

Konserni

31.12.2015, miljoonaa euroa	1.1.2015	Uudelleen- luokittelu	Tuloslaskelmaan vuoden aikana kirjatut käyvän arvon muutokset		Ostot/liik- keeseenlaskut	Myynnit
			Toteutuneet	Toteutu- mattomat		
Korolliset arvopaperit	77	-	0	10	78	-104
Osakkeet	453	-	23	-74	0	-24
Johdannaisopimukset (varat ja velat netto)	-191	-	-19	-21	-	-
31.12.2015, miljoonaa euroa	Selvitykset		Siirto tasolle 3	Siirto tasolta 3	Muuntoerot	31.12.2015
Korolliset arvopaperit		0	-	-2	-	59
Osakkeet		-	27	-333	0	72
Johdannaisopimukset (varat ja velat netto)		19	450	-127	-	111

Toteutumattomat voitot ja tappiot liittyvät vuoden lopun varoihin ja velkoihin. NPS siirsi tilikauden aikana osakkeita 333 miljoonaa euroa tasolta 3 tasolle 2. Siirtoja tehtiin siksi, että osakesidonnaisten rahastojen luokitusta on muutettu. NPS siirsi tilikauden aikana myös johdannaisopimuksia (netto) 450 miljoonaa euroa tasolta 2 tasolle 3 ja 127 miljoonaa euroa tasolta 3 tasolle 2. Siirtoja tasolta 3 tasolle 2 tehtiin siksi, että todennettavissa olevia markkina-arvoja oli taas saatavilla. Siirtoja tasolta 2 tasolle 3 tehtiin siksi, että todennettavissa olevia markkina-arvoja ei ollut enää saatavilla. Siirtoja tehtiin myös siksi, että käyttöön otettiin kehitetty ja aiempaa tarkempi luokittelumenetelmä. Tasojen välisten siirtojen katsotaan tapahtuneen raportointikauden lopussa. Tuloslaskelmaan vuoden aikana kirjatut käyvän arvon muutokset sisältyvät käypään arvoon arvostettavien erien nettotulokseen (ks. liite 5). Johdannaisopimuksiin liittyvät varat ja velat esitetään nettomääräisinä.

Liite 38 Varojen ja velkojen käypä arvo, jatkuu**Tapahtumat tasolla 3****Emoyhtiö**

31.12.2016, miljoonaa euroa	1.1.2016	Uudelleen- luokittelu	Tuloslaskelmaan vuoden aikana kirjatut käyvän arvon muutokset			
			Toteutuneet	Toteutumat	Ostot/liik- keeseenlaskut	Myynnit
Korolliset arvopaperit	59	-	0	-16	4	-16
Osakkeet	71	-	57	-64	11	-15
Johdannaissopimukset (varat ja velat netto)	111	-	32	197	-	-

31.12.2016, miljoonaa euroa	Selvitykset	Siirto tasolle 3	Siirto tasolta 3	Muuntoerot	31.12.2016
Korolliset arvopaperit	0	1	-21	-	12
Osakkeet	-	0	0	-	61
Johdannaissopimukset (varat ja velat netto)	-32	21	79	-	408

Toteutumattomat voitot ja tappiot liittyvät vuoden lopun varoihin ja velkoihin. NPS siirsi tilikauden aikana korollisia arvopapereita 1 miljoonaa euroa tasolta 2 tasolle 3 ja -21 miljoonaa euroa tasolta 3 tasolle 2. NPS siirsi tilikauden aikana myös johdannaissopimuksia (netto) 21 miljoonaa euroa tasolta 2 tasolle 3 ja 79 miljoonaa euroa tasolta 3 tasolle 2. Siirtoja tasolta 3 tasolle 2 tehtiin siksi, että todennettavissa olevia markkina-arvoja oli taas saatavilla. Siirtoja tasolta 2 tasolle 3 tehtiin siksi, että todennettavissa olevia markkina-arvoja ei ollut enää saatavilla. Tuloslaskelmaan vuoden aikana kirjatut käyvän arvon muutokset sisältyvät käypään arvoon arvostettavien erien nettotulokseen (ks. liite 5). Johdannaissopimuksiin liittyvät varat ja velat esitetään nettomääräisinä.

Emoyhtiö

31.12.2015, miljoonaa euroa	1.1.2015	Uudelleen- luokittelu	Tuloslaskelmaan vuoden aikana kirjatut käyvän arvon muutokset			
			Toteutuneet	Toteutumat	Ostot/liik- keeseenlaskut	Myynnit
Korolliset arvopaperit	77		0	10	78	-104
Osakkeet	452		23	-74	0	-24
Johdannaissopimukset (varat ja velat netto)	-191		-19	-21	-	-

31.12.2015, miljoonaa euroa	Selvitykset	Siirto tasolle 3	Siirto tasolta 3	Muuntoerot	31.12.2015
Korolliset arvopaperit	0	-	-2	-	59
Osakkeet	-	27	-333	-	71
Johdannaissopimukset (varat ja velat netto)	19	450	-127	-	111

Toteutumattomat voitot ja tappiot liittyvät vuoden lopun varoihin ja velkoihin. NPS siirsi tilikauden aikana osakkeita 333 miljoonaa euroa tasolta 3 tasolle 2. Siirtoja tehtiin siksi, että osakesidonnaisten rahastojen luokitusta on muutettu. NPS siirsi tilikauden aikana myös johdannaissopimuksia (netto) 450 miljoonaa euroa tasolta 2 tasolle 3 ja 127 miljoonaa euroa tasolta 3 tasolle 2. Siirtoja tasolta 3 tasolle 2 tehtiin siksi, että todennettavissa olevia markkina-arvoja oli taas saatavilla. Siirtoja tasolta 2 tasolle 3 tehtiin siksi, että todennettavissa olevia markkina-arvoja ei ollut enää saatavilla. Siirtoja tehtiin myös siksi, että käyttöön otettiin kehitetty ja aiempaa tarkempi luokittelumenetelmä. Tasejen välisten siirtojen katsotaan tapahtuneen raportointikauden lopussa. Tuloslaskelmaan vuoden aikana kirjatut käyvän arvon muutokset sisältyvät käypään arvoon arvostettavien erien nettotulokseen (ks. liite 5). Johdannaissopimuksiin liittyvät varat ja velat esitetään nettomääräisinä.

Liite 38 Varojen ja velkojen käypä arvo, jatkuu

Käyvän arvon arvostusmenetelmät tasolla 3

Rahoitusinstrumentit

Nordealla on riippumaton arvostusten valvontaan erikoistunut yksikkö Group Valuation Control (GVC), joka kuuluu talousjohdon (CFO) organisaatioon. GVC vastaa Nordean arvostusperiaatteiden määrittelyä sekä Nordean taseeseen kirjattujen, käypään arvoon arvostettujen rahoitusinstrumenttien arvostusten tarkkailusta ja riippumattomasta arvioinnista. GVC laatii Nordea-konsernin arvostusperiaatteet, jotka konsernin arvostusvaliokunta hyväksyy. Konsernin arvostusvaliokunnan puheenjohtajana toimii konsernin talousjohtaja. Valiokunta hallinnoi arviointiin liittyviä asioita ja sen käsiteltäväksi tuodaan arviointiin liittyvät ongelmat.

Nordean arvostusten valvontaprosessi koostuu useasta vaiheesta. Ensimmäinen vaihe on ensimmäisen päivän lopun keskihintojen arvostus. Liiketoiminta-alueet vastaavat siitä, että arvostusprosessissa käytetään oikeita hintoja. Nämä hinnat ovat joko kaupankäyntiyksikön määrittelemiä sisäisiä hintoja tai ulkoisista lähteistä saatuja hintoja. Riippumattomat valvontayksiköt tarkistavat ja testaavat nämä arvostuksessa käytetyt hinnat ja arvostusmenetelmät. Tarkistusprosessin kulmakivi on hintojen riippumaton vahvistustesti. Testillä vahvistetaan arvostusten oikeellisuus käyttämällä riippumattomista lähteistä hankittuja tietoja, jotka kuvastavat markkinoita parhaiten. Lopuksi arvostustestien ja arvostusten tulokset analysoidaan, ja analyysin tulokset välitetään päätöksentekoeleminä toimiville arvostusvaliokunnille.

Useimpien tuotteiden hintojen ja muiden parametrien oikeellisuus tarkistetaan päivittäin. Kolmannelta osapuolelta saatavia tietoja, kuten välittäjien noteerauksia ja hinnoittelupalveluja, käytetään vertailutietoina tarkistuksessa. Vertailutietojen laatua arvioidaan säännöllisesti. Tätä laatuarviota käytetään arvostukseen liittyvän epävarmuuden määrittämisessä.

Tason 3 kauppoihin liittyvät käyvän arvon oikaisu ja ensimmäisen päivän voittojen tai tappioiden jaksotukset lasketaan kuukausittain ja niistä laaditaan raportti. Käyvän arvon hierarkiaan sisältyvien instrumenttien todellista arviointia tehdään jatkuvasti.

Käyvän arvon määrittämisessä tasolla 3 käytetyt arvostusmenetelmät ja tekijät

Konserni ja emoyhtiö

31.12.2016, miljoonaa euroa	Käypä arvo	Arvostusmenetelmä	Ei-todennettavissa oleva tekijä	Käyvän arvon vaihteluväli
Korolliset arvopaperit				
Kiinnitysluottolaitokset ja muut luottolaitokset	11	Diskontattu rahavirta	Korkoero	-1/1
Yritykset	1	Diskontattu rahavirta	Korkoero	
Yhteensä	12			
Osakkeet ja osuudet				
Pääomarahastot	0	Substanssiarvo ¹		+/-0
Hedge-rahastot	31	Substanssiarvo ¹		-2/2
Joukkolainarahastot	-	-		
Muut rahastot	25	Substanssiarvo ¹		-2/2
Muut	5	-		+/-0
Yhteensä	61			
Johdannaissopimukset				
Korkojohdannaiset	340	Optiomalli	Korrelaatiot Volatiliteetit	-21/18
Osakejohdannaiset	74	Optiomalli	Korrelaatiot Volatiliteetit	-18/11
Valuuttajohdannaiset	-6	Optiomalli	Osinko Korrelaatiot Volatiliteetit	+/-0
Luottojohdannaiset	-32	Luottojohdannaismalli	Korrelaatiot Takaisinsaantiasteet	-13/10
Muut	32	Optiomalli	Korrelaatiot Volatiliteetit	+/-0
Yhteensä	408			

¹ Käyvät arvot perustuvat ulkoisten toimijoiden/säilytysyhteisöjen toimittamiin hintoihin ja substanssiarvoihin. Toimijat/säilytysyhteisöt määrittävät hinnat sijoituksiin sisältyvien varojen kehityksen perusteella. Toimijoiden/säilytysyhteisöjen pääomarahastoissa pääasiassa käytämä arvostusmenetelmä on EVCA:n (European Venture Capital Association) International Private Equity and Venture Capital Valuation (IPEV) -ohjeiden mukainen.

Liite 38 Varojen ja velkojen käypä arvo, jatkuu**Käyvän arvon määrittämisessä tasolla 3 käytetyt arvostusmenetelmät ja tekijät****Konserni ja emoyhtiö**

31.12.2015, miljoonaa euroa	Käypä arvo	Arvostusmenetelmä	Ei-todennettavissa oleva tekijä	Käyvän arvon vaihteluväli
Korolliset arvopaperit				
Kiinnitysluottolaitokset ja muut luottolaitokset	59	Diskontattu rahavirta	Korkoero	-4/4
Yritykset	0	Diskontattu rahavirta	Korkoero	-
Yhteensä	59			
Osakkeet ja osuudet				
Pääomarahastot	2	Substanssiarvo ¹		
Hedge-rahastot	38	Substanssiarvo ¹		
Joukkolainarahastot	26	Substanssiarvo/markkinakonsensus ¹		
Muut rahastot	1	Substanssiarvo/rahasto-osuuden arvo ¹		
Muut	5	-		
Yhteensä²	72			
Johdannaissopimukset				
Korkojohdannaiset	159	Optiomalli	Korrelaatiot Volatiliteetit	-26/19
Osakejohdannaiset	-23	Optiomalli	Korrelaatiot Volatiliteetit	-26/19
Valuuttajohdannaiset	-34	Optiomalli	Osinko Korrelaatiot Volatiliteetit	+/-0
Luottojohdannaiset	-19	Luottojohdannaismalli	Korrelaatiot Takaisinsaantiasteet	-8/6
Muut	28	Optiomalli	Korrelaatiot Volatiliteetit	+/-0
Yhteensä	111			

¹ Käyvät arvot perustuvat ulkoisten toimijoiden/säilytysyhteisöjen toimittamiin hintoihin ja substanssiarvoihin. Toimijat/säilytysyhteisöt määrittävät hinnat sijoituksiin sisältyvien varojen kehityksen perusteella. Toimijoiden/säilytysyhteisöjen pääomarahastoissa pääasiassa käytämä arvostusmenetelmä on EVCA:n (European Venture Capital Association) International Private Equity and Venture Capital Valuation (IPEV) -ohjeiden mukainen.

² Kohtuullisesti mahdollisten vaihtoehtojen oletusten vaikutus on -4/4 miljoonaa euroa (-39/39).

Edellä olevissa taulukoissa esitetään kustakin tasolle 3 luokitellusta vara- ja velkaluokasta käyvät arvot, käyvän arvon määrittämiseen käytetyt arvostusmenetelmät ja arvostusmenetelmissä käytetyt merkittävät ei-todennettavissa olevat tekijät. Lisäksi rahoitusvaroista ja -veloista esitetään käypien arvojen herkkyyden keskeisten oletusten muutoksille.

Edellä olevien taulukoiden sarakkeessa "Käyvän arvon vaihteluväli" esitetään tasolle 3 luokiteltujen rahoitusinstrumenttien käypien arvojen herkkyyden keskeisten oletusten muutoksille. Jos ei-todennettavissa olevaan tekijään liittyvä riski kumoutuu eri instrumenttien välillä, taulukossa ilmoitetaan vain nettovaikutus. Esitetty vaihteluväli on todennäköisesti suurempi kuin näiden instrumenttien käypiin arvoihin liittyvä todellinen epävarmuus, koska on käytännössä epätodennäköistä, että kaikki ei-todennettavissa olevat tekijät olisivat yhtä aikaa kohtuullisesti mahdollisten vaihtoehtojen vaihteluvälien ääripäissä. Esitetyt tiedot eivät ole ennusteita tai viitteitä käypien arvojen tulevasta kehityksestä.

Johdannaissopimusten käypien arvojen herkkyyden (vaihteluväli) laskennassa käytetään erilaisia mallinnusvaihtoehtoja, jotta voidaan määrittellä raportoituun käypään arvoon liittyvä luottamusväli. Eri vaihtoehtoisissa huomioidaan johdannaisten hinnoittelun eri puolia. Johdannaisten arvostusmalleissa on kaksi yleistä ominaisuutta: riskitekijöiden volatiliteetti ja riskitekijöiden korrelaatio. Kumpaakin näistä arvioidaan käyttämällä tekijöinä erilaisia oletuksia ja/tai mallinnusvaihtoehdon valinnalla. Näiden yleisten ominaisuuksien lisäksi huomioon otetaan useita omaisuuslajikohtaisia tekijöitä. Tällaisia ovat osakkeisiin liittyvät odotetut osingot, luottojohdannaisten takaisinsaantiasteisiin liittyvät oletukset ja inflaatio-odotukset. Johdannaissopimusten käyvät arvot esitetään varojen ja velkojen nettomääränä.

Osakkeiden ja korollisten arvopapereiden käypien arvojen herkkyyden (vaihteluväli) laskennassa käypää arvoa nostettiin ja laskettiin 2 - 10 prosenttiyksikköä arvostukseen liittyvän epävarmuuden ja oletusten perusteella. Tätä suurempaa vaihteluväliä sovelletaan instrumentteihin, joiden arvostukset ovat epävarmempia kuin aktiivisesti vaihdettujen instrumenttien ja joihin sovellettaviin yksittäisiin oletuksiin sisältyvä epävarmuustekijöitä.

Liite 38 Varojen ja velkojen käypä arvo, jatkuu

Ensimmäisen päivän voittojen tai tappioiden jaksotus

Rahoitusinstrumenttien kauppahinta voi joissakin tapauksissa poiketa alun perin kirjatusta arvostusmallia käyttämällä saadusta käyvästä arvosta pääasiassa siksi, että kauppahinta ei muodostu toimivilla markkinoilla. Jos arvostusmenetelmään sisältyy merkittäviä ei-todennettavissa olevia tekijöitä (taso 3), rahoitusinstrumentti kirjataan kauppahintaan ja kauppahinnan ja arvostusmallin perusteella kirjatun alkuperäisen käyvän arvon välinen mahdollinen ero (ensimmäisen päivän voitto) jaksotetaan. Lisätietoa annetaan liitteessä 1 "Tilinpäätöseräatteen". Alla olevassa taulukossa esitetään tuloslaskelmaan kirjaamaton kokonaisero tilikauden alussa ja kauden lopussa sekä kyseisen eron muutosten täsmäytys (jaksotettujen ensimmäisen päivän voittojen muutos).

	Konserni		Emoyhtiö	
	31.12.2016	31.12.2015	31.12.2016	31.12.2015
Ensimmäisen päivän voittojen jaksotus - johdannaissopimukset, miljoonaa euroa				
Vuoden alussa	-45	-44	-45	-44
Uusista liiketoimista syntyneet jaksotettavat tuotot/tappiot	-19	-14	-19	-14
Kirjattu tuloslaskelmaan tilikauden aikana	16	14	16	14
Siirrot tasolle, jolla käytetään todennettavissa olevia tekijöitä	14	0	14	0
Vuoden lopussa	-34	-44	-34	-44

Rahoitusvarat ja -velat, joita ei arvosteta taseessa käypään arvoon

Konserni	31.12.2016		31.12.2015		Taso käyvän arvon hierarkiassa
	Kirjanpito-arvo	Käypä arvo	Kirjanpito-arvo	Käypä arvo	
Miljoonaa euroa					
Varat, joita ei arvosteta taseessa käypään arvoon					
Käteiset varat ja keskuspankkitalletukset	29 367	29 367	32 613	32 613	3
Luotot	66 503	66 393	90 441	90 149	3
Korolliset arvopaperit	42	42	41	42	2
Muut varat ja siirtosaamiset ja maksetut ennakot	1 479	1 479	1 600	1 600	3
Yhteensä	97 391	97 281	124 695	124 404	

Velat, joita ei arvosteta taseessa käypään arvoon

Talletukset ja muut velat	120 552	120 552	151 881	151 862	3
Muut velat ja siirtovelat ja saadut ennakot	2 244	2 244	2 705	2 705	3
Yhteensä	122 796	122 796	154 586	154 567	

Emoyhtiö

	31.12.2016		31.12.2015		Taso käyvän arvon hierarkiassa
	Kirjanpito-arvo	Käypä arvo	Kirjanpito-arvo	Käypä arvo	
Miljoonaa euroa					
Varat, joita ei arvosteta taseessa käypään arvoon					
Käteiset varat ja keskuspankkitalletukset	29 367	29 367	32 613	32 613	3
Luotot	63 860	63 749	89 276	88 837	3
Korolliset arvopaperit	42	42	41	42	2
Muut varat ja siirtosaamiset ja maksetut ennakot	1 439	1 439	1 552	1 552	3
Yhteensä	94 708	94 597	123 482	123 044	

Velat, joita ei arvosteta taseessa käypään arvoon

Talletukset ja muut velat	119 178	119 179	151 888	151 869	3
Muut velat ja siirtovelat ja saadut ennakot	2 086	2 086	2 506	2 506	3
Yhteensä	121 264	121 265	154 394	154 375	

Liite 38 Varojen ja velkojen käypä arvo, jatkuu

Rahoitusvarat ja -velat, joita ei arvosteta taseessa käypään arvoon

Käteiset varat ja keskuspankkitalletukset

Käteisten varojen ja keskuspankkitalletusten käyvän arvon oletetaan niiden lyhytaikaisen luonteen vuoksi olevan sama kuin kirjanpitoarvo. Siksi ne luokitellaan käyvän arvon hierarkian tasolle 3.

Luotot

Keskuspankkisaamisten, luottolaitossaamisten ja yleisölle annettujen luottojen käypä arvo on arvioitu diskonttaamalla odotetut tulevat rahavirrat oletetulla asiakaskorolla, jota olisi käytetty markkinoilla, jos luotot olisi annettu arvostushetkellä. Oletettu asiakaskorko on saatu laskemalla yhteen viitekorko ja uusien luottojen keskimääräinen marginaali vähittäispankissa tai suurasiaakkaat ja pääomamarkkinat - liiketoiminta-alueella.

Instrumentit luokitellaan käyvän arvon hierarkian tasolle 3.

Korolliset arvopaperit

Käypä arvo on 42 miljoonaa euroa (42), josta 0 miljoonaa euroa (0) luokitellaan käyvän arvon hierarkian tasolle 1 ja 42 miljoonaa euroa (42) tasolle 2. Arvostusperiaatteet ovat samat kuin samankaltaisten taseessa käypään arvoon arvostettavien instrumenttien.

Muut varat ja siirtosaamiset ja maksetut ennakot

Tase-erät "Muut varat" ja "Siirtosaamiset ja maksetut ennakot" sisältävät lyhyitä vastuuta, pääasiassa kertyneitä korkosaamisia, joten käyvän arvon katsotaan olevan sama kuin kirjanpitoarvon. Instrumentit luokitellaan käyvän arvon hierarkian tasolle 3.

Talletukset ja muut velat

Tase-erien "Velat luottolaitoksille", "Yleisön talletukset ja muut velat yleisölle", "Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat" ja "Velat, joilla on huonompi etuoikeus kuin muilla veloilla" käypä arvo on saatu oikaisemalla kirjanpitoarvo korkoriskin ja oman luottoriskin käyvän arvon muutoksilla. Instrumentit luokitellaan käyvän arvon hierarkian tasolle 3. Korkoriskin käyvän arvon muutokset perustuvat soveltuvien korkojen muutoksiin verrattuna salkkujen vastaaviin nimelliskorkoihin. Luottoriskin käyvän arvon muutokset lasketaan nimelliskoron korkoeron ja markkinoilla noteeratun nykyhetken korkoeron välisenä erona. Laskelma tehdään kaikkien niiden pitkäaikaisten liikkeeseen laskettujen lainojen kokonaismäärästä, jotka kirjataan tase-eriin "Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat" ja "Velat, joilla on huonompi etuoikeus kuin muilla veloilla". Koska luottolaitosvelkojen sekä yleisön talletusten ja muiden yleisölle olevien velkojen sopimuksiin perustuva maturiteetti on lyhyt, näihin eriin liittyvän Nordean oman luottoriskin muutosten oletetaan olevan vähäisiä. Tämä koskee myös lyhytaikaisia liikkeeseen laskettuja lainoja, jotka kirjataan tase-eriin "Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat" ja "Velat, joilla on huonompi etuoikeus kuin muilla veloilla".

Muut velat ja siirtovelat ja saadut ennakot

Tase-erät "Muut velat" ja "Siirtovelat ja saadut ennakot" sisältävät lyhytaikaisia velkoja, pääasiassa arvopaperiselvityksestä syntyneitä velkoja, joten käyvän arvon katsotaan olevan sama kuin kirjanpitoarvo. Instrumentit luokitellaan käyvän arvon hierarkian tasolle 3.

Liite 39 Rahoitusinstrumentit, jotka nettoutetaan taseessa tai jotka sisältyvät nettoutussopimuksiin
Konserni

31.12.2016, miljoonaa euroa	Kirjatut rahoitus- varat, brutto ¹	Taseessa nettoutetut kirjatut rahoitus- velat, brutto	Kirjanpito- arvo taseessa, netto ²	Määrät, joita ei ole nettoutettu mutta jotka sisältyvät päänettoutussopimuksiin ja vastaaviin sopimuksiin			Netto- summa
				Rahoitus- instrumentit	Vakuudeksi saadut rahoitus- instrumentit	Vakuudeksi saatu käteinen	
Varat							
Johdannaissopimukset	220 044	-151 796	68 248	-51 445	-	-5 551	11 252
Käänteiset takaisinosto- sopimukset	44 753	-9 991	34 762	-2 841	-37 323	-	-5 402
Yhteensä	264 797	-161 787	103 010	-54 286	-37 323	-5 551	5 850

31.12.2016, miljoonaa euroa	Kirjatut rahoitus- velat, brutto ¹	Taseessa nettoutetut kirjatut rahoitus- varat, brutto	Kirjanpito- arvo taseessa, netto ²	Määrät, joita ei ole nettoutettu mutta jotka sisältyvät päänettoutussopimuksiin ja vastaaviin sopimuksiin			Netto- summa
				Rahoitus- instrumentit	Vakuudeksi annetut rahoitus- instrumentit	Vakuudeksi annettu käteinen	
Velat							
Johdannaissopimukset	221 655	-151 796	69 860	-51 445	-	-8 707	9 708
Takaisinostosopimukset	31 199	-9 991	21 207	-10 951	-10 239	-	17
Yhteensä	252 854	-161 787	91 067	-62 396	-10 239	-8 707	9 725

¹ Kaikki summat on arvostettu käypään arvoon.

² Käänteiset takaisinostosopimukset ja arvopapereiden lainaksiottosopimukset luokitellaan taseessa erään Saamiset keskuspankeilta, Saamiset luottolaitoksilta tai Luotot yleisölle. Takaisinostosopimukset ja arvopapereiden lainaksiantosopimukset luokitellaan taseessa erään Velat luottolaitoksille tai Yleisön talletukset ja muut velat yleisölle.

Konserni

31.12.2015, miljoonaa euroa	Kirjatut rahoitus- varat, brutto ¹	Taseessa nettoutetut kirjatut rahoitus- velat, brutto	Kirjanpito- arvo taseessa, netto ²	Määrät, joita ei ole nettoutettu mutta jotka sisältyvät päänettoutussopimuksiin ja vastaaviin sopimuksiin			Netto- summa
				Rahoitus- instrumentit	Vakuudeksi saadut rahoitus- instrumentit	Vakuudeksi saatu käteinen	
Varat							
Johdannaissopimukset	207 755	-127 466	80 290	-62 598	-	-7 582	10 111
Käänteiset takaisinosto- sopimukset	63 251	-9 888	53 362	-16 532	-36 631	-	199
Yhteensä	271 006	-137 354	133 652	-79 130	-36 631	-7 582	10 310

31.12.2015, miljoonaa euroa	Kirjatut rahoitus- velat, brutto ¹	Taseessa nettoutetut kirjatut rahoitus- varat, brutto	Kirjanpito- arvo taseessa, netto ²	Määrät, joita ei ole nettoutettu mutta jotka sisältyvät päänettoutussopimuksiin ja vastaaviin sopimuksiin			Netto- summa
				Rahoitus- instrumentit	Vakuudeksi annetut rahoitus- instrumentit	Vakuudeksi annettu käteinen	
Velat							
Johdannaissopimukset	210 312	-127 466	82 846	-62 598	-	-12 390	7 859
Takaisinostosopimukset	45 330	-9 888	35 442	-16 532	-18 875	-	36
Yhteensä	255 642	-137 354	118 288	-79 130	-18 875	-12 390	7 895

¹ Kaikki summat on arvostettu käypään arvoon.

² Käänteiset takaisinostosopimukset ja arvopapereiden lainaksiottosopimukset luokitellaan taseessa erään Saamiset keskuspankeilta, Saamiset luottolaitoksilta tai Luotot yleisölle. Takaisinostosopimukset ja arvopapereiden lainaksiantosopimukset luokitellaan taseessa erään Velat luottolaitoksille tai Yleisön talletukset ja muut velat yleisölle..

Liite 39 Rahoitusinstrumentit, jotka nettoutetaan taseessa tai jotka sisältyvät nettoutussopimuksiin, jatkuu
Emoyhtiö

31.12.2016, miljoonaa euroa	Kirjatut rahoitus- varat, brutto ¹	Taseessa nettoutetut kirjatut rahoitus- velat, brutto	Kirjanpito- arvo taseessa, netto ²	Määrät, joita ei ole nettoutettu mutta jotka sisältyvät päänettoutussopimuksiin ja vastaaviin sopimuksiin			Netto- summa
				Rahoitus- instrumentit	Vakuudeksi saadut rahoitus- instrumentit	Vakuudeksi saatu käteinen	
Varat							
Johdannaissopimukset	220 044	-151 796	68 248	-51 445	-	-5 551	11 252
Käänteiset takaisinosto- sopimukset	44 753	-9 991	34 762	-2 841	-37 323	-	-5 402
Yhteensä	264 797	-161 787	103 010	-54 286	-37 323	-5 551	5 850

31.12.2016, miljoonaa euroa	Kirjatut rahoitus- velat, brutto ¹	Taseessa nettoutetut kirjatut rahoitus- varat, brutto	Kirjanpito- arvo taseessa, netto ²	Määrät, joita ei ole nettoutettu mutta jotka sisältyvät päänettoutussopimuksiin ja vastaaviin sopimuksiin			Netto- summa
				Rahoitus- instrumentit	Vakuudeksi annetut rahoitus- instrumentit	Vakuudeksi annettu käteinen	
Velat							
Johdannaissopimukset	221 655	-151 796	69 860	-51 445	-	-8 707	9 708
Takaisinostosopimukset	31 199	-9 991	21 207	-10 951	-10 239	-	17
Yhteensä	252 854	-161 787	91 067	-62 396	-10 239	-8 707	9 725

¹ Kaikki summat on arvostettu käypään arvoon.

² Käänteiset takaisinostosopimukset ja arvopapereiden lainaksiottosopimukset luokitellaan taseessa erään Saamiset keskuspankeilta, Saamiset luottolaitoksilta tai Luotot yleisölle. Takaisinostosopimukset ja arvopapereiden lainaksiantosopimukset luokitellaan taseessa erään Velat luottolaitoksille tai Yleisön talletukset ja muut velat yleisölle.

Emoyhtiö

31.12.2015, miljoonaa euroa	Kirjatut rahoitus- varat, brutto ¹	Taseessa nettoutetut kirjatut rahoitus- velat, brutto	Kirjanpito- arvo taseessa, netto ²	Määrät, joita ei ole nettoutettu mutta jotka sisältyvät päänettoutussopimuksiin ja vastaaviin sopimuksiin			Netto- summa
				Rahoitus- instrumentit	Vakuudeksi saadut rahoitus- instrumentit	Vakuudeksi saatu käteinen	
Varat							
Johdannaissopimukset	207 755	-127 466	80 290	-62 598	-	-7 582	10 111
Käänteiset takaisinosto- sopimukset	63 251	-9 888	53 362	-16 532	-36 631	-	199
Yhteensä	271 006	-137 354	133 652	-79 130	-36 631	-7 582	10 310

31.12.2015, miljoonaa euroa	Kirjatut rahoitus- velat, brutto ¹	Taseessa nettoutetut kirjatut rahoitus- varat, brutto	Kirjanpito- arvo taseessa, netto ²	Määrät, joita ei ole nettoutettu mutta jotka sisältyvät päänettoutussopimuksiin ja vastaaviin sopimuksiin			Netto- summa
				Rahoitus- instrumentit	Vakuudeksi annetut rahoitus- instrumentit	Vakuudeksi annettu käteinen	
Velat							
Johdannaissopimukset	210 312	-127 466	82 846	-62 598	-	-12 390	7 859
Takaisinostosopimukset	45 330	-9 888	35 442	-16 532	-18 875	-	36
Yhteensä	255 642	-137 354	118 288	-79 130	-18 875	-12 390	7 895

¹ Kaikki summat on arvostettu käypään arvoon.

² Käänteiset takaisinostosopimukset ja arvopapereiden lainaksiottosopimukset luokitellaan taseessa erään Saamiset keskuspankeilta, Saamiset luottolaitoksilta tai Luotot yleisölle. Takaisinostosopimukset ja arvopapereiden lainaksiantosopimukset luokitellaan taseessa erään Velat luottolaitoksille tai Yleisön talletukset ja muut velat yleisölle.

Liite 39 Rahoitusinstrumentit, jotka nettoutetaan taseessa tai jotka sisältyvät nettoutussopimuksiin, jatkuu

Käytettävissä olevat päänettoutussopimukset ja vastaavat sopimukset

Vaikka rahoitusinstrumentit kirjataan taseeseen bruttomääräisesti, se ei tarkoita, ettei rahoitusinstrumentteihin sovelletaisi päänettoutussopimuksia tai vastaavia järjestelyjä. Yleensä rahoitusinstrumentteihin (johdannaisopimukset, takaisinostosopimukset ja arvopapereiden lainaksiantosopimukset) sovelletaan päänettoutussopimuksia, minkä vuoksi Nordean olisi sallittua hyötyä vastapuoliin liittyvästä nettoutuksesta sekä normaalissa liiketoiminnassa että maksuhäiriön tapahtuessa kaikissa laskelmissa, joihin sisältyy vastapuoliriski. Se, että nettoutetut vastuut eivät sisälly taseen varoihin ja velkoihin, riippuu useimmissa tapauksissa maksujen nettoutuksen rajallisesta soveltamisesta.

Vastapuoliriski on määritelty hallituksen toimintakertomuksen kohdassa Riskien, likviditeetin ja pääoman hallinta, kappaleessa ”Vastapuoliriski”.

Liite 40 Siirretyt varat ja hankitut vakuudet

Siirretyt varat, joita ei kirjata kokonaan pois taseesta, ja niihin liittyvät velat

Kaikki siirretyt varat kirjataan yhä taseeseen, jos niiden käyvän arvon muutokset vaikuttavat edelleen Nordeaan. Tämä koskee takaisinostosopimuksia ja arvopapereiden lainaksiantosopimuksia.

Takaisinostosopimukset ovat eräänlaisia vakuudellisia lainoja, joissa Nordea myy arvopapereita ja sopii ostavansa ne takaisin myöhemmin kiinteään hintaan. Arvopapereiden myynnin vastineena saatu käteinen kirjataan talletuksena (velkana). Takaisinostosopimusten mukaisesti toimitettuja arvopapereita ei kirjata pois taseesta.

Arvopapereiden lainaksiantosopimukset ovat järjestelyjä, joissa Nordea lainaa omistamiaan arvopapereita vastapuolelle palkkiota vastaan..

Sekä takaisinostosopimuksissa että arvopapereiden lainaksiantosopimuksissa arvopaperit palautetaan Nordealle, joten kaikki siirrettyjen instrumenttien riskit ja edut pysyvät Nordealla, vaikka ne eivät olekaan Nordean käytettävissä siirtojakson aikana. Arvopaperit ovat sopimusten vastapuolella vakuutena, mutta vastapuolella ei ole takautumisoikeutta muihin Nordeassa oleviin varoihin.

Taseessa edelleen ilmoitetut arvopaperit ja niitä vastaavat velat kirjataan käypään arvoon.

	Konserni		Emoyhtiö	
	31.12.	31.12.	31.12.	31.12.
Miljoonaa euroa	2016	2015	2016	2015
Takaisinostosopimukset				
Korolliset arvopaperit	4 139	4 627	4 139	4 627
Yhteensä	4 139	4 627	4 139	4 627
Varoihin liittyvät velat				
	Konserni		Emoyhtiö	
	31.12.	31.12.	31.12.	31.12.
Miljoonaa euroa	2016	2015	2016	2015
Takaisinostosopimukset				
Velat luottolaitoksille	1 648	2 706	1 648	2 706
Yleisön talletukset ja muut velat yleisölle	2 491	1 921	2 491	1 921
Yhteensä	4 139	4 627	4 139	4 627
Netto	0	0	0	0

Hankitut vakuudet, jotka voidaan myydä tai asettaa uudelleen vakuudeksi

NPS saa käänteisten takaisinostosopimusten ja arvopapereiden lainaksiottosopimusten perusteella omistukseensa sellaisia vakuuksia, joita sopimusehtojen mukaisesti voidaan myydä tai asettaa uudelleen vakuudeksi. Tapahtumat toteutetaan rahoitusmarkkinatoimijoiden käyttämien vakiosopimusten mukaisesti. Sopimuksissa vaaditaan yleensä lisävakuuksia, jos arvopapereiden arvo laskee ennalta määritellyn rajan alle. Useimpien takaisinostosopimusten vakioehdoissa vakuuden vastaanottajalla on rajoittamaton oikeus myydä vakuus tai asettaa se uudelleen vakuudeksi. Vastaanottajan on kuitenkin toimitettava vastaavat arvopaperit tapahtuman selvityksen yhteydessä. Alla esitetään käänteisten takaisinostosopimusten ja arvopapereiden lainaksiottosopimusten perusteella vakuudeksi saatujen arvopapereiden käyvät arvot.

	Konserni		Emoyhtiö	
	31.12.	31.12.	31.12.	31.12.
Miljoonaa euroa	2016	2015	2016	2015
Käänteiset takaisinostosopimukset				
Saadut vakuudet, jotka voidaan myydä tai asettaa uudelleen vakuudeksi	32 629	40 915	32 629	40 915
- josta myyty tai asetettu uudelleen vakuudeksi	16 151	19 660	16 151	19 660
Yhteensä	32 629	40 915	32 629	40 915

Liite 41 Varojen ja velkojen maturiteettijakauma
Konserni
Odotettu eräpäivä

Miljoonaa euroa	Liite	31.12.2016			31.12.2015		
		Erääntyy tai maksetaan:			Erääntyy tai maksetaan:		
		Enintään 12 kk	Yli 12 kk	Yhteensä	Enintään 12 kk	Yli 12 kk	Yhteensä
Käteiset varat ja keskuspankkitalletukset		29 367	-	29 367	32 613	-	32 613
Saamiset keskuspankeilta	13	299	-	299	5 328	-	5 328
Saamiset luottolaitoksilta	13	18 222	8 122	26 344	20 929	6 160	27 089
Luotot yleisölle	13	32 541	32 070	64 611	45 624	55 823	101 447
Korolliset arvopaperit	14	7 470	19 898	27 368	9 850	20 293	30 143
Vakuudeksi annetut rahoitusinstrumentit	15	1 130	3 009	4 139	1 504	3 123	4 627
Osakkeet ja osuudet	16	1 262	-	1 262	2 019	1	2 020
Johdannaissopimukset	17	12 398	56 165	68 563	11 865	68 692	80 557
Korkoriskin suojaavien erien käyvän arvon muutokset		15	6	21	3	48	51
Osakkuusyritysten osakkeet ja osuudet	19	2	32	34	2	40	42
Aineettomat hyödykkeet	20	13	29	42	8	36	44
Aineelliset hyödykkeet		2	82	84	6	70	76
Sijoituskiinteistöt		-	1	1	-	1	1
Laskennalliset verosaamiset	12	3	0	3	14	0	14
Verosaamiset	12	5	-	5	1	-	1
Eläkesaamiset	30	-	78	78	-	90	90
Muut varat	22	16 232	6	16 238	17 010	5	17 015
Siirtosaamiset ja maksetut ennakot	23	316	-	316	432	-	432
Varat yhteensä		119 277	119 498	238 775	147 208	154 382	301 590
 Velat luottolaitoksille	24	59 783	4 135	63 918	73 178	4 984	78 162
Yleisön talletukset ja muut velat yleisölle	25	55 191	161	55 352	61 486	667	62 153
Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat	26	11 911	6 596	18 507	19 651	23 756	43 407
Johdannaissopimukset	17	13 643	57 221	70 864	13 778	69 760	83 538
Korkoriskin suojaavien erien käyvän arvon muutokset		3	22	25	50	507	557
Verovelat	12	65	-	65	77	-	77
Muut velat	27	17 487	-	17 487	20 066	-	20 066
Siirtovelat ja saadut ennakot	28	382	4	386	562	5	567
Laskennalliset verovelat	12	39	21	60	36	18	54
Varaukset	29	0	63	63	1	80	81
Eläkevelat	30	-	6	6	1	3	4
Velat, joilla on huonompi etuoikeus kuin muilla veloilla	31	-	632	632	-	628	628
Velat yhteensä		158 504	68 861	227 365	188 886	100 408	289 294

Liite 41 Varojen ja velkojen maturiteettijakauma, jatkuu
Emoyhtiö
Odotettu eräpäivä

Miljoonaa euroa	Liite	31.12.2016			31.12.2015		
		Erääntyy tai maksetaan:			Erääntyy tai maksetaan:		
		Enintään 12 kk	Yli 12 kk	Yhteensä	Enintään 12 kk	Yli 12 kk	Yhteensä
Käteiset varat ja keskuspankkitalletukset		29 367	-	29 367	32 613	-	32 613
Saamiset keskuspankeilta	13	100	-	100	5 129	-	5 129
Saamiset luottolaitoksilta	13	21 783	9 973	31 756	24 337	9 170	33 507
Luotot yleisölle	13	27 758	28 996	56 754	41 145	52 918	94 063
Korolliset arvopaperit	14	7 470	19 898	27 368	9 850	20 293	30 143
Vakuudeksi annetut rahoitusinstrumentit	15	1 130	3 009	4 139	1 504	3 123	4 627
Osakkeet ja osuudet	16	1 262	-	1 262	2 019	-	2 019
Johdannaissopimukset	17	12 397	56 166	68 563	11 865	68 692	80 557
Korkoriskin suojaavien erien käyvän arvon muutokset		15	6	21	3	48	51
Tytäryhtiöosakkeet ja -osuudet	18	-	306	306	-	309	309
Osakkuusyritysten osakkeet ja osuudet	19	-	8	8	-	28	28
Aineettomat hyödykkeet	20	-	26	26	-	31	31
Aineelliset hyödykkeet		-	80	80	-	69	69
Sijoituskiinteistöt		-	1	1	-	1	1
Laskennalliset verosaamiset	12	0	-	0	12	-	12
Eläkesaamiset	30	-	78	78	-	90	90
Muut varat	22	16 205	-	16 205	16 970	-	16 970
Siirtosaamiset ja maksetut ennakot	23	222	-	222	263	-	263
Varat yhteensä		117 709	118 547	236 256	145 710	154 772	300 482
Velat luottolaitoksille	24	58 436	4 109	62 545	73 188	4 984	78 172
Yleisön talletukset ja muut velat yleisölle	25	55 190	161	55 351	61 483	667	62 150
Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat	26	11 911	6 596	18 507	19 651	23 756	43 407
Johdannaissopimukset	17	13 644	57 220	70 864	13 778	69 760	83 538
Korkoriskin suojaavien erien käyvän arvon muutokset		3	22	25	50	507	557
Verovelat	12	65	-	65	77	-	77
Muut velat	27	17 296	-	17 296	19 856	-	19 856
Siirtovelat ja saadut ennakot	28	268	-	268	382	-	382
Varaukset	29	-	62	62	-	78	78
Eläkevelat	30	-	4	4	-	4	4
Velat, joilla on huonompi etuoikeus kuin muilla veloilla	31	-	632	632	-	628	628
Velat yhteensä		156 813	68 806	225 619	188 465	100 384	288 849

Liite 41 Varojen ja velkojen maturiteettijakauma, jatkuu
Sopimusten mukaiset diskonttaamattomat kassavirrat
Konserni

31.12.2016, miljoonaa euroa	Vaadittaessa maksettavat	Maks. 3 kuukautta	3-12 kuukautta	1-5 vuotta	Yli 5 vuotta	Yhteensä
Korkoa tuottavat rahoitusvarat	34 567	53 549	14 253	49 098	17 213	168 680
Korkoa tuottamattomat rahoitusvarat					17 343	17 343
Muut kuin rahoitusvarat					741	741
Varat yhteensä	34 567	53 549	14 253	49 098	35 297	186 763
Korolliset rahoitusvelat	48 307	72 525	18 931	9 355	153	149 272
Korottomat rahoitusvelat					18 091	18 091
Muut kuin rahoitusvelat ja oma pääoma					11 410	11 410
Velat ja oma pääoma yhteensä	48 307	72 525	18 931	9 355	29 653	178 772
Johdannaissopimukset, tulevat rahavirrat		591 920	152 001	214 497	25 013	983 432
Johdannaissopimukset, lähtevät rahavirrat		590 211	154 959	218 153	25 133	988 455
Nettoriski	0	1 710	-2 958	-3 656	-119	-5 024
Riski	-13 741	-17 266	-7 637	36 086	5 525	2 968
Kumulatiivinen riski	-13 741	-31 007	-38 643	-2 557	2 968	

31.12.2015, miljoonaa euroa	Vaadittaessa maksettavat	Maks. 3 kuukautta	3-12 kuukautta	1-5 vuotta	Yli 5 vuotta	Yhteensä
Korkoa tuottavat rahoitusvarat	40 166	66 539	24 891	53 088	36 266	220 949
Korkoa tuottamattomat rahoitusvarat					99 511	99 511
Muut kuin rahoitusvarat					832	832
Varat yhteensä	40 166	66 539	24 891	53 088	136 608	321 292
Korolliset rahoitusvelat	48 601	91 441	25 095	23 865	7 411	196 413
Korottomat rahoitusvelat					104 152	104 152
Muut kuin rahoitusvelat ja oma pääoma					13 089	13 089
Velat ja oma pääoma yhteensä	48 601	91 441	25 095	23 865	124 652	313 654
Johdannaissopimukset, tulevat rahavirrat		546 220	110 138	46 883	9 444	712 685
Johdannaissopimukset, lähtevät rahavirrat		546 781	111 220	52 935	9 916	720 853
Nettoriski		-561	-1 081	-6 052	-472	-8 167
Riski	-8 435	-25 463	-1 286	23 171	11 483	-529
Kumulatiivinen riski	-8 435	-33 898	-35 184	-12 013	-529	

Liite 41 Varojen ja velkojen maturiteettijakauma, jatkuu

Sopimusten mukaiset diskonttaamattomat kassavirrat

Emoyhtiö

31.12.2016, miljoonaa euroa	Vaadittaessa maksettavat	Maks. 3 kuukautta	3-12 kuukautta	1-5 vuotta	Yli 5 vuotta	Yhteensä
Korkoa tuottavat rahoitusvarat	34 543	49 773	16 125	48 532	16 919	165 893
Korkoa tuottamattomat rahoitusvarat					17 302	17 302
Muut kuin rahoitusvarat					907	907
Varat yhteensä	34 543	49 773	16 125	48 532	35 128	184 102
Korolliset rahoitusvelat	48 191	71 495	18 798	9 263	152	147 899
Korottomat rahoitusvelat					17 718	17 718
Muut kuin rahoitusvelat ja oma pääoma					10 637	10 637
Velat ja oma pääoma yhteensä	48 191	71 495	18 798	9 263	28 507	176 254
Johdannaissopimukset, tulevat rahavirrat		591 920	152 001	214 497	25 013	983 432
Johdannaissopimukset, lähtevät rahavirrat		590 211	154 959	218 153	25 133	988 455
Nettoriski	0	1 710	-2 958	-3 656	-119	-5 024
Riski	-13 648	-20 012	-5 631	35 613	6 502	2 824
Kumulatiivinen riski	-13 648	-33 660	-39 291	-3 678	2 824	

31.12.2015, miljoonaa euroa	Vaadittaessa maksettavat	Maks. 3 kuukautta	3-12 kuukautta	1-5 vuotta	Yli 5 vuotta	Yhteensä
Korkoa tuottavat rahoitusvarat	40 153	66 728	24 927	53 695	34 131	219 633
Korkoa tuottamattomat rahoitusvarat					99 859	99 859
Muut kuin rahoitusvarat					541	541
Varat yhteensä	40 153	66 728	24 927	53 695	134 531	320 033
Korolliset rahoitusvelat	48 601	91 442	25 099	23 866	7 412	196 420
Korottomat rahoitusvelat					103 952	103 952
Muut kuin rahoitusvelat ja oma pääoma					12 174	12 174
Velat ja oma pääoma yhteensä	48 601	91 442	25 099	23 866	123 538	312 546
Johdannaissopimukset, tulevat rahavirrat		546 220	110 138	46 883	9 444	712 685
Johdannaissopimukset, lähtevät rahavirrat		546 781	111 220	52 935	9 916	720 853
Nettoriski	0	-561	-1 081	-6 052	-472	-8 167
Riski	-8 448	-25 275	-1 253	23 776	10 521	-680
Kumulatiivinen riski	-8 448	-33 723	-34 977	-11 201	-680	

Taulukko perustuu taseeseen kirjattavista instrumenteista tehtyjen sopimusten eräpäiviin. Johdannaisten odotetut tulevat ja lähtevät rahavirrat ilmoitetaan sekä johdannaisvaroista että -veloista, koska johdannaisia hallitaan nettoutusperiaatteella. Taseeseen kirjattavien instrumenttien lisäksi NPS:lla on 15 043 miljoonaa euroa (13 613) luottolupauksia, jotka saatetaan käyttää milloin tahansa.

Lisäksi NPS on antanut 26 127 miljoonaa euroa (11 081) takauksia, jotka voivat tulevaisuudessa tuottaa lähteviä rahavirtoja, jos tietyt tapahtumat toteutuvat.

Liite 42 Lähipiiriliiketoimet

Osakkeenomistajien, joilla on merkittävä vaikutusvalta, Nordea-konsernin johtoon kuuluvien avainhenkilöiden perheenjäsenten ja yhtiöiden, joissa Nordea-konsernin johtoon kuuluvilla avainhenkilöillä tai heidän perheenjäsenillään on merkittävä vaikutusvalta, katsotaan kuuluvan Nordean lähipiiriin. Tällaisia lähipiiriin kuuluvia yhtiöitä ovat Sampo Oyj ja Aegon Asset Management. Jos lähipiiriin kuuluvien yhtiöiden kanssa toteutetut liiketoimet ovat normaalia liiketoimintaa ja niihin sovelletaan olennaisilta osin samoja kriteerejä ja ehtoja kuin muiden samankaltaisten yhtiöiden kanssa toteutettuihin vastaaviin liiketoimiin eikä tällaisiin liiketoimiin liity normaalia poikkeavaa riskinottoa, niitä ei esitetä taulukossa.

Konserni	Nordea-konsernin konserniyhtiöt		Nordea-konsernin osakkuusyhtiöt		Muu lähipiiri	
	31.12. 2016	31.12. 2015	31.12. 2016	31.12. 2015	31.12. 2016	31.12. 2015
Miljoonaa euroa						
Varat						
Saamiset	26 040	25 580	108	164	-	-
Korolliset arvopaperit	1 770	2 115	24	73	-	-
Vakuudeksi annetut rahoitusinstrumentit	209	286	-	-	-	-
Johdannaissopimukset	2 991	3 909	42	76	-	-
Muut varat	1 027	1 860	-	-	-	-
Siirtosaamiset ja maksetut ennakot	25	14	-	-	-	-
Varat yhteensä	32 062	33 764	174	313	-	-
Velat						
Talletukset ja muut velat	38 034	47 061	40	4	13	11
Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat	326	587	-	-	-	-
Johdannaissopimukset	4 680	5 925	26	112	-	-
Velat, joilla on huonompi etuoikeus kuin muilla veloilla	550	550	-	-	-	-
Muut velat	102	85	-	-	-	-
Siirtovelat ja saadut ennakkomaksut	138	204	-	-	-	-
Velat yhteensä	43 830	54 412	66	116	13	11
Taseen ulkopuoliset erät¹	351 142	248 344	1 585	3 337	-	-

¹ Sisältää johdannaissopimusten nimellisarvot.

Konserni	31.12. 2016		31.12. 2015		31.12. 2016	
	2016	2015	2016	2015	2016	2015
Miljoonaa euroa						
Rahoituskate	78	85	2	2	0	0
Palkkiotuotot ja -kulut, netto	-426	-454	1	1	0	0
Nettotulos käypään arvoon arvostettavista eristä	87	790	52	246	-	-
Muut tuotot	32	18	0	0	-	-
Liiketoiminnan kulut yhteensä	-212	-189	0	0	-	-
Tulos ennen arvonalentumistappioita	-441	250	55	249	0	0

Emoyhtiö	Konserniyhtiöt		Osakkuusyhtiöt		Muu lähipiiri	
	31.12. 2016	31.12. 2015	31.12. 2016	31.12. 2015	31.12. 2016	31.12. 2015
Miljoonaa euroa						
Varat						
Saamiset	31 452	32 004	86	142	-	-
Korolliset arvopaperit	1 770	2 115	-	-	-	-
Vakuudeksi annetut rahoitusinstrumentit	209	286	-	-	-	-
Johdannaissopimukset	2 991	3 909	2	4	-	-
Osakkuusyritysten osakkeet	-	-	8	28	-	-
Konserniyhtiöiden osakkeet	306	309	-	-	-	-
Muut varat	1 027	1 860	-	-	-	-
Siirtosaamiset ja maksetut ennakot	29	21	-	-	-	-
Varat yhteensä	37 784	40 504	96	174	-	-

Liite 42 Lähipiiriliiketoimet, jatkuu

Emoyhtiö

Miljoonaa euroa	Konserniyhtiöt		Osakkuusyhtiöt		Muu lähipiiri	
	31.12. 2016	31.12. 2015	31.12. 2016	31.12. 2015	31.12. 2016	31.12. 2015
Velat						
Talletukset ja muut velat	36 662	47 071	40	4	13	11
Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat	326	587	-	-	-	-
Johdannaissopimukset	4 680	5 925	-	-	-	-
Velat, joilla on huonompi etuoikeus kuin muilla veloilla	550	550	-	-	-	-
Muut velat	102	85	-	-	-	-
Siirtovelat ja saadut ennakkomaksut	74	136	-	-	-	-
Velat yhteensä	42 394	54 354	40	4	13	11
Taseen ulkopuoliset erät¹	351 393	248 700	70	93	-	-

¹Sisältää johdannaissopimusten nimellisarvot

Emoyhtiö

Miljoonaa euroa	31.12. 2016	31.12. 2015	31.12. 2016	31.12. 2015	31.12. 2016	31.12. 2015
Rahoituskate	86	101	2	2	0	0
Palkkiotuotot ja -kulut, netto	-358	-387	0	0	0	0
Nettotulos käypään arvoon arvostettavista eristä	88	790	1	1	-	-
Muut tuotot	37	22	-	-	-	-
Liiketoiminnan kulut yhteensä	-206	-190	-	-	-	-
Tulos ennen arvonalentumistappioita	-353	336	3	3	0	0

Konserniyhtiöillä ja osakkuusyrityksillä tarkoitetaan Nordea-konsernin konserniyhtiöitä ja osakkuusyrityksiä. Emoyhtiön luvut sisältävät lähipiiriliiketoimet Nordea Pankki Suomi -konsernin sekä Nordea-konsernin konserniyhtiöitä vastaan.

Johtoon kuuluville avainhenkilöille maksetut palkkiot ja myönnettyt lainat

Johtoon kuuluvien avainhenkilöiden palkkioista ja heille myönnettyistä lainoista kerrotaan liitteessä 8.

Liite 43 Luottoriskiä koskevat tiedot

Luottoriskin hallinnasta ja analysoinnista kerrotaan hallituksen toimintakertomuksen kohdassa "Riskien, likviditeetin ja pääoman hallinta". Lisätietoa luottoriskistä annetaan myös Capital and Risk Management 2016 (Pillar III) -raportissa, joka on saatavilla osoitteessa www.nordea.com.

Konserni

Vastuutyypit, miljoonaa euroa	31.12. 2016	31.12. 2015 ¹
Tase-erät	112 815	139 620
Taseen ulkopuoliset erät	20 728	11 828
Arvopaperivakuudellinen rahoitustoiminta	3 471	4 828
Johdannaissopimukset	24 177	24 437
Vastuun määrä maksukyvyttömyyshetkellä	161 191	180 713

¹ Vuoden 2015 lukuja on oikaistu

Tämän liitteen taulukoissa, jotka sisältävät vastuuta, luvut esitetään vastuun määränä maksukyvyttömyyshetkellä (Exposure At Default, EAD). EAD on vastuun määrä luottovasta-arvokerrointen soveltamisen jälkeen.

Liite 43 Luottoriskiä koskevat tiedot, jatkuu

Luottoriskin ja taseen välinen yhteys

Tässä osassa kerrotaan tilinpäätösstandardien mukaisesti määritellyn luottosalkun ja vakavaraisuusasetuksen mukaisesti määritellyn riskin välisestä yhteydestä. Tekstissä esitetään tärkeimmät erot ja havainnollistetaan eri raportointimenetelmien välistä yhteyttä.

Alkuperäinen riski tarkoittaa riskiä, jossa ei ole otettu huomioon korvausvaikutuksia. Korvausvaikutukset liittyvät luottoriskin vähentämiskeinoihin, taseen ulkopuolisiin vastuihin sovellettaviin luottovasta-arvokertoimiin ja standardimenetelmällä laskettaviin taseeseen kirjattuihin arvonalentumisiin. Tässä liitteessä sellaisiin vastuihin liittyvä riski, joihin sovelletaan sisäisten luottoluokitusten menetelmää, määritellään kuitenkin vastuun määräksi maksukyvyttömyyshetkellä (EAD) ja sellaisiin vastuihin liittyvä riski, joihin sovelletaan standardimenetelmää, määritellään vastuun määräksi, ellei toisin ilmoiteta. Luottoriski esitetään tässä vakavaraisuusasetuksen mukaisesti jaoteltuna riskiluokkiin, joista jokainen jakautuu vielä seuraaviin riskityyppeihin:

- tase-erät
- taseen ulkopuoliset erät (esim. takaukset, luottolupaukset ja käyttämättömät luottolimiitit)
- arvopaperivakuudellinen rahoitustoiminta (esim. käänteiset takaisinostosopimukset ja arvopaperilainaus)
- johdannaissopimukset

Tilinpäätösstandardien mukaisesti vuosikertomuksessa esitetyt erät jaotellaan seuraavasti:

- tase-erät (esim. saamiset keskuspankeilta ja luottolaitoksilta, luotot yleisölle ja käänteiset takaisinostosopimukset sekä johdannaissopimusten ja korollisten arvopaperien positiivinen käypä arvo),
- taseen ulkopuoliset erät (esim. takaukset ja käyttämättömät luottolimiitit)

Alla olevassa taulukossa esitetään vakavaraisuusasetuksen mukaisen luottoriskin ja vuosikertomuksessa esitettyjen erien välinen yhteys.

Tase-erät

Seuraavia erä ei ole laskettu mukaan taseeseen laskettaessa tase-erien vakavaraisuusasetuksen mukaista riskiä:

- Markkinariskiiin liittyvät erät kaupankäyntisalkussa, kuten tietyt korolliset arvopaperit ja vakuudeksi annetut instrumentit.
- Takaisinostosopimukset, johdannaissopimukset ja arvopaperilainaus. Nämä järjestelyt joko sisältyvät kaupankäyntisalkun markkinariskin laskentaan tai ne raportoidaan erillisinä riskityyppeinä (johdannaissopimukset tai arvopaperivakuudellinen rahoitustoiminta).
- Muut erät, joita ovat pääasiassa taseeseen kirjatut arvonalentumiset ja aineettomat hyödykkeet.

Taseen ulkopuoliset erät

Seuraavia vuosikertomuksessa yksilöityjä taseen ulkopuolisia erä ei lasketa mukaan laskettaessa taseen ulkopuolisten erien vakavaraisuusasetuksen mukaista riskiä:

- Omien velkojen vakuudeksi annettu omaisuus ja muu vakuudeksi annettu omaisuus (lukuun ottamatta leasingsovimuksia). Nämä järjestelyt raportoidaan erillisinä riskityyppeinä (arvopaperivakuudellinen rahoitustoiminta).
- Johdannaissopimukset.

Johdannaissopimukset ja arvopaperivakuudellinen rahoitustoiminta

Johdannaissopimusten käypä arvo kirjataan taseeseen, kun taas niiden nimellisarvo kirjataan taseen ulkopuolisiin eriin tilin tilinpäätösstandardien mukaisesti. Vakavaraisuusdirektiiveissä johdannaissopimukset ja arvopaperivakuudellinen rahoitustoiminta raportoidaan kuitenkin erillisinä riskityyppeinä. Myös takaisinostosopimukset ja arvopaperien lainaussopimukset on kirjattu taseeseen nimellisarvojen perusteella laskettuna. Vakavaraisuusasetuksessa näiden riskityyppien laskennassa vähennetään vakuudet.

Tase-erät

Konserni

	Alkuperäinen riski	Markkina-riskiin liittyvät erät	Takaisinostosopimukset, johdannaissopimukset, arvopaperilainaus	Erät, jotka eivät vakavaraisuusasetuksen mukaisesti kuulu konsolidointiin piiriin	Muut	Tase
31.12.2016, miljoonaa euroa						
Käteiset varat ja keskuspankkitalletukset	29 367	-	-	-	-	29 367
Saamiset keskuspankeilta ja luottolaitoksilta	23 924	-	2 719	-	-	26 643
Luotot yleisölle	43 170	-	22 052	-5	-607	64 611
Korolliset arvopaperit ja vakuudeksi annetut instrumentit	15 596	15 911	-	-	-	31 507
Johdannaissopimukset ¹	-	-	68 563	-	-	68 563
Aineettomat hyödykkeet	-	-	-	-	42	42
Muut varat ja maksetut ennakot	801	15 828	98	80	1 234	18 042
Varat yhteensä	112 859	31 739	93 432	76	669	238 775
Vastuun määrä maksukyvyttömyyshetkellä²	112 815					

¹ Johdannaissopimukset sisältyvät rahoitustaseeseen ja kaupankäyntisalkkuun mutta eivät kirjanpitoarvoltaan. Kaupankäyntitaroituksessa pidettävien johdannaissopimusten vastapuoliriski sisältyy luottoriskiiin.

² Taseeseen kuuluvien vastuiden luottovasta-arvokerroin on 100 prosenttia, mutta vastuun määrä maksukyvyttömyyshetkellä voi olla sitä pienempi, koska standardimenetelmässä tietyt varaukset vähennetään alkuperäisestä vastuusta, kun vastuun määrä maksukyvyttömyyshetkellä lasketaan.

Liite 43 Luottoriskiä koskevat tiedot, jatkuu
Tase-erät
Konserni

	Alkuperäinen riski	Markki- nariski liittyvät erät	Takaisinosto- sopimukset, johdannais- sopimukset, arvopaperi- lainaus	Erät, jotka eivät vakava- raisuusase- tuksen mu- kaisesti kuulu konsolidoin- nin piiriin	Muut	Tase
31.12.2015, miljoonaa euroa						
Käteiset varat ja keskuspankkitalletukset	32 613	-	-	-	-	32 613
Saamiset keskuspankeilta ja luottolaitoksilta	23 817	-	8 596	4	-	32 417
Luotot yleisölle	67 210	-	34 878	-6	-635	101 447
Korolliset arvopaperit ja vakuudeksi annetut instrumentit	14 850	19 921	-	-	-	34 771
Johdannaissopimukset ¹	-	-	80 557	-	-	80 557
Aineettomat hyödykkeet	-	-	-	-	44	44
Muut varat ja maksetut ennakot	1 175	17 297	116	70	1 083	19 742
Varat yhteensä	139 665	37 218	124 147	68	491	301 590
Vastuun määrä maksukyvyttömyys- hetkellä^{2,3}	139 620					

¹ Johdannaissopimukset sisältyvät rahoitustaseeseen ja kaupankäyntisalkkuun mutta eivät kirjanpitoarvoltaan. Kaupankäyntitarkoituksessa pidettävien johdannaissopi-
musten vastapuoliriski sisältyy luottoriskiiin.

² Taseeseen kuuluvien vastuiden luottovasta-arvokerroin on 100 prosenttia, mutta vastuun määrä maksukyvyttömyyshetkellä voi olla sitä pienempi, koska standardimene-
telmässä tietyt varaukset vähennetään alkuperäisestä vastuusta, kun vastuun määrä maksukyvyttömyyshetkellä lasketaan.

³ Vuoden 2015 lukua oikaistu

Taseen ulkopuoliset erät
Konserni

	Vakavarai- suus- asetuksen mukainen luottoriski	Taseen ulkopuoliset erät
31.12.2016, miljoonaa euroa		
Vastuusitoumukset	27 436	27 436
Muut sitoumukset	15 185	15 185
Yhteensä	42 622	42 622

	Vakavaraisuus- asetuksen mukainen luottoriski	Erät, jotka eivät sisälly tilin- päättökseen	Alku- peräinen riski	Keski- määräinen vasta- arvokerroin	Vastuun määrä maksu- kyvyttö- myyshetkellä
31.12.2016, miljoonaa euroa					
Luottolimiitit	7 052	4 168	11 219	47 %	5 308
Sekkitilit	6 892	-	6 892	49 %	3 357
Luottolupaukset	1 344	50	1 394	45 %	621
Takaukset	26 313	-	26 313	42 %	11 111
Muut	1 020	-	1 020	32 %	331
Yhteensä	42 622	4 217	46 839		20 728

	Vakavarai- suus- asetuksen mukainen luottoriski	Taseen ulkopuoliset erät
31.12.2015, miljoonaa euroa		
Vastuusitoumukset	12 432	12 432
Muut sitoumukset	13 972	13 972
Yhteensä	26 404	26 404

	Vakavaraisuus- asetuksen mukainen luottoriski	Erät, jotka eivät sisälly tilin- päättökseen	Alku- peräinen riski	Keski- määräinen vasta- arvokerroin	Vastuun määrä maksu- kyvyttö- myyshetkellä
31.12.2015, miljoonaa euroa					
Luottolimiitit	5 810	4 611	10 421	38 %	3 945
Sekkitilit	7 157	-	7 157	44 %	3 121
Luottolupaukset	979	347	1 326	44 %	579
Takaukset	11 646	-	11 646	34 %	3 926
Muut	812	-	812	32 %	257
Yhteensä	26 404	4 958	31 362		11 828

Liite 43 Luottoriskiä koskevat tiedot, jatkuu

Vastuut toimialoittain

Alla olevassa taulukossa esitetään vastuut yhteensä jaoteltuna toimialoittain. Toimialajakauma perustuu ensisijaisesti kansainväliseen GICS-luokitukseen (Global Industries Classification Standard) ja NACE-luokitukseen (Euroopan yhteisön tilastollinen toimialaluokitus). Pankit on suurin toimiala. Seuraavaksi suurin toimiala on muut. Niiden osuus 161 miljardin euron kokonaisvastuista on yli 67 prosenttia. Eniten toimialoista pieneni nimellisesti muut ja kasvoi muut rahoituslaitokset. Kokonaisvastuut pienenivät 161 miljardiin euroon vuonna 2016, kun niitä vuonna 2015 oli 181 miljardia euroa. Suurin syy tähän oli vastuiden siirto Nordea Pankki Suomi Oyj:stä Nordea Kiinteistöluottopankki Oyj:hin vuonna 2016.

Konserni

	31.12. 2016	31.12. 2015 ¹
Miljoonaa euroa		
Pankit	69 331	68 937
Rakennustoiminta ja -suunnittelu	1 501	1 387
Kestokulutustavarat (autot, kodinkoneet yms.)	1 346	1 705
Päivittäistavarat (elintarvikkeet, maataloustuotteet yms.)	2 064	2 099
Energia (öljy, kaasu yms.)	924	591
Terveystuotot ja lääketeollisuus	1 005	810
Teollisuustuotantohyödykkeet	2 614	2 809
Teollisuuden kaupalliset palvelut	3 424	3 397
IT-ohjelmistot, -laitteistot ja -palvelut	814	744
Viestintä ja vapaa-aika	876	859
Metalliteollisuus ja kaivostoiminta	292	242
Muut rahoitusyhtiöt	10 205	8 638
Muu perusteollisuus (kemianteollisuus, rakennusaineteollisuus yms.)	2 475	2 538
Muu, julkinen hallinto ja järjestötoiminta	39 118	57 572
Paperi- ja metsäteollisuustuotteet	1 545	1 451
Kiinteistöhoito ja kiinteistösijoitukset	10 065	12 273
Vähittäiskauppa	3 413	3 437
Shipping ja offshore	3 844	4 540
Tietoliikennelaitteistot	178	172
Tietoliikenneoperaattorit	644	715
Kuljetus	2 428	2 134
Yhdyskuntapalvelut (jakelu ja tuotanto)	3 087	3 664
Vastuut yhteensä	161 191	180 713

¹ Vuoden 2015 lukuja oikaistu

Vakuusjakauma

Alla olevassa taulukossa esitetään vakavaraisuuden laskennassa käytettävien vakuuksien jakauma. Taulukko osoittaa, että kiinteistöjen osuus vakuuksista on edelleen suuri huolimatta niiden määrän suuresta laskusta vuonna 2015. Suurin syy vakuuksina käytettyjen asuinkiinteistöjen vähentymiseen oli vastuiden siirto Nordea Pankki Suomi Oyj:stä Nordea Kiinteistöluottopankki Oyj:hin vuonna 2016. Kaikkien muiden vakuuksien suhteellinen osuus kasvoi vuoden aikana.

Konserni

	31.12.2016	31.12.2015
Miljoonaa euroa		
Rahoitusvakuudet	4 %	2 %
Saamiset	4 %	2 %
Asuinkiinteistöt	49 %	74 %
Liikekiinteistöt	21 %	11 %
Muut fyysiset vakuudet	21 %	12 %
Yhteensä	100 %	100 %

Liite 43 Luottoriskiä koskevat tiedot, jatkuu

Vakuudelliset velkasitoumukset (CDO) - Vastuut¹

Nordea toimii etenkin pohjoismaisten yritysten välittäjänä luottojohdannaismarkkinoilla. Lisäksi Nordea käyttää luottojohdannaisia suojataksien sijoituksia yrityslainoihin ja synteettisiin CDO -sitoumuksiin. Kun Nordea tekee CDO -sitoumuksen, jossa se myy suojauksen, se kantaa viitesalkkuun kohdistuvan luottotapahtuman aiheuttamien tappioiden riskin. Kun Nordea tekee CDO -sitoumuksen, jossa se ostaa suojauksen, suojauksen myyjä vastaa kaikista tappioista, jotka aiheutuvat viitesalkkuun kohdistuvasta luottotapahtumasta.

Luottojohdannaistapahtumat aiheuttavat vastapuoliriskin samoin kuin muut johdannaistapahtumat. Näiden tapahtumien vastapuolten kanssa on tyypillisesti tehty rahoitusvakuussopimus, jossa riskit katetaan päivittäin vakuusjärjestelyillä.

Konserni ja emoyhtiö

	31.12.2016		31.12.2015	
	Ostetut suojaukset	Myydyt suojaukset	Ostetut suojaukset	Myydyt suojaukset
Nimellisarvo, miljoonaa euroa				
CDO:t, brutto	842	2 190	788	1 854
Suojatut vastuut	806	805	754	754
CDO:t, netto²	36³	1 385⁴	34³	1 100⁴
- josta oma pääoma	3	86	3	74
- josta välirahoitus (mezzanine)	15	643	10	539
- josta etuoikeutetut (senior)	18	656	21	487

¹ First-to-Default swap -sopimuksia ei luokitella CDO-sitoumuksiksi eikä niitä siksi esitetä taulukossa. Ostetun suojauksen nettomäärä on 7 miljoonaa euroa (15) ja myydyt suojauksen nettomäärä on 13 miljoonaa euroa (64). Sekä ostettu että myyty suojaus on pääosin investment grade -luokiteltu.

² Nettovastuusiin ei sisällytetä ostettuja ja myytyjä eriä, jotka ovat täysin samanlaisia viitekorin, erääntymisen ja valuutan osalta.

³ josta investment grade -luokiteltuja 0 miljoonaa euroa (0) ja sub investment grade -luokiteltuja 36 miljoonaa euroa (34).

⁴ josta investment grade -luokiteltuja 545 miljoonaa euroa (538), sub investment grade -luokiteltuja 840 miljoonaa euroa (563) ja luokittelemattomia 0 miljoonaa euroa (0).

Saamisen turvaamiseksi hankittu omaisuus¹

	Konserni		Emoyhtiö	
	31.12. 2016	31.12. 2015	31.12. 2016	31.12. 2015
Miljoonaa euroa				
Vaihtuvat vastaavat, kirjanpitoarvo:				
Osakkeet ja osuudet	1	1	1	1
Muu omaisuus	2	1	-	1
Yhteensä	3	2	1	2

¹ Noudattaa Nordeassa sovellettavia saamisen turvaamiseksi hankittua omaisuutta koskevia periaatteita, jotka ovat Nordean toimintamaiden paikallisten pankkitoiminnasta säädettyjen lakien mukaiset. Lainan vakuutena käytetty omaisuus hankitaan yleensä saamisen turvaamiseksi, kun asiakas ei pysty täyttämään velvoitteitaan Nordeaa kohtaan.

Erääntyneet luotot, joiden arvo ei ole alentunut

Alla olevassa taulukossa 6 päivää tai sitä kauemmin erääntyneenä olleet luotot, joita ei luokitella arvoltaan alentuneiksi, esitetään jaoteltuna yritys- ja henkilöasiakkaiden luottoihin. Erääntyneeksi määritellään luoton maksu, jota ei ole maksettu eräpäivänä. Yritysasiakkaiden erääntyneitä luottoja, joita ei luokitella arvoltaan alentuneiksi, oli vuoden 2016 lopussa 297 miljoonaa euroa, kun niitä vuotta aiemmin oli 245 miljoonaa euroa. Henkilöasiakkaiden luottoja, joita ei luokitella arvoltaan alentuneiksi, laskivat 288 miljoonaan euroon (565).

	Konserni				Emoyhtiö			
	31.12.2016		31.12.2015		31.12.2016		31.12.2015	
Miljoonaa euroa	Yritys- asiakkaat	Henkilö- asiakkaat	Yritys- asiakkaat	Henkilö- asiakkaat	Yritys- asiakkaat	Henkilö- asiakkaat	Yritys- asiakkaat	Henkilö- asiakkaat
6-30 päivää	129	146	146	364	45	121	103	358
31-60 päivää	63	84	48	108	19	41	39	106
61-90 päivää	44	42	14	35	9	22	10	34
>90 päivää	60	15	37	58	39	12	26	32
Yhteensä	297	288	245	565	112	195	177	530

Erääntyneet luotot, joiden arvo ei ole alentunut / luotot yleisöle taseeseen kirjattujen arvonalentumisten jälkeen, %

0,62	1,82	0,39	1,53	0,26	1,53	0,30	1,56
------	------	------	------	------	------	------	------

Liite 43 Luottoriskiä koskevat tiedot, jatkuu

Luotot yrityksille lainamäärän mukaan

Alla olevassa taulukossa esitetään luotot yrityksille jaoteltuna lainamäärän mukaan. Taulukko osoittaa, että noin 82 prosenttia (81) yrityksille annetuista luotoista on suuruudeltaan enintään 50 miljoonaa euroa.

Miljoonaa euroa	Konserni				Emoyhtiö			
	31.12. 2016	%	31.12. 2015	%	31.12. 2016	%	31.12. 2015	%
0-10	26 849	56,3	34 723	55,0	24 161	56,3	32 326	55,0
10-50	12 484	26,2	16 250	25,7	11 234	26,2	15 128	25,7
50-100	3 785	7,9	5 321	8,4	3 406	7,9	4 954	8,4
100-250	4 568	9,6	6 089	9,6	4 111	9,6	5 669	9,6
250-500	0	0,0	796	1,3	0	0,0	741	1,3
500-	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0
Yhteensä	47 687	100,0	63 179	100,0	42 913	100,0	58 818	100,0

Korolliset arvopaperit

Lisätietoa korollisiin arvopapereihin liittyvästä luottoriskistä annetaan liitteessä 14, jossa korollisten arvopaperien kirjanpitoarvot on jaoteltu vastapuoliluokittain.

Liite 44 Sijoitukset strukturoituihin yhteisöihin

Strukturoidut yhteisöt ovat yhteisöjä, joissa äänivalta tai muut vastaavat oikeudet eivät ole ratkaiseva tekijä yhteisön määräysvallan määrittelyssä. Niiden toiminta on yleensä rajoitettua, ja niiden tarkoitus on kapea ja tarkoin määritelty. Jos Nordealla on määräysvalta tällaisessa yhteisössä, se yhdistellään konsernitilinpäätökseen.

Strukturoidut yhteisöt, joita ei yhdistellä konsernitilinpäätökseen

Jos Nordealla on osuus strukturoidussa yhteisössä mutta ei määräysvaltaa, strukturoitua yhteisöä koskevat tiedot esitetään tilinpäätöksessä. Nordealla on osuus strukturoidussa yhteisössä, kun strukturoituun yhteisöön tehdyn sijoituksen tuoton vaihtelu vaikuttaa Nordeaan. Sijoitusrahastot ovat tällä hetkellä ainoita strukturoituja yhteisöjä, joita ei yhdistellä Nordean konsernitilinpäätökseen. Tuottojen vaihtelu arvioidaan sekä saatujen palkkioiden että rahastojen omistusten uudelleenarvostuksen perusteella.

Nordea sijoittaa sijoitusrahastoihin useissa eri tarkoituksissa:

- tallettajien puolesta, jolloin tuotto perustuu sijoitukseen
- suojautuakseen asiakkaille tarkoitettuihin strukturoituihin tuotteisiin liittyviltä riskeiltä
- tehdessään epälikvidejä sijoituksia pääomarahastoihin ja joukkolainarahastoihin.

Koska tuottojen vaihtelu vaikuttaa Nordeaan bruttotasolla, tiedot näistä rahastoista esitetään, vaikka nettomääräinen vaikutus on huomattavasti pienempi.

Strukturoituihin tuotteisiin liittyviltä riskeiltä suojautumista varten hankitut osuudet sijoitusrahastoista vähentävät riskejä. Siltä osin kuin suojaukset ovat tehokkaita arvonmuutokset eivät vaikuta Nordeaan. Näiden rahastojen aiheuttama enimmäistappio on arviolta 6 miljoonaa euroa suojausten vähentämisen jälkeen.

NPS:n osuudet strukturoiduissa yhteisöissä, joita ei yhdistellä konsernitilinpäätökseen, ja niihin liittyvät velat esitetään alla olevassa taulukossa:

Miljoonaa euroa	Konserni	Emoyhtiö
	31.12. 2016	31.12. 2016
Varat, kirjanpitoarvo		
Osakkeet ja osuudet	245	245
Varat yhteensä	245	245
Velat		
Johdannaissopimukset	198	198
Velat yhteensä	198	198

NPS ei ole osallisena strukturoiduissa yhteisöissä, joita ei yhdistellä konsernitilinpäätökseen ja joissa NPS:lla ei tällä hetkellä ole osuutta.

Liite 45 Maakohtainen raportointi

Luottolaitostoiminnasta annetun lain vaatimusten mukaisesti alla olevassa taulukossa esitetään NPS:n kutakin toimintamaata koskevat tiedot liiketoiminnasta, maantieteellisestä alueesta, keskimääräisestä henkilöstömäärästä, liiketoiminnan tuotoista, liikevoitosta ja tuloveroista. NPS:n toimintamaita ovat maat, joissa NPS:lla on tytäryhtiö, osakkuusyhtiö tai sivuliike. NPS ei ole saanut merkittävää tukea miltään valtiolta.

Konserni

			2016			
Maa	Liiketoiminta- alue ¹	Maantieteellinen alue	Keski- määräinen henkilöstö- määrä	Liike- toiminnan tuotot yhteensä ² , milj. euroa	Liikevoitto, milj. euroa	Tuloverot, milj. euroa
Tanska	WB	Tanska	-	246	216	-58
Suomi	RB, WB	Suomi	7 135	1 540	653	-112
Ruotsi	WB	Ruotsi	-	120	108	-28
Norja	WB	Norja	-	82	75	0
Viro	WB	Viro	-	25	19	-3
Latvia	WB	Latvia	-	15	12	-2
Liettua	WB	Liettua	-	14	11	-1
Iso-Britannia	WB	Lontoo	-	16	15	-3
Yhdysvallat	RB, WB	New York	117	142	82	-24
Singapore	RB, WB	Singapore	74	45	2	0
Yhteensä			7 326	2 245	1 194	-232

			2015			
Maa	Liiketoiminta- alue ¹	Maantieteellinen alue	Keski- määräinen henkilöstö- määrä	Liike- toiminnan tuotot yhteensä ² , milj. euroa	Liikevoitto, milj. euroa	Tuloverot, milj. euroa
Tanska	WB	Tanska	-	281	250	-59
Suomi	RB, WB	Suomi	7 096	1 692	751	-184
Ruotsi	WB	Ruotsi	-	152	131	-29
Norja	WB	Norja	-	108	101	-27
Viro	WB	Viro	-	24	12	-3
Latvia	WB	Latvia	-	15	12	-2
Liettua	WB	Liettua	-	14	12	-1
Iso-Britannia	WB	Lontoo	-	9	9	-2
Yhdysvallat	RB, WB	New York	116	140	93	-37
Singapore	RB, WB	Singapore	73	50	31	-3
Yhteensä			7 285	2 485	1 402	-347

¹ RB= Vähittäispankki, WB= Suurasiakkaat ja pääomamarkkinat

² Taulukossa esitetyt liiketoiminnan tuotot on jaoteltu maittain NPS:n toimintamaiden perusteella eli sen perusteella, missä maissa NPS:lla on tytäryhtiöitä, osakkuusyhtiöitä tai sivuliikkeitä. Liitteessä 2 esitetty liikevoitto puolestaan on jaoteltu maittain asiakkaan toimintamaan perusteella.

Liite 46 Nordean osakkeet

Nordea Pankki Suomi Oyj ei omista omia osakkeitaan. Nordea Pankki Suomi on ostanut ja myynyt vuoden aikana emoyhtiönsä Nordea Bank AB:n (publ) osakkeita osana tavanomaista kaupankäynti- ja markkinatakaustoimintaansa. Tehdyt kaupat on esitetty oheisessa taulukossa. Kauppamäärien kasvu johtuu NPS:n kaupankäyntiaktiiviteetin lisääntymisestä.

Kuukausi	Määrä	Hankinnat		Määrä	Myynnit	
		Keskim. hankintahinta	Yhteensä, euroa		Keskim. hint	Yhteensä, euroa
Tammikuu	7 106 582	9,41	66 903 409,39	-7 975 376	9,46	-75 418 337,72
Helmikuu	4 339 833	8,84	38 383 082,41	-4 912 800	9,00	-44 223 697,95
Maaliskuu	2 993 935	9,09	27 229 516,38	-3 221 795	9,10	-29 309 587,21
Huhtikuu	5 319 476	8,31	44 193 969,34	-7 441 548	8,28	-61 644 296,67
Toukokuu	5 290 702	7,93	41 938 003,37	-6 390 574	7,94	-50 743 074,93
Kesäkuu	10 622 465	7,95	84 496 584,17	-9 090 035	7,73	-70 296 541,85
Heinäkuu	3 363 864	7,64	25 695 597,78	-4 053 130	7,69	-31 181 885,41
Elokuu	4 109 844	8,41	34 551 023,33	-4 558 211	8,51	-38 785 659,06
Syyskuu	15 647 683	9,07	141 962 889,32	-16 070 678	9,05	-145 493 560,31
Lokakuu	4 946 664	9,31	46 076 076,94	-5 113 017	9,26	-47 356 511,23
Marraskuu	5 122 126	9,67	49 508 060,81	-4 810 151	9,75	-46 876 951,00
Joulukuu	8 683 076	10,48	91 028 567,11	-8 383 789	10,45	-87 578 144,73
	77 546 250		691 966 780,35	-82 021 104		-728 908 248,08

Nordea Bank AB:n (publ) osakkeen osuus osakepääomasta on 1,00 euroa. Kaupoilla on ollut hyvin pieni vaikutus Nordea Bank AB:n (publ) omistussuuksiin ja äänioikeuksiin. Vuoden 2016 lopussa NPS omisti 1 996 094 emoyhtiön osaketta.

Liite 47 Siirrettävät toiminnot

Baltian tytäryhtiöt¹

Miljoonaa euroa	Konserni	
	2016	2015
Rahoituskate	31	37
Palkkiotuotot ja -kulut, netto	5	5
Nettotulos käypään arvoon arvostettavista eristä	0	0
Osuus osakkuusyritysten tuotosta	1	1
Muut liiketoiminnan tuotot	1	2
Liiketoiminnan tuotot yhteensä	38	45
Henkilöstökulut	-6	-6
Muut kulut	-3	-4
Poistot aineellisista ja aineettomista hyödykkeistä	0	0
Liiketoiminnan kulut yhteensä	-9	-10
Tulos ennen arvonalentumistappioita	29	35
Arvonalentumistappiot luotoista, netto	-2	-9
Liikevoitto	27	26
Tuloverot	-5	-4
Tilikauden tulos	22	22

¹ Nordea Rahoitus Oy:n Baltian tytäryhtiöiden toiminta yhdistyy DNB Baltian liiketoimintojen kanssa. Järjestely edellyttää viranomaisten hyväksyntää ja se on tarkoitus saattaa päätökseen vuoden 2017 toisella neljänneksellä.

Hallituksen esitys viimeiselle osakkeenomistajien kokoukselle

Emoyhtiön voitonjakokelpoinen oma pääoma 31.12.2016 oli 7 686 697 438,34 euroa, josta tilikauden voitto on 850 991 437,83 euroa. Hallitus ehdottaa, että tilikauden voitto siirretään kertyneisiin voittovaroihin ja että osinkoa ei jaeta.

Toimintakertomuksen ja tilinpäätöksen allekirjoitukset:

Helsinki, 28. helmikuuta 2017

Heikki Ilkka

Erik Ekman

Tom Johannessen

Carl-Johan Granvik

Topi Manner
Toimitusjohtaja

Tilinpäätösmerkintä

Suoritetusta tarkastuksesta on tänään annettu tilintarkastuskertomus.

Helsinki, 28. helmikuuta 2017

PricewaterhouseCoopers Oy
Tilintarkastusyhteisö

Juha Wahlroos
KHT

Tilintarkastuskertomus

Nordea Pankki Suomi Oyj:n (sulautunut 2 päivänä tammikuuta 2017) osakkeenomistajien kokoukselle

Tilinpäätöksen tilintarkastus

Lausunto

Lausuntonamme esitämme, että tilinpäätös antaa oikean ja riittävän kuvan konsernin sekä emoyhtiön taloudellisesta asemasta, toiminnan tuloksesta ja rahavirroista EU:ssa käyttöön hyväksytyjen kansainvälisten tilinpäätösstandardien (IFRS) mukaisesti ja täyttää lakisääteiset vaatimukset.

Tilintarkastuksen kohde

Olemme tilintarkastaneet Nordea Pankki Suomi Oyj:n (y-tunnus 1680235-8) tilinpäätöksen tilikaudelta 1.1.–31.12.2016. Tilinpäätös sisältää sekä konsernin että emoyhtiön taseen, tuloslaskelman, laajan tuloslaskelman, laskelman oman pääoman muutoksista, rahavirtalaskelman ja liitetiedot, mukaan lukien yhteenvedon merkittävistä tilinpäätöksen laatimisperiaatteista.

Lausunnon perustelut

Olemme suorittaneet tilintarkastuksen Suomessa noudatettavan hyvän tilintarkastustavan mukaisesti. Hyvän tilintarkastustavan mukaisia velvollisuuksiamme kuvataan tarkemmin kohdassa Tilintarkastajan velvollisuudet tilinpäätöksen tilintarkastuksessa.

Käsityksemme mukaan olemme hankkineet lausuntonamme perustaksi tarpeellisen määrän tarkoitukseen soveltuvaa tilintarkastusevidenssiä.

Riippumattomuus

Olemme riippumattomia emoyhtiöstä ja konserniyrityksistä niiden Suomessa noudatettavien eettisten vaatimusten mukaisesti, jotka koskevat suorittamaamme tilintarkastusta ja olemme täyttäneet muut näiden vaatimusten mukaiset eettiset velvollisuutemme.

Tarkastuksen yleinen lähestymistapa

Yhteenveto

- Konsernitilinpäätökselle määritetty olennaisuus on 210 miljoonaa euroa, joka 0,09 % taseen loppusummasta
- Konsernitilintarkastus kattaa emoyhtiön ja sen tytäryhtiö Nordea Rahoitus Suomi Oy:n tarkastuksen
- Tilintarkastuksen kannalta keskeiset seikat olivat:
 - Luottosalkkuun liittyvät aronalentumiset
 - Eräiden rahoitusinstrumenttien arvostaminen käypään arvoon (Taso 2 ja Taso 3)
 - Taloudellisen raportoinnin prosesseja tukevat IT-järjestelmät

Osana tilintarkastuksen suunnittelua olemme määrittäneet olennaisuuden ja arvioineet riskiä siitä, että tilinpäätöksessä on olennainen virheellisyys. Erityisesti olemme arvioineet alueita, joiden osalta johto on tehnyt subjektiivisia arvioita. Tällaisia ovat esimerkiksi merkittävät kirjanpidolliset arviot, joihin liittyy oletuksia ja tulevien tapahtumien arviointia.

Olennaisuus

Tarkastuksemme suunnitteluun ja suorittamiseen on vaikuttanut soveltamamme olennaisuus. Tilintarkastuksen tavoitteena on hankkia kohtuullinen varmuus siitä, onko tilinpäätöksessä kokonaisuutena olennaista virheellisyttä. Virheellisyyksiä voi aiheutua väärinkäytöksestä tai virheestä. Niiden katsotaan olevan olennaisia, jos niiden yksin tai yhdessä voisi kohtuudella odottaa vaikuttavan taloudellisiin päätöksiin, joita käyttäjät tekevät tilinpäätöksen perusteella.

Perustuen ammatilliseen harkintaamme määritimme olennaisuuteen liittyen tiettyjä kvantitatiivisia raja-arvoja, kuten alla olevassa taulukossa kuvatun konsernitilinpäätökselle määritetyn olennaisuuden. Nämä raja-arvot yhdessä kvalitatiivisten tekijöiden kanssa auttoivat meitä määrittämään tarkastuksen kokonaislaajuuden ja yksittäisten tilintarkastustoimenpiteiden luonteeseen, ajoituksen ja laajuuden sekä arvioimaan virheellisyyksien vaikutusta tilinpäätökseen kokonaisuutena.

Konsernitilinpäätökselle määritetty olennaisuus	210 miljoonaa euroa
Olennaisuuden määrittämisessä käytetty vertailukohde	0,09 % taseen loppusummasta
Erityinen olennaisuus	60 miljoonaa euroa
Erityisen olennaisuuden määrittämisessä käytetty vertailukohde	5 % voitosta ennen veroja
Perustelut vertailukohteen valinnalle	Valitsimme olennaisuuden määrittämisen vertailukohteeksi taseen loppusumman, koska mielestämme pankin liiketoimintamahdollisuudet ja tuloksentekokyky käyvät parhaiten ilmi taseesta. Monet pankin tuloksellisuutta kuvaavat tunnusluvut (KPI) johdetaan tuloslaskelman eristä, joten erityistä olennaisuutta on sovellettu tuloslaskelman kaikkiin Nettotulos käypään arvoon arvostettavista eristä jälkeisiin eriin. Valitsemamme vertailukohteet ovat tilintarkastusstandardeissa yleisesti hyväksyttyjen määrällisten rajojen puitteissa.

Konsernitilinpäätöksen tarkastuksen laajuuden määrittäminen

Tilintarkastuksemme laajuutta määrittäessämme olemme ottaneet huomioon Nordea Pankki Suomi-konsernin rakenteen, toimialan sekä taloudelliseen raportointiin liittyvät prosessit ja kontrollit.

Tilintarkastuksen kannalta keskeiset seikat

Tilintarkastuksen kannalta keskeiset seikat ovat seikkoja, jotka ammatillisen harkintamme mukaan ovat olleet merkittävimpiä tarkastuksen kohteena olevan tilikauden tilintarkastuksessa. Nämä seikat on otettu huomioon tilinpäätökseen kokonaisuutena kohdistuneessa tilintarkastuksessamme sekä laatiessamme siitä annettavaa lausuntoa, emmekä anna näistä seikoista erillistä lausuntoa.

Otamme kaikissa tilintarkastuksissamme huomioon riskin siitä, että johto sivuuttaa kontrolleja. Tähän sisältyy arviointi siitä, onko viitteitä sellaisesta johdon tarkoitushakuisesta suhtautumisesta, josta aiheutuu väärinkäytöksestä johtuvan olennaisen virheellisyyden riski.

Konsernitilinpäätöksen tilintarkastuksen kannalta keskeinen seikka

Miten seikkaa on käsitelty tilintarkastuksessa

Luottosalkkuun liittyvät arvonalentumiset

Viittaus tilinpäätöksen liitetietoon 1 Tilinpäätösperiaatteet (Kriittinen arviointi ja arvioiden epävarmuustekijät), liitetietoon 11 Arvonalentumistappiot ja liitetietoon 13 Luottosalkku ja siihen sisältyvät arvonalentumiset

Luottosalkun arvonalentumisten kirjaaminen edellyttää johdolta harkintaa kirjaamisajankohdasta ja alaskirjauksen määrästä.

Nordea Pankki Suomi Oyj kirjaa luottosalkun arvonalentumisia sekä saatavakohtaisesti että saatavaryhmäkohtaisesti.

Luottosalkun alaskirjausten kannalta keskeistä on:

- tunnistaa lainat, joiden arvo on alentunut ja var-

Tarkastustoimenpiteisiimme sisältyi taloudellisen raportoinnin kontrollien testausta ja aineistotarkastusta.

Arvioimme ja testasimme kontrollien rakennetta ja tehokkuutta seuraavilla alueilla:

- Asiakkaiden luokitus- ja pisteytys
- Yksilöllisesti arvioidut lainojen arvonalentumislaskelmat
- Ryhmäkohtaisesti arvioidut lainojen arvonalentumislaskelmat.

Testasimme lainasalkkua otoksin muodostaaksemme käsityksemme yhtiön riskiarviosta asiakkaiden luokituksen ja pisteytyksen osalta.

mistaa että kyseisen asiakkaan kaikki lainat ovat arvonalentumislaskelmissa mukana

- johdon tekemät oletukset ja arviot joiden pohjalta saatavakohtaiset ja saatavaryhmäkohtaiset arvonalentumislaskelmat on tehty. Näitä voivat olla esimerkiksi arvonalentumislaskelmaan sisällytetty tappiotapahtuman todennäköisyys ja tappion määrä.

Testasimme otoksin sellaisia lainoja, joista oli tehty suuria arvonalentumisia ja niihin liittyviä arvioita tulevista kassavirroista. Sen lisäksi tutkimme otoksin lainoja ja ennakoita, joita johto ei luokitellut alentuneiksi lainoiksi.

Testasimme myös ryhmäkohtaisissa arvonalentumislaskelmissa käytettyjen parametrien soveltuvuutta.

Eräiden rahoitusinstrumenttien arvostaminen käypään arvoon (Taso 2 ja Taso 3)

Viittaus tilinpäätöksen liitetietoon 1 Tilinpäätösperiaatteet (Kriittinen arviointi ja arvioiden epävarmuustekijät), liitetietoon 17 Johdannaissovimukset, liitetietoon 37 Rahoitusinstrumenttien luokittelu ja liitetietoon 38 Varojen ja velkojen käypä arvo

Rahoitusinstrumenttien arvostaminen käyvän arvon hierarkiataso 2:lla ja 3:lla sisältää ei todettavissa olevien tekijöiden vaikutuksen. Merkittävä määrä rahoitusinstrumentteja on arvostettu mallien ja oletamusten mukaan, jotka eivät ole todettavissa kolmannen osapuolen toimesta.

Rahoitusinstrumenttien arvostamisessa käypään arvoon ovat tärkeitä:

- Mallien ja arvostamisen viitekehys ja yhtiön toimintaperiaatteet
- Kontrollit jotka liittyvät käyvän arvon tasoihin, käyvän arvon oikaisuihin, hintatarkistuksiin ja mallien hallintoihin
- Tasojen määrittäminen ja rahoitusinstrumenteista annettavat liitetiedot.

Tarkastuksessamme arvioimme ja testasimme kontrollien rakennetta ja tehokkuutta seuraavilla alueilla:

- Rahoitusinstrumenttien tunnistaminen, mittaaminen ja arvostamisen valvonta
- Käyvän arvon hierarkia, käyvän arvon oikaisu ja riippumaton hinta-arviointi
- Mallien hallinnointi ja hallintointi

Tutkimme yhtiön riippumatonta hinta-arviointiprosessia, tiedonsyöttöön ja syöttötietoihin liittyviä kontrolleja sekä yhtiön hallinnointi- ja raportointiprosesseja ja kontrolleja.

Arvostuksia, joihin liittyi ei todettavissa olevia syöttötietoja tai suuremmissa määrin johdon arvioita, tarkastimme käymällä läpi yhtiön oletuksia, menetelmiä ja malleja. Suoritimme oman arvostuksemme muutamien positioiden osalta.

Käyvän arvon oikaisujen osalta arvioimme menetelmiä, joita oli käytetty tehtäessä johdannaisiin liittyviä vastapuolen luottoriskiä koskevia oikaisuja (CVA) ja omaa luottoriskiä koskevia oikaisuja (DVA).

Taloudellisen raportoinnin prosesseja tukevat IT-järjestelmät

Yhtiön taloudellinen raportointi on suuresti riippuvainen IT-järjestelmistä, jotka tukevat automatisoitua kirjanpitoa ja täsmäytysrutiineja. Jotta voidaan varmistua oikeasta ja täydellisestä kirjanpitoaineistosta, on tärkeää että IT:n yleisten kontrollien rakenne on asianmukainen ja että ne toimivat tehokkaasti.

Taloudellista raportointia tukevien IT-järjestelmien ja kontrollien osalta arvioimme ja testasimme niiden rakennetta ja toiminnan tehokkuutta.

Tutkimme yhtiön IT-organisaatiota ja tapaa hallita ohjelmakehitystä ja muutoksia, käyttöoikeuksia ohjelmiin ja tiedostoihin ja IT –operointia.

- ohjelmiin ja tiedostoihin liittyvien käyttöoikeuksien osalta testasimme toimenpiteet, joiden avulla käyttöoikeudet myönnetään, käyttöoikeudet poistetaan ja sen miten käyttöoikeuksien asianmukaisuutta valvotaan säännöllisesti.

Testasimme myös tietoturvamäärityksiä, IT-ohjelmistojen muutuskontrolleja mukaan lukien asianmukainen tehtävien eriyttäminen.

Emoyhtiön tilinpäätöksen osalta ei ole sellaisia tilintarkastuksen kannalta keskeisiä seikkoja, joista olisi viestittävä kertomuksessamme.

Tilinpäätöstä koskevat hallituksen ja toimitusjohtajan velvollisuudet

Hallitus ja toimitusjohtaja vastaavat tilinpäätöksen laatimisesta siten, että tilinpäätös antaa oikean ja riittävän kuvan EU:ssa käyttöön hyväksytyjen kansainvälisten tilinpäätösstandardien (IFRS) mukaisesti ja siten, että tilinpäätös täyttää lakisääteiset vaatimukset. Hallitus ja toimitusjohtaja vastaavat myös sellaisesta sisäisestä valvonnasta, jonka ne katsovat tarpeelliseksi voidakseen laatia tilinpäätöksen, jossa ei ole väärinkäytöksestä tai virheestä johtuvaa olennaista virheellisuyttä.

Hallitus ja toimitusjohtaja ovat tilinpäätöstä laatiessaan velvollisia arvioimaan emoyhtiön ja konsernin kykyä jatkaa toimintaansa ja soveltuviissa tapauksissa esittämään seikat, jotka liittyvät toiminnan jatkuvuuteen ja siihen, että tilinpäätös on laadittu toiminnan jatkuvuuteen perustuen. Tilinpäätös laaditaan toiminnan jatkuvuuteen perustuen, paitsi jos emoyhtiö tai konserni aiotaan purkaa tai toiminta lakkauttaa tai ei ole muuta realistista vaihtoehtoa kuin tehdä niin.

Tilintarkastajan velvollisuudet tilinpäätöksen tilintarkastuksessa

Tavoitteenamme on hankkia kohtuullinen varmuus siitä, onko tilinpäätöksessä kokonaisuutena väärinkäytöksestä tai virheestä johtuvaa olennaista virheellisuyttä, sekä antaa tilintarkastuskertomus, joka sisältää lausuntomme. Kohtuullinen varmuus on korkea varmuustaso, mutta se ei ole tae siitä, että olennainen virheellisyys aina havaitaan hyvän tilintarkastustavan mukaisesti suoritettavassa tilintarkastuksessa. Virheellisyyksiä voi aiheutua väärinkäytöksestä tai virheestä, ja niiden katsotaan olevan olennaisia, jos niiden yksin tai yhdessä voisi kohtuudella odottaa vaikuttavan taloudellisiin päätöksiin, joita käyttäjät tekevät tilinpäätöksen perusteella.

Hyvän tilintarkastustavan mukaiseen tilintarkastukseen kuuluu, että käytämme ammatillista harkintaa ja säilytämme ammatillisen skeptisyyden koko tilintarkastuksen ajan. Lisäksi:

- tunnistamme ja arvioimme väärinkäytöksestä tai virheestä johtuvat tilinpäätöksen olennaisen virheellisuuden riskit, suunnittelemme ja suoritamme näihin riskeihin vastaavia tilintarkastustoimenpiteitä ja hankimme lausuntomme perustaksi tarpeellisen määrän tarkoitukseen soveltuvaa tilintarkastusevidenssiä. Riski siitä, että väärinkäytöksestä johtuva olennainen virheellisyys jää havaitsematta, on suurempi kuin riski siitä, että virheestä johtuva olennainen virheellisyys jää havaitsematta, sillä väärinkäytökseen voi liittyä yhteistoimintaa, väärentämistä, tietojen tahallista esittämättä jättämistä tai virheellisten tietojen esittämistä taikka sisäisen valvonnan sivuuttamista.
- muodostamme käsityksen tilintarkastuksen kannalta relevantista sisäisestä valvonnasta pystyäksemme suunnittelemaan olosuhteisiin nähden asianmukaiset tilintarkastustoimenpiteet mutta emme siinä tarkoituksessa, että pystyisimme antamaan lausunnon emoyhtiön tai konsernin sisäisen valvonnan tehokkuudesta.
- arvioimme sovellettujen tilinpäätöksen laatimisperiaatteiden asianmukaisuutta sekä johdon tekemien kirjanpidollisten arvioiden ja niistä esitettävien tietojen kohtuullisuutta.
- teemme johtopäätöksen siitä, onko hallituksen ja toimitusjohtajan ollut asianmukaista laatia tilinpäätös perustuen oletukseen toiminnan jatkuvuudesta, ja teemme hankkimamme tilintarkastusevidenssin perusteella johtopäätöksen siitä, esiintyykö sellaista tapahtumiin tai olosuhteisiin liittyvää olennaista epävarmuutta, joka voi antaa merkittävää aihetta epäillä emoyhtiön tai konsernin kykyä jatkaa toimintaansa. Jos johtopäätöksemme on, että olennaista epävarmuutta esiintyy, meidän täytyy kiinnittää tilintarkastuskertomuksessamme lukijan huomiota epävarmuutta koskeviin tilinpäätöksessä esitettäviin tietoihin tai, jos epävarmuutta koskevat tiedot eivät ole riittäviä, mukauttaa lausuntomme. Johtopäätöksemme perustuvat tilintarkastuskertomuksen antamispäivään mennessä hankittuun tilintarkastusevidenssiin. Vastaiset tapahtumat tai olosuhteet voivat kuitenkin johtaa siihen, ettei emoyhtiö tai konserni pysty jatkamaan toimintaansa.
- arvioimme tilinpäätöksen, kaikki tilinpäätöksessä esitettävät tiedot mukaan lukien, yleistä esittämistapaa, rakennetta ja sisältöä ja sitä, kuvastaako tilinpäätös sen perustana olevia liiketoimia ja tapahtumia siten, että se antaa oikean ja riittävän kuvan.
- hankimme tarpeellisen määrän tarkoitukseen soveltuvaa tilintarkastusevidenssiä konserniin kuuluvia yhteisöjä tai liiketoimintoja koskevasta taloudellisesta informaatiosta pystyäksemme antamaan lausunnon konsernitiilinpäätöksestä. Vastaamme konsernin tilintarkastuksen ohjauksesta, valvonnasta ja suorittamisesta. Vastaamme tilintarkastuslausunnosta yksin.

Kommunikoidimme hallintoelinten kanssa muun muassa tilintarkastuksen suunnitellusta laajuudesta ja ajoituksesta sekä merkittävistä tilintarkastushavainnoista, mukaan lukien mahdolliset sisäisen valvonnan merkittävät puutteellisuudet, jotka tunnistamme tilintarkastuksen aikana.

Lisäksi annamme hallintoelimille vahvistuksen siitä, että olemme noudattaneet riippumattomuutta koskevia relevantteja eettisiä vaatimuksia, ja kommunikoimme niiden kanssa kaikista suhteista ja muista seikoista, joiden voi kohtuudella ajatella vaikuttavan riippumattomuuteemme, ja soveltuvissa tapauksissa niihin liittyvistä varotoimista.

Päättämme, mitkä hallintoelinten kanssa kommunikoiduista seikoista olivat merkittävimpiä tarkasteltavana olevan tilikauden tilintarkastuksessa ja näin ollen ovat tilintarkastuksen kannalta keskeisiä. Kuvaamme kyseiset seikat tilintarkastuskertomuksessa, paitsi jos säädös tai määräys estää kyseisen seikan julkistamisen tai kun äärimmäisen harvinaisissa tapauksissa toteamme, ettei kyseisestä seikasta viestitä tilintarkastuskertomuksessa, koska siitä aiheutuvien epäedullisten vaikutusten voitaisiin kohtuudella odottaa olevan suuremmat kuin tällaisesta viestinnästä koituva yleinen etu.

Muut raportointivelvoitteet

Muu informaatio

Hallitus ja toimitusjohtaja vastaavat muusta informaatiosta. Muu informaatio käsittää toimintakertomukseen ja vuosikertomukseen sisältyvän muun informaation kuin tilinpäätöksen ja sitä koskevan tilintarkastuskertomuksemme.

Tilinpäätöstä koskeva lausuntomme ei kata muuta informaatiota.

Velvollisuutenamme on lukea edellä yksilöity muu informaatio tilinpäätöksen tilintarkastuksen yhteydessä ja tätä tehdessämme arvioida, onko muu informaatio olennaisesti ristiriidassa tilinpäätöksen tai tilintarkastusta suoritettaessa hankkimamme tietämyksen kanssa tai vaikuttaako se muutoin olevan olennaisesti virheellistä. Toimintakertomuksen osalta velvollisuutenamme on lisäksi arvioida, onko toimintakertomus laadittu sen laatimiseen sovellettavien säännösten mukaisesti.

Lausuntonamme esitämme, että toimintakertomuksen ja tilinpäätöksen tiedot ovat yhdenmukaisia ja että toimintakertomus on laadittu toimintakertomuksen laatimiseen sovellettavien säännösten mukaisesti.

Jos teemme suorittamamme työn perusteella johtopäätöksen, että muussa informaatiossa on olennainen virheellisyys, meidän on raportoitava tästä seikasta. Meillä ei ole tämän asian suhteen raportoitavaa.

Helsingissä 27.2.2017

PricewaterhouseCoopers Oy
Tilintarkastusyhteisö

Juha Wahlroos
KHT

Johto ja tilintarkastajat

Johto

Nordea Pankki Suomi Oyj:n hallituksessa on neljä jäsentä.

Nordea Pankki Suomi Oyj:n toimitusjohtajana toimi Topi Manner ja hänen sijaisenaan Jukka Perttula.

Hallitus 26. tammikuuta 2017 asti

Torsten Hagen Jørgensen, puheenjohtaja

Syntynyt 1965. Jäsen ajalla 2013-26.1.2016.
Varakonsernijohtaja ja konsernin operatiivinen johtaja(COO)

Casper von Koskull, varapuheenjohtaja

Syntynyt 1960. Jäsen ajalla 2010-26.1.2016.
Nordean konsernijohtaja

Carl-Johan Granvik

Syntynyt 1949. Jäsen vuodesta 2012.
Aiemmat tehtävät Nordeassa: Nordea Pankki Suomi Oyj:n toimitusjohtaja, Chief Risk Officer ja luotonannon ja riskienhallinnan johtaja sekä Suomen maajohtaja.

Gunn Wærsted

Syntynyt 1955. Jäsen ajalla 2010-26.1.2016.
Nordea Pankki Norja ASA:n toimitusjohtaja, varallisuuden hoidon johtaja, Norjan maajohtaja.

Hallitus 27. tammikuuta 2016 – 11. helmikuuta 2016

Heikki Ilkka, puheenjohtaja

Syntynyt 1970. Jäsen 27.1.2016 lähtien.
Konsernin talousjohtaja, Group Finance and Business Control –yksikön johtaja

Erik Ekman, varapuheenjohtaja

Syntynyt 1969. Jäsen 27.1.2016 lähtien.
Suurasiakkaat ja pääomamarkkinat –toiminnon johtaja

Johan Ekwall

Syntynyt 1963. Jäsen 27.1.-11.2.2016.
Chief of Staff Officerin varajohtaja

Carl-Johan Granvik

Syntynyt 1949. Jäsen vuodesta 2012.
Aiemmat tehtävät Nordeassa: Nordea Pankki Suomi Oyj:n toimitusjohtaja, Chief Risk Officer ja luotonannon ja riskienhallinnan johtaja sekä Suomen maajohtaja.

Hallitus 12. helmikuuta – 30. kesäkuuta 2016

Heikki Ilkka, puheenjohtaja

Syntynyt 1970. Jäsen 27.1.2016 lähtien.
Konsernin talousjohtaja, Group Finance and Business Control –yksikön johtaja

Erik Ekman, varapuheenjohtaja

Syntynyt 1969. Jäsen 27.1.2016 lähtien.
Suurasiakkaat ja pääomamarkkinat –toiminnon johtaja

Carl-Johan Granvik

Syntynyt 1949. Jäsen vuodesta 2012.
Aiemmat tehtävät Nordeassa: Nordea Pankki Suomi Oyj:n toimitusjohtaja, Chief Risk Officer ja luotonannon ja riskienhallinnan johtaja sekä Suomen maajohtaja.

Lennart Jacobsen

Syntynyt 1966. Jäsen 12.2.2016 lähtien.
Vähittäispankin johtaja, Ruotsin maajohtaja

Hallitus 1. heinäkuuta 2016 lähtien

Heikki Ilkka, puheenjohtaja

Syntynyt 1970. Jäsen 27.1.2016 lähtien.
Konsernin talousjohtaja, Group Finance and Business Control –yksikön johtaja

Erik Ekman, varapuheenjohtaja

Syntynyt 1969. Jäsen 27.1.2016 lähtien.
Suurasiakkaat ja pääomamarkkinat –toiminnon johtaja

Carl-Johan Granvik

Syntynyt 1949. Jäsen vuodesta 2012.
Aiemmat tehtävät Nordeassa: Nordea Pankki Suomi Oyj:n toimitusjohtaja, Chief Risk Officer ja luotonannon ja riskienhallinnan johtaja sekä Suomen maajohtaja.

Tom Johannessen

Syntynyt 1970. Jäsen 1.7.2016 lähtien.
Varainhallinnan ja taseriskien hallinnan johtaja

Tilintarkastajat

Nordea Pankki Suomi Oyj:n varsinainen yhtiökokous valitsee vuodeksi kerrallaan yhtiölle tilintarkastajan, jonka tulee olla Keskuskauppakamarin hyväksymä tilintarkastusyhteisö.

PricewaterhouseCoopers Oy

Tilintarkastusyhteisö

Päävastuullinen tilintarkastaja
Juha Wahlroos
KHT

Selvitys hyvästä hallintotavasta 2016

Nordea Pankki Suomi Oyj:n selvitys

Nordea Pankki Suomi Oyj on Nordea-konsernin pörssinoteeratun emoyhtiön Nordea Bank AB:n (publ) kokonaan omistama tytäryhtiö. Tässä selvityksessä ”Nordea” tarkoittaa Nordea-konsernia. Kuvaus Nordeassa viimeisimmän tilikauden aikana noudatetusta hyvästä hallintotavasta sisältyy Nordea Bank AB:n (publ) vuoden 2016 vuosikertomukseen. Nordea Pankki Suomi Oyj:n toiminta on täysin integroitu Nordea-konsernin toimintaan. Nordea on määritellyt hyvää hallintotapaa koskevat periaatteet konsernin tasolla, ja niitä arvioidaan jatkuvasti. Tietoa Nordean hyvästä hallintotavasta ja tästä selvityksestä on saatavilla osoitteesta www.nordea.com. Nordea Pankki Suomi Oyj on laatinut kuvauksen hyvään hallintotapaan liittyvistä järjestelyistä luottolaitostoiminnasta annetun lain mukaisesti, ja se on saatavilla osoitteessa www.nordea.com.

Yritysten hyvään hallintotapaan (corporate governance) kuuluvat keskeisesti selvät ja järjestelmälliset päätöksentekoprosessit. Näin selkiytetään vastuita, vältetään eturistiriitoja ja varmistetaan riittävä sisäinen valvonta, riskienhallinta sekä läpinäkyvyys. Sitoutuminen Nordean tehtävään ja visioon vaatii hyvän hallintotavan käytäntöjen omaksumista tavanomaisessa liiketoiminnassa. Tarkoituksena on varmistaa, että yritys on mahdollisimman hyvin hallittu ja johdettu.

Nordean hyvä hallintotapa noudattaa yleisesti hyväksyttyjä hyvää hallintotapaa koskevia periaatteita ja Ruotsissa annettua hyvää hallintotapaa koskevaa suositusta sekä sen sisältämiä määräyksiä ja periaatteita. Vaikka eri maissa voimassa olevien suositusten yksityiskohdat eroavatkin toisistaan, kaikki suositukset perustuvat alan yleiseen kansainväliseen kehitykseen ja yhteiseen pohjoismaiseen lähestymistapaan. Keskeisiltä osiltaan eri maiden suositukset ovat siis hyvin samankaltaiset.

Nordea Pankki Suomi Oyj on laatinut tämän hyvää hallintotapaa koskevan selvityksen joukkolainojen liikkeeseenlaskijana. Selvitys on laadittu Suomen vuonna 2015 annettuun listayhtiöiden hallinnointikoodiin sisältyvien hallinto- ja ohjausjärjestelmästä annettavaa selvitystä koskevien ohjeiden mukaan. Selvitys julkaistaan erillään vuoden 2016 vuosikertomuksesta ja se on saatavilla osoitteessa www.nordea.com.

Nordea Pankki Suomi Oyj:n hallitus on tarkastanut tämän hyvää hallintotapaa koskevan selvityksen.

Nordea Pankki Suomi Oyj:n sisäisestä hallinnosta

Yhtiökokous

Nordea Pankki Suomi Oyj (”NPS” tai ”pankki”) on Nordea Bank AB:n (publ) kokonaan omistama tytäryhtiö. Yhtiökokous on ylin päättävä elin.

Nordea Pankki Suomi Oyj:n hallitus vastaa pankin hallinnoinnista, pankin toiminnan tarkoituksenmukaisesta organisoinnista ja pankin edustamisesta.

Hallitus

Nordea Pankki Suomi Oyj:n hallituksessa on tällä hetkellä neljä jäsentä, joista yksi ei ole konsernin palveluksessa. Yhtiöjärjestyksen mukaisesti hallituksessa on oltava vähintään neljä ja enintään seitsemän jäsentä. Hallitus nimittää hallituksen puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan.

Hallituksella oli 28 kokousta vuonna 2016.

Hallituksen jäsenet ja heidän osallistumisensa hallituksen kokouksiin:

1. tammikuuta – 26. tammikuuta 2016

Torsten Hagen Jørgensen, puheenjohtaja	1/1
Casper von Koskull, varapuheenjohtaja	1/1
Carl-Johan Granvik	1/1
Gunn Wærsted	1/1

27. tammikuuta – 11. helmikuuta 2016

Heikki Ilkka, puheenjohtaja	4/4
Erik Ekman, varapuheenjohtaja	4/4
Johan Ekwall	4/4
Carl-Johan Granvik	4/4

12. helmikuuta – 30. kesäkuuta 2016

Heikki Ilkka, puheenjohtaja	13/13
Erik Ekman, varapuheenjohtaja	13/13
Carl-Johan Granvik	13/13
Lennart Jacobsen	13/13

1. heinäkuuta 2016 lähtien

Heikki Ilkka, puheenjohtaja	10/10
Erik Ekman, varapuheenjohtaja	10/10
Carl-Johan Granvik	10/10
Tom Johannessen	10/10

Hallituksen jäsenten tehtävät ja koulutus, sekä heidän omistamansa Nordean osakkeet 31. joulukuuta 2016:

- Heikki Ilkka, Nordea-konsernin talousjohtaja, kauppatieteen maisteri, syntynyt vuonna 1970, Nordean osakkeita: 0
- Erik Ekman, Nordea-konsernin Commercial & Business Banking -liiketoiminta-alueen johtaja, taloustieteen tohtori, syntynyt vuonna 1969, Nordean osakkeita: 0
- Carl-Johan Granvik, kauppatieteen maisteri, syntynyt vuonna 1949, Nordean osakkeita: 18 047
- Tom Johannessen, Nordea-konsernin Group Treasury & ALM -yksikön johtaja, kauppatieteen kandidaatti, syntynyt vuonna 1970, Nordean osakkeita: 0

Aikaisempien hallituksen jäsenten tehtävät ja koulutus:

- Johan Ekwall, Nordea-konsernin Chief of Staff Officen johtaja, kauppatieteen maisteri, syntynyt vuonna 1963
- Lennart Jacobsen, Nordea-konsernin vähittäispankin johtaja 30. kesäkuuta 2016 saakka, tekniikan maisteri, syntynyt vuonna 1966
- Torsten Hagen Jørgensen, Nordea-konsernin operatiivinen johtaja ja varakonsernijohtaja, kauppatieteen maisteri, syntynyt vuonna 1965
- Casper von Koskull, NBAB:n toimitusjohtaja ja Nordean konsernijohtaja, kauppatieteen maisteri, syntynyt vuonna 1960
- Gunn Wærsted, Nordea-konsernin varallisuudenhoito-liiketoiminta-alueen johtaja 31. tammikuuta 2016 saakka, kauppatieteen maisteri, syntynyt vuonna 1955

Lisätietoa hallituksen jäsenistä annetaan NPS:n vuosikertomuksessa vuodelta 2016 kohdassa Johto ja tilintarkastajat.

Hallituksen jäsenten toimikausi jatkuu, kunnes toisin ilmoitetaan. Hallituksen jäsenten eläkeikä on 70 vuotta.

Hallituksen jäsenistä Carl-Johan Granvik on riippumaton Nordea Pankki Suomi Oyj:stä ja sen osakkeenomistajista. Torsten Hagen Jørgensen ja Casper von Koskull (hallituksen jäseniä 26. tammikuuta 2016 saakka), Heikki Ilkka ja Erik Ekman (hallituksen jäseniä 27. tammikuuta 2016 lähtien), ovat kaikki Nordea-konsernin johtoryhmän jäseniä ja Nordea-konsernin palveluksessa. Gunn Wærsted (hallituksen jäsen 26. tammikuuta 2016 saakka) ja Lennart Jacobsen (hallituksen jäsen 12. helmikuuta 2016 lähtien 30. kesäkuuta 2016 saakka) olivat Nordea-konsernin johtoryhmän jäseniä ja Nordea-konsernin palveluksessa. Johan Ekwall (hallituksen jäsen 27. tammikuuta 2016 lähtien 11. helmikuuta 2016 saakka) ja Tom Johannessen (hallituksen jäsen 1. heinäkuuta 2016 lähtien) ovat Nordea-konsernin palveluksessa. Kuukaan hallituksen jäsenistä ei osallistu Nordea Pankki Suomi Oyj:n päivittäiseen johtamiseen.

Hallitus vahvistaa hyväksymässään työjärjestyksessä valtuutuksen toimia pankin puolesta sekä hallituksen jäsenten ja toimitusjohtajan välisen työnjaon.

Hallitus vastaa työjärjestyksen mukaisesti pankin ja sen toiminnan organisoinnista ja hallinnoinnista.

Hallitus hoitaa pankin asioita asianmukaisella ammattitaidolla ja huolellisuudella noudattaen lainsäädäntöä, yhtiöjärjestyksestä, kulloinkin voimassa olevaa työjärjestyksestä sekä konsernijohton päätöksiä ja ohjeita.

Hallitus varmistaa, että sillä on tarvittavat tiedot pankin toiminnasta lainsäädännön ja yhtiöjärjestyksen mukaisesti.

Hallitus varmistaa, että sillä on tarvittavat tiedot pankin tilanteesta, liiketoiminnan kehityksestä ja riskeistä sekä muista seikoista, jotka ovat olennaisen tärkeitä pankin toiminnan kannalta.

Pankin toiminta on täysin integroitu Nordea-konsernin toimintaan.

Hallituksen erityisenä velvollisuutena on

- a. perustaa pankin ja pankkikonsernin yleinen organisaatio
- b. varmistaa, että pankin kirjanpidon, varainhallinnan ja taloudellisen tilanteen sisäinen valvonta on yleisesti riittävää
- c. hyväksyä riskistrategia ja muut strategiset tavoitteet sekä huolehtia siitä, että tavoitteiden ja strategian valvonta on luotettavaa
- d. nimittää ja irtisanoa pankin toimitusjohtaja ja toimitusjohtajan sijainen sekä valvoa, että pankin toimitusjohtaja täyttää velvoitteensa
- e. laatia tarvittaessa Nordea-konsernin luotto-ohjeiden mukaisesti täydentäviä luotto-ohjeita luottojen myöntämisestä Nordea Pankki Suomi Oyj:ssä
- f. määritellä varainhankintaan liittyvät asiat
- g. päättää pankin vuosikertomuksista ja osavuositarkastuksista ja julkaista ne
- h. seurata ja arvioida säännöllisesti pankin ja pankkikonsernin taloudellista tilannetta ja riskejä
- i. kutsua koolle varsinaisen yhtiökokous ja valmistella käsiteltävät asiat.

Hallitus on hyväksynyt periaatteet, joiden mukaan hallituksen kokoonpanoa monipuolistetaan. Sukupuolten välistä tasa-arvoa edistetään, kun hallitukseen nimitetään jäseniä. Pankin tavoitteena on sukupuolten välinen tasapaino. Hallituksen jäseniä valittaessa etsitään aktiivisesti sopivia henkilöitä molemmista sukupuolista. Näin pyritään varmistamaan, että sukupuolet ovat tasapuolisesti edustettuna hallituksessa.

Hallituksen valiokunnat

Nordea Pankki Suomi Oyj:n hallituksella on neljä valiokuntaa: nimitysvaliokunta, palkitsemisvaliokunta, riskivaliokunta ja tarkastusvaliokunta. Kunkin valiokunnan tehtävät määritellään luottolaitostoiminnasta annetussa laissa.

Nimitysvaliokunta piti vuonna 2016 neljä kokousta, palkitsemisvaliokunta yhden kokouksen, riskivaliokunta kuusi kokousta ja tarkastusvaliokunta neljä kokousta.

Valiokuntien jäsenet ja heidän osallistumisensa kokouksiin:

1. tammikuuta – 26. tammikuuta 2016

Nimitysvaliokunta	Torsten Hagen Jørgensen, puheenjohtaja	1/1
	Gunn Wærsted	1/1
Palkitsemisvaliokunta	Casper von Koskull, puheenjohtaja	0/0
	Gunn Wærsted	0/0
Riskivaliokunta	Carl-Johan Granvik, puheenjohtaja	0/0
	Casper von Koskull	0/0
Tarkastusvaliokunta	Carl-Johan Granvik, puheenjohtaja	0/0
	Torsten Hagen Jørgensen	0/0

27. tammikuuta – 11. helmikuuta 2016

Nimitysvaliokunta	Heikki Ilkka, puheenjohtaja	1/1
	Johan Ekwall	1/1
Palkitsemisvaliokunta	Johan Ekwall, puheenjohtaja	0/0
	Erik Ekman	0/0
Riskivaliokunta	Carl-Johan Granvik, puheenjohtaja	1/1
	Erik Ekman	1/1
Tarkastusvaliokunta	Carl-Johan Granvik, puheenjohtaja	1/1
	Heikki Ilkka	1/1

12. helmikuuta – 30. kesäkuuta 2016

Nimitysvaliokunta	Heikki Ilkka, puheenjohtaja	2/2
	Lennart Jacobsen	2/2
Palkitsemisvaliokunta	Lennart Jacobsen, puheenjohtaja	1/1
	Erik Ekman	1/1
Riskivaliokunta	Carl-Johan Granvik, puheenjohtaja	2/2
	Erik Ekman	2/2
Tarkastusvaliokunta	Carl-Johan Granvik, puheenjohtaja	1/1
	Heikki Ilkka	1/1

1. heinäkuuta 2016 lähtien

Nimitysvaliokunta	Heikki Ilkka, puheenjohtaja	0/0
	Tom Johannessen	0/0
Palkitsemisvaliokunta	Tom Johannessen, puheenjohtaja	0/0
	Erik Ekman	0/0
Riskivaliokunta	Carl-Johan Granvik, puheenjohtaja	3/3
	Erik Ekman	3/3
Tarkastusvaliokunta	Carl-Johan Granvik, puheenjohtaja	2/2
	Heikki Ilkka	2/2

Nimitysvaliokunnan tehtävänä on arvioida hallituksen jäsenten osaamisen, taitojen, monipuolisuuden ja kokemuksen tasapainoa sekä laatia kuvaus nimitettävän hallituksen jäsenen roolista ja kyvyistä, arvioida vaadittua osaamista ja tehtävään käytettävää aikaa sekä avustaa hallituksen jäsen ehdokkaiden löytämisessä. Nimitysvaliokunnan tulee säännöllisesti, ja ainakin vuosittain, arvioida hallituksen kokoonpano ja suoriutuminen sekä kokonaisuutena että kunkin jäsenen osalta. Nimitysvaliokunnan tulee myös säännöllisesti arvioida pankin ylimmän johdon jäsenten valinnan perusteet sekä edistää hallituksen monipuolisuutta ja sukupuolten välistä tasapainoa koskevien tavoitteiden saavuttamista.

Palkitsemisvaliokunnan tehtävänä on avustaa hallitusta NPS:n palkitsemisjärjestelmän hallinnointia koskevassa päätöksenteossa ja laatia NPS:n bonusjärjestelmiä ja johdon kannustinohjelmia koskevia ohjeita hallituksen pyynnöstä sekä valmistella muita periaatekysymyksiä hallituksen käsiteltäväksi. Palkitsemisvaliokunnan tulee vähintään kerran vuodessa tarkastella Nordean palkka- ja palkkioperiaatteiden ja niihin liittyvien ohjeiden noudattamista teettämällä konsernin sisäisellä tarkastuksella riippumaton tarkastus ja huolehtimalla siitä, että riippumattoman tarkastuksen tulokset raportoidaan hallitukselle tarvittaessa viipymättä tai vähintään vuosittain vuosikertomuksen yhteydessä. Lisäksi palkitsemisvaliokunnan on vähintään kerran vuodessa arvioitava Nordean palkka- ja palkkioperiaatteet sekä palkitsemisjärjestelmä asianomaisten valvontatoimintojen kanssa, ja esitettävä hallitukselle Nordean palkka- ja palkkioperiaatteita ja niihin liittyviä ohjeita koskeva ehdotus.

Riskivaliokunta avustaa hallitusta Nordea Pankki Suomi Oyj:n riskistrategiaan ja riskinottoon liittyvissä asioissa. Riskivaliokunta auttaa hallitusta myös seuraamaan, että toimitusjohtaja noudattaa hallituksen päättämää riskistrategiaa. Lisäksi riskivaliokunnan tulee arvioida, vastaavatko NPS:n pääomaa sitovat palvelut NPS:n liiketoimintamallia ja riskistrategiaa. Mikäli ne eivät vastaa, riskivaliokunnan tulee esittää hallituksen päätettäväksi toimintasuunnitelma. Riskivaliokunta tarkastaa markkina- ja likviditeettiriskien limiitit ja tekee niitä koskevia suosituksia. Lisäksi riskivaliokunta

tarkistaa NPS:n riskiprofiilin ja keskeiset riskit, merkittävät muutokset luotto-, markkina-, likviditeetti- ja liiketoimintariskeissä sekä operatiivisissa riskeissä. Tämä kattaa myös tärkeimmät riskilimiitit, riskikeskittymät ja suuret vastuut, tulevaisuuden riskiarviot, riskipainotetut erät ja muut pilari II:n mukaiset riskityypit sekä stressitestien tulokset. Riskivaliokunta hyväksyy konsernijohdon luottovaliokunnan (ECC) kokoonpanon muutokset. Lisäksi riskivaliokunta tarkistaa NBAB:n riskivaliokunnan hyväksymät toimialakohtaiset luottoriskiperiaatteet ja avustaa hallituksen palkitsemisvaliokuntaa asianmukaisten palkka- ja palkkioperiaatteiden laatimisessa sekä arvioi, otetaanko palkitsemisjärjestelmän kannustimissa huomioon riski-, vakavaraisuus- ja likviditeettivaatimukset sekä palkkion ansaitsemisen todennäköisyys ja ajoitus.

Tarkastusvaliokunta auttaa hallitusta varmistamaan NPS:n taloudellisen raportointiprosessin laadun ja tarkastaa tässä yhteydessä NPS:n neljännesvuosittaisen taloudellisen raportoinnin sekä ulkoisten tilintarkastajien raportoimat keskeiset asiat näiden tekemistä NPS:n tilinpäätösten tarkastuksista. Lisäksi tarkastusvaliokunta tarkastaa NPS:n vuosi- ja osavuositilinpäätökset. Tarkastusvaliokunta arvioi myös, toteuttaako johto tarvittavat korjaavat toimenpiteet oikea-aikaisesti korjatakseen puutteet taloudellisen raportoinnin valvonnassa, lakien, säännösten ja periaatteiden noudattamatta jättämisessä sekä muissa sisäisten ja ulkoisten tarkastajien tunnistamissa asioissa. Tarkastusvaliokunnan tulee saada ajantasaiset tiedot NPS:n riskienhallintaa koskevista asioista. Tarkastusvaliokunta tarkistaa ulkoisen tilintarkastussuunnitelman. Lisäksi tarkastusvaliokunta arvioi keskusteluissa ulkoisten tarkastajien kanssa näiden riippumattomuuteen kohdistuvia uhkia ja toimia, joilla näitä uhkia minimoidaan ulkoisten tarkastajien dokumentaation mukaisesti. Tämän tarkoituksena on tarkkailla ja luoda ohjeistus ulkoisten tarkastajien sellaisen muiden kuin tilintarkastuspalvelujen tuottamiseksi, joita ulkoisilla tarkastajilla on lupa tarjota konsernille. Lisäksi tarkastusvaliokunta tarkistaa vuosittain ulkoisten tarkastajien ilmoittamat tällaiset muut palvelut sekä arvioi ja varmistaa, että sisäiset ja ulkoiset tarkastajat vahvistavat vuosittain kirjallisesti puolueettomuutensa ja riippumattomuutensa. Tarkastusvaliokunta tarkistaa konsernin sisäisen tarkastuksen vuotuiset riskiarviot ja tilintarkastussuunnitelmat sekä sisäisen tarkastuksen säännölliset raportit, mukaan lukien tarkastusloki. Tarkastusvaliokunta valmistelee ulkoisten tilintarkastajien valintaa ennen yhtiökokousta ja tarkistaa vuosittain tarkastusvaliokunnan työjärjestyksen.

Toimitusjohtaja, toimitusjohtajan sijainen ja johtoryhmä

Nordea Pankki Suomi Oyj:llä on toimitusjohtaja ja toimitusjohtajan sijainen.

Nordea Pankki Suomen toimitusjohtaja on Topi Manner ja hänen sijaisensa on Jukka Perttula. Lisätietoja toimitusjohtajasta on saatavilla osoitteessa www.nordea.com.

NPS:n toimitusjohtaja on muodostanut johtoryhmän, joka tukee häntä päätöksenteossa ja avustaa häntä NPS:n päivittäisen toiminnan johtamisessa sekä sen toiminnan ja riskien seurannassa.

Johtoryhmään kuuluvat:

- Topi Manner, toimitusjohtaja, kauppatieteen maisteri, syntynyt vuonna 1974, Nordean osakkeita: 49 671
- Juha Vuopio, NPS:n talousjohtaja, kauppatieteen maisteri, syntynyt vuonna 1962, Nordean osakkeita: 3 255
- Sari Lindqvist, NPS:n riskijohtaja, kauppatieteen maisteri, syntynyt vuonna 1967, Nordean osakkeita: 0
- Petteri Änkilä, Suomen Wholesale Bankingin johtaja, kauppatieteen maisteri, syntynyt vuonna 1971, Nordean osakkeita: 20 000
- Jukka Perttula, Suomen Wealth Managementin johtaja, kauppatieteen maisteri, syntynyt vuonna 1961, Nordean osakkeita: 2 379

Jäsen 30. kesäkuuta 2016 saakka:

- Sanna Niinikoski-Sandberg, NPS:n hallituksen sihteeri 31. heinäkuuta 2016 saakka, oikeustieteen maisteri, syntynyt vuonna 1974

Johtoryhmän tehtäviin kuuluvat muun muassa seuraavat asiat:

- Liiketoiminta-alueiden keskeisten strategioiden valmistelu, tarkastus, täytäntöönpano ja seuranta NPS:n hallituksen päätöksiä varten
- NPS:n riskistrategian valmistelu, arviointi ja täytäntöönpano
- NPS:n sisäisten periaatteiden ja ohjeiden tarkastaminen
- NPS:n riskiarvioiden ja luottojen laatua koskevien lausuntojen tarkastaminen
- NPS:n taloudellisten tulosten, varainhallinnan ja pääomarakenteen tarkastaminen
- NPS:n pääoman ja likviditeetin hallintaa koskevien prosessien (ICAAP, ILAAP) tarkastaminen
- NPS:n compliance-raportin tarkastaminen
- Konsernin sisäisen tarkastuksen raporttien tarkastaminen
- NPS:n valvojien raporttien tarkastaminen
- Valvojien havaintoihin perustuvien hankkeiden arviointi.

Riippumattoman riskienvalvontatoiminnon johtaja

Nordea Pankki Suomi Oyj:llä on riippumattoman riskienvalvontatoiminnon johtaja. Nordea Pankki Suomi Oyj:n riskienvalvontatoiminnon johtaja raportoi Nordea Pankki Suomi Oyj:n toimitusjohtajalle. Riippumattoman riskienvalvontatoiminnon johtajan tehtävä on perustettu Suomen, Norjan ja Tanskan alakonserneihin. Riskienvalvontatoiminto on olennainen osa Nordea-konsernin riskienhallintaa.

Riippumaton riskienvalvontatoiminto on riskienhallinnan toinen puolustuslinja Nordea Pankki Suomi konsernissa. Riskienvalvontatoiminnon johtaja antaa kokonaiskuvan Nordea Pankki Suomi -konsernin kaikista riskeistä tarvittaville hallintoelimille ja varmistaa riskienhallinnan koordinoinnin sekä riittävän riskienvalvonnan Nordea Pankki Suomi -konsernissa.

Compliance

Nordean operatiivista riskiä koskevien periaatteiden ja Nordean compliance-toimintaa koskevien ohjeiden mukaisesti Group Compliance -yksikkö, joka raportoi Nordea Bank AB:n (publ) konsernijohtajalle, vastaa compliance-riskien hallintaperiaatteiden kehittämisestä ja päivittämisestä. Compliance Officerien (CO) verkostolla on raportointisuhteet Group Compliance -yksikköön. Verkosto hallitsee itsenäisesti compliance-riskejä ja toimittaa Group Compliance Officerille itsenäisiä raportteja. Group Compliance Officer koostaa näistä raporteista neljännesvuosittain compliance-raportin konsernijohtajalle, Nordea Bank AB:n (publ) hallitukselle ja Nordea Bank AB:n (publ) tytäryhtiöille, mukaan lukien Nordea Pankki Suomi Oyj:lle.

Sisäpiiriläisten hallinnointi

Nordea-konserni ja Nordea Pankki Suomi Oyj ovat lakien ja määräysten mukaisesti liikkeeseenlaskijana ja arvopaperinvälittäjänä vahvistaneet koko pankkia koskevan sisäpiiriohjeistuksen. Hallituksen jäsenet, toimitusjohtaja, toimitusjohtajan sijainen, tilintarkastajat, varatilintarkastajat ja muu ylin johto sekä muut erikseen määritellyt henkilöt noudattavat Nordean osakkeissa ja siihen liittyvissä muissa arvopapereissa rajoitusta käydä kauppaa omaan lukuun ainoastaan 14 päivän kuluessa konsernin tuloksen julkistamisesta. Muiden rahoitusvälineiden osalta yllä mainitut ja muut vaikuttavassa asemassa olevat henkilöt noudattavat yhden kuukauden ns. lyhyen kaupankäynnin kieltoa. Nordea Pankki Suomi Oyj raportoi hallintotavasta ja julkisia sisäpiirirekistereitä sekä rahoitusinstrumenteilla käytävää kauppaa koskevien sääntöjen noudattamisesta Finanssivalvonnalle vuosittain.

Selvitys vuoden 2016 tilinpäätökseen liittyvien sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestelmien tärkeimmistä ominaisuuksista

Nordea Pankki Suomi Oyj on osa Nordea-konsernia, ja taloudelliseen raportointiin liittyvät sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestelmät ovat samat koko Nordeassa. Taloudellisen raportoinnin prosessit ovat Nordeassa täysin integroidut. Nordea Pankki Suomi Oyj:n hallitus seuraa taloudellista raportointia ja riskien raportointia Nordea Pankki Suomi Oyj:n tasolla ja on käsitellyt riskiraportit Nordea Pankki Suomi Oyj:n tasolla. Nordea Pankki Suomi Oyj noudattaa konsernin toimintaohjeita ja muita ohjeita soveltuvin osin.

Sisäinen valvonta

Sisäinen valvonta on Nordean hallituksen, johdon ja muun henkilöstön toteuttama prosessi, jonka tarkoitus on antaa riittävä varmuus tavoitteiden saavuttamisesta. Keinoja ovat toiminnan tehokkuus, taloudellisen ja muun raportoinnin luotettavuus, ulkoisten ja sisäisten säännösten noudattaminen, varojen turvaaminen sekä riittävä liiketoimintaan liittyvien riskien hallinta. Sisäinen valvonta perustuu viiteen pääasiaan: valvontaympäristöön, riskien arviointiin, valvontaan, tiedotukseen ja viestintään sekä seurantaan.

Sisäisen valvonnan periaatteilla luodaan edellytykset, jotka auttavat koko organisaatiota tehostamaan toimintaa ja pitämään sisäisen valvonnan laadun korkeana. Tukena ovat muun muassa selkeät määritelmät, roolit ja vastualueet sekä yhtenäiset työkalut ja menettelytavat.

Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan roolit ja vastualueet on jaettu kolmeen puolustuslinjaan. Ensimmäisessä puolustuslinjassa liiketoimintaorganisaatio ja konsernitoiminnot vastaavat toiminnastaan riskirajojen ja riskinottohalukkuuden sekä sisäistä valvontaa ja riskienhallintaa koskevien menettelytapojen mukaisesti. Keskitetyt riskienvalvontatoiminnot ovat toinen puolustuslinja. Ne vastaavat muun muassa tärkeimpiin riskeihin liittyvien asioiden (kuten sisäisten ja ulkoisten määräysten noudattamisen) tunnistamisesta, arvioinnista, seurannasta, valvonnasta ja raportoinnista. Kolmannessa puolustuslinjassa konsernin sisäinen tarkastus tekee tarkastuksia ja toimii sidosryhmien varmistajana hyvän hallintotavan, riskienhallinnan ja valvonnan prosesseissa.

Taloudelliseen raportointiin liittyvät sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestelmät on suunniteltu antamaan riittävä varmuus taloudellisen raportoinnin luotettavuudesta ja tilinpäätöksen valmistelusta ulkoisiin tarkoituksiin yleisesti hyväksytyjen tilinpäätösperiaatteiden, sovellettavien lakien ja säännösten sekä muiden pörssiyhtiöitä ja joukkolainojen liikkeeseenlaskijoita koskevien vaatimusten mukaisesti. Sisäiseen valvontaan ja riskienhallintaan liittyvät toimet ovat osa Nordean suunnitteluprosesseja ja resurssien kohdennusprosesseja. Nordean taloudelliseen raportointiin liittyvään sisäiseen valvontaan ja riskienhallintaan sovelletaan alkuperäistä COSO-mallia jäljempänä esitetyllä tavalla.

Valvontaympäristö

Valvontaympäristö muodostaa Nordean sisäisen valvonnan perustan ja sisältää Nordea Bank AB:n (publ) hallituksen ja konsernin johtoryhmän luomat arvot ja kulttuurin.

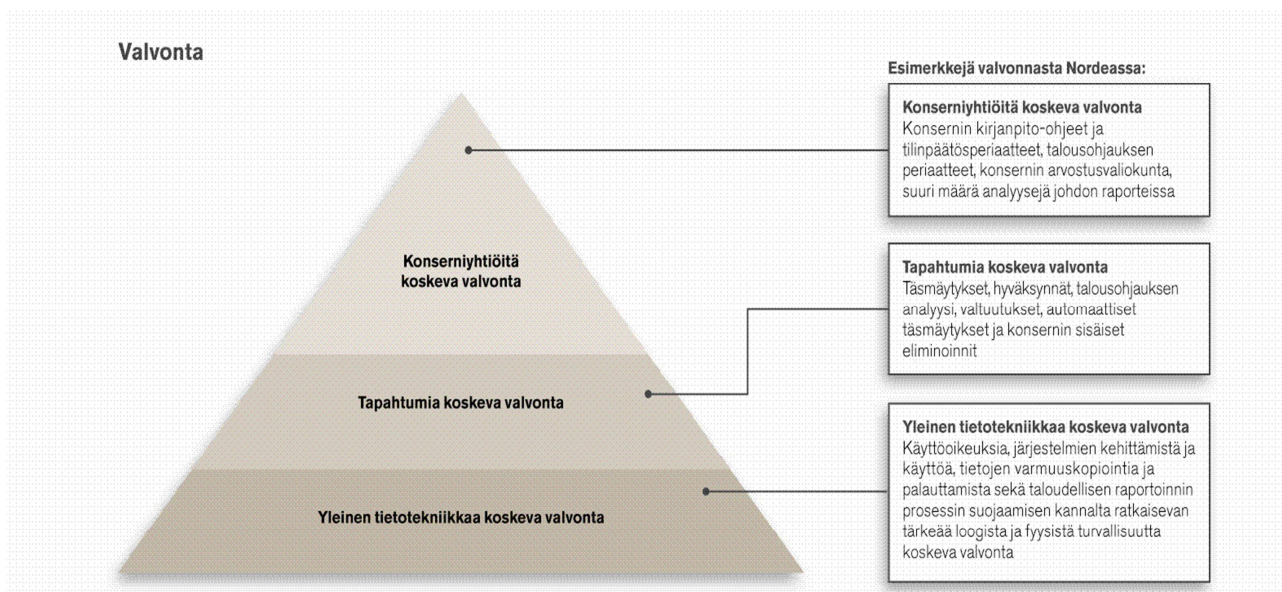
Selkeä ja läpinäkyvä organisaatorakenne on tärkeä valvontaympäristön kannalta. Nordean liiketoimintarakenteen tavoitteena on tukea yleistä strategiaa pitämällä yllä liiketoiminnan vahvaa virettä ja täyttämällä kasvaneet pääomaan ja likviditeettiin kohdistuvat vaatimukset. Liiketoimintaa ja organisaatiota kehitetään jatkuvasti.

Taloudellisen raportoinnin sisäisessä valvonnassa selkeät roolit ja vastuut ovat olennaisia. Liiketoiminta-alueiden vastuuyksiköt ja Group Finance & Business Control ovat vastuussa riskienhallinnasta. Riskienhallintatoiminto tukee talousjohtajaa huolehtimalla konserninlaajuisesta valvonnasta riskienhallinnan periaatteiden (Accounting Key Controls, AKC) mukaan. Tämä kattaa riskien valvonnan ja riskien tunnistamisprosessin, joka perustuu laajalti varsinaiseen liiketoimintaan ja käytössä oleviin tilinpäätösprosesseihin. Konsernin riskienhallinnan alaisuuteen on perustettu riippumaton riskienvalvontayksikkö, joka vastaa taloudelliseen raportointiin liittyvien riskien tunnistamisesta, valvonnasta ja raportoinnista. Konsernin sisäinen tarkastus arvioi, onko kaikki merkittävät riskit tunnistettu ja ovatko johto ja riskitoiminnot raportoineet niistä asianmukaisesti hallitukselle ja sen valiokunnille ja valvotaanko kaikkia merkittäviä riskejä riittävästi. Lisäksi konsernin sisäinen tarkastus kannustaa johtoa parantamaan hallintoon, riskienhallintaan ja valvontaan liittyvien prosessien tehokkuutta.

Riskien arviointi

Hallitus vastaa Nordean riskilimiiteistä ja niiden seurannasta. Riskienhallinnan katsotaan olevan olennainen osa liiketoimintaa. Pääasiallinen vastuu taloudelliseen raportointiin liittyvien riskien arvioinnista on liiketoimintaorganisaatiolla. Riskien arvioinnin tekeminen lähellä liiketoimintaa lisää mahdollisuuksia tunnistaa keskeiset riskit. Laatua hallitaan siten, että keskitetyt toiminnot määrittävät säännöissä, milloin ja miten nämä arvioinnit tehdään. Esimerkkeinä vähintään kerran vuodessa toteutettavasta riskien arvioinnista voidaan mainita muutoksiin liittyvä laatu- ja riskianalyysi sekä riskien itsearviointit.

Luotettavaan taloudelliseen raportointiin liittyvien riskien arviointiin sisältyy olennaisia virheitä koskevien riskien tunnistaminen ja analysointi. Nordean taloudelliseen raportointiin liittyvien riskien valvonta keskittyy sellaisiin riskeihin ja prosesseihin, jotka voivat aiheuttaa olennaisia virheitä taloudellisessa raportoinnissa. Tällä tarkoitetaan virheitä, joiden laajuus on olosuhteet huomioon ottaen sen kaltainen, että henkilö, joka luottaa raportoituihin lukuihin, muuttaisi arviotaan, jos virhe korjattaisiin. Riskienarviointimenetelmillä määritellään ne yksiköt, sijaintipaikat ja/tai prosessit, joissa voi esiintyä taloudelliseen raportointiin liittyvien olennaisten virheiden riski ja joita on siksi seurattava Accounting Key Controls (AKC) -järjestelmän mukaan, jotta voidaan kohtuudella varmistaa Nordean ulkoisen taloudellisen raportoinnin luotettavuus.

Nordeassa yksikön johtajalla on päävastuu yksikön toimintaan ja taloudellisen raportoinnin prosesseihin liittyvien riskien hallinnasta. Vastuun hoitamisessa ovat tukena lähinnä konsernin kirjanpito-ohjeet ja tilinpäätösperiaatteet (Group Accounting Manual), talousohjauksen periaatteet (Financial Control Principles) ja erilaiset hallintoelimet, kuten konsernin arvostusvaliokunta (Group Valuation Committee). Kirjanpito-ohjeisiin ja tilinpäätösperiaatteisiin sisältyy kaikkien yksiköiden käytössä oleva raportoinnin perusohjeisto, jonka tarkoitus on varmistaa Nordean periaatteiden yhdenmukainen käyttö ja koordinoitu tilinpäätösraportointi. Sisäisen valvonnan perusperiaatteet Nordeassa ovat työnjako ja kaksinkertaisen tarkastamisen periaate hyväksyttäessä esimerkiksi tapahtumia ja valtuutuksia.

AKC-valvonnan rakenne perustuu siihen, että tunnistetaan tapahtumien tasolla tehtäviä tarkistuksia (Transaction Level Controls, TLC) analysoimalla riskit yltäson prosessien pohjalta ja huomioimalla tuotteen koko elinkaari. Kun tarkistuksista on päätetty, tehdään analyysi, jonka pohjalta päätetään mitkä järjestelmät/sovellukset kuuluvat AKC:n piiriin. Analyysillä pyritään saamaan valvonnan piiriin ne merkittävät järjestelmät, joihin liittyy riski tietojen korruptoitumisesta ilman, että se huomataan TLC-prosessissa.

Taloudellisen tuloksen yksityiskohtainen analyysi sisältyy johdon raportointiprosessiin, jonka laadun varmistaminen on yksi raportointiprosessin tärkeimmistä valvontamekanismeista. Toinen tärkeä valvontaan liittyvä osa-alue on täsmätykset, joiden laatua Nordea pyrkii jatkuvasti parantamaan.

Tiedotus ja viestintä

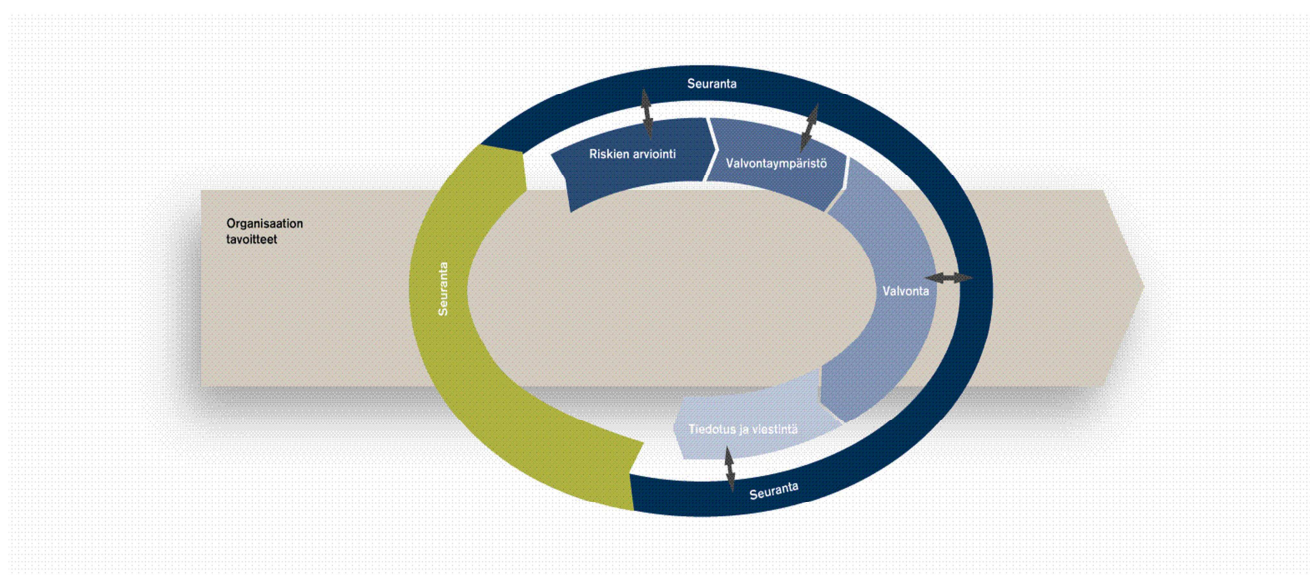
Konsernin taloushallinto (Group Finance & Business Control) vastaa siitä, että konsernin kirjanpito-ohjeet ja tilinpäätösperiaatteet sekä talousohjauksen periaatteet ovat ajan tasalla ja että muutoksista tiedotetaan asianomaisille yksiköille. Niihin sisältyvät säännöt sisällytetään asianomaisten yksiköiden ohjeisiin ja toimintamalleihin. Konsernin taloushallinnon (Group Finance & Business Control) kirjanpitoasiantuntijat tiedottavat jatkuvasti kirjanpidosta vastaaville henkilöille ja controllereille muutoksista Nordean toimintaan vaikuttavissa nykyisissä ja uusissa säännöissä ja määräyksissä.

Taloudellisen raportoinnin tavoitteiden saavuttamiseen vaikuttavista asioista kerrotaan ulkopuolisille, kun Nordea osallistuu aktiivisesti erilaisten kansallisten elinten toimintaan. Tällaisia elimiä ovat muun muassa finanssivalvontaviranomaisten ja keskuspankkien perustamat elimet ja rahoituslaitoksille tarkoitetut yhdistykset.

AKC-raportointi tuottaa pankin johdolle tietoa tunnistettujen AKC-tarkistusten kehityksestä ja arvioinnista. Tieto annetaan Process Owner- ja Management Dashboard -raporteissa, joissa esitetään yhteenveto arvioinnin tuloksista ja korkean riskin osa-alueista.

Seuranta

Nordeassa on laadittu prosessi, jolla on tarkoitus varmistaa onnistunut taloudellisen raportoinnin laadun tarkkailu ja mahdollisten puutteiden seuranta. Tämä interaktiivinen prosessi pyrkii kattamaan kaikki COSO-malliin sisältyvät tekijät ja sitä voidaan kuvata näin:

Riskien ja valvonnan itsearviointiin sisältyy taloudellisen raportoinnin sisäisen valvonnan laaduntarkkailu. Itsearviointi on osa vuotuista konsernin operatiivisten riskien ja compliance-riskien kartoitusta, joka toimitetaan konsernijohtajalle konsernin johtoryhmässä sekä Nordea Pankki Suomi Oyj:n hallituksen riskivaliokunnalle ja hallitukselle.

Nordea Bank AB:n (publ) hallituksella, hallituksen tarkastusvaliokunnalla ja hallituksen riskivaliokunnalla sekä konsernin sisäisellä tarkastuksella (Group Internal Audit) on tärkeä rooli koko Nordea-konsernin taloudellista raportointia koskevan sisäisen valvonnan seurannassa. NPS:n hallitus vastaa viime kädessä siitä, että käytössä on riittävä ja tehokas sisäisen valvonnan järjestelmä ja että järjestelmää ylläpidetään. Hallituksen tarkastusvaliokunta avustaa hallitusta sen valvontatehtävissä muun muassa tarkkailemalla Nordea Pankki Suomi -konsernin taloudellista raportointiprosessia.

Group Finance & Business Control laatii myös erityisen, neljännesvuosittain annettavan taloudellisen raportoinnin sisäistä valvontaa koskevan raportin konsernin talousjohtajalle. Raportissa käsitellään riskienhallintaa ja korkeariskisiä osa-alueita. GRM:n riippumaton riskienvalvontayksikkö raportoi erityisesti taloudelliseen raportointiin liittyvistä riskeistä hallituksen tarkastusvaliokunnalle sekä toimitusjohtajalle konsernin johtoryhmässä neljännesvuosittain.

Konsernin sisäinen tarkastus on Nordea Bank AB:n (publ) hallituksen valtuuttama riippumaton toiminto. Nordea Bank AB:n (publ) hallituksen tarkastusvaliokunta vastaa sisäisen tarkastuksen ohjeistuksesta ja valvonnasta Nordea-konsernissa, ja Nordea Pankki Suomi Oyj:n hallituksen tarkastusvaliokunta vastaa niistä Nordea Pankki Suomi -konsernissa. Sisäinen tarkastus ei osallistu konsultointitehtäviin, ellei Nordea Bank AB:n (publ) hallituksen tarkastusvaliokunta anna sille erityistoimeksiantoja. Sisäisen tarkastuksen tavoitteena on toimittaa konsernin hallitukselle tarkastuksiinsa ja jatkuvaan seurantaan perustuva arvio hallintoon, riskienhallintaan ja valvontaan liittyvien prosessien yleisestä tehokkuudesta.

Nordea Pankki Suomi Oyj:n hallituksen tarkastusvaliokunta käsittelee ja Nordea Pankki Suomi Oyj:n hallitus hyväksyy Nordea Pankki Suomi Oyj:n sisäisen tarkastuksen vuosisuunnitelman ja tarkastaa konsernin sisäisen tarkastuksen Nordea Pankki Suomi Oyj:tä koskevan puolivuotisraportin. Aineisto esitellään myös Nordea Pankki Suomi Oyj:n johtoryhmälle ennen kuin sen toimitetaan Nordea Pankki Suomi Oyj:n hallituksen tarkastusvaliokunnalle ja hallitukselle.

Lisäksi Nordea Pankki Suomi Oyj:n hallituksen tarkastusvaliokunta avustaa Nordea Pankki Suomi Oyj:n hallitusta sen valvontatehtävissä muun muassa tarkkailemalla Nordea Pankki Suomi -konsernin taloudellista raportointiprosessia. Tähän raportointiprosessiin liittyen se tarkkailee Nordea Bank AB:n (publ) hallituksen, konsernijohtajan ja konsernin johtoryhmän sekä Nordea Pankki Suomi Oyj:n hallituksen hyväksymien sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestelmien tehokkuutta sekä konsernin sisäisen tarkastuksen tehokkuutta. Nordea Pankki Suomi Oyj:n hallituksen tarkastusvaliokunnan tehtävänä on myös pitää itsensä ajan tasalla tilinpäätöksen ja konsernitilinpäätöksen lakisääteisestä tilintarkastuksesta sekä arvioida ja seurata ulkoisten tilintarkastajien puolueettomuutta ja riippumattomuutta erityisesti Nordea Pankki Suomi -konsernille tarjottavissa lisäpalveluissa.

Tilintarkastajat

Nordea Pankki Suomi Oyj:n varsinainen yhtiökokous valitsee vuodeksi kerrallaan yhtiölle tilintarkastajan, jonka tulee olla Keskuskaupakamarin hyväksymä tilintarkastusyhteisö.

Nykyinen tilintarkastaja:

PricewaterhouseCoopers Oy
Tilintarkastusyhteisö

Päävastuullinen tilintarkastaja
Juha Wahlroos
KHT

Ulkoiset tilintarkastajat eivät ole tarkastaneet tätä hyvää hallintotapaa koskevaa selvitystä, eikä se ole osa virallista tilinpäätöstä.

Nordea Pankki Suomi Oyj
Satamaradankatu 5, Helsinki
00020 NORDEA
Puh. (09) 1651

www.nordea.fi